

Utgiftsområde 24

Näringsliv

Utgiftsområde 24 – Näringsliv

Innehållsförteckning

1	Förslag till riksdagsbeslut	4
2	Lagförslag.....	7
2.1	Förslag till lag om ändring i lagen (2013:948) om stöd vid korttidsarbete ...	7
3	Näringsliv.....	11
3.1	Utgiftsområdets omfattning.....	11
3.2	Utgiftsutveckling.....	12
3.3	Skatteutgifter	13
3.4	Mål för utgiftsområdet.....	14
4	Näringspolitik.....	17
4.1	Mål för näringspolitiken	17
4.2	Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder.....	17
4.3	Resultatredovisning	18
4.3.1	Ramvillkor och väl fungerande marknader som stärker företags konkurrenskraft	20
4.3.2	Stärkta förutsättningar för innovation och förnyelse.....	30
4.3.3	Stärkt entreprenörskap för ett dynamiskt och diversifierat näringsliv	37
4.4	Analys och slutsatser	42
4.5	Förvaltningen av bolag med statligt ägande	45
4.5.1	Green Cargo AB.....	46
4.5.2	V.S. VisitSweden AB.....	47
4.5.3	Överlåtelse av statens aktier i Vasallen AB till Statens Bostadsomvandling AB SBO	47
4.6	Politikens inriktning	48
4.7	Förslag om ändringar i lagen (2013:948) om stöd vid korttidsarbete	53
4.7.1	Ärendet och dess beredning	53
4.7.2	Kompetensinsatser vid korttidsarbete är en investering för individen, arbetsgivarna och samhället	54
4.7.3	Nuvarande reglering.....	55
4.7.4	Arbetsgivare som får stöd vid korttidsarbete ska också kunna få ersättning för kostnader för kompetensinsatser	58
4.7.5	Arbetstagaren, arbetsgivaren och staten ska dela på kostnaden för kompetensinsatser.....	71
4.7.6	Ansökan om ersättning och handläggningen av ansökan.....	75
4.7.7	Dataskydd och sekretess	82
4.7.8	Förslagets förenlighet med EU:s regler om statligt stöd.....	86
4.7.9	Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser	87
4.7.10	Konsekvenser av förslagen	88
4.7.11	Författningskommentar.....	94
4.8	Den årliga revisionens iakttagelser.....	98
4.9	Budgetförslag.....	98
4.9.1	1:1 Verket för innovationssystem	98
4.9.2	1:2 Verket för innovationssystem: Forskning och utveckling.....	99
4.9.3	1:3 Institutens strategiska kompetensmedel.....	101
4.9.4	1:4 Tillväxtverket	102
4.9.5	1:5 Näringslivsutveckling	103
4.9.6	1:6 Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser	105
4.9.7	1:7 Turistfrämjande	106
4.9.8	1:8 Sveriges geologiska undersökning	107
4.9.9	1:9 Geovetenskaplig forskning	108

4.9.10	1:10 Miljösäkring av oljelagringsanläggningar.....	110
4.9.11	1:11 Bolagsverket.....	110
4.9.12	1:12 Bidrag till Kungl. Ingenjörsvetenskapsakademien.....	111
4.9.13	1:13 Konkurrensverket.....	112
4.9.14	1:14 Konkurrensforskning.....	113
4.9.15	1:15 Upprustning och drift av Göta kanal.....	115
4.9.16	1:16 Omstrukturering och genomlysning av statligt ägda företag.....	116
4.9.17	1:17 Kapitalinsatser i statligt ägda företag.....	116
4.9.18	1:18 Avgifter till vissa internationella organisationer.....	117
4.9.19	1:19 Finansiering av rättegångskostnader.....	118
4.9.20	1:20 Bidrag till företagsutveckling och innovation.....	119
4.9.21	1:21 Patent- och registreringsverket.....	120
4.9.22	1:22 Stöd vid korttidsarbete.....	121
4.9.23	1:23 Stöd till enskilda näringsidkare.....	122
4.9.24	1:24 Omställningsstöd.....	123
4.10	Övrig statlig verksamhet.....	124
4.10.1	Bolagsverket.....	124
4.10.2	Patentombudsnamnden.....	125
4.10.3	Revisorsinspektionen.....	125
4.11	Övriga förslag.....	126
4.11.1	Kreditgarantier för gröna investeringar.....	126
5	Utrikeshandel, export- och investeringsfrämjande.....	129
5.1	Mål för utrikeshandel, export- och investeringsfrämjande.....	129
5.2	Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder.....	130
5.3	Resultatredovisning.....	131
5.3.1	En fri, hållbar och rättvis internationell handel, en väl fungerande inre marknad, växande export och internationella investeringar i Sverige.....	131
5.3.2	Öka Sveriges export.....	132
5.3.3	Öka utländska direktinvesteringar i Sverige.....	136
5.3.4	Stärka Sveriges handelspolitiska intressen.....	137
5.3.5	Effektivisera den inre marknaden.....	138
5.3.6	En väl fungerande europeisk och internationell kvalitetsinfrastruktur.....	139
5.4	Analys och slutsatser.....	140
5.5	Politikens inriktning.....	142
5.6	Budgetförslag.....	144
5.6.1	2:1 Styrelsen för ackreditering och teknisk kontroll: Myndighetsverksamhet.....	144
5.6.2	2:2 Kommerskollegium.....	146
5.6.3	2:3 Exportfrämjande verksamhet.....	147
5.6.4	2:4 Investeringsfrämjande.....	148
5.6.5	2:5 Avgifter till internationella handelsorganisationer.....	149
5.6.6	2:6 Bidrag till standardiseringen.....	149
5.6.7	2:7 AB Svensk Exportkredits statsstödda exportkreditgivning....	150
5.6.8	Exportkreditnamnden.....	151
5.6.9	Låneram för AB Svensk Exportkredit.....	152

Bilaga

Förslag om ändringar i lagen (2013:948) om stöd vid korttidsarbete

1 Förslag till riksdagsbeslut

Regeringens förslag:

1. Riksdagen antar förslaget till lag om ändring i lagen (2013:948) om stöd vid korttidsarbete (avsnitt 2.1 och 4.7).
2. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2021 för anslaget 1:17 *Kapitalinsatser i statligt ägda företag* besluta om kapitaltillskott på högst 1 400 000 000 kronor till Green Cargo AB (avsnitt 4.5.1).
3. Riksdagen godkänner att uppdraget för V.S. VisitSweden AB ändras i enlighet med regeringens förslag (avsnitt 4.5.2).
4. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2021 överlåta statens aktier i Vasallen AB till Statens Bostadsomvandling AB SBO (avsnitt 4.5.3).
5. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2021 ställa ut kreditgarantier som uppgår till högst 10 000 000 000 kronor och som utifrån teknikneutrala kriterier ges till företag för stora industriinvesteringar i Sverige som bidrar till att nå målen i miljömålssystemet och det klimatpolitiska ramverket (avsnitt 4.11.1).
6. Riksdagen godkänner målet för området Utrikeshandel, export- och investeringsfrämjande (avsnitt 5.1).
7. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2021 ställa ut kreditgarantier för exportkrediter som inklusive tidigare utfärdade garantier uppgår till högst 500 000 000 000 kronor (avsnitt 5.6.8).
8. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2021 ställa ut kreditgarantier för investeringar som inklusive tidigare utfärdade garantier uppgår till högst 10 000 000 000 kronor (avsnitt 5.6.8).
9. Riksdagen bemyndigar regeringen att för 2021 besluta att Aktiebolaget Svensk Exportkredit får ta upp lån i Riksgäldskontoret för exportfinansiering som inklusive tidigare gjord upplåning uppgår till högst 200 000 000 000 kronor (avsnitt 5.6.9).
10. Riksdagen anvisar anslagen för budgetåret 2021 inom utgiftsområde 24 Näringsliv enligt tabell 1.1.
11. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2021 ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst de belopp och inom de tidsperioder som anges i tabell 1.2.

Tabell 1.1 Anslagsbelopp

Tusental kronor

Anslag	
1:1 Verket för innovationssystem	255 442
1:2 Verket för innovationssystem: Forskning och utveckling	3 548 255
1:3 Institutens strategiska kompetensmedel	1 054 268
1:4 Tillväxtverket	327 175
1:5 Näringslivsutveckling	977 022
1:6 Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser	65 342
1:7 Turistfrämjande	144 613
1:8 Sveriges geologiska undersökning	244 872
1:9 Geovetenskaplig forskning	5 923
1:10 Miljösäkring av oljelagringsanläggningar	14 000
1:11 Bolagsverket	45 898
1:12 Bidrag till Kungl. Ingenjörsvetenskapsakademien	8 327
1:13 Konkurrensverket	164 697
1:14 Konkurrensforskning	10 804
1:15 Upprustning och drift av Göta kanal	119 910
1:16 Omstrukturering och genomlysning av statligt ägda företag	24 850
1:17 Kapitalinsatser i statligt ägda företag	1 401 000
1:18 Avgifter till vissa internationella organisationer	16 780
1:19 Finansiering av rättegångskostnader	18 000
1:20 Bidrag till företagsutveckling och innovation	269 472
1:21 Patent- och registreringsverket	340 812
1:22 Stöd vid korttidsarbete	2 080 000
1:23 Stöd till enskilda näringsidkare	1 500 000
1:24 Omställningsstöd	2 000 000
2:1 Styrelsen för ackreditering och teknisk kontroll: Myndighetsverksamhet	36 059
2:2 Kommerskollegium	92 240
2:3 Exportfrämjande verksamhet	339 867
2:4 Investeringsfrämjande	97 772
2:5 Avgifter till internationella handelsorganisationer	20 517
2:6 Bidrag till standardiseringen	31 336
2:7 AB Svensk Exportkredits statsstödda exportkreditgivning	100 000
Summa anslag inom utgiftsområdet	15 355 253

Tabell 1.2 Beställningsbemyndiganden

Tusental kronor

Anslag	Beställnings- bemyndigande	Tidsperiod
1:2 Verket för innovationssystem: Forskning och utveckling	3 460 000	2022–2025
1:5 Näringslivsutveckling	670 000	2022–2024
1:9 Geovetenskaplig forskning	5 000	2022–2023
1:14 Konkurrensforskning	6 300	2022–2024
Summa beställningsbemyndiganden inom utgiftsområdet	4 141 300	

2 Lagförslag

Regeringen har följande förslag till lagtext.

2.1 Förslag till lag om ändring i lagen (2013:948) om stöd vid korttidsarbete

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2013:948) om stöd vid korttidsarbete dels att 2, 4, 15, 16 och 37 §§ ska ha följande lydelse, dels att det ska införas en ny paragraf, 17 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §¹

I denna lag finns bestämmelser om

- vilka arbetsgivare som omfattas av lagen (3 §),
- innebörden av vissa uttryck i denna lag (4 §),
- när stöd vid korttidsarbete får lämnas (5–8 §§),
- förutsättningar för preliminärt stöd (9–16 §§),
- beräkning av preliminärt stöd (17 §), – beräkning av preliminärt stöd (17–17 a §§),
- ansökan om preliminärt stöd (18 §),
- avstämning av preliminärt stöd (19–27 §§),
- anmälan om avstämning (28–30 §§),
- återbetalningsskyldighet för felaktiga utbetalningar (31 §),
- kreditering och debitering av skattekonto (32–34 §§),
- kontroll (35 och 36 §§),
- handläggande myndighet (37 §), och
- överklagande (38 §).

4 §²

Vid tillämpning av denna lag ska följande gälla:

1. *Ordinarie arbetstid* är den tid som en arbetstagare skulle ha arbetat, om han eller hon inte hade deltagit i korttidsarbete. Vid beräkning av den ordinarie arbetstiden ska det bortses från frånvaro.

2. *Ordinarie lön* är den regelmässigt utgående kontanta lön som arbetstagaren skulle ha haft under stödmånaden om han eller hon inte hade deltagit i korttidsarbete. I den ordinarie lönen ingår dock inte löneökningar som avser tid efter jämförelsemånaden. Inte heller ingår lön till den del som den överstiger det belopp som regeringen bestämmer. Vid beräkning av den ordinarie lönen ska det bortses från frånvaro. Om arbetstagaren har deltagit i korttidsarbete under endast en del av stödmånaden, utgör den ordinarie lönen motsvarande del.

3. *Korttidsarbete* är arbete där arbetstiden är kortare än den ordinarie arbetstiden, eller där partiell arbetsbefrielse införs med stöd av ett centralt kollektivavtal under en begränsad period och lönen därför är lägre än den ordinarie lönen.

4. *Stödperiod* är den tidsperiod när stöd vid korttidsarbete ska lämnas enligt 5–8 a §§.

5. *Stödmånad* är den kalendermånad som arbetsgivaren begär preliminärt stöd för.

¹ Senaste lydelse 2020:207.

² Senaste lydelse 2020:207.

6. *Jämförelsemånad* är den kalendermånad som infaller tre månader före den månad då regeringen föreskriver att stöd vid korttidsarbete ska lämnas enligt 5 § eller, då Tillväxtverket fattat beslut om godkännande enligt 5 a §, den kalendermånad som infaller tre månader före den kalendermånad då beslutet fattades.

7. *Avstämningstidpunkt* är den tidpunkt då skyldigheten att göra en avstämning har uppkommit.

8. *Avstämningsperiod* är en stödperiod eller den kortare period som skyldigheten att göra en avstämning avser.

9. *Kompetensinsats* är en insats som syftar till att höja eller validera kompetensen hos en arbetstagare.

15 §

För att en arbetsgivare ska ha rätt till preliminärt stöd ska, om inte annat följer av 16 §, följande förutsättningar vara uppfyllda:

1. Arbetsgivaren ska vara bunden av ett kollektivavtal om korttidsarbete som har slutits eller godkänts av en central arbetstagarorganisation.

2. De närmare förutsättningarna för tillämpningen av korttidsarbete och vilka arbetstagare som ska omfattas ska regleras i ett lokalt kollektivavtal.

2. De närmare förutsättningarna för tillämpningen av korttidsarbete och vilka arbetstagare som ska omfattas ska regleras i ett lokalt kollektivavtal. *Om arbetsgivaren anordnar kompetensinsatser under den arbetsbefriade tiden och vill ha ersättning för kostnader för insatserna enligt 17 a § ska även de närmare förutsättningarna för insatserna regleras i ett lokalt kollektivavtal.*

3. Den arbetstids- och löneminskning som avtalats ska vara förenlig med 12 och 13 §§.

Om det inte finns någon lokal part på arbetstagersidan, får ett avtal enligt första stycket 2 i stället ingås mellan arbetsgivaren och den centrala arbetstagarorganisationen.

16 §

För att en arbetsgivare som inte är bunden av ett sådant kollektivavtal som avses i 15 § ska ha rätt till preliminärt stöd ska följande förutsättningar vara uppfyllda:

1. Arbetstagarens deltagande i korttidsarbete ska ha stöd i skriftligt avtal mellan arbetsgivaren och arbetstagaren. Ett sådant avtal ska ha ingåtts efter det att korttidsarbete aktualiserats hos arbetsgivaren.

1. Arbetstagarens deltagande i korttidsarbete ska ha stöd i skriftligt avtal mellan arbetsgivaren och arbetstagaren. *Om arbetsgivaren anordnar kompetensinsatser under den arbetsbefriade tiden och vill ha ersättning för kostnader för insatserna enligt 17 a § ska även de närmare förutsättningarna för insatserna regleras i ett skriftligt avtal mellan arbetsgivaren och arbetstagaren.* Ett sådant avtal ska ha ingåtts efter det att korttidsarbete aktualiserats hos arbetsgivaren.

2. Minst 70 procent av de arbetstagare inom en driftsenhet som uppfyller kraven enligt 11 § ska delta i stödberättigat korttidsarbete under stödmånaden.

3. Den arbetstids- och löneminskning som har avtalats ska vara densamma för alla deltagande arbetstagare inom driftsenheten.

4. Den arbetstids- och löneminskning som har avtalats ska vara förenlig med 12 och 13 §§.

17 a §

I den utsträckning arbetsgivare och arbetstagare enligt 15 eller 16 § reglerat att tid som frigörs i samband med korttidsarbete ska användas till kompetensinsatser, ska ersättning lämnas till arbetsgivaren för kostnader för enskilda kompetensinsatser efter prövning av den myndighet som avses i 37 §.

Preliminär ersättning för kompetensinsatser ska betalas med ett belopp som motsvarar 60 procent av kostnaden för enskilda kompetensinsatser som planeras eller har genomförts under den tid som frigörs eller har frigjorts under perioden med stöd vid korttidsarbete. Ersättningen får dock uppgå till högst det belopp som följer av föreskrifter som avses i tredje stycket 2.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringens formen meddela föreskrifter om

1. underlaget för preliminär ersättning för kompetensinsatser,
2. ett högsta belopp för ersättning för kompetensinsatser per arbetstagare,
3. vilka typer av kostnader som får ingå vid beräkning av ersättning för kompetensinsatser som genomförs av arbetsgivare internt eller av företag i samma koncern, och
4. ansökan om preliminär ersättning för kompetensinsatser, avstämning av preliminär ersättning för sådana insatser, anmälan om avstämning, återbetalningskyldighet för felaktiga utbetalningar och kontroll.

37 §³

Regeringen prövar frågor enligt 5, 6, 7 och 8 §§.

Skatteverket prövar frågor efter aktivering enligt 5 §.

Skatteverket prövar frågor efter aktivering enligt 5 §. Den myndighet som regeringen bestämmer prövar frågor enligt 17 a § efter sådan aktivering.

Övriga frågor prövas av Tillväxtverket. Tillväxtverket ska handlägga en ansökan om godkännande enligt 5 a § skyndsamt.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2021.
2. Bestämmelserna i den nya 17 a § tillämpas inte på kompetensinsatser som genomförts före ikraftträdandet.

³ Senaste lydelse 2020:207.

3 Näringsliv

3.1 Utgiftsområdets omfattning

Utgiftsområde 24 Näringsliv omfattar näringspolitik samt utrikeshandel, export- och investeringsfrämjande.

Myndigheter som verkar inom näringspolitiken är Verket för innovationssystem (Vinnova), Tillväxtverket, Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser (Tillväxtanalys), Sveriges geologiska undersökning (SGU), Patent- och registreringsverket (PRV), Patentombudsämnden, Bolagsverket, Konkurrensverket och Revisorsinspektionen.

Statligt ägda bolag och stiftelser som berörs i det följande är bl.a. Almi Företagspartner AB (Almi), V.S. VisitSweden AB, AB Göta kanalbolag, RISE Research Institutes of Sweden AB (RISE), Saminvest AB samt Stiftelsen Industrifonden och Stiftelsen Norrlandsfonden.

Inom utrikeshandel, export- och investeringsfrämjande finns följande myndigheter och andra statliga verksamheter: Kommerskollegium, Styrelsen för ackreditering och teknisk kontroll (Swedac), Exportkreditnämnden (EKN), Sveriges export- och investeringsråd (Business Sweden) samt den statsstödda exportkreditgivningen genom Aktiebolaget Svensk Exportkredit (SEK).

Vidare anslås medel för statsbidrag till Sveriges Standardiseringsförbund.

Utvecklad resultatredovisning till riksdagen

Ett arbete har bedrivits inom Regeringskansliet för att utveckla resultatredovisningen till riksdagen (se vidare Förslag till statens budget, finansplan m.m. avsnitt 11.4). Arbetet har medfört att resultatredovisningen i årets budgetproposition ser annorlunda ut jämfört med tidigare år och att avsnittet Budgetförslag har en delvis annan struktur.

3.2 Utgiftsutveckling

Tabell 3.1 Utgiftsutveckling inom utgiftsområde 24 Näringsliv

Miljoner kronor

	Utfall 2019	Budget 2020 ¹	Prognos 2020	Förslag 2021	Beräknat 2022	Beräknat 2023
Näringspolitik	6 610	163 181	79 141	14 637	7 480	6 857
1:1 Verket för innovationssystem	247	253	245	255	258	261
1:2 Verket för innovationssystem: Forskning och utveckling	3 008	2 943	2 902	3 548	3 520	3 387
1:3 Institutens strategiska kompetensmedel	747	774	774	1 054	997	834
1:4 Tillväxtverket	276	468	467	327	311	315
1:5 Näringslivsutveckling	700	686	630	977	646	331
1:6 Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser	62	63	63	65	67	69
1:7 Turistfrämjande	125	115	115	145	105	105
1:8 Sveriges geologiska undersökning	248	246	238	245	244	217
1:9 Geovetenskaplig forskning	6	6	6	6	6	6
1:10 Miljösäkring av oljelagringsanläggningar	12	14	14	14	14	14
1:11 Bolagsverket	46	45	41	46	46	46
1:12 Bidrag till Kungl. Ingenjörsvetenskapsakademien	8	8	8	8	8	8
1:13 Konkurrensverket	157	155	154	165	169	171
1:14 Konkurrensforskning	13	11	11	11	11	11
1:15 Upprustning och drift av Göta kanal	158	160	160	120	40	40
1:16 Omstrukturering och genomlysning av statligt ägda företag	8	30	32	25	25	25
1:17 Kapitalinsatser i statligt ägda företag	150	12 101	12 101	1 401	1	1
1:18 Avgifter till vissa internationella organisationer	16	18	18	17	17	17
1:19 Finansiering av rättegångskostnader	24	18	18	18	18	18
1:20 Bidrag till företagsutveckling och innovation	279	319	319	269	269	269
1:21 Patent- och registreringsverket	318	337	325	341	344	347
1:22 Stöd vid korttidsarbete		94 910	43 000	2 080	365	365
1:23 Stöd till enskilda näringsidkare		3 500	3 500	1 500		
1:24 Omställningsstöd		46 000	14 000	2 000		
Utrikeshandel, export- och investeringsfrämjande	694	675	644	718	680	506
2:1 Styrelsen för ackreditering och teknisk kontroll: Myndighetsverksamhet	31	36	36	36	26	26
2:2 Kommerskollegium	92	92	90	92	93	94
2:3 Exportfrämjande verksamhet	432	398	394	340	336	176
2:4 Investeringsfrämjande	86	73	72	98	73	58
2:5 Avgifter till internationella handelsorganisationer	21	21	22	21	21	21
2:6 Bidrag till standardiseringen	31	31	31	31	31	31
2:7 AB Svensk Exportkredits statsstödda exportkreditgivning		25	0	100	100	100
Äldreanslag		5 000	1 980			
2020 1:23 Tillfälligt stöd för hyreskostnader för vissa företag		5 000	1 980			
Totalt för utgiftsområde 24	7 304	168 856	81 764	15 355	8 160	7 363

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2020 och förslag till ändringar i samband med denna proposition

För 2020 prognostiseras de totala utgifterna för området uppgå till 81 764 miljoner kronor.

Regeringens förslag till anslag för 2021 för utgiftsområdet innebär att 15 355 miljoner kronor anvisas. För 2022 beräknas anslagsnivån till 8 160 miljoner kronor och för 2023 till 7 363 miljoner kronor.

Tabell 3.2 Förändringar av utgiftsramen 2021–2023 för utgiftsområde 24 Näringsliv

Miljoner kronor

	2021	2022	2023
Anvisat 2020¹	7 264	7 264	7 264
Pris- och löneomräkning ²	26	38	55
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	6 415	858	44
varav BP21 ³	6 396	1 100	646
Volymer	1 650		
Överföring till/från andra utgiftsområden			
Övrigt			
Ny utgiftsram	15 355	8 160	7 363

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2019 (bet. 2019/20:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2020. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2022–2023 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

Av tabell 3.3 framgår utgiftsområdets föreslagna anslagsram för 2021 fördelad på transfereringar, verksamhetsutgifter och investeringar.

Tabell 3.3 Utgiftsram 2021 realekonomiskt fördelad för utgiftsområde 24 Näringsliv

Miljoner kronor

	2021
Transfereringar ¹	10 796
Verksamhetsutgifter ²	4 548
Investeringar ³	11
Summa utgiftsram	15 355

Den realekonomiska fördelningen baseras på utfall 2019 samt kända förändringar av anslagens användning.

¹ Med transfereringar avses inkomstöverföringar, dvs. utbetalningar av bidrag från staten till exempelvis hushåll, företag eller kommuner utan att staten erhåller någon direkt motprestation.

² Med verksamhetsutgifter avses resurser som statliga myndigheter använder i verksamheten, t.ex. utgifter för löner, hyror och inköp av varor och tjänster.

³ Med investeringar avses utgifter för anskaffning av varaktiga tillgångar såsom byggnader, maskiner, immateriella tillgångar och finansiella tillgångar.

3.3 Skatteutgifter

Vid sidan av stöd till företag och hushåll på budgetens utgiftssida finns det även stöd på budgetens inkomstsida i form av avvikelser från en enhetlig beskattning, s.k. skatteutgifter. Innebörden av en skatteutgift beskrivs i Förslag till statens budget, finansplan m.m. avsnittet om skattefrågor. Den samlade redovisningen finns i regeringens skrivelse Redovisning av skatteutgifter (skr. 2019/20:98). I det följande redovisas de skatteutgifter som är att hänföra till utgiftsområde 24 Näringsliv.

Tabell 3.4 Skatteutgifter inom utgiftsområde 24 Näringsliv

Miljoner kronor

	Prognos 2020	Prognos 2021
Lönebaserat utrymme i fåmansföretag	-	-
Kapitalvinst på kvalificerade andelar	-	-
Utdelning på kvalificerade andelar	-	-
Underskott i aktiv näringsverksamhet m.m.	0	0
Sjöinkomstavdrag	70	70
Sänkt skatt för utländska nyckelpersoner	630	640
Lättnader i beskattningen av personaloptioner i vissa fall	-	-
Utjämning av småföretagares inkomst	-	-
Kostförmån vid tjänsteresa och representation	-	-
Gåvor till anställda	-	-
Kapitalvinst på näringsfastigheter och näringsbostadsrätter	3 470	3 510
Tonnagebeskattning	-	-
Matching-credit-klausuler i olika dubbelbeskattningsavtal	-	-
Koncernbidragsdispens	0	0
Förenklingsregel ränteavdragsbegränsning	-	-
Förenklingsregel finansiell leasing	-	-
Utdelning och kapitalvinst på andelar i onoterade bolag	1 510	1 590
Utdelning och kapitalvinst på kvalificerade andelar	9 080	9 540
Utdelning av andelar i dotterföretag	-	-
Investeraravdrag	-	-
Ersättning skiljemannauppdrag	-	-
Nedsatt särskild löneskatt för egenföretagare som fyllt 65 år och är födda 1938 eller senare	950	990
Nedsatt särskild löneskatt för egenföretagare som är födda 1937 eller tidigare	70	60
Nedsatt särskild löneskatt för anställda som fyllt 65 år och som är födda 1938 eller senare	5 680	5 900
Nedsatt särskild löneskatt för anställda som är födda 1937 eller tidigare	470	380
Transport i skidliftar	320	320
Restaurang- och cateringtjänster	12 760	13 220
Rumsuthyrning	3 060	3 170
Omsättningsgräns för mervärdesskatt	290	300
Nedsatt energiskatt på uppvärmningsbränslen inom industrin	670	670
Nedsatt energiskatt på el inom industrin och i datorhallar	15 270	15 370
Skattereduktion för sjöinkomst	50	50
Avdragsrätt för representationsmåltider	-	-
Avsättning till säkerhetsreserv	-30	-30
Avsättning till periodiseringsfond för juridiska personer	40	30
Fastighetsskatt på lokaler	-7 500	-7 690
Fastighetsskatt på industrienheter	-1 670	-1 690
Summa	45 190	46 400

"-." betyder att utgiften inte kunnat kvantifieras.

3.4 Mål för utgiftsområdet

Målet för näringspolitiken är att stärka den svenska konkurrenskraften och skapa förutsättningar för fler jobb i fler och växande företag (prop. 2014/15:1 utg.omr. 24, bet. 2014/15:NU1, rskr. 2014/15:68).

Målen (prop. 2008/09:1 utg.omr. 24, bet. 2008/09:NU1, rskr. 2008/09:98) för utrikeshandel, export- och investeringsfrämjande är:

- högsta möjliga grad av frihandel
- en effektiv inre marknad och en öppen handelspolitik i EU
- ett förstärkt multilateralt handelssystem inom Världshandelsorganisationen (WTO)
- ökande handelsutbyte mellan Sverige och världen
- ökade utländska investeringar i Sverige.

4 Näringspolitik

4.1 Mål för näringspolitiken

Målet för näringspolitiken är att stärka den svenska konkurrenskraften och skapa förutsättningar för fler jobb i fler och växande företag (prop. 2014/15:1 utg.omr. 24 avsnitt 2.4, bet. 2014/15:NU1, rskr. 2014/15:68).

För att tydliggöra sambanden mellan mål, gjorda insatser, uppnådda resultat och regeringens budgetförslag redovisas näringspolitiken under tre delmål. Dessa är

- ramvillkor och väl fungerande marknader som stärker företags konkurrenskraft
- stärkta förutsättningar för innovation och förnyelse
- stärkt entreprenörskap för ett dynamiskt och diversifierat näringsliv.

Som alla politikområden ska de näringspolitiska insatserna även bidra till att genomföra Agenda 2030, Parisavtalet och att uppnå målen i EU:s gemensamma strategi för tillväxt och sysselsättning, Europa 2020, som omfattar de tre prioriteringarna smart, hållbar och inkluderande tillväxt.

4.2 Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder

I tabell 4.1 redovisas hur mål och indikatorer är kopplade till varandra. Det näringspolitiska målets årliga resultat mäts med två indikatorer. De tre delmålen organiserar de insatser inom utgiftsområdet som genomförs för att påverka det näringspolitiska målet. Varje delmål har i sin tur valda indikatorer som avser att visa den årliga utvecklingen inom respektive delmål. Insatserna som genomförs under respektive delmål använder i sin tur indikatorer avpassade för specifik insats. Det förväntas därför inte någon linjär koppling mellan indikatorer från enskild insats till det övergripande målet.

Indikatorerna täcker inte in alla verksamheter inom området. De indikatorer som valts bedöms dock ge tillräcklig information för att kunna göra generella bedömningar av utvecklingen för det näringspolitiska målet och för respektive delmål.

För en närmare beskrivning av delmålen se budgetpropositionen för 2020 (prop. 2019/20:1 utg.omr. 24 avsnitt 3.5.1).

Tabell 4.1 Mål och indikatorer inom näringspolitiken

Mål	Stärka den svenska konkurrenskraften och skapa förutsättningar för fler jobb i fler och växande företag		
	Indikatorer: Sveriges konkurrenskraft jämfört med omvärlden Svenska företags konkurrenskraft på exportmarknader		
Delmål	Ramvillkor och väl fungerande marknader som stärker företags konkurrenskraft	Stärkta förutsättningar för innovation och förnyelse	Stärkt entreprenörskap för ett dynamiskt och diversifierat näringsliv
Indikatorer	<ul style="list-style-type: none"> - Tillväxthinder för småföretag - Företagens kapitalförsörjning - Riskkapitalinvesteringar - Företagens kompetensbehov 	<ul style="list-style-type: none"> - Företagens utgifter för forskning och utveckling - Andel företag med innovationsverksamhet - Andel företag med innovationssamarbeten - Patent, varumärken och mönsterskydd 	<ul style="list-style-type: none"> - Snabbväxande företag - Antal företag med positiv sysselsättningsutveckling - Allmänhetens attityd till företagande - Allmänhetens kännedom om vad som krävs för att starta och driva företag - Operativa företagsledare - Nyföretagande

Anm.: Indikatorerna allmänhetens attityd till företagande, allmänhetens kännedom om vad som krävs för att starta och driva företag och operativa företagsledare redovisas uppdelade på kvinnor och män.

4.3 Resultatredovisning

Den resultatredovisning som lämnas i budgetpropositionen bygger huvudsakligen på resultat som avser 2019. Sedan dess har förutsättningarna inom många områden ändrats på ett genomgripande sätt. Den pågående pandemin har inneburit en global kris med stora konsekvenser för människors liv, hälsa och ekonomi samt för ekonomin i Sverige och internationellt. Regeringen har vidtagit flera åtgärder för att minska effekterna av pandemin. I resultatredovisningen beaktas även resultatet av åtgärder som vidtagits under 2020 i den utsträckning det finns relevant underlag tillgängligt.

En årligen återkommande dialog avses som tidigare att föras med näringsutskottet om utvecklingen av resultatredovisningen.

Konkurrenskraft anger den svenska ekonomins produktivitet i jämförelse med andra länders ekonomier. För att mäta den svenska konkurrenskraften används vissa ekonomiska indikatorer som sammantaget visar på denna produktivitet samt svenska företags konkurrensförmåga på internationella marknader.

Inom utgiftsområde 24 Näringsliv genomförs insatser som stärker företags förutsättningar för innovation och förnyelse, stärker förutsättningarna för entreprenörskap, stärker och förbättrar företags ramvillkor samt verkar för marknader med effektiv konkurrens. Aktiviteterna inom utgiftsområdet ska sammantaget leda till att företag i Sverige, både existerande och potentiella, ges goda förutsättningar att utveckla sin kompetens, effektivitet och innovationsförmåga på väl fungerande marknader. På så sätt kan företag utvecklas, växa och sysselsätta fler i hela Sverige och stärka den svenska konkurrenskraften.

För att åstadkomma en stärkt konkurrenskraft behövs insatser inom ett stort antal politikområden. Hur konkurrenskraften utvecklas beror även på utvecklingen i omvärlden. Eftersom konkurrenskraft innehåller många olika aspekter kan den också mätas på många olika sätt. Nedan redovisas relativt arbetskraftskostnad och exportförmåga som övergripande mått på konkurrenskraften i det svenska näringslivet.

Tabell 4.2 Sveriges konkurrenskraft

Index 2000=100

	2016	2017	2018	2019
Relativ enhetsarbetskostnad	94,1	93,3	89,2	85,4
Exportförmåga	88,8	88,5	88,4	90,1

Källa: OECD Economic Outlook No 106.

Den relativa enhetsarbetskostnaden (arbetskraftskostnaden för att producera en enhet) speglar den sammantagna utvecklingen av produktivitet, lönekostnader och växelkurs i förhållande till de viktigaste konkurrentländerna. Ökade lönekostnader och lägre produktivitetstillväxt påverkar måttet negativt. En god produktivitetstillväxt möjliggör för ökade löner utan att konkurrenskraften försämras. I Sverige steg de relativa enhetsarbetskostnaderna mellan 2009 och 2013. Därefter har de relativa enhetsarbetskostnaderna sjunkit. Under 2019 liksom 2018 var minskningen relativt stor, vilket inneburit ett förbättrat konkurrensläge i förhållande till konkurrentländerna. Under perioden har den svenska kronan försvagats, vilket är en bidragande orsak till den minskade enhetsarbetskostnaden.

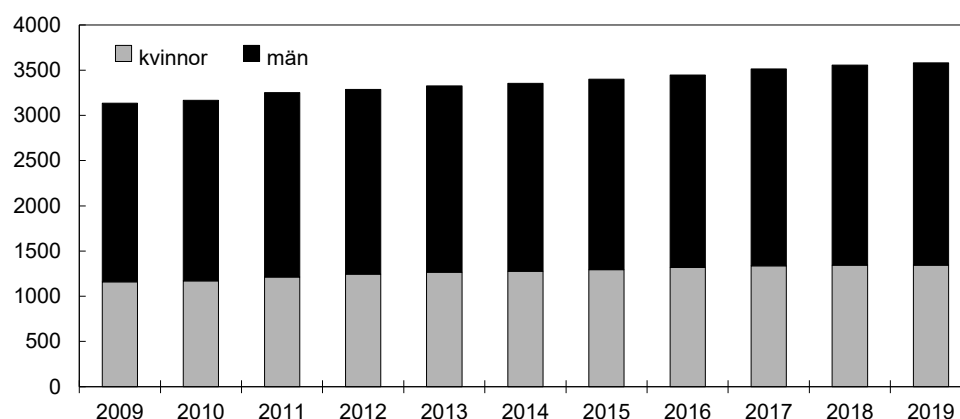
Exportförmåga mäts som den faktiska tillväxten i svensk export, dvs. handel med andra länder, i förhållande till importtillväxten på de marknader som Sverige exporterar till. Från början av 1990-talet och fram till millennieskiftet växte svensk export snabbare än exportmarknaderna, men därefter har exporten vuxit långsammare än exportmarknaderna. Denna utveckling är inte unik för Sverige, utan har även skett i många andra länder inom EU/EES och Nordamerika. Under de senaste fyra åren har den svenska exportförmågan varit i stort sett oförändrad. Under 2019 ökade exportförmågan marginellt.

Nedan redovisas uppgifter vars syfte är att ge en allmän bild av utvecklingen i näringslivet.

Antalet sysselsatta i näringslivet växte snabbare än befolkningen i arbetsför ålder och nådde 3,58 miljoner personer 2019. Av dessa var 63 procent män och 37 procent kvinnor, vilket betyder att det är betydligt fler män än kvinnor som är sysselsatta i näringslivet.

Diagram 4.1 Antal sysselsatta i näringslivet

Tusental

Källa: Statistiska centralbyrån, Arbetskraftsundersökningarna.

Ökad produktivitet kan bidra till att ett land stärker sin samlade konkurrensförmåga. Förädlingsvärdet kan öka både genom att fler arbetar, att arbetade timmar ökar och att

arbetet sker effektivare. Produktionen i det svenska näringslivet fortsatte att växa under 2019.

Tabell 4.3 Näringslivets utveckling

Index 2000=100

	2015	2016	2017	2018	2019
Förädlingsvärde i näringslivet	149	152	157	161	164
Antal arbetade timmar i näringslivet	111	114	116	118	117
Arbetsproduktiviteten i näringslivet	134	133	135	137	139

Källa: Statistiska centralbyrån, Nationalräkenskaperna.

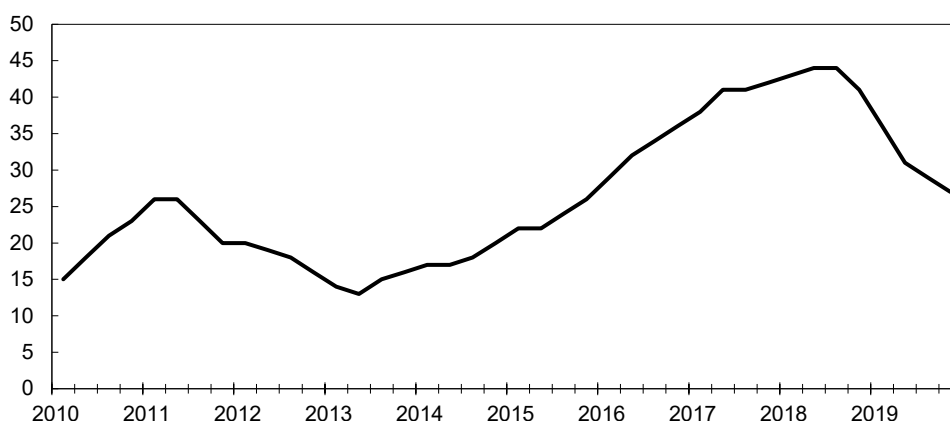
Av tabell 4.3 framgår att förädlingsvärdet och arbetsproduktiviteten ökat under 2019. Antalet arbetade timmar minskade marginellt.

För att stärka den svenska konkurrenskraften och skapa förutsättningar för fler jobb i fler och växande företag har regeringen under 2019 genomfört insatser inom de tre delmålen/områdena: ramvillkor och väl fungerande marknader som stärker företags konkurrenskraft, stärkt entreprenörskap för ett dynamiskt och diversifierat näringsliv samt stärkta förutsättningar för innovation och förnyelse, vilket redovisas nedan.

4.3.1 Ramvillkor och väl fungerande marknader som stärker företags konkurrenskraft

Goda ramvillkor för företag och företagande är en grundläggande förutsättning för att stärka de svenska företagens konkurrenskraft. Företag behöver enkla, tydliga och förutsägbara regelverk, som inte skapar snedvridande incitament, tolkningsproblem eller medför höga administrativa kostnader. Företagen behöver även god tillgång till kapital för att kunna utveckla sin verksamhet och växa. Regeringen behöver kontinuerligt överväga om regelverk och administrativa system behöver ses över för att anpassas till ekonomins övergripande utveckling och skapa handlingsutrymme för entreprenörskap och företagsutveckling.

Även väl fungerande marknader är av stor betydelse för samhällsekonomin, företag och konsumenter. Regeringens arbete för väl fungerande marknader med effektiv konkurrens samt ändamålsenliga ekonomiska stödåtgärder syftar till att vårda marknadsdynamiken och säkerställa att konkurrenskraftiga företag har en arena att utveckla och pröva sina affärsidéer på så att de kan växa, anställa och därigenom skapa jobb.

Diagram 4.2 Brist på arbetskraft i näringslivet*Brist på arbetskraft i näringslivet (andel ja-svar)*

Anm.: Säsongsrensats och utjämnat.

Källa: Konjunkturinstitutet, Konjunkturbarometern.

I Konjunkturinstitutets återkommande undersökning Konjunkturbarometern framkommer att sedan 2013 fram till slutet av 2018 har andelen företag som anger att svårigheterna att hitta efterfrågad arbetskraft stadigt ökat. Under 2019 har dock andelen minskat och ca 31 procent av företagen 2019 uppgav att de har brist på efterfrågad arbetskraft.

Kortare betalningstider är en förutsättning för tillväxt och konkurrens. På regeringens initiativ har näringslivet tagit fram en uppförandekod. Koden lanserades den 13 juni 2018. Hittills har 37 företag anslutit sig till koden. Vid sidan av detta har regeringen fortsatt arbetet med förslaget om krav på rapportering av betalningstider (N2017/07725/KSR).

Åtgärder till följd av pandemin

Spridningen av det nya coronaviruset innebar en stor påfrestning på såväl samhällsekonomin som näringslivet. Under våren 2020 vidtog regeringen en rad åtgärder för att förbättra förutsättningarna för landets företag att klara sig igenom pandemin. Ett nytt omställningsstöd för företag som i krisens inledande skede förlorade mer än 30 procent av sin nettoomsättning jämfört med motsvarande månader förra året trädde i kraft den 22 juni 2020 (prop. 2019/20:181, bet. 2019/20:FiU61, rskr. 2019/20:351). Enligt preliminära uppgifter från Skatteverket har fram t.o.m. den 4 september 2020 sådant stöd beviljats till ca 18 000 företag med totalt ca 1,6 miljarder kronor. Ett kompletterande system för stöd vid korttidsarbete trädde i kraft den 1 april 2020 med tillämpning fr.o.m. den 16 mars 2020 (prop. 2019/20: 132, bet. 2019/20:FiU51, rskr. 2019/20:202). Cirka 69 000 företag har under perioden fram till den 3 september 2020 beviljats stöd med totalt ca 28 miljarder kronor. Den tillfälliga och generella nedsättningen av arbetsgivaravgifterna under perioden mars–juni har kostat omkring 27,5 miljarder kronor (prop. 2019/20: 151, bet. 2019/20:FiU55, rskr. 2019/20:204). Vidare har fram till den 4 september 2020 totalt ca 36 800 företag utnyttjat möjligheten att få anstånd med inbetalning av arbetsgivaravgifter, avdragen preliminär skatt och mervärdesskatt (prop. 2019/20:132, bet. 2019/20:FiU53, rskr. 2019/20:194; prop. 2019/20:151, bet. 2019/20:FiU55, rskr. 2019/20:204; prop. 2019/20:166, bet. 2019/20:FiU59, rskr. 2019/20:278.) Totalt har anstånd med inbetalning av skatter och avgifter beviljats med ca 40,9 miljarder kronor. Vidare har staten via Försäkringskassan ersatt företagen med ca 8,9 miljarder kronor i kompensation för sjuklönekostnader under perioden april t.o.m. juli 2020 i enlighet

med de särskilda bestämmelser som infördes under pandemin. För att möjliggöra utökad resultatutjämning mellan olika år samt för att förbättra likviditeten har reglerna avseende avsättningar till periodiseringsfond för enskilda näringsidkare och delägare i svenska handelsbolag tillfälligt förändrats på så sätt att hela vinsten för 2019, upp till högst en miljon kronor, kan sättas av till periodiseringsfond. Vidare kan företag begära återbetalning av redan inbetald skatt för inkomståret 2019 (prop. 2019/20:151, bet. 2019/20:FiU55, rskr. 2019/20:204). Den tillfälliga hyresrabatt för att sänka fasta hyreskostnader som införts i vissa utsatta branscher som t.ex. sällanköpshandel, hotell och restaurang har fram till den 31 augusti 2020 lett till ca 2 660 utbetalade ansökningar av stöd om totalt ca 131 miljoner kronor för nedsatta hyror till företag.

Internationellt konkurrenskraftiga ramvillkor

Olika internationella undersökningar pekar på att svenska företag har konkurrenskraftiga förutsättningar och ramvillkor i förhållande till omvärlden.

Tabell 4.4 Internationella konkurrenskraftsmätningar

Sveriges placering (antal undersökta länder inom parentes)

	2017	2018	2019	2020
The Global Competitiveness Report ¹	6 (138)	7 (137)	9 (140)	8 (141)
The Competitiveness Ranking ²	9 (63)	9 (63)	9 (63)	6 (63)
Doing Business Index ³	9 (190)	10 (190)	12 (190)	10 (190)

¹ World Economic Forum.

² International Institute for Management Development.

³ Världsbanken.

I rapporten The Global Competitiveness Report påtalas att Sveriges konkurrenskraft gynnas särskilt av att Sverige anses ha en hög grad av teknisk utveckling och teknisk beredskap samt hög innovationskrafts-kapacitet. I rapporten The Competitiveness Ranking utmärker sig Sverige särskilt positivt när det gäller faktorer som effektivitet i företagen samt infrastruktur. I rapporten Doing Business 2020 används indikatorer som start och nedläggning av näringsverksamhet, betalning av skatter, regler kring insolvens och kapitalförsörjningsmöjligheter. Sverige ligger, fortsatt högt i denna ranking och den tidigare fallande trenden har nu brutits.

Kapitalförsörjning

För många företag är tillgång till finansiellt kapital en förutsättning för start, utveckling och tillväxt. Företagens tillgång till kapital är en indikator som belyser företags förutsättningar att utveckla och investera i sina affärsidéer och affärsmodeller. Den främsta källan för tillförsel av externt kapital till företagen är via banklån och huvuddelen av företagens lånebehov tillgodoses av den privata marknaden.

Tabell 4.5 Företagens tillgång till kapital

Miljarder kronor

	2015	2016	2017	2018	2019
Monetära finansinstituten utlåning till icke-finansiella företag	1 960	2 030	2 150	2 290	2 380
Risckapitalinvesteringar ¹	1,64	2,24	2,33	3,33 ²	i.u.

¹ Risckapitalinvesteringar i tidiga skeden och tillväxtfaser. Risckapital som investeras av risckapitalbolag, inklusive flera av de offentliga risckapitalaktörerna.

² Uppgiften för 2018 är preliminär och kan komma att revideras.

Källa: Statistiska centralbyrån och Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser.

Den totala utlåningen till icke-finansiella företag i Sverige har ökat under senare år, vilket samtidigt indikerar ett växande kapitalförsörjningsbehov hos företagen. För att få lån krävs säkerheter, vilket t.ex. små nystartade företag med tillväxtambitioner ofta saknar. Då krävs andra former av kapitaltillförsel t.ex. riskkapital (ägarkapital). De företag som erhåller riskkapitalinvesteringar är ofta tillväxtorienterade företag som har potential att bidra relativt starkt till utvecklingen i näringslivet. Det gör att utvecklingen av riskkapitalinvesteringar är intressant att följa även om dessa jämfört med lånefinansiering står för relativt små belopp. Samtidigt som företagens behov av kapitalförsörjning har ökat har riskkapitalinvesteringarna minskat sedan 2008. De senaste tre åren har dock en ökning skett.

Marknadskompletterande lån bidrar till ökad tillväxt

Marknadskompletterande finansiering via de statliga aktörerna Almi Företagspartner AB (Almi) och Stiftelsen Norrlandsfonden (Norrlandsfonden) ska bidra till en förbättrad finansieringssituation där den privata marknaden verkar i begränsad utsträckning, men där det finns ett samhällsekonomiskt motiv för insatser som leder till tillväxt och förnyelse i svenskt näringsliv.

Tabell 4.6 Marknadskompletterande utlåning

Nyutlåning 2019 och 2018 (inom parentes)

	Almi	Norrlandsfonden
Nyutlåning (mnkr)	1 975 (1 700)	293 (309)
Nyutlåning (antal)	3 336 (3 180)	149 (159)
Totalt utlånat kapital (mnkr)	4 752 (5 033)	965 (952)

Källa: Almi och Norrlandsfonden, årsredovisningar 2019.

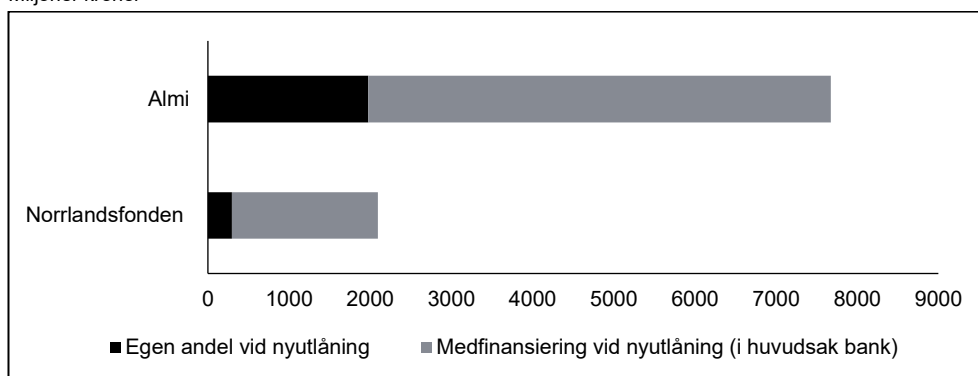
Under 2019 tilldelades Almi 279 miljoner kronor i statsbidrag (anslag 1:20 *Bidrag till företagsutveckling och innovation*). Syftet med Almis verksamhet är att utveckla och finansiera små och medelstora företag i hela landet. Under 2019 ökade nyutlåningen något jämfört med 2018 och uppgick till knappt 2 miljarder kronor (tabell 4.6). Av Almis nyutlåning gick 18 procent, motsvarande 403 miljoner kronor, till exporterande företag, vilket är en ökning jämfört med 2018. Almis utlåning till företag som ägs eller leds av kvinnor ökade något 2019 jämfört med 2018 och uppgick till 28 procent av Almis totala utlåning. Utlåningen till företag som ägs eller leds av män motsvarade 72 procent 2019.

Norrlandsfonden erbjuder finansiering till små och medelstora företag i Norrbottens, Västerbottens, Västernorrlands, Jämtlands och Gävleborgs län. Utlåningen från Norrlandsfonden 2019 låg i princip på motsvarande nivå som 2018 såväl beloppsmässigt som i antalet krediter. Norrlandsfonden beviljade under 2019 krediter för totalt 293 miljoner kronor till 149 företag. 28 procent av utlåningen gick till företag som ägs eller leds av kvinnor 2019, vilket är en ökning jämfört med 2018 då motsvarande andel var 24 procent.

Almis och Norrlandsfondens utlåning sker huvudsakligen tillsammans med banker. Under 2019 bidrog utlåningen från Almi till att banker och andra finansiärer beviljade lån för ytterligare drygt 5 700 miljoner kronor, vilket innebär att företagen fått låna ytterligare drygt 2,80 kronor från banker eller andra finansiärer för varje krona Almi lånat ut. Norrlandsfondens utlåning 2019 beräknas generera investeringar i näringslivet med ytterligare ca 1 800 miljoner kronor, främst investeringar i små och medelstora företag.

Diagram 4.3 Uppväxling av marknadskompletterande utlåning 2019

Miljoner kronor

Källa: Almi och Norrlandsfonden, årsredovisningar 2019.

Almi följer regelbundet upp insatser i kundföretagen fyra år efter det att insatsen genomförts. Den senaste uppföljningen av tillväxteffekter visar att omsättningen ökat med 96 procent under perioden 2014–2018 för de företag som blev lånekunder under 2015. I en jämförbar kontrollgrupp var omsättningsökningen 49 procent. Liksom tidigare år har Almis kundföretag haft en bättre sysselsättningsökning (42 procent) jämfört med kontrollgruppen (21 procent). Även Norrlandsfonden följer upp effekter av sin utlåning. Företag som fått lån av Norrlandsfonden 2015 visar en sammantagen sysselsättningsökning med 50 procent under perioden 2014–2018 och en omsättningsökning med 52 procent.

Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser (Tillväxtanalys) har utvärderat Almis låneverksamhet fr.o.m. 2000 (*Hjälper Almis lån företag att växa* 2019:3). Myndigheten konstaterar att Almis verksamhet bidrar till utveckling i de företag som fått lån från Almi och att lånen leder till en bestående positiv effekt på företagets nettoomsättning och arbetsproduktiviteten, men visar svag effekt avseende sysselsättning. Vidare konstaterar Tillväxtanalys att Almis låneverksamhet når rätt målgrupp utifrån verksamhetens uppdrag.

Under våren 2020 har regeringen vidtagit ett antal åtgärder för att underlätta tillgången till finansiering för företag som drabbas av ekonomiska svårigheter till följd av den pågående pandemin. Almi har fått ett kapitaltillskott om knappt 3 miljarder kronor för att öka sin utlåning till små och medelstora företag i hela landet. Behovet av krediter är stort och redan efter två månader hade ansökningar om lån motsvarande hela tillskottet inkommit till Almi. Almi hade fram till den 31 juli 2020 beviljat 3 370 företag 2 726 miljoner kronor i nya lån. Även AB Svensk Exportkredits och Exportkreditnämndens låne- och garantimöjligheter till företag i Sverige har utökats. (se Utrikeshandel, export och investeringsfrämjande avsnitt 5.3.2). Vidare har staten via Riksgäldskontoret ställt ut ett garantiprogram om totalt 100 miljarder kronor som innebär att staten garanterar upp till 70 procent av lånebeloppet för nya lån som banker beviljar drabbade företag. Per den 4 september 2020 hade 71 banker ingått avtal med Riksgäldskontoret om totalt 39 miljarder kronor, vilket lett till att 2,2 miljarder kronor lånats ut till företag inom garantiprogrammet.

Fortsatt stor efterfrågan på riskkapital

Efterfrågan på riskkapital i tidiga skeden var fortsatt stor under 2019, något större än under 2018, och Almi Invest AB (Almi Invest) tog emot ett rekordstort antal investeringspropåer varav drygt 1 000 analyserades. Vid utgången av 2019 hade Almi Invest innehav i 339 portföljbolag. Sammanlagt investerade Almi Invest 249 miljoner kronor i befintliga och nya portföljbolag 2019 via sina åtta regionala fonder, vilket är en ökning med knappt 25 miljoner kronor jämfört med 2018. Se utgiftsområde 19

Regional utveckling avsnitt 2.6.6 tabell 2.21 Investerade medel per program för riskkapitalfonder t.o.m. 2019. Under samma period investerade privata aktörer totalt 2 600 miljoner kronor i bolagen, vilket innebär en uppväxling på drygt 10 kronor från privata aktörer per investerad krona från Almi Invest. Sammantaget ökade omsättningen med 253 procent på fyra år i de företag som fick ta del av Almi Invests riskkapital 2015. Även förädlingsvärdet och antalet sysselsatta ökade betydligt i dessa företag. I juni 2020 gavs Almi Invest ett kapitaltillskott om 400 miljoner kronor för att möta en kraftigt ökad efterfrågan till följd av pandemin (prop. 2019/20:167 utg.omr. 24, bet. 2019/20:FiU60, rskr. 2019/20:296). Tillskottet har bidragit till att Almi Invests investeringar vid halvårsskiftet 2020 uppgick till 152 miljoner kronor, vilket är en ökning med 40 procent jämfört med investeringsvolymen första halvåret 2019.

Almi Invest förvaltar även en grön investeringsfond som riktar sig till företag verksamma inom områdena klimat, förnybar energi och energieffektivisering med syfte att bidra till en koldioxidsnål ekonomi. Under 2019 investerades totalt 63 miljoner kronor fördelat på tio företag. Den gröna investeringsfonden har utvärderats (Tillväxtverket, rapport 0309). Utvärderingen visar bl.a. att fonden hållit sig inom segment där behovet av kompletterade offentliga insatser har bedömts som störst, investeringar med hög klimatreducerande potential har prioriterats, samt att portföljbolagen som fonden investerat i påverkas positivt av Almi Invests engagemang (se även utg.omr. 19 avsnitt 2.6.6).

Stiftelsen Industrifondens (Industrifonden) verksamhet riktar sig till små och medelstora företag som vill växa. Under verksamhetsåret 2019/20 investerade fonden totalt 495 miljoner kronor, varav 92 miljoner kronor utgjorde investeringar i fem nya bolag och 403 miljoner kronor utgjorde följdinvesteringar i tidigare engagemang. Industrifonden investeringar 2019/20 om 495 miljoner kronor matchades av privata kapitalinvesteringar om 5 596 miljoner kronor, vilket innebär en uppväxling på drygt 11 kronor per investerad krona från Industrifonden. På balansdagen var Industrifonden direkt engagerad i 48 portföljbolag.

Indirekta investeringar bidrar till finansiering i tidiga skeden

Verksamheten hos Saminvest AB (Saminvest) syftar till att stärka finansieringssystemet för innovativa företag med hög tillväxtpotential så att fler växande företag skapas. Saminvest investerar därför i privat förvaltade riskkapitalfonder och affärsängelprogram. Sedan start 2016 har Saminvest lämnat utfästelser om totalt 1 065 miljoner kronor, varav nästan hälften (528 miljoner kronor) lämnades 2019 till fyra nya investeringar; två fondinvesteringar och två affärsängelprogram. Vidare utvecklades och utökades det samarbete som Saminvest inledde föregående år med inkubatorer ytterligare och Saminvest investerade i ängelinvesteringsbolag kopplade till inkubatorerna Arctic Business Incubator i Luleå, Startupphuset i Malmö, Stockholm Innovation and Growth och Uppsala Innovation Center. Under 2019 genomfördes totalt 67 investeringar i tillväxtbolag av de fonder och affärsängelprogram som Saminvest investerat i. Saminvest har bidragit till att nya fonder och team har kunnat etableras och på så sätt att en mer dynamisk riskkapitalmarknad skapats.

Swedish Venture Initiative, som etablerades under 2016 då Tillväxtverket uppdrog åt Europeiska investeringsfonden att förvalta initiativet, har också ett fond-i-fond-upplägg i likhet med Saminvest. Totalt omfattar initiativet 582 miljoner kronor och tre underfonder har utsetts som ska investera i tidiga skeden i små och medelstora företag med tillväxtpotential. Per den 31 december 2019 hade underfonderna investerat totalt 70,7 miljoner kronor i 28 portföljföretag i Sverige, vilket är 18 nya jämfört med utgången av 2018 (se även utg.omr. 19 avsnitt 2.6.6).

Förenkla för företagen

Riksdagen har tillkännagett för regeringen att den ska lämna en årlig redogörelse till riksdagen om förenklingsarbetet, så att riksdagen kan få en möjlighet att kontinuerligt följa utvecklingen (bet. 1998/99:NU6, rskr. 1998/99:170).

Regeringen har preciserat och fastställt fyra mål för förenklingsarbetet. Målen är att regler ska främja tillväxt, att företagens kostnader till följd av regler ska minska, att det ska bli enklare för företag att lämna uppgifter till myndigheterna, och att handläggningstiderna ska kortas. Förenklingsarbetet följs upp mot de fyra målen. I avsnitten nedan följer en redovisning av utvecklingen under 2019.

Lagar och myndighetsregler ska främja tillväxt

En indikator för att belysa hur företagen uppfattar de lagar och myndighetsregler som företagen ska följa är Tillväxtverkets enkätundersökning Företagens villkor och verklighet som genomförs vart tredje år. Myndigheten frågar bl.a. i vilken utsträckning företag upplever lagar och myndighetsregler som hinder för sin utveckling och tillväxt, samt om sådana regler utgör ett stort eller litet hinder för deras tillväxt. Enligt undersökningarna utgör lagar och myndighetsregler sammantaget även fortsättningsvis ett av de största upplevda hindren för företagens tillväxt.

För att klargöra vilka förenklingsreformer som behövs mest har näringsministern under 2019 genomfört en förenklingsresa där han mött runt 70 företagare för att ta del av deras synpunkter rörande förenklingsbehov. Regeringen har sedan gett Tillväxtverket i uppdrag att utifrån dessa synpunkter identifiera lämpliga förenklingar. Regeringen har härutöver givit Tillväxtverket i uppdrag att analysera den samlade regelgivningen inom livsmedelsområdet för att identifiera möjligheter till förenklingar.

Tabell 4.7 Lagar och regler som hinder

Andel företag som upplever lagar och regelverk som hinder, procent

År	2008	2011	2014	2017	2020
Stort eller litet hinder	70	65	61	62	63
Litet hinder	39	42	39	37	38
Stort hinder	31	23	22	25	25

Källa: Tillväxtverket, Företagens villkor och verklighet 2020 (opublicerad). Baserat på en enkät.

Kostnader för företagen till följd av regler

Sedan 2014 följer Tillväxtverket årligen upp regeringens mål om företagens kostnader till följd av nya och ändrade regler. Enligt rapporten Regler som påverkar företagens kostnader och konkurrenskraft 2019 (Tillväxtverket 2019) minskade företagens administrativa kostnader med ungefär 405 miljoner kronor under 2019, bl.a. på grund av ändrade eller nya regler om elektronisk fakturering vid offentlig upphandling och undantag från rapporteringsskyldighet för icke-finansiella motparter. Tillväxtverket inkluderar dock även andra kostnader än de administrativa, bl.a. kostnader för produktion och investeringar, i sin uppföljning, för att ge en mer heltäckande bild av företagens kostnader till följd av regler. Enligt Tillväxtverket ökade kostnader som förorsakats av regelförändringar med ca 3,43 miljarder kronor under 2019. Den största ökningen förorsakades av skärpta koldioxidnormer för tunga fordon.

Förenkling genom digitalisering

Tillväxtverket och Bolagsverket bedriver, i samarbete med bl.a. Sveriges Kommuner och Regioner (SKR), ett arbete benämnt Serverat som syftar till att förenkla för företagare inom främst restaurant- och besöksnäringarna (N2017/04297/FF). Serverat handlar i huvudsak om att standardisera, förenkla och digitalisera tillståndsgivningsprocesser, ofta i samarbete med kommuner.

Under 2019 tillkom checklistor för evenemang och vattenbruk och standarder för e-tjänster för kommunala tillstånd inom tobak- och alkoholområdet utvecklades. Antalet kommuner som är fullt ut anslutna till Serverat har sedan förra året ökat till 54 (28) och fler har uttryckt intresse av att delta. De samhällsekonomiska nyttorna av Serverat har hittills beräknats till ca 105 miljoner kronor årligen, varav uppskattningsvis 83 miljoner kronor bedöms komma från minskade kostnader hos företagen och 22 miljoner kronor från minskade kostnader hos kommunerna.

Uppdraget till Tillväxtverket om att verka för digitalt först – för ett enklare företagande slutredovisades i februari 2020 (N2020/00457/MK). Arbetet har bl.a. varit en del av arbetet med att ta fram och förankra en målbild för ett digitalt ekosystem för företag. Ett antal olika tjänstekoncept i form av digitala tjänster har tagits fram. Sådana tjänster kan minska och förenkla företagens uppgiftslämnande. Tillväxtverket, Statens jordbruksverk och Livsmedelsverket har haft i uppdrag att utveckla digitala tjänster inom livsmedelsstrategin, vilket slutrapporterades i februari 2020 (N2019/00887/DL). Myndigheterna har utvecklat en prototyp till en s.k. samttjänst med ett samlat uppgiftslämnande för vattenbruk som omfattar fem olika tillstånd, De efterfrågade uppgifterna kan minska med drygt en tredjedel genom att varje uppgift bara behöver fyllas i en gång. Samttjänsten bygger på de lösningar som föreslås inom ramen för det digitala ekosystemet och innebär ett minskat uppgiftslämnande för företagen.

Uppdraget till Bolagsverket att i samverkan med flera andra myndigheter utveckla tjänsten för digital ingivning av årsredovisningar till att omfatta alla företagsformer som enligt gällande lagstiftning ska upprätta en årsredovisning och offentliggöra den genom att skicka den till Bolagsverket delredovisades i februari 2020 och ska slutredovisas senast den 31 mars 2021. Ytterligare taxonomiutveckling pågår och Bolagsverket bedömer att ett obligatorium för digitalt inlämnande av årsredovisningar bör införas stegvis. Redovisningen visar även på nyttoeffekter inom områdena förenkling, högre kvalitet, kortare ledtider och ett långsiktigt hållbart samhälle. En korrekt ingiven digital årsredovisning skapar möjlighet att snabbare återanvända den finansiella informationen. Mer kvalitativ information kan bidra till att försvåra och förhindra ekonomisk brottslighet.

Handläggningstider

Tillväxtverket har i uppdrag att följa upp 19 statliga myndigheters arbete med att förenkla för de företag som de har kontakter med (N2014/05377/ENT). Uppdraget omfattar tre delar; handläggningstider, hur nöjda företagen är med sina kontakter med myndigheterna och myndigheternas samråd med företagen. Myndigheternas rapporteringar för 2019 tyder på något kortare handläggningstider. Tillväxtverket bedömer att det sannolikt främst är digitalisering som möjliggjort denna utveckling. Flera myndigheter uppger att de endast kommunicerar förväntad handläggningstid för vissa ärendetyper på webbplats eller via e-tjänst. Runt en tredjedel av myndigheterna informerar inte om handläggningstider via webb eller e-tjänst, utan endast exempelvis på förfrågan, eller via e-post eller brev. Det går inte att utläsa någon positiv utveckling kopplat till målet om att företagen ska vara mer nöjda med sina kontakter med myndigheter. En viss positiv utveckling kan däremot utläsas kopplat till målet om systematiskt samråd med företagen, där dialogen ser ut att ha ökat jämfört med år 2014.

Länsstyrelserna fick 2019 i uppdrag av regeringen att redovisa bl.a. mål och måluppfyllelse för fyra utvalda ärendetyper, hur den förväntade handläggningstiden kommuniceras till företag när ett nytt ärende inleds och hur nöjda företagen är med kontakten med länsstyrelserna (Fi2018/03219/SFÖ, Fi2018/03233/SFÖ, Fi2018/03280/SFÖ). Uppdraget samordnas av Länsstyrelsen i Kronobergs län.

Andelen ärenden för förprovning av djurstallar som under 2019 nådde de uppsatta målen för handläggningstider är fortsatt hög, 98 procent. Handläggningstiderna för ansökan om tillstånd för miljöfarlig verksamhet eller ansökan om ändringstillstånd enligt miljöbalken har förbättrats. Under 2019 nådde ca 76 procent av ärendena de uppsatta målen för handläggningstiden, medan motsvarande siffra var 70 procent under 2018. Även för samråd enligt 12 kap. 6 § miljöbalken visar redovisningen från länsstyrelserna en ytterligare minskad handläggningstid. Det var 75 procent av ärendena som klarade det uppsatta målet under 2019, medan motsvarande siffra för 2018 var 72 procent. Alla länsstyrelser kommunicerar förväntad handläggningstid till företag, dock inte för alla ärendetyper och inte på samma sätt. Under 2019 genomfördes en större revidering av länsstyrelsernas gemensamma webbplats baserad på brukaranalys.

Bättre konsekvensutredningar

Konsekvensutredningar är centrala för att nå mer ändamålsenliga regler. Under 2019 behandlade Regelrådet 311 konsekvensutredningar för nya eller ändrade regler som påverkar företag. Regelrådet yttrade sig om 154 av dessa. Av de granskningar där rådet yttrade sig bedömdes 102 uppfylla kraven i förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning, vilket motsvarar en andel om 66 procent. Resultatet är en förbättring i jämförelse med 2018 då 56 procent av konsekvensutredningarna ansågs uppfylla kraven och 2017 då motsvarande andel var 57 procent. Det är särskilt kvaliteten på Regeringskansliets konsekvensutredningar som förbättrats.

Förenkling på EU-nivå

Europeiska kommissionen har under 2019 arbetat vidare med den s.k. Better Regulation Agenda (bättre lagstiftning) som tidigare initierats. Den nytillträdde kommissionen har lanserat ett nytt förenklingsinitiativ om att den avser att tillämpa principen ”en in en ut” för regelgivning på EU nivå. Kommissionen har ännu inte informerat om den närmare utformningen av principen, men den grundläggande innebörden är att då ny eller ändrad regelgivning på EU nivå medför ökade kostnader för företag så ska kommissionen samtidigt föreslå förändringar som medför motsvarande kostnadsminskningar.

Sverige har deltagit i kommissionens arbete med förenkling inom ramen för kommissionens program för lagstiftningens ändamålsenlighet och resultat, Regulatory Fitness and Performance Programme (Refit), som syftar till att säkerställa lagstiftningens ändamålsenlighet och resultat. Refit-plattformens mandat upphörde den 31 oktober 2019. Kommissionen planerar att slutbehandla de 44 viktigaste Refit-initiativen under 2020.

Immaterialrätt

Arbetet med att informera om och bidra till ökad förståelse för hantering av immateriella tillgångar hos företag och aktörer inom det offentliga innovationssystemet har blivit en allt mer central del av Patent- och registreringsverkets (PRV) verksamhet. De särskilda regeringsuppdragen inom området (N2016/02167/IF och N2017/04031/IFK) som pågått på PRV och Verket för innovationssystem (Vinnova) under de senaste åren har enligt myndigheterna b.l.a. bidragit till att öka olika aktörers arbete relaterat till immateriella tillgångar, ökat kunskapen om värdet av immateriella tillgångar samt minska användandet av olagliga digitala tjänster som utan lov tillgängliggör immaterialrättsligt skyddat material. PRV:s slutredovisning av uppdragen visar att de aktörer som uppmärksammade PRV:s kunskaphöjande insatser ökade sitt arbete relaterat till immateriella tillgångar i högre

utsträckning än andra organisationer (63 procent jämfört med 43 procent). Vidare framgår det att andelen av befolkningen som använder olagliga digitala tjänster som utan lov tillgängliggör immaterialrättsligt skyddat material minskade under den period som PRV:s informationsinsatser pågått, från 21 procent 2017 till 14 procent 2019. I åldersgruppen 16–29 år minskade andelen mest, från 46 procent till 28 procent. Den utvärdering som gjorts av Vinnovas stöd till små och medelstora företag i form av immaterialrättscheckar, s.k. IP-checkar, under perioden 2015–2017, visar att 93 procent av de deltagande företagen bedömde att de haft affärsstrategisk nytta av arbetet som utförts med stöd av checken. Företagen bedömde att de hade utvecklats, eller skulle komma att utvecklas, inom ett flertal områden däribland förbättrad strategi för varumärkesuppbyggnad (77 procent), tydligare positionering mot konkurrenterna (58 procent) och förbättrad hantering av företagshemligheter (52 procent).

Konkurrens

Det konkurrensfrämjande arbetet bygger på tre delar: moderna konkurrensregler, en effektiv konkurrenstillsyn och öppna marknader.

Moderna konkurrensregler

För att undanröja konkurrensbegränsningar och avhålla företag från att överträda konkurrensreglerna måste reglerna vara utformade så att såväl konkurrensmyndighetens förfarande som domstolsprocesserna kan bedrivas snabbt, effektivt och rättssäkert.

En effektiv konkurrenstillsyn

Konkurrensverket har i sin rapport Konkurrensverkets konkurrens- och upphandlingstillsyn (Rapport 2020:3) redogjort för tillsynen inom dessa områden. Konkurrensverkets strategiska satsningar under året har varit digitalisering, konkurrensbegränsande offentlig upphandling och konkurrenssituationen inom byggsektorn. Marknadens aktörer, tipsare och klagande har under året fått flera viktiga svar och klargöranden från Konkurrensverket. Av de mål och ärenden som Konkurrensverket drivit och som Patent- och marknadsöverdomstolen hittills avgjort slutligt har dock inget fått bifall sedan domstolens tillkomst den 1 september 2016. Detta gäller även konkurrensmål som drivits av enskild part.

Öppna marknader

Under året har ett omfattande arbete genomförts för att få genomslag för Sveriges ståndpunkter i samband med framtagandet av den framtida industristrategin i EU. I den processen har konkurrensfrågorna haft en central och framskjuten position. I oktober 2019 kunde Sverige för första gången ställa sig bakom antagandet av en deklARATION vid forumet Friends of Industry om EU:s framtida industripolitik. Sverige har i processen lyckats få gehör för att EU:s industristrategi ska säkerställa att den nuvarande starka, oberoende och ekonomiskt underbyggda konkurrenspolitiken fortsätter att utgöra ett centralt fundament på den inre marknaden. Alla eventuella ändringar av konkurrensregelverket måste föregås av en grundlig analys och utvärdering samt bygga på ekonomisk evidens.

Statsstöd

Fokus för regeringens arbete på statsstödsområdet är att de stöd som ges ska vara välriktade, effektiva och bidra till politiska målsättningar.

Kommissionen har antagit ett antal tillfälliga kompletteringar av EU:s statsstödsregelverk med anledning av pandemin vilket har möjliggjort för medlemsstaterna att vidta lämpliga åtgärder för att motverka de ekonomiska

effekterna av krisen (se ovan Åtgärder till följd av pandemin för redovisning av de åtgärder som genomförts i Sverige samt under redovisningarna för respektive utgiftsområde).

Auktoriserade och godkända revisorer

Revisorsinspektionen utövar tillsyn över kvalificerade revisorer och registrerade revisionsbolag, genomför prov för examination av revisorer, utfärdar godkännanden och auktorisation av revisorer och registrerar revisionsbolag.

Revisorsinspektionen har under 2019 skapat effektivare arbetsformer och sett över tillsynsverksamheten. Tillsynen har inriktats än mer mot väsentliga riskområden och en ny tillsynsform, tematillsyn, har introducerats.

Under 2019 tilldelades 1,2 procent av den totala revisorskåren en disciplinär åtgärd. Den låga andelen, som är på ungefär samma nivå år från år, tyder på att revisionskvaliteten i Sverige överlag är god.

Under 2019 anordnade Revisorsinspektionen prov för revisorsexamen vid två tillfällen.

Tabell 4.8 Examinationsverksamhet – prov för revisorsexamen

	2016	2017	2018	2019
Antal deltagare	285	241	294	328
Andel kvinnor	44 %	44 %	43 %	43 %
Andel män	56 %	56 %	57 %	57 %
Andel deltagare med godkänt resultat	59 %	67 %	63 %	56 %
Andel av kvinnorna	59 %	68 %	68 %	58 %
Andel av männen	60 %	66 %	59 %	54 %

Källa: Revisorsinspektionens årsredovisningar.

Av tabell 4.8 framgår en ökning av antalet deltagare vid provet för revisorsexamen 2019 i jämförelse med åren innan. Andelen som blev godkända på provet 2019 var dock lägre än föregående år.

Enligt Revisorsinspektionens register fanns det 3 075 auktoriserade och godkända revisorer vid utgången av 2019. Det är en minskning med ca 2 procent jämfört med 2018. Av revisorerna 2019 var 35 procent kvinnor och 65 procent män.

4.3.2 Stärkta förutsättningar för innovation och förnyelse

Innovation och förnyelse är ett område som har betydelse för att stärka den svenska konkurrenskraften och samtidigt bidra till Agenda 2030 och de globala målen för hållbar utveckling. Regeringen har därför uppdragit åt ett flertal myndigheter att genomföra insatser som skapar förutsättningar för näringslivet att bli mer innovativt. Investeringar i forskning och utveckling (FoU) är en indikator som belyser viljan och förutsättningarna att utveckla näringslivets innovationsförmåga. Näringslivets FoU-utgifter minskade mellan 2009 och 2011, men har sedan ökat mellan 2011 och 2017. År 2017 var FoU-utgifterna 111 miljarder kronor vilket motsvarar 2,42 procent av BNP. Enligt preliminära uppgifter från Statistiska centralbyrån ökade företagens utgifter för egen FoU 2019 med 5,7 procent jämfört med 2017.

Tabell 4.9 Näringslivets forskning och utveckling

Utgifter som andel av BNP, procent

	2011	2013	2015	2017
Företagens utgifter för egen FoU	2,24	2,28	2,30	2,42

Källa: Statistiska centralbyrån.

Utöver investeringar i FoU är det också angeläget att få en bild av om andelen innovativa företag ökar eller minskar i den svenska företagspopulationen samt om näringslivets innovationssamarbeten ökar eller minskar över tid. För att få en uppfattning om detta används indikatorer som belyser företagens innovationsverksamhet och innovationssamarbeten.

Tabell 4.10 Innovationsverksamhet i företagen

Procent

	2012–2014	2014–2016	2016–2018
Andel företag med innovationsverksamhet	46	45	55
Andel företag med innovationssamarbeten	10	9	6

Källa: Statistiska centralbyrån.

Andelen företag med innovationsverksamhet har varit i stort sett oförändrad under perioden 2012–2016. Under den senaste perioden 2016–2018 ökade andelen dock relativt mycket. Under perioden 2016–2018 uppgav 6 procent av företagen att de hade innovationssamarbeten, vilket däremot innebär en minskning jämfört med tidigare perioder.

Tabell 4.11 Patent, varumärken och mönsterskydd

Antal

	2014	2015	2016	2017	2018
Svenska patent-ansökningar i världen	23 854	24 397	23 485	23 429	25 310
Svenska varumärkes-ansökningar i världen	90 133	96 530	109 313	115 493	110 242
Svenska mönsterskydds-ansökningar i världen	19 677	20 042	26 232	20 397	19 672

Källa: Patent- och registreringsverket.

Patent och andra immateriella rättigheter är en indikator på förnyelsenivån i ekonomin. De svenska patent- och mönsterskyddsansökningarna har legat förhållandevis konstant sedan 2014. Däremot har det skett en påfallande ökning av varumärkesansökningarna under samma period. Under 2018 minskade varumärkes- och mönsterskyddsansökningarna samtidigt som patentansökningarna ökade.

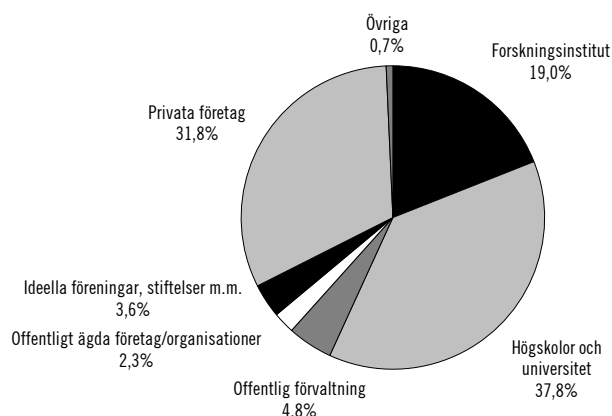
Behovsmotiverad forskning och ökad innovationsförmåga**Stöd till forskning och innovation via Vinnova för ökad innovationsförmåga**

Vinnova har i uppdrag att främja hållbar tillväxt genom finansiering av behovsmotiverad forskning och utveckling av effektiva innovationssystem. Detta sker genom insatser av olika karaktär som sammantaget stimulerar innovationssamarbeten mellan näringsliv, universitet och högskolor, forskningsinstitut, civilsamhälle och offentlig verksamhet.

För att främja förnyelse och innovation har Vinnova under året investerat ca 3,2 miljarder kronor i programverksamheten, vilket var en minskning med 2 procent jämfört med 2018. Antalet projekt som Vinnova finansierade ökade med drygt 3 procent från 2018 till 4 136 projekt 2019. Under 2019 ökade ansökningsvolymen

med 22 procent jämfört med 2018. Totalt inkom 5 226 ansökningar 2019 varav 1 516 beviljades. Andelen av totalt beviljade bidrag som går till projekt som leds av kvinnor är 34 procent. Beviljandegraden är lika för både kvinnor och män, 29 procent. Jämfört med 2018 har beviljade medel till offentliga aktörer ökat något vilket ligger i linje med Vinnovas strategi att arbeta mer utmaningsdrivet samt Vinnovas ambition att öka innovationsförmågan hos de offentliga aktörerna genom riktade insatser.

Diagram 4.4 Fördelning av beviljade medel mellan olika aktörstyper 2019

Källa: Vinnova, årsredovisning 2019.

Flera effektutvärderingar av delar av Vinnovas verksamhet har genomförts under det senaste året. Under 2019 utvärderades den första omgången av strategiska innovationsprogram vilka pågått i sex år (Vinnova rapport VR 2019:15). Utvärderingen av de fem programmen visar att de har lett till bred samverkan mellan olika aktörer, i synnerhet samverkan med många små och medelstora företag. Programmens huvudsakliga verksamhet består av forsknings- och innovationsprojekt (FoI-projekt) som genomförs i samverkan mellan programområdets aktörer, men programmen syftar även till att adressera andra behov inom programområdet som är centrala för att stärka områdets konkurrenskraft. Enligt utvärderingen har programmen bidragit till kraftsamling och spridning av teknologi över traditionella branschgränser samt stärkt internationell konkurrenskraft hos deltagande aktörer. Samtidigt är det svårt att bedöma resultatens status, om mer skulle kunna ha uppnåtts eller om de kan ses som tillräckliga. Utvärderingen konstaterar dock att projekten har för såväl företag som lärosäten och forskningsinstitut bidragit till följdprojekt och till utveckling av demonstratorer och prototyper. Resultaten från de första strategiska innovationsprogrammen visar att de stärker de valda styrkeområdena lättvikt, metalliska material, processindustriell it och automation, produktion 2030 samt gruv- och metallutvinnande industri. Samtidigt visar utvärderingen att de enskilda programmen har svårt att nå de övergripande effektmål som formulerats för de strategiska innovationsprogrammen, som exempelvis att de ska skapa förutsättningar för hållbara lösningar som möter globala samhällsutmaningar. Utvärderingen visar också att de strategiska innovationsprogrammen når mer stegvisa förändringar snarare än större genombrott.

Även programmet Fordonsstrategisk forskning och innovation (FFI) har utvärderats för perioden 2009–2019 (Ramböll, Fordonsstrategisk forskning och innovation, programutvärdering 2020). Programmet låter staten och industrin samfinansiera problemdriven forskning i tidiga faser. Enligt utvärderingen har programmet skapat samsyn bland deltagande aktörer om vilka särskilt viktiga utvecklingsområdena som finns och medel har fördelats för fortsatt arbete i linje med dessa prioriteringar.

Utvärderingen visar att programmet har reducerat kostnader för deltagande aktörer i och med den osäkerhet som omgärdar ny teknikutveckling. Programmet har haft stor påverkan på den yrkesmässiga kompetensutvecklingen med bl.a. 314 industri-doktorander som genomfört sina forskarstudier. Programmet har också stärkt den vetenskapliga forskningen på området genom ca 650 publikationer i vetenskapliga tidskrifter. Enligt utvärderingen har det varit svårt att utvärdera i hur hög utsträckning programmet bidragit till att uppnå Sveriges transport- och klimatpolitiska mål när det gäller utsläpp och trafiksäkerhet. Samtidigt har flera projekt inom FFI visat sig innebära stora effekter i absoluta termer. Utvärderingen visar sammantaget att programmet bedöms som samhällsekonomiskt motiverat.

Programmet Utmaningsdriven innovation (UDI) har också utvärderats under året och resultaten visar bl.a. annat att de flesta projekten av de 31 som undersökts har lett till införande eller kommersialisering av nya koncept och lösningar samtidigt som de också pekar på svårigheter för programinsatserna att bidra till att uppnå de globala målen för hållbar utveckling i Agenda 2030 (Ramböll, Utmaningsdriven innovation, delrapport 2, 2020).

Sedan 2015 har Vinnova regeringens uppdrag att ansvara för att lämna statligt stöd till inkubation, vilket verket gör inom ramen för anslaget 1:2 *Verket för näringslivsutveckling: forskning och utveckling*. Under 2019 har de 24 inkubatorer som ingår i nationella inkubatorsprogrammet delat ut verifieringsmedel till företag som medverkar i programmet. Sammanlagt har 46,5 miljoner kronor beslutats i beviljade bidrag. Totalt attraherade 226 företag i inkubatorerna knappt 875 miljoner kronor i ägarkapital under 2019 att jämföra med 970 miljoner kronor 2018. Projekt och företag som är eller har varit anslutna till dessa inkubatorer sysselsatte drygt 10 400 personer och omsatte drygt 12 miljarder kronor 2018.

Insatser via industriforskningsinstitut

Industriforskningsinstitutet under RISE Research Institutes of Sweden AB utgör majoriteten av den svenska institutssektorn. RISE-gruppen består dels av moderbolaget RISE Research Institutes of Sweden AB inklusive helägda och delägda dotterbolag med en ägarandel överstigande 50 procent (RISE-koncernen), dels intresseföretaget Swerim AB. Det övergripande målet för industriforskningsinstitutet är att de ska vara internationellt konkurrenskraftiga och verka för hållbar tillväxt i Sverige genom att stärka näringslivets konkurrenskraft och förnyelse.

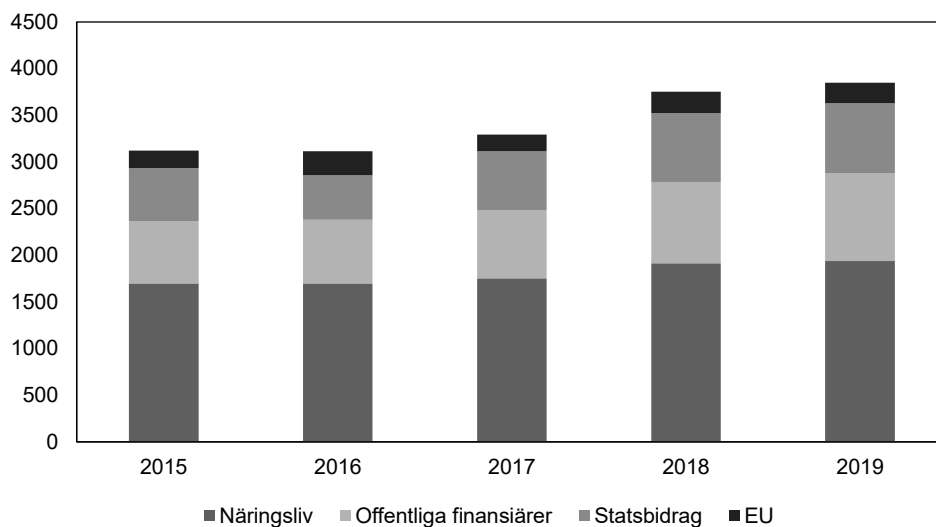
Under 2019 tilldelades RISE-gruppen totalt 747 miljoner kronor i statsbidrag (anslaget 1:3 *Institutens strategiska kompetensmedel*) varav 699 miljoner kronor gick till RISE-koncernen och 48 miljoner kronor till Swerim AB. Medlen används i huvudsak för kompetensuppbyggnad, men även för vissa strukturåtgärder för att skapa en tvärsektoriell och sammanhållen institutssektor samt till driften av RISE-gruppen.

Enligt RISE-gruppen är efterfrågan på gruppens tjänster fortsatt stor och växande. Intäkterna från offentliga finansörer, erhållna i konkurrens, ökade mest och uppgick 2019 till totalt 942 miljoner kronor, en ökning med 10 procent jämfört med 2018. Kännedomen om varumärket RISE ökade från åtta procent 2016 till 45 procent 2019 bland företag och organisationer som har någon form av utvecklings- eller innovationsverksamhet. RISE-gruppens huvudsakliga intäkter, ca 50 procent, kommer från direkta uppdrag från näringslivet. I dessa uppdrag används den kompetens som byggts upp hos forskningsinstitutet, bl.a. med stöd från statsbidraget, och kan på så sätt bidra till att öka innovationskapaciteten och förnyelsen i näringslivet. En stor del av nettosysselsättningstillskottet i Sverige sker i små och medelstora företag. Av RISE-gruppens näringslivsintäkter utgjorde en dryg fjärdedel intäkter från små och medelstora företag. RISE-gruppen ska vidare vara internationellt konkurrenskraftig.

Deltagande i EU:s forskningsprogram har bidragit till RISE-gruppens internationella verksamhet. Under 2019 erhöll RISE-gruppen totalt 247 miljoner kronor från olika EU-program. RISE-gruppen var den tredje största mottagaren i Sverige när det gäller medel från pelaren ”industriellt ledarskap” och fjärde största mottagare från pelaren ”samhällsutmaningar” inom Horisont 2020.

Diagram 4.5 Intäkter RISE-gruppen

Intäkter i miljoner kronor

Källa: RISE Research Institutes of Sweden AB, årsberättelser 2015–2019.

Internationellt forsknings- och innovationssamarbete

Sverige återfinns bland de tio mest framgångsrika länderna i EU:s ramprogram för forskning och innovation, Horisont 2020. Svenska aktörer har kontrakterat finansiering på totalt ca 1,6 miljarder euro inom programmet motsvarande 3,4 procent av de medel som betalats ut. Resultatet visar en liten minskning i jämförelse med förra årets rapporteringstillfälle men Sverige behåller sin åttondeplats bland deltagande länder. Näringslivet i Sverige kontrakterar 28 procent av dessa beviljade medel och står för 35 procent av det svenska deltagandet. I satsningen innovation i små och medelstora företag som riktar sig till enskilda innovativa företag har hittills 242 svenska små och medelstora företag beviljats drygt 130 miljoner euro. Omfattande satsningar för att främja innovation genomförs även med medel från Europeiska regionala utvecklingsfonden (se utg.omr. 19 avsnitt 2.6.6).

Internationella innovations- och forskningssamarbeten syftar till att attrahera investeringar och kompetens till Sverige. De bilaterala innovationspartnerskapen mellan Sverige och Tyskland, Frankrike respektive Indien fördjupades och utvecklades under 2019. Inom ramen för det svensk-indiska innovationspartnerskapet lanserades t.ex. fyra nya gemensamma samarbeten och utlysningar på olika områden, bl.a. annat ett samförståndsavtal om polarforskning. Regeringens strategiska satsning på innovations- och forskningskontor vid ambassaderna i Brasília, New Delhi, Peking, Seoul, Tokyo och Washington DC har stärkt den internationella samverkan mellan forsknings- och innovationssystemen i Sverige och de prioriterade samarbetsländerna. Etableringen av ett innovations- och forskningskontor i Seoul under 2019 har bl.a. lett till att två nya samförståndsavtal - ett om industriellt samarbete och ett om samarbete inom små och medelstora företag och start-up-företag - har ingåtts mellan Sydkorea och Sverige.

Samverkan och smart industri

Samverkan för innovativa lösningar

Som en del av januariavtalet lanserade regeringen i juli 2019 fyra nya samverkansprogram för att ytterligare stärka samverkan mellan näringslivet, universitet och högskola, det civila samhället och regeringen. De nya samverkansprogrammen utgår från Agenda 2030 och Sveriges och svenskt näringslivs styrkor och har följande teman: näringslivets digitala strukturomvandling, hälsa och life science (befintligt och fortlopande), näringslivets klimatomställning samt kompetensförsörjning och livslångt lärande. Samverkansprogrammets arbete har påbörjats då både strukturer för programmen etablerats och ledamöter utsetts till de fyra samverkansgrupperna. I december presenterade regeringen rapporten ”En nationell strategi för life science” som ett delresultat av samverkansprogrammet för life science. Regeringen och regionerna har vidare upprättat ett partnerskap för att gemensamt samordna och konkretisera insatser för den svenska life science-sektorn, inledningsvis med fokus på införande av precisionsmedicin i hälso- och sjukvården och nyttiggörande av hälsodata.

Det nationella innovationsrådet fortsatte sitt arbete 2019 under ledning av statsministern, med deltagande av berörda statsråd samt externa ledamöter, i enlighet med regeringsförklaringen 2019 och januariavtalet. Innovationsrådet har under 2019 fyllt en rådgivande funktion och varit en central plattform för regeringens dialog och samverkan med personer från olika delar av samhället kring strategiska framtidsfrågor. Innovationsrådet ska bidra till att med innovation möta samhällsutmaningar och verka för ett långsiktigt konkurrenskraftigt och hållbart Sverige. Innovationsrådet har under året bidragit till tvärsektorieell policyutveckling bl.a. genom inspel till utvecklingen av regeringens samverkansprogram, arbetet med data som strategisk resurs och den kommande forsknings- och innovationspolitiska propositionen.

Smart industri

Arbetet inom regeringens strategi för smart industri (N2016/07305/FÖF) syftar fortsatt till näringslivets förnyelse genom stärkt digitalisering, hållbarhet, kompetensförsörjning samt forskning och innovation i industrin. Flertalet insatser har finansierats via anslag 1:5 *Näringslivsutveckling*.

Insatserna Robotlyftet och Digitaliseringslyftet syftar till att företag inom industrin utvecklar sin innovationsverksamhet genom processinnovationer (ny eller förbättrad process för en eller flera funktioner i företaget) och ökar sin digitala mognad.

Digitaliseringslyftet genomfördes 2016–2019 av Tillväxtverket, med syfte att utveckla den svenska industrins konkurrenskraft genom ökad användning av digital teknik (N2016/06499/FÖF). Totalt har programmet lett till att 929 företag, ökat sina kunskaper om digitalisering och ca 50 har deltagit i flera insatser. Enligt en utvärdering som myndigheten beställt av en extern konsult visar programmet i stort på goda resultat eftersom programmet bygger på en genomtänkt blandning av insatser som nådde rätt företag och därför har gett positiva resultat i dessa företag. I programmet ingår medvetandehöjande insatser och skraddarsydda coachningsinsatser. Flertalet företag har därefter kommit igång med digitaliseringsaktiviteter som de uppger stärker deras affärsverksamhet och organisation. 81 procent av företagen som deltagit i medvetandehöjande insatser anger t. ex. att de har påbörjat ett digitaliseringsprojekt eller ökat takten i pågående digitaliseringsarbete. 82 procent av företagen i coachningsprojekten har avsatt resurser för att genomföra ett digitaliseringsprojekt.

Robotlyftet riktas 2018–2021 till små och medelstora industriföretag för att de ska öka sina kunskaper om, sin användning av och sina investeringar i automationslösningar

(N2018/00533/FÖF). Under 2019 har Tillväxtverket inlett genomförandefasen och nått över 1 500 personer i målgruppen. Omkring 200 förutsättningsstudier som kartlägger prioriteringar och utvecklingsmöjligheter i företagen har genomförts eller pågår över hela landet och i över 80 procent av fallen har företagen rekommenderats att gå vidare och söka en automationscheck. 26 automationscheckar beviljades 2019.

Regeringens strategi för smart industri ska bidra till innovationskraft i hela landet. Inom ramen för detta (N2016/07305/FÖF) har Sveriges export- och investeringsråd (Business Sweden) mellan 2016 och 2019 medverkat till och rapporterat in 15 högkvalitativa industriella investeringar i Sverige, varav sju under 2019. Detta innebär att totalt 1300 direkta jobb skapats eller stannat i landet och direkta investeringsvolymerna på över tre miljarder kronor i kommuner och län över hela Sverige. Enligt en utvärdering som Tillväxtverket beställt av en extern konsult har myndigheten i genomförande av uppdrag om industrialisering i Sverige (N2018/04197/FÖF) genom analyser och förstärkningar av stödsystemet för företagen bidragit till att stärka förutsättningarna för företag, analyser och förstärkningar av stödsystemet för företag som vill starta tillverkning i Sverige eller ta hem produktion från andra länder.

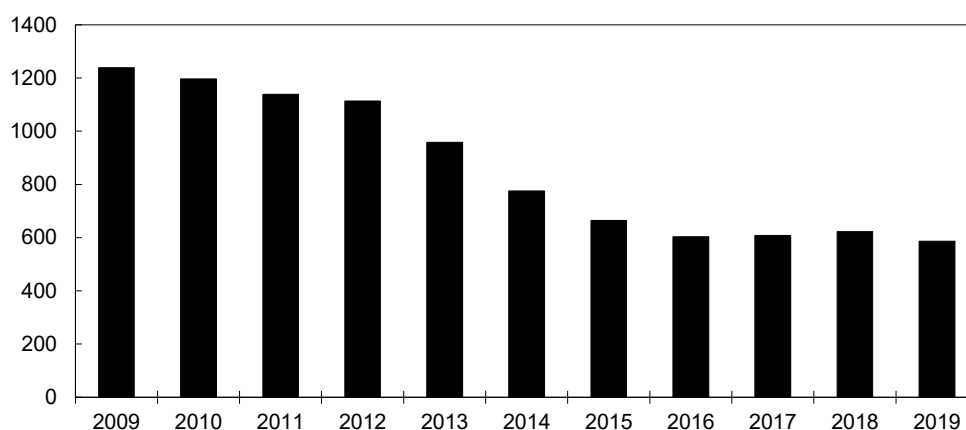
Stärkta ramvillkor genom förbättrad kompetenstillförsel i industrin har varit i fokus för uppdragen Jobbsprånget och om strategisk kompetensförsörjning i små och medelstora industriföretag. Uppföljning visar att ca sju av tio praktikanter får en anställning efter genomförd praktik, flertalet hos den arbetsgivare där man genomfört praktiken. Andelen kvinnor som söker till programmet har stigit till 56 procent. Fler kvinnor än män erbjuds praktik av arbetsgivarna och fler kvinnor än män får jobb efter avslutad praktik.

Tillväxtverket har under perioden 2016–2019 haft i uppdrag att stimulera industrins och industrinära tjänsteföretags strategiska kompetensförsörjning genom bl.a. användande av validering som verktyg (N2018/04198/FÖF och N2016/06227/FÖF). Fem pilotprojekt i sju län har genomförts där totalt 176 företag deltagit och 950 personer har blivit validerade, varav ca 270 personer under 2019.

Hållbar mineralnäring

Ett hållbart nyttjande av Sveriges mineraltillgångar är av stor betydelse för Sverige. Gruvnäringen är vidare mycket betydelsefull för Sverige och Sveriges varuexport. Av Sveriges export av varor utgör mineralvaror 10,4 procent. Vid årsskiftet 2019/20 fanns det 12 gruvor med koncession och brytning i Sverige. Samtliga var metallgruvor. Sverige är EU:s största järnmalmproducent med ca 93 procent av EU:s totala produktion.

Trots globalt ökade prospekteringsinvesteringar under 2019 reflekteras detta inte i antalet undersökningstillstånd i Sverige. Vid årsskiftet 2019/20 fanns 586 gällande undersökningstillstånd. Motsvarande siffra för årsskiftet 2018/19 var 623. Sett över en tioårsperiod har antalet undersökningstillstånd halverats, se diagram 4.6.

Diagram 4.6 Antal gällande undersökningstillstånd

Källa: Bergsstatens register över undersökningstillstånd.

Även antalet ansökningar om undersökningstillstånd har minskat från 227 2017 till 130 år 2019.

Som en del i regeringens strategi för smart industri har Sveriges geologiska undersökning (SGU) redovisat resultat av regeringsuppdrag om kartläggning av innovationskritiska metaller (N2020/00473/BI). Kartläggningen inbegriper även metodutveckling för kartläggning av kritiska metaller i gruvavfall och har betydelse för regeringens arbete med hållbar mineralnäring. Resultat från redovisningen utgör viktig information som kan vara användbar för exempelvis prospektering av batterimetaller och andra mineral som anses kritiska för EU:s industrier.

Riksdagen har tillkännagett för regeringen att den snarast bör vidta nödvändiga åtgärder för att förenkla och förkorta tillståndsprocesserna för gruv- och mineralnäringen (bet. 2018/19:NU11 punkt 1, rskr. 2018/19:209). Riksdagen har vidare tillkännagett för regeringen att den senast i samband med tidpunkten för avlämnandet av budgetpropositionen för 2021 ska redovisa för riksdagen vilka konkreta åtgärder som har vidtagits med anledning av riksdagens tillkännagivande våren 2019 om gruv- och mineralnäringens tillståndsprocesser (bet. 2019/20:NU11 punkt 1, rskr. 2019/20:183). Regeringen har den 20 augusti 2020 beslutat kommittédirektiv till en utredning som ska se över det nuvarande systemet för miljöprövning och lämna förslag på de ändringar och åtgärder som krävs för att uppnå en modernare och mer effektiv miljöprövning. Regeringen överväger ytterligare åtgärder. Tillkännagivandena är ännu inte slutbehandlade.

4.3.3 Stärkt entreprenörskap för ett dynamiskt och diversifierat näringsliv

För att nå målet för näringspolitiken behövs såväl nya företag som tillväxt i befintliga företag. Flera näringspolitiska aktörer, bl.a. Tillväxtverket och Almi Företagspartner AB (Almi) arbetar för att skapa förutsättningar för individer och företag att utveckla sina affärsidéer. Det handlar t.ex. om insatser för att i egen regi eller genom intermediärer utveckla och tillgängliggöra information och rådgivning, inklusive kompetensutveckling för företagare, om insatser för att bredda mångfalden av företagare med olika bakgrund och erfarenheter och om satsningar som syftar till att utveckla olika branscher.

Bakom ökningen av antalet sysselsatta i näringslivet finns en underliggande dynamik. I många företag ökar antalet sysselsatta, samtidigt som sysselsättningen minskar i ett

stort antal företag. I drygt 10 procent av de befintliga företagen ökar antalet sysselsatta från ett år till nästa. Det betyder att det är över 50 000 företag som årligen ökar antalet sysselsatta. År 2018 hade 52 500 företag en positiv sysselsättningsutveckling. Nivån har varit relativt stabil under de senaste åren. Under 2018 minskade dock antalet företag med en positiv sysselsättningsutveckling. År 2018 hade 48 100 företag en minskande sysselsättning. Snabbväxande företag har betydelse för skapandet av nya arbetstillfällen, vilket har bidragit till att dessa företag har fått stor uppmärksamhet under de senaste åren. Antalet snabbväxande företag belyser också det handlingsutrymme som finns för entreprenörskap, att kunna växa och utnyttja framgångsrika affärsidéer. Här definieras ett snabbväxande företag som ett företag som har haft en genomsnittlig sysselsättningsstillväxt på minst 20 procent per år i tre år i följd. Under 2018 var andelen snabbväxande företag oförändrad jämfört med året innan. En annan viktig del i sysselsättningsdynamiken är skapandet av nya företag och att företag som inte klarar konkurrensen läggs ner. Denna indikator är känslig för påverkan av en stark konjunktur då arbetskraftsbehovet är stort. Antalet nystartade företag har ökat trendmässigt över en längre tidsperiod. De senaste åren har antalet nystartade företag legat på ungefär samma nivå.

Tabell 4.12 Dynamik i näringslivet

Antal	2015	2016	2017	2018	2019
Företag med positiv sysselsättningsutveckling relativt föregående år	53 000	52 900	53 400	52 500	i.u.
Snabbväxande företag per 1 000 existerande	2,6	2,7	2,8	2,8	i.u.
Nystartade företag	70 100	71 800	68 900	66 800	66 900

Anm.: Uppgifterna i tidsserierna för företag med positiv sysselsättningsutveckling och snabbväxande företag har reviderats jämfört med de två senaste årens budgetpropositioner. För snabbväxande företag är andelen lägre jämfört med den redovisningen, framför allt beroende på att företag som växt genom sammanslagning inte ingår i statistiken. Källa: Statistiska centralbyrån, Tillväxtanalys samt egna beräkningar.

Information och rådgivning

Tillgång till information, rådgivning och nätverk är ofta betydelsefullt såväl vid nystart som under utvecklings- och tillväxtfasen för små och medelstora företag. Den information och rådgivning som finansieras eller tillhandahålls av staten ska vara marknadskompletterande och relevant utifrån företagens olika behov och utvecklingsfaser.

Almi har under 2019 bedrivit ett utvecklingsarbete för att nå ut till fler företag och höja kvaliteten i kundleveranserna. Inom affärsutveckling har tjänstebudet setts över och anpassning skett utifrån företag med potential att utvecklas och växa. Efterfrågan på tjänsterna har varit stor och under året har över 10 500 rådgivningsinsatser genomförts, en ökning med 17 procent jämfört med föregående år. Av rådgivningsinsatserna har 30 procent gått till kvinnor och 70 procent till män. Efterfrågan har främst omfattat nyutvecklade kunderbjudanden inom tillväxt, företagsstart och innovation. När det gäller kvalitet i kundleveranserna uppger 94 procent av företagen att de kan rekommendera Almi till andra företag. Almis effektutvärdering, där utvecklingen i de företag som fått ta del av en insats hos Almi under 2015 undersökts, visar att företagen haft en överlevnadsgrad på 71 procent, att omsättningen har ökat med 49 procent, att ökningen av förädlingsvärde i företagen har varit 42 procent och att de överlevande företagen har ökat antalet anställda med 27 procent. De företag som tagit del av en insats från Almi har ett märkbart bättre utfall än de företag som ingår i kontrollgruppen när det gäller samtliga mått förutom överlevnadsgraden där kontrollgruppen låg på 72 procent.

Tillväxtverket har under året genomfört ett flertal informations- och rådgivningsinsatser i syfte att öka förutsättningar för entreprenörskap och företagande. Myndigheten har genom olika utlysningar tillhandahållit verksamhetsbidrag till aktörer i det företagsfrämjande systemet med fokus på bl.a. rådgivning för nyföretagande, affärsutveckling för kooperativa företag, samt att främja förnyelse av innovationskontor, inkubatorer och science parks. En av de organisationer som fått finansiering är Nyföretagarcentrum. Enligt deras verksamhetsberättelse har 16 500 personer fått rådgivning under året för start av eget företag. En undersökning som Novus genomförde 2019 visar att 84 procent av företagen som startats och fått rådgivning av Nyföretagarcentrum fortfarande är aktiva efter tre år samt att endast 1 procent av företagen har gått i konkurs.

Den myndighetsgemensamma webbportalen verksamt.se har under 2019 vidareutvecklats när det gäller råd och stöd vid export, däribland frågor om brexit. Vidare har bl.a. annat ny digitaliseringsinformation och en tjänst för att stötta arbetet med kompetensutveckling utvecklats. Antalet användare fortsatte att öka under 2019. Under året hade verksamt.se 3,2 miljoner användare, en ökning med 7 procent jämfört med 2018 och det gjordes 2,1 miljoner inloggningar, en ökning med 11 procent. Under det första kvartalet 2020 ökade antalet besökare kraftigt, då många företagare sökte sig till verksamt.se under pandemin för att hitta aktuell information om åtgärder för företag.

I en enkätundersökning bland användarna instämde 72 procent i att verksamt.se gör det enklare att starta och driva företag, och ytterligare 20 procent i att verksamt.se till viss del gör det enklare att starta och driva företag. Under hösten 2019 togs de första stegen mot ett modernare verksamt.se. Under 2019 genomförde Tillväxtverket tillsammans med ett antal myndigheter 21 s.k. starta-företag-dagar. Sammanlagt deltog 2 829 personer, varav 61 procent kvinnor.

Det finns inga nya data för kännedom om och attityder till företagande jämfört med föregående års budgetproposition. Av den anledningen redovisas inte den indikatorn i denna budgetproposition.

Diversifierat företagande

En strategiskt viktig dimension för att stärka den svenska konkurrenskraften är näringslivets variationsrikedom. Regeringen eftersträvar ökad diversitet bland företag och företagare avseende bl.a. kön, bakgrund, ålder, sektorer och företagsform.

Almi har sedan flera år tillbaka ett särskilt uppdrag att nå kvinnor och personer med utländsk bakgrund. Andelen företagare som är kvinnor eller har utländsk bakgrund bland de företag som får finansiering eller rådgivning ska vara högre än motsvarande andel i den totala företagsstocken och bland nystartade företag. Under 2019, precis som 2018, lyckades Almi nå målet vad gäller företagare med utländsk bakgrund, men inte helt nå målet vad gäller företagande kvinnor. Andelen kvinnor bland Almis kunder uppgick 2019 till 28 procent, jämfört med 33 procent i kontrollgruppen nystartade företag och 28 procent i företagsstocken. Andelen kunder med utländsk bakgrund uppgick till 31 procent, vilket är högre än i båda kontrollgrupperna.

Riksdagen har tillkännagett för regeringen det som utskottet anför om att regeringen bör vidta åtgärder för att säkerställa en mer detaljerad redovisning från Almi av hur verksamheten når kvinnor (bet. 2019/20:NU6 punkt 2, rskr. 2019/20:23). Under 2019 genomfördes en översyn av Almis uppdragsmål. Inom ramen för arbetet har såväl de rekommendationer som Riksrevisionen lämnade i rapporten Jämställdhet i Almis låneverksamhet – otydlig styrning och åiterrapportering (RiR 2019:7) som riksdagens tillkännagivande beaktats. Målet avseende kvinnors företagande och relaterade krav på

återrapportering har tydliggjorts i den ägaranvisning som beslutades vid bolagsstämman för Almi den 27 april 2020. Med detta anser regeringen att riksdagens tillkännagivande är tillgodosett och därmed slutbehandlat.

Under 2018–2020 har 24 miljoner kronor per år från anslaget 1:5 *Näringslivsutveckling* avsatts till entreprenörskap bland unga och under 2019 ytterligare 10 miljoner kronor för insatser i grund- och gymnasieskolan. Medlen har använts till finansiering av insatser och aktörer som stöttar entreprenörskap bland unga i grund- och gymnasieskola (via Statens skolverk) och i högre utbildning (via Tillväxtverket) men också för strukturpåverkande arbete. Medlen har bl.a. annat möjliggjort för fler unga att få del av information och kunskap om entreprenörskap, praktiskt pröva på företagande inom ramen för sin utbildning samt få rådgivning inför företagsstart. Verksamhetsbidraget till Föreningen för entreprenörskap i högre utbildning har enligt deras återrapportering 2019 bl.a. annat bidragit till genomförandet av 605 inspirationsaktiviteter med 26 203 deltagare och till affärsutvecklingsaktiviteter med 15 512 deltagare. Inom Ung Företagsamhets (UF) verksamhet i gymnasie- och gymnasie-särskolan drevs det 10 534 UF-företag av totalt 33 706 elever under läsåret 2019/2020, jämfört med 9713 UF-företag av totalt 31 513 elever läsåret 2018/19. Satsningarna på Ung Företagsamhet och Framtidsfrön har enligt organisationerna bl.a. annat resulterat i att både elever och personal på ett strukturerat sätt fått kunskap om entreprenörskap och entreprenöriellt lärande samt arbetat med entreprenörskap i skolan.

Vinnova och Tillväxtverket redovisar i sina delrapporteringar av de uppdrag som myndigheterna har kopplat till regeringens strategi för sociala företag att myndigheterna genom ett flertal olika insatser, bidragit till att ge sociala företag bättre möjligheter att långsiktigt bidra med nya innovativa lösningar för ett mer hållbart och inkluderade Sverige. Till exempel har Vinnova tillsammans med Tillväxtverket finansierat etableringen av Effektfullt, ett tvärsektorielt nätverk för effektmätning, vilket är en central utmaning inom socialt företagande och social innovation.

En lånegaranti för de kulturella och kreativa näringarna lanserades i november 2019 av Marginalen Bank Bankaktiebolag. I ett inledningsskede möjliggör garantin en utlåning om totalt 200 miljoner kronor och garantin fick ett positivt bemötande av sektorn. Under de inledande månaderna har hittills 20 miljoner kronor lånats ut till företag inom sektorer som film, musik m.fl. Lånegarantin är inrättad inom en sektorsövergripande del av EU-programmet Kreativa Europa och administreras av Europeiska investeringsfonden (EIF).

För att belysa företagandets diversitet används uppgifter om andelen företag som har en operativ företagsledare som är kvinna respektive man eller en operativ företagsledare som är kvinna respektive man och född i ett annat land.

Tabell 4.13 Operativa företagsledare

Procent

	2014	2015	2016	2017	2018
Andel företag med en kvinna som operativ företagsledare	28,6	28,8	28,5	29,0	28,6
Andel företag med en man som operativ företagsledare	71,4	71,2	71,5	71,0	71,4
Andel företag med en utrikes född operativ företagsledare	14,8	15,3	15,7	16,1	16,6
Andelen utrikes födda av de kvinnor som är operativa företagsledare	17,2	17,5	17,9	18,0	18,5
Andelen utrikes födda av de män som är operativa företagsledare	13,9	14,4	14,8	15,3	15,8

Källa: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

För utrikes födda som operativa företagsledare har andelen ökat under perioden 2014–2018. Andelen kvinnor som operativa företagsledare är däremot i princip oförändrad under samma period. Utöver dessa finns dock en del företag med delat ledarskap, där en av företagsledarna är kvinna eller utrikes född.

Turism och besöksnäring

Den totala turismkonsumtionen uppgick under 2019 till drygt 306 miljarder kronor och ökade därmed med 2,5 procent jämfört med 2018 enligt Tillväxtverkets preliminära statistik. År 2019 fanns 102 497 årsarbetskrafter i besöksnäringen vilket är en minskning med 0,9 procent jämfört med 2018.

Tabell 4.14 Omsättning för turism i Sverige

Miljoner kronor (fasta priser)

	2017	2018	2019
Svenskars turismkonsumtion i Sverige	189 746	201 856	206 481
Utländska besökares konsumtion i Sverige (export)	99 328	102 319	99 770
Total konsumtion i Sverige	289 075	304 175	306 251

Källa: Tillväxtverket

V.S. VisitSweden AB:s verksamhet syftar till att stärka besöksnäringens internationalisering och bidra till besöksnäringens långsiktiga konkurrenskraft och till att Sverige har en hög attraktionskraft som turistland utomlands. År 2019 uppgick turismens exportvärde, dvs. vill säga utländska turisternas konsumtion i Sverige, till drygt 99 miljarder kronor. Av de 17,4 miljoner övernattningar från utlandet som gjordes i Sverige under 2019 kom 12 miljoner från V.S. VisitSweden AB:s sju fokusmarknader (Frankrike, Indien, Kina, Nederländerna, Storbritannien, Tyskland och USA), vilka ökade med 7,1 procent, eller 802 554 fler övernattningar, jämfört med 2018. Under 2019 uppgick det samlade PR-värdet av V.S. VisitSweden AB:s insatser till ca 970 miljoner kronor.

Tillväxtverket arbetar sedan 2015 för att stärka besöksnäringens långsiktiga konkurrenskraft, bl.a. inom ramen för regeringsuppdraget att främja en hållbar produktutveckling med fokus på natur- och kulturturism (N2015/08958/FF). Ett antal projekt har i denna satsning genomförts vars resultat och genererade kunskap har använts i bredare skala och därmed kunnat stärka destinationer och lokal attraktionskraft över hela landet. Inom ramen för uppdraget har ca 200 exportmogna natur- och kulturbaserade produkter utvecklats och ca 1 000 företag har deltagit.

Tillväxtverkets näringslivssatsningar syftar till att stödja besöksnäringen i hela landet, vilket även bedöms bidra till att uppfylla målet för den sammanhållna landsbygdspolitiken. En förstärkning av vandrings- och cykelleder skapar förutsättningar för fler konkurrenskraftiga och hållbara destinationer där företag kan verka och växa. Tillväxtverket har arbetat i projekt med att främja utvecklingen på olika platser i landet sett utifrån lokal och regional attraktionskraft.

Tillväxtverkets arbete med statistik och analys har bedrivits och utvecklats. Arbetet har syftat till att förbättra möjligheterna att mäta effekter och lägga prognoser och därmed bidra till en ökad förståelse för turismmarknadens funktionssätt och drivkrafter. Analyserna och den alltmer utvecklade statistiken kan utgöra underlag för beslut på regional och lokal nivå.

Tillväxtverket ska, enligt myndighetens instruktion, ansvara för kunskaps- och kvalitetsutveckling samt samverkan och samordning inom turism. Ett exempel på sådan samordning är besöksnäringens myndighetsgrupp där 16 statliga myndigheter

och bolag deltar. Arbetet har under 2019 resulterat i ny kunskap om modeller och verktyg för att inkludera turism i transportinfrastrukturplanering, att attrahera utländska investeringar, kompetensbehov samt att stödja satsningar inom hållbar turism.

Natur- och kulturverksamheter är ofta viktiga besöksanledningar och bidrar därmed till besöksnäringens utveckling. Natur- och kulturturism är också ett viktigt område inom det nationella skogsprogrammet (se utg.omr. 23 avsnitt 2.8.3).

4.4 Analys och slutsatser

Uppfyllelse av det näringspolitiska målet 2019

Den svenska konkurrenskraften har stärkts under 2019 jämfört med 2018. Den relativa enhetsarbetskostnaden har minskat vilket innebär en ökad produktivitet och ett förbättrat konkurrensläge i förhållande till konkurrentländer. Den svenska handeln med omvärlden visar också på förbättring under året, samtidigt som denna förbättring får anses som måttlig.

I syfte att stärka den svenska konkurrenskraften genomförs insatser inom utgiftsområdet som ska förbättra ramvillkor och väl fungerande marknader vilket stärker företags konkurrenskraft, stärker förutsättningarna för innovation och förnyelse samt stärker entreprenörskap för ett dynamiskt och diversifierat näringsliv.

Ramvillkor och väl fungerande marknader som stärker företags konkurrenskraft

I takt med att globalisering och konkurrenstryck tilltar är det viktigt att skapa goda och konkurrenskraftiga ramvillkor för att starta, driva, äga, utveckla och avveckla företag i hela Sverige. Indikatorerna för delmålet för ramvillkor och väl fungerande marknader som stärker företags konkurrenskraft visar sammantaget på en ekonomi i stark utveckling även under 2019. Företags kapitalförsörjning har förstärkts under året. Under året har också den tidigare ökade bristen på arbetskraft vänt och pekar på att arbetskraftsbehovet tillgodoses bättre än föregående år. Lagar och regler fortsätter att utgöra ett av de största upplevda hindren för företagens tillväxt vilket ligger i linje med motsvarande undersökning 2017. Indikatorerna för delmålet visar därmed på en förbättring jämfört med föregående år, framför allt har näringslivets brist på arbetskraft minskat sedan 2018.

Av de internationella mätningar och index som redovisats i tabell 4.14 Internationella konkurrenskraftsmätningar framgår vidare att svenska företag har konkurrenskraftiga förutsättningar och ramvillkor i förhållande till omvärlden Tidigare års trend att Sverige faller tillbaka något i placeringarna i flera av mätningarna har nu brutits. Det beror främst på att Sverige ytterligare har kunnat stärka sin position inom tidigare starka områden. Förhållandet mellan olika indikatorer som ligger till grund för undersökningarna är för Sveriges del i huvudsak oförändrat jämfört med föregående år.

Förenkla för företagen

Digitala tjänster och automatisering av processer bedöms bidra till att förenkla för företagare. Den samhällsekonomiska nyttan av exempelvis Serverat bedömdes av Tillväxtverket vid utgången av 2019 uppgå till ca 105 miljoner kronor årligen. Det arbete som bedrivits inom Serverat har hittills endast omfattat ett fåtal branscher. Om digitalisering ska få ett systematiskt genomslag för svenska företag förutsätter det att fler branscher och tillståndsgivningsprocesser omfattas. Mer omfattande

förenklingseffekter för företagen kan uppnås genom att de underliggande regelverken förenklas.

Möjligheten att lämna in årsredovisningar digitalt till Bolagsverket bidrar till regeringens mål om att minska företagens uppgiftsbörda och effektivisera statliga myndigheters och näringslivets informationshantering.

De statliga myndigheternas arbete med att korta sina handläggningstider är fortsatt angeläget. Det är även angeläget att myndigheterna tillhandahåller lättillgänglig och begriplig information om vilka regler som gäller för en specifik verksamhet och att det finns en transparens så det är möjligt att följa hur långt det enskilda ärendet kommit i handläggningsprocessen samt att myndigheterna utvecklar det som rymms i begreppet bemötande. Tidig information om förväntad handläggningstid och transparens fram till beslut är av stor vikt för den enskilde som ska starta en näringsverksamhet och för den som ska utvidga sin verksamhet och t.ex. också behöver banklån.

En betydande andel av de kostnader som uppstår från lagstiftning och regler härrör från regelverk beslutade på EU-nivå. Den enskilt högsta ökningen av en sådan kostnad under 2019 följer av Europaparlamentets och rådets förordning 2019/1242/EU av den 20 juni 2019 om fastställande av normer för koldioxidutsläpp från nya tunga fordon. Det är därför fortsatt viktigt med målsättningar att minska kostnader för företagen som uppstår på grund av regelgivning på EU-nivå, systematiska konsekvensutredningar och att stödja Europeiska kommissionens initiativ inom förenklingsområdet.

Väl fungerande marknader

Regeringens åtgärder för väl fungerande marknader med effektiv konkurrens samt ändamålsenliga ekonomiska stödåtgärder, värddar marknadsdynamiken och säkerställer att konkurrenskraftiga företag har en arena att utveckla och pröva sina affärsidéer på så att de kan växa, anställa och därigenom skapa jobb. Sammantaget tyder uppföljningen av Konkurrensverkets resultat inom konkurrenstillsynen på en över lag effektiv konkurrenstillsyn även om det finns potential till förbättring som t.ex. nämnts av Riksrevisionen. Konkurrensen i Sverige bedöms enligt Konkurrensverket fungera väl även om det finns områden, såsom byggmarknaden, där konkurrensen kan bli bättre.

Regeringen har i arbetet med kompletteringen av statsstödsregelverket medverkat till att garantera en fortsatt strikt statsstödsregim och en stark EU-kommission som kan säkerställa att statsstödsreglerna efterlevs och tillämpas enhetligt inom EU. Detta säkerställer i sin tur lika konkurrensförhållanden på den inre marknaden. Det finns dock utrymme för utveckling. Regeringen har därför arbetat för att EU:s ordinarie regler för statsstöd ska reformeras så att de inte motverkar, utan bidrar till omställningen till ett fossilfritt samhälle och genomförandet av Parisavtalet. Uppdaterade regler på området väntas antas redan under andra hälften av 2021.

Som en följd av den pågående pandemin har regeringen vidtagit en rad åtgärder som bedöms ha bidragit till att bibehålla Sveriges konkurrenskraft i ett svårt läge. De åtgärder av dessa som är anmälningspliktiga har anmälts till EU-kommissionen för granskning och godkännande med det tillfälliga statsstödsregelverket som grund.

Stärkta förutsättningar för innovation och förnyelse

Det svenska näringslivets innovationsförmåga och förnyelse är god, men behöver stärkas ytterligare som ett instrument för att stärka den svenska konkurrenskraften. Företagens utgifter för forskning och utveckling visar enligt preliminära siffror en ökning jämfört med föregående år. Andelen företag med innovationsverksamhet har

ökat i jämförelse med föregående år. Samtidigt visar Statistiska centralbyråns mätningar av företags innovationssamarbeten att de har minskat. Satsningar på innovation och förnyelse har givit positiva effekter. Detta syns exempelvis i ökad spridning av ny teknik, nya patent, höjda kunskapsnivåer och tillkomst av nya samverkanskonstellationer. Regeringen bedömer exempelvis att resultaten från arbetet med strategin för smart industri har bidragit till att små och medelstora företag tar del av och genomför processinnovationer i högre utsträckning än vad som annars hade varit fallet. De högkvalitativa industriella investeringar som tillkommit inom smart industriarbetet skapar också förutsättningar för tillväxt på sikt eftersom de medför ökad tillverkning, försäljning och kunskapshöjning inom nya områden som t.ex. grön omställning av samhället med förnybar energi och produktion av högteknologiska produkter. De generella indikatorerna för patent och varumärken är relativt oförändrade. Varumärkes- och mönsterskyddsansökningar har minskat något samtidigt som antalet patentansökningar har ökat jämfört med året innan vilket gör att förnyelseförmågan kan bedömas som fortsatt god. Sammantaget visar de utvalda indikatorerna att den svenska innovations- och förnyelseförmågan i huvudsak kännetecknas av kontinuitet. Inga påfallande förskjutningar har skett. Samtidigt förstärker årets utfall när det gäller andelen företag med innovationssamarbeten den fallande trenden sedan 2012 där dessa, trots att insatser gjorts för att öka samarbeten, fortsätter att försvagas.

Under våren 2020 har den pågående pandemin kommit att påverka inriktningen på statens insatser för innovation och förnyelse. På kort sikt har insatser gjorts för att skapa förutsättningar för företag att motstå konkurser, men på längre sikt är det angeläget att skapa förutsättningar för näringslivet att investera i innovation och förnyelse. Regeringen bedömer att leverantörsindustrin har betydande tillväxtpotential och det finns tendenser, som har identifierats av bl.a. Tillväxtverket och som kan förstärkas av följderna av pandemin, att företag vill ha leverantörer närmare sig.

Stärkt entreprenörskap för ett dynamiskt och diversifierat näringsliv

Det svenska näringslivets dynamik och mångfald bedöms som fortsatt relativt god. Insatser för ökad diversitet har genomförts och indikatorn för mångfald visar på små förändringar sedan föregående år. Sammantaget visar statistiken en marginell ökning av andelen företag som drivs av utrikes födda företagsledare. Detta gäller både för kvinnor och för män. Insatser har också genomförts för att generellt skapa bättre förutsättningar för entreprenörskap och för små och medelstora företag. Nyföretagandet för 2019 är på samma nivå som 2018. Då det gäller attityder och färdigheter för företagande saknas data för 2018, men ett stort antal insatser både vad gäller informationsspridning och rådgivning har genomförts under året och bedöms uppnå sina syften, vilket exempelvis indikeras av ett ökat nyttjande av tjänster på verksamt.se. Med hjälp av uppgifter från det internationella forskningsprojektet Global Entrepreneurship Monitor (GEM) går det att visa att andelen av befolkningen som har för avsikt att starta ett företag inom tre år har ökat under 2019. Även andelen som antingen är entreprenör i vardande eller äger och leder ett nytt företag har ökat under det senaste året. Sammantaget visar resultaten för delmålet vare sig förbättring eller försämring jämfört med föregående år, snarare kontinuitet.

Tillväxtverket och V.S. VisitSweden AB:s respektive insatser bedöms ha bidragit till Sveriges attraktionskraft som turistland och till besöksnäringens konkurrenskraft, vilken förväntas bidra till hållbar utveckling i hela landet. Genom att turism och besöksnäringen stärks bidrar det till attraktiva platser för boende, besökare, företag och investeringar. Det har stor betydelse för besöksnäringens långsiktiga konkurrenskraft att Sverige fortsatt har en hög attraktionskraft som turistland. Värden

som unik natur, hållbarhet, ett rikt kulturarv och kulturverksamheter är exempel på besöksanledningar som kan bidra till besöksnäringens och turismens utveckling.

Turismen har utvecklats i positiv riktning under 2019 men med start i mars 2020 blev besöksnäringen en av de sektorer som drabbades hårdast av de restriktioner och förändrade beteendemönster som följde på pandemin. Förutsättningarna för besöksnäringen och för turismen i Sverige försämrades väsentligt på kort tid. De lärdomar som framkommit inom ramen för t.ex. regeringsuppdraget att främja en hållbar produktutveckling med fokus på natur- och kulturturism kan vara värdefulla för näringens fortsatta utveckling och återhämtning.

4.5 Förvaltningen av bolag med statligt ägande

Regeringen ska aktivt förvalta statens tillgångar i form av aktierna i bolagen med statligt ägande så att deras värdeutveckling och avkastning blir den bästa möjliga givet ett balanserat risktagande samt att de särskilt beslutade samhällsuppdragen utförs väl. För att åstadkomma detta är det bl.a. viktigt att ge bolagen förutsättningar och möjligheter att utvecklas och fortsätta konkurrera på sina marknader. Det är viktigt att staten är en aktiv, professionell ägare med fokus på långsiktigt värdeskapande.

Statens ägarpolicy och principer för bolag med statligt ägande beslutades av regeringen i februari 2020. I ägarpolicyen redogör regeringen för uppdrag och mål, tillämpliga ramverk och viktiga principfrågor avseende styrningen av bolag med statligt ägande. Av denna framgår att bolag med statligt ägande ska agera föredömligt inom området hållbart företagande och i övrigt agera på ett sådant sätt att de åtnjuter offentligt förtroende. För staten som ägare är det viktigt att bolag med statligt ägande arbetar för en sund och säker arbetsmiljö, respekt för mänskliga rättigheter, goda och anständiga arbetsvillkor, en minskad klimat- och miljöpåverkan, att de nationella miljö- och klimatmålen samt det s.k. Parisavtalet ska uppnås, en god affärsetik, anti-korruption, beaktar mångfaldsaspekten samt ett ansvarsfullt agerande inom skatteområdet. Bolag med statligt ägande ska inom ramen för sin verksamhet analysera de globala målen för hållbar utveckling i Agenda 2030 för att identifiera de mål som bolaget genom sin verksamhet påverkar och bidrar till. Bolagen ska även vara föredömen i jämställdhetsarbetet och aktivt arbeta med jämställdhetsfrågor i sin verksamhet. Som ett led i att framtidssäkra den statligt ägda bolagsportföljen ställer regeringen nu också krav på att bolagen ska bedriva ett aktivt, systematiskt, ambitiöst och ansvarsfullt säkerhetsarbete.

Aterrapportering av vissa frågor

Riksdagen har tillkännagett att regeringen bör se över hur uppdragen för SJ AB, Green Cargo AB och Jernhusen AB kan tydliggöras så att samhällets behov av klimatsmarta järnvägstransporter i högre utsträckning kan tillgodoses (bet. 2013/14:TU19 punkt 2, rskr. 2013/14:373). När det gäller Jernhusen AB angav regeringen i budgetpropositionen för 2016 (prop. 2015/16:1 utg.omr. 24 avsnitt 3.7) att det finns anledning att förtydliga uppdraget för att understryka det viktiga ansvaret Jernhusen AB har som förvaltare av bl.a. stationer och depåer och att ärendet bereds inom Regeringskansliet. Vid årsstämman i Jernhusen AB den 27 april 2020 beslutades att bolagets uppdrag enligt bolagsordningen ska förtydligas enligt följande: ”Bolaget ska, inom ramen för affärsmässighet, utveckla, förvalta och äga fastigheter, tillhandahålla fastighetsrelaterade tjänster och andra tjänster med anknytning till kollektivt resande och godstransporter på järnväg samt bedriva därmed förenlig verksamhet. Inriktningen av verksamheten ska vara på stationer, stationsområden med stationsnära stadsutveckling, depåer samt kombiterminaler. Bolaget ska, i samverkan med transportsystemets aktörer, bidra till att de av riksdagen beslutade

transportpolitiska målen uppnås. Bolaget ska vara ledande i utvecklingen av ett effektivt och hållbart transportsystem i syfte att främja och stödja kollektivt resande och godstransporter på järnväg.” Regeringen anser att tillkännagivandet därmed är tillgodosett i den del det avser Jernhusen AB. I de delar som avser Green Cargo AB och SJ AB är tillkännagivandet redan tillgodosett (prop. 2015/16:1 utg.omr. 24 avsnitt 3.7 och prop. 2019/20:1 utg.omr. 24 avsnitt 3.6). Regeringen anser därmed att tillkännagivandet är slutbehandlat.

4.5.1 Green Cargo AB

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2021 för anslaget 1:17 *Kapitalinsatser i statligt ägda företag* besluta om kapitaltillskott om högst 1 400 000 000 kronor till Green Cargo AB.

Skälen för regeringens förslag: Anslaget får användas av regeringen, efter beslut av riksdagen i varje enskilt fall, för bl.a. kapitalinsatser i statligt ägda företag.

Green Cargo AB (Green Cargo) är ett statligt helägt bolag som bedriver godstransporter på järnväg. Bolaget har omkring 1 800 anställda och omsatte under 2019 4,3 miljarder kronor. Genom bolagets transportnätverk körs varje dygn omkring 400 godståg, som trafikerar omkring 300 platser i Sverige, Norge och Danmark och via samarbetspartners nås stora delar av Europa.

Green Cargo har en marknadsandel (nettoton km) om ca 50 procent på den svenska marknaden för godstransporter på järnväg. Green Cargo är den enda aktören i Sverige som erbjuder vagnslasttransport, vilket innebär bokning av transport av en eller flera vagnar i en befintlig tågavgång. Vagnslasttransporterna motsvarar ca 40 procent av bolagets omsättning. Verksamhetens storlek och dess miljömässiga fördelar jämfört med transporter med andra trafikslag innebär att Green Cargo har betydelse för Sveriges förutsättningar att uppnå de av riksdagen beslutade klimatmålen.

Green Cargo har under längre tid haft bristande lönsamhet och har därför genomfört flera besparingsprogram. Den svaga marknadsutvecklingen, ökade kostnader för infrastruktur samt bristande intern effektivitet har dock inneburit fortsatta lönsamhetsproblem, vilket har begränsat bolagets investeringsutrymme. Under 2018 initierades ett åtgärdsprogram för att åstadkomma nödvändiga resultatförstärkningar per 2022. Minskade volymer under 2018 och 2019 har dock resulterat i betydande förluster för bolaget, vilket förvärrats av den pågående pandemin. Detta har lett till en försämrad soliditet, risk för en akut brist på eget kapital och i förlängningen risk för obestånd.

Regeringen bedömer dock att bolaget har en i grunden sund affärsplan och att Green Cargo, liksom övriga aktörer inom godstransporter på järnväg, fortsatt kommer att ha en viktig roll för såväl klimatomställningen som för svenskt näringsliv och dess konkurrenskraft. För att stimulera transporter med järnväg avser regeringen att förlänga och vidareutveckla miljökompensationen för godstransporter på järnväg som tillförs 400 miljoner kronor per år under perioden 2021 till 2025. Ambitionen är att en fortsatt miljökompensation ska effektiviseras för att ytterligare öka miljöstyrningen och träffsäkerheten (se utg.omr. 22 avsnitt 3.6.2). Regeringen bedömer att miljökompensationen ger förutsättningar för bolaget att realisera sin affärsplan och förbättra sin finansiella ställning. Regeringen bedömer dock att ett kapitaltillskott om upp till 1 400 000 000 kronor krävs för att möjliggöra nödvändiga investeringar samt skapa en hållbar och väl avvägd kapitalstruktur i bolaget och undvika att en obeståndssituation uppstår.

Regeringen bedömer att det föreslagna kapitaltillskottet, med beaktande av den föreslagna miljökompensationen, förväntas generera en marknadsmässig avkastning. Bedömningen stöds av utlåtande från en extern rådgivare. Kapitaltillskottet ska därmed ges i enlighet med den marknadsekonomiska investeringsprincipen och utgör inte statligt stöd enligt det EU-rättsliga regelverket.

Mot denna bakgrund bör regeringen bemyndigas att under 2021 för anslaget 1:17 *Kapitalinsatser i statligt ägda företag* besluta om kapitaltillskott om högst 1 400 000 000 kronor till Green Cargo.

4.5.2 V.S. VisitSweden AB

Regeringens förslag: Riksdagen godkänner att uppdraget för V.S. VisitSweden AB ändras i enlighet med regeringens förslag.

Skälen för regeringens förslag: Riksdagen beslutade i juni 1995 bl.a. att staten skulle medverka i marknadsföringen av Sverige som turistland på vissa utlandsmarknader. Verksamheten skulle drivas i bolagsform och turistnäringens företag inbjudas att bli delägare i bolaget (prop. 1994/95:177, bet. 1994/95:KrU28, rskr. 1994/95:395). V.S. VisitSweden AB (Visit Sweden) som bildades 1995 marknadsför Sverige som besöksmål utomlands och spelar en viktig roll i att locka utländska målgrupper att ta del av Sveriges erbjudanden som turistland.

Visit Sweden ägdes initialt gemensamt av staten och besöksnäringen genom Svensk Turism Aktiebolag med hälften vardera. I syfte att stärka styrningen av bolaget och ge möjlighet för staten att finansiera den omställning som givet förändrade marknadsförutsättningar krävs för att bolaget även framöver ska kunna leverera den samhällsnytta som bolagets verksamhet innebär har riksdagen bemyndigat regeringen att förvärva Svensk Turisms aktier i Visit Sweden och att förtydliga bolagets uppdrag (prop. 2019/20:1 utg.omr.24, bet. 2019/20:FiU1, rskr. 2019/20:59). Förvärvet genomfördes den 1 januari 2020 och innebär att bolaget numera i sin helhet ägs av staten. I samband med genomförandet av förvärvet har bolagets uppdrag förtydligats och omfattar bl.a. att genom effektiva kommunikationskanaler marknadsföra Sverige som turistland hos utländska målgrupper och bidra till att öka Sveriges attraktionskraft som besöksmål. Bolagets uppdrag utgör i denna del ett samhällsuppdrag.

För att möjliggöra för Visit Sweden att fortsatt ha en nyckelroll i marknadsföringen av Sverige, kunna samverka med destinationsbolag och besöksnäringens organisationer och för att öka Sveriges attraktionskraft som besöksmål bör bolagets uppdrag utvidgas till att avse marknadsföring av Sverige som besöksmål inte bara för utländska utan också inhemska målgrupper. Vidare bör bolaget även framgent, på marknadsmässiga villkor och med marknadsmässig avkastning, kunna bedriva public relations- och marknadsföringsåtgärder avseende enskilda destinationer i Sverige och Sverige som turistland.

4.5.3 Överlåtelse av statens aktier i Vasallen AB till Statens Bostadsomvandling AB SBO

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2021 överlåta statens aktier i Vasallen AB till Statens Bostadsomvandling AB SBO.

Skälen för regeringens förslag: Vasallen AB (Vasallen) bör på sikt avvecklas i enlighet med riksdagens tidigare beslut (prop. 1996/97:4, bet. 1996/97:FöU1, rskr. 1996/97:36, prop. 1996/97:150, bet. 1996/97:FiU20, rskr. 1996/97:284). Vasallen har nu i huvudsak avyttrat samtliga fastigheter som bolaget ägt. Då bolaget ansvarar för

garantitider och ansvarstider som löper på tio år från godkänd slutbesiktning men inte bedriver någon verksamhet längre behöver bolaget avvecklas på ett effektivt sätt. Genom att överföra aktierna till ett annat av staten helägt bolag kan kostnaderna minskas under avvecklingsfasen. Statens Bostadsomvandling AB SBO bör få uppdraget att förvalta Vasallen under avvecklingsfasen eftersom Statens Bostadsomvandling AB SBO har den verksamhet i den statliga bolagsportföljen som mest liknar Vasallens. Regeringen föreslår därför att statens aktier i Vasallen AB utan vederlag överläts till Statens Bostadsomvandling AB SBO.

4.6 Politikens inriktning

I en tid av stora samhällsutmaningar och behov av snabb omställning till ett mer hållbart och inkluderande välfärdssamhälle behöver Sverige använda sin position som ett ledande innovationsland för att fortsätta stärka Sveriges konkurrenskraft och svensk exports kapacitet att växa på nya marknader. Under våren 2020 har pandemin medfört stora påfrestningar på samhällsekonomin och näringslivet. Därför har omfattande insatser genomförts för att skapa förutsättningar för näringslivet att hantera förändringar på marknaden, efterfråge- och intäktsbortfall och konkurser. Det går ännu inte att överblicka alla de konsekvenser som pandemin har och kommer att medföra för det svenska näringslivet.

Pandemin medför en accelererad omställning inom näringslivet. Behovet av grön omställning, digital strukturomvandling och långsiktig kompetensförsörjning har ökat och är prioriterade utvecklingsområden för regeringen. Det nationella innovationsrådet är, med sin breda sammansättning och arbetssätt under statsministerns ledning, ett verktyg för att identifiera centrala frågeställningar och konkretisera lösningar kring strategiska framtidsfrågor för att möta de stora utmaningar samhället står inför. Genomslaget för rådets verksamhet och dess prioriteringar stärks genom de medel som tidigare avsatts kopplade till rådet att användas för strategiska insatser inom ramen för rådets arbete och prioriteringar.

Sveriges ekonomi stärks genom att ett mer konkurrenskraftigt och innovativt näringsliv främjas och möjligheterna att bli, verka och lyckas som företagare underlättas. Sverige är en industrination som bidrar till lösningar för grön omställning, vilket både skapar jobb i hela landet och stärker förutsättningarna för svenskt näringsliv att lyckas på globala marknader. En viktig förutsättning för omställning och stärkt konkurrenskraft är unga innovativa företag. Dessa företag kan utgöra en viktig del av Sveriges framtida näringsliv inom nya styrkeområden, men även genom sin roll i nuvarande och framtida värdekedjor för många svenska och internationella företag. Vidare är jämställdhet mellan män och kvinnor en strategisk prioriterad fråga inom näringspolitiken.

En politik för stärkt konkurrenskraft och näringslivets återhämtning

Regeringens fyra samverkansprogram: Hälsa och life science, Näringslivets digitala strukturomvandling, Näringslivets klimatomställning och Kompetensförsörjning och livslångt lärande samlar deltagare från näringsliv, universitet och högskolor, civila samhället samt det offentliga och bidrar till att skapa gemensamma målbilder, initiativ och samla resurser för att främja nya innovationer och uppskalning av lösningar för att möta utpekade samhällsutmaningar och bidra till uppfyllandet av Agenda 2030. Därigenom bidrar samverkansprogrammen också till uppfyllandet av Parisavtalet.

För regeringen är det viktigt att forskning och innovation skapar hållbar tillväxt och bidrar till att dämpa den pågående pandemins effekter på samhällsekonomin. I denna budgetproposition föreslår regeringen att de statliga anslagen för forskning och

innovation totalt bör öka med 3,4 miljarder kronor 2021 se utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning. Vissa av dessa medel avses användas för satsningar på forskning och innovation inom utgiftsområde 24. Den kommande forsknings- och innovationspolitiska propositionen kommer att vara betydelsefull för att utveckla den svenska konkurrenskraften, bland annat för den gröna omställningen och samhällets digitalisering. Detta är av strategisk betydelse i återstarten av den svenska ekonomin. Det är viktigt med innovationssatsningar av systemkaraktär som har som målsättning att främja innovation och stärka det svenska forsknings- och innovationssystemets förmåga att hantera och bidra till att lösa samhällsutmaningar. Sverige behöver en välutvecklad innovationsinfrastruktur, såsom test- och demonstrationsverksamhet samt forskningsinfrastrukturer, för att utveckla nya lösningar på samhällsutmaningar, attrahera internationella investeringar och knyta samman olika delar av forsknings- och innovationssystemet. Satsningarna kommer att bidra till att stärka och utveckla samverkan mellan innovativa miljöer, lärosäten och näringsliv i hela landet. Synergier med EU:s insatser eftersträvas och kommer att genomsyra de olika satsningarna för att uppnå ett starkt svenskt deltagande i EU:s kommande ramprogram för forskning och innovation, Horisont Europa. I den forsknings- och innovationspolitiska propositionen kommer satsningarna och inriktningen för politiken att presenteras närmare.

Genom strategin för smart industri verkar regeringen fortsatt för att industrin i hela Sverige ska öka sin konkurrenskraft och sitt deltagande i främst de högkvalificerade delarna av de globala värdekedjorna. Genomförandet kommer att kopplas samman med genomförande av EU:s industristrategi från mars 2020. Programmet fordonsstrategisk forskning och innovation fortsätter som ett avtalsreglerat program för samverkan. Regeringen föreslår även att programmet förstärks genom en satsning på riktat stöd till forskning, utveckling och marknadsintroduktion för arbetsmaskiner om 50 miljoner kronor per år 2021–2022.

Sveriges långsiktiga konkurrenskraft är beroende av att fler startar och utvecklar företag. Attityder och förmågor grundläggs tidigt i livet. Genom fortsatta satsningar på ungas entreprenörskap och innovationskraft stärks ungas kompetens och förutsättningar att komma in på arbetsmarknaden. Regeringen föreslår därför att 18 miljoner kronor per år avsätts under 2021–2024 för att fortsatt stödja entreprenörskap inom skolväsendet och högre utbildning (se även utgiftsområde 16, avsnitt 4.5.1).

Riksdagen har tillkännagett för regeringen att den skyndsamt och fortlöpande bör granska stödåtgärdernas sammanlagda påverkan på företagen och återkomma till riksdagen med förslag på åtgärder som särskilt stärker de enskilda näringsidkarnas möjligheter att överbrygga konsekvenserna av covid-19 (bet. 2019/20:FiU61, rskr. 2019/20:353). Regeringen delar riksdagens syn på behovet av att granska stödåtgärdernas sammanlagda påverkan på företagen och avser att tillse att en strukturerad uppföljning görs. Tillkännagivandet är ännu inte tillgodosett i denna del. Regeringen har i propositionen Extra ändringsbudget för 2020 – Förlängda och förstärkta stöd och ersättningar med anledning av coronaviruset (prop. 2020/21:4) föreslagit att ett nytt ekonomiskt stöd till enskilda näringsidkare vars nettoomsättning minskat i större omfattning till följd av spridningen av covid-19 införs. Tillkännagivandet är tillgodosett i denna del.

Näringslivets gröna omställning

Näringslivets gröna omställning bidrar till global miljönytta. Genom samverkansprogrammet Näringslivets klimatomställning ska genomförandet av färdplaner underlättas. Sverige ska bli världens första fossilfria välfärdsland och nå nettonollutsläpp av växthusgaser senast 2045. Detta åstadkoms bl.a. genom en fortsatt

konkurrenskraftig och hållbar industri som kan ta fram lösningar för grön omställning och skapa jobb i hela landet. Regeringens klimatpolitiska handlingsplan respektive strategin för cirkulär ekonomi pekar ut riktningen för den gröna omställningen. Teknikutveckling och innovation bidrar till giftfria cirkulära och klimatsmarta lösningar, stärkt konkurrenskraft, ökad sysselsättning och för att nå de nationella och internationella miljö- och klimatmålen. Regeringen föreslår därför en satsning på metaller och mineral ur sekundära källor som omfattar 25 miljoner kronor per år 2021–2022. Sverige bidrar bäst till att lösa världens största utmaning som klimatfrågan utgör genom att vara ett föregångsland och genom bl.a. export av hållbara innovationer i form av cirkulära och klimatsmarta varor, tjänster och lösningar. Projekt av gemensamt europeiskt intresse (IPCEI) är ett verktyg för att stärka de industriella ekosystemen och främjar tekniker som möjliggör fossilfria lösningar. Regeringen föreslår därför en satsning på svenskt deltagande i IPCEI-projekt som uppgår till 200 miljoner kronor per år 2021–2022 och 70 miljoner kronor per år 2023–2027.

Flera forsknings- och utvecklingsprojekt inom bioekonomi har placerat Sverige i en internationellt ledande position vad gäller teknologier, processer och produkter i tidig utvecklingsfas. RISE driver i dag olika projekt för uppskalning och industriell optimering av forskningsresultat via ett antal testbäddar. För att accelerera omställningen till en resurseffektiv och cirkulär bioekonomi krävs en modernisering av befintliga testbäddar för bioraffinaderier. För detta föreslår regeringen en satsning omfattandes 200 miljoner kronor 2021 och 150 miljoner kronor 2022.

För att skapa förutsättningar för att Sverige ska kunna ställa om för att nå miljö- och klimatmålen och förbättra sin konkurrenskraft behöver fördelarna i ett teknikskifte mot hållbarhet tas tillvara. Teknikskiftet kräver kapitalintensiva industriinvesteringar med lång livslängd och stora risker vilket innebär stora utmaningar avseende möjligheter att erhålla marknadsfinansiering. För att möjliggöra stora industriinvesteringar som skapar värde i form av miljö- och klimatvinster föreslår regeringen införandet av statliga kreditgarantier för större investeringsprojekt i Sverige som bidrar till att nå målen i miljömålssystemet och det klimatpolitiska ramverket.

Godstransporter på järnväg bidrar till ett mer miljövänligt transportsystem. Regeringen föreslår att det statliga bolaget Green Cargo AB tillförs ett kapitaltillskott för att möjliggöra nödvändiga investeringar, skapa en hållbar kapitalstruktur i bolaget samt undvika att en obeståndssituation uppstår. Kapitaltillskottet ges mot bakgrund av att medel samtidigt tillförs för att stärka järnvägens konkurrenskraft genom en förlängd och vidareutvecklad miljökompensation för godstransporter på järnväg (se utg.omr. 22). Miljökompensationen behöver godkännas av EU-kommissionen.

Regeringen avser att verka för att EU:s regler för statsstöd reformeras så att de bidrar till omställningen till ett fossilfritt samhälle och genomförandet av Parisavtalet. En sådan omställning är av extra vikt i ett läge då ekonomin är i en omvandlingsprocess som följd av pandemin. Regeringen avser därmed att arbeta för att det framtida statsstödsregelverket, utan att rubba dess grundprinciper, möjliggör för medlemsstaterna att använda åtgärder som innebär offensiva satsningar på klimatområdet. Det innebär också att regeringen avser att arbeta för att klimatskadliga stöd ska fasas ut. Regeringen har i dialog med andra medlemsstater påbörjat detta arbete. Det nya regelverket planeras att finnas på plats i slutet av 2021.

Näringslivets digitalisering

Digitaliseringen ger näringslivet stora möjligheter till innovation, utveckling och stärkt konkurrenskraft samt möjligheter för företag att verka och utvecklas i hela landet. Utmaningar och möjligheter som följer av den digitala strukturomvandlingen och

införandet av nya teknologier står i fokus för samverkansprogrammet Näringslivets digitala strukturomvandling. Samverkansprogrammet ska stärka förutsättningarna för näringslivet att utveckla världsledande digital teknik och lösningar och ha bredast möjliga användning av digitala lösningar som är centrala för konkurrenskraft och innovation. Programmet ska även skapa förutsättningar för att digitaliseringen i ökad utsträckning ska bidra till lösningar på olika samhällsutmaningar.

För att säkerställa internationell konkurrenskraft, möjliggöra hållbara och mer cirkulära och resurseffektiva lösningar samt utvecklad välfärd krävs att Sverige kan utveckla och skala upp nya, innovativa och banbrytande teknikområden, digitala tillämpningar och lösningar där säkerhetsperspektiv ingår som en naturlig del. Regeringen ser ett behov av att utveckla och stärka svensk förmåga inom avancerade digitala teknologier, kompetensområden och affärsmodeller. Detta kan ske i forskningsnära samverkan mellan stora och små företag, näringsliv och offentlig sektor på olika nivåer och omfatta forskning, innovation samt utveckling av test- och demonstrationsmiljöer. Vidare är det viktigt att samla spetskompetens och resurser för att sprida kunskap och möjliggöra tillämpning av digitala lösningar och verktyg brett i näringslivet, ett område där tillgången på stöd i dag är begränsad. Insatser för att möta ovanstående behov kommer att beskrivas närmare i den kommande forsknings- och innovationspolitiska propositionen.

Med teknikutveckling och digitalisering följer bättre förutsättningar för hållbar tillväxt, minskad klimat- och miljöpåverkan och en cirkulär ekonomi. Digital teknik utgör därför inte bara ett viktigt verktyg för ökad konkurrenskraft och bättre välfärd utan kan även användas för grön omställning. Digitaliseringen ökar mängden data och god tillgång till högkvalitativa och säkra data är förutsättningar för förbättrade analyser samt för utvecklingen av nya affärsmodeller och tillämpningar där digital teknik som exempelvis artificiell intelligens (AI) används. För att främja innovation i privat och offentlig verksamhet verkar regeringen för att tillgången till offentlig sektors data ska vara god samt att offentliga och privata aktörer ska ha goda förutsättningar och incitament för att dela data på säkert sätt.

Digitaliseringen innebär även stora möjligheter för myndigheterna att ge anpassad myndighetsinformation och tjänster till företagare. Den kraftigt ökade användningen av webbtjänsten verksamt.se under våren 2020 visar tydligt på behovet av snabb och företagsanpassad information även under kris. Regeringens ambition är att verksamt.se fortsatt ska vara ett viktigt redskap för att förenkla och underlätta för företagare.

Life science

Sverige ska vara en ledande life science-nation. Life science-sektorns betydelse som basnäring kan inte överskattas, vilket coronapandemin åskådliggjort. Innovations-takten inom life science-området är hög och kommer att kunna bidra till snabb utveckling av prevention, diagnostik, behandling, uppföljning, rehabilitering och rehabilitering. Genom fortsatta satsningar inom forskning, utbildning och innovation förbättras hälsan i befolkningen, sjukvården och omsorgen utvecklas och effektiviseras och Sveriges ekonomiska välbefinnande stärks. Regeringen anser att utvecklingen inom life science behöver drivas gemensamt och samordnat från nationell, regional och lokal nivå, i nära samverkan med näringslivet samt universitet och högskolor. Ansvarsfull, säker och etisk policyutveckling ska ge Sverige en internationellt ledande ställning i den omställning mot precisionsmedicin, som baseras på nyttiggörande av hälso- och värddata, AI och avancerade behandlingar. För genomförandet av samverkansprogrammet för hälsa och life science samt den nationella life science-strategin prioriteras satsningar på tvärspektoriell forskning och

innovation, proteinforskning och läkemedelsproduktion samt individanpassad diagnostik och vård. Detta kommer att presenteras närmare i den kommande forsknings- och innovationspolitiska propositionen.

Näringslivets kompetensförsörjning

Den gröna omställningen, digital strukturomvandling och utvecklingen till en ledande life science-nation leder till förändringar på arbetsmarknaden genom digitalisering och teknisk utveckling samt förändrar näringslivets behov av kompetens. En förutsättning för att företag ska vara konkurrenskraftiga på en global marknad och växa i Sverige är tillgång på arbetskraft med kompetens som matchar näringslivets behov. Brist på arbetskraft med rätt kompetens har som en konsekvens blivit ett av de mest akuta problemen på svensk arbetsmarknad. För att möta framtidens förändrade kompetensbehov är satsningar på utbildning, att attrahera och behålla kompetens inom landet och möjligheten till vidareutbildning och kompetensutveckling genom hela arbetslivet viktiga delar i regeringens politik för stärkt konkurrenskraft. Samverkansprogrammet kompetensförsörjning och livslångt lärande ska, genom samverkan med näringslivet och samhällets övriga aktörer, bidra till att utveckla infrastrukturen för livslångt lärande och kompetensförsörjning.

Under korttidsarbete frigörs tid för arbetstagaren. Om denna används för kompetensinsatser, kan kompetensnivån hos arbetstagare och i företaget höjas. Regeringen föreslår därför att arbetsgivare med arbetstagare i korttidsarbete ska kunna få ersättning för kompetensinsatser. Korttidsarbetet blir då en möjlighet för företaget att inte bara överleva de allvarliga ekonomiska svårigheter det nu är i, utan att också investera i kompetens som kan stärka företaget på kort och lång sikt. För individen innebär det en möjlighet att stärka sin ställning både på arbetsplatsen och på arbetsmarknaden som helhet. Individernas lärande bidrar i sin tur till att öka samhällets samlade kompetens och motverka kompetensbrister. På så sätt bibehålls och stärks Sveriges konkurrenskraft (se utg.omr. 16 avsnitt 5.5).

En stark och hållbar besöksnäring

Besöksnäringen bidrar till en hållbar lokal och regional utveckling i hela landet. Efter många års positiv utveckling drabbades besöksnäringen tidigt av coronapandemin med konsekvenser som ett högt antal konkurser, uppsägningar och varsel över hela landet. Det är därför avgörande med insatser som bidrar till återhämtning av besöksnäringens branscher. Det samma gäller för leverantörer och aktörer som besöksnäringen bygger sina produkter och tjänster på. Det är viktigt med samverkan mellan olika områden, däribland kulturens, friluftslivets och idrottens betydelse för besöksnäringen. Regeringen avser därför att satsa på besöksnäringen med inriktning på ekonomiskt, socialt och miljömässigt hållbar turism samt en satsning på ekoturism som bidrar till sysselsättning och attraktiva platser för boende, besökare, företag och investeringar i hela landet. Inom ramen för satsningen ska Tillväxtverkets arbete med att bygga och sprida kunskap i hela besöksnäringssystemet stärkas. Vidare satsar regeringen på att stärka V.S. VisitSweden AB som fortsätter ha en nyckelroll i marknadsföringen av Sverige som turismland. Regeringen föreslår därför särskilda insatser för besöksnäringens återhämtning om 120 miljoner kronor 2021.

Förenkling

Förenklingspolitiken är en viktig del av näringspolitiken och bidrar till att främja svensk tillväxt och konkurrenskraft. Regeringens utgångspunkt är att den samlade regelgivningen ska bidra till att säkra de ekonomiska, miljömässiga och sociala värden som enskilda regler syftar till att skydda, samtidigt som proportionalitetsprincipen

beaktas och företagens konkurrenskraft och tillväxtförmåga främjas. De nuvarande målen för förenklingspolitiken löper ut under 2020. Regeringen avser återkomma i närtid med beslut om nya mål för förenklingspolitiken som främjar svensk konkurrenskraft samt omställnings- och innovationsförmåga. Förenklingspolitikens inriktning ska, utöver regelgivning och lagstiftning, även omfatta tillämpning, styrning och utvärdering. De nuvarande målen kommer vara styrande för regeringens arbete på området till dess nya mål beslutats.

4.7 Förslag om ändringar i lagen (2013:948) om stöd vid korttidsarbete

4.7.1 Ärendet och dess beredning

Den 15 februari 2018 beslutade regeringen att ge en särskild utredare i uppdrag att dels analysera om och i så fall hur systemet med statligt stöd vid korttidsarbete kan göras mer konkurrenskraftigt, dels överväga om det finns behov av att koppla ihop systemen med åtgärder för bland annat validering, utbildning eller annan kompetensutveckling (dir. 2018:5). Utredningen, som antog namnet Utredningen om ett mer konkurrenskraftigt system för stöd vid korttidsarbete, har redovisat sitt uppdrag i två betänkanden.

Den 15 augusti 2018 redovisades delbetänkandet Ett mer konkurrenskraftigt system för stöd vid korttidsarbete (SOU 2018:66). Det ligger till grund för ändringar i lagen (2013:948) om stöd vid korttidsarbete som den 2 april 2020 beslutades av riksdagen, efter förslag från regeringen i propositionen Extra ändringsbudget för 2020 – Åtgärder med anledning av coronaviruset (prop. 2019/20:132) och med vissa justeringar som föreslogs av Finansutskottet (bet. 2019/20:FiU51, rskr. 2019/20:199). Ändringarna trädde i kraft den 7 april 2020, men tillämpas från och med den 16 mars 2020.

Därefter har ytterligare ändringar i lagen om stöd vid korttidsarbete gjorts. Inom Regeringskansliet (Finansdepartementet) togs promemorian En tillfällig förstärkning av stödet vid korttidsarbete (Fi2020/01877/S1) fram, som efter remissbehandling har legat till grund för propositionen Extra ändringsbudget för 2020 – Fler kraftfulla åtgärder med anledning av coronaviruset (prop. 2019/20:166), som beslutades av regeringen den 14 maj 2020. Riksdagen har, i enlighet med förslag i propositionen, dels beslutat lagen (2020:375) om tillfällig förstärkning av stöd vid korttidsarbete som gäller arbetstagares arbetstids- och löneminskning under stödmånader som infaller under perioden 1 maj–31 juli 2020, dels beslutat lagen (2019/20:378) om ändringar i lagen om stöd vid korttidsarbete, som innebär utökade möjligheter till kontroller för att upptäcka fusk (bet. 2019/20:FiU59 rskr. 2019/20:276). Den sistnämnda lagen trädde i kraft den 1 juni 2020.

Den 18 februari 2019 redovisade Utredningen om ett mer konkurrenskraftigt system för stöd vid korttidsarbete sitt slutbetänkande Stöd för validering eller kompetensåtgärder i samband med korttidsarbete (SOU 2019:10), som behandlas i denna proposition. En sammanfattning av betänkandet, i relevanta delar, finns i *bilaga 1* och betänkandets lagförslag finns i *bilaga 2*. Betänkandet har remissbehandlats och en förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 3*. Remissyttrandena finns tillgängliga i Utbildningsdepartementet (U2019/03834/GV).

Under den fortsatta beredningen har ett antal myndigheter och organisationer beretts tillfälle att yttra sig över ett utkast till proposition, vars förslag i sak överensstämmer med förslagen i denna proposition. Detta gäller Datainspektionen, Skatteverket, Tillväxtverket, Företagarna, Landsorganisationen i Sverige (LO), Saco, Svenskt Näringsliv och Tjänstemännens centralorganisation (TCO). Synpunkter har inkommit från

samtliga. Några organisationer har också inkommit med spontana yttranden. Det gäller Sveriges Ingenjörer, Teknikföretagen och parterna inom industrin (IF Metall, Unionen, Teknikföretagen och Industriarbetsgivarna). De inkomna synpunkterna behandlas i avsnitt 4.7.4, 4.7.5, 4.7.6, 4.7.7, 4.7.9 och 4.7.10. Yttrandena finns tillgängliga i Utbildningsdepartementet (U2019/03834).

4.7.2 Kompetensinsatser vid korttidsarbete är en investering för individen, arbetsgivarna och samhället

Utvecklingen inom arbetslivet medför behov av ny och utvecklad kompetens. För att arbetsgivare ska kunna bibehålla eller stärka sin konkurrenskraft måste de kunna möta kompetensbehoven. Den kompetens arbetstagare inledningsvis har med sig in i arbetslivet räcker i många fall inte, utan behöver fyllas på och förfinas i ett livslångt lärande.

Utveckling av kompetens kan ske såväl genom ett formellt lärande, t.ex. genom kurser inom högskolan, yrkeshögskolan eller kommunal vuxenutbildning, som genom ett icke-formellt lärande, t.ex. inom folkhögskolan, personalutbildning hos arbetsgivaren, eller informellt lärande på arbetsplatsen. Med hjälp av validering kan arbetsgivarna synliggöra den kompetens arbetstagarna har och bygga vidare på den.

Kompetensinsatser kräver tid och ekonomiska resurser

Kompetensinsatser, dvs. insatser som syftar till att höja eller validera kompetensen hos en arbetstagare, kräver ofta resurser i form av såväl tid som medel. Ett dilemma för företagen är att det ofta är svårt att frigöra tid för kompetensinsatser i tider då produktionstakten är hög och ekonomin gynnsam. Under mindre gynnsamma ekonomiska förhållanden är dilemmat det motsatta, eftersom arbetsgivarna då ofta saknar medel för kompetensinsatser. Det finns därför mycket att vinna på att tillföra ekonomiska resurser för kompetensinsatser vid tillfällen då företag har tid men saknar medel, såsom då företag drabbas av tillfälliga och allvarliga ekonomiska svårigheter eller i en synnerligen djup lågkonjunktur.

Vid korttidsarbete frigörs tid

År 2014 infördes systemet med korttidsarbete, som innebär att företag kan få ekonomiskt stöd för en minskning av arbetstid och löner under en synnerligen djup lågkonjunktur. Syftet är att stödja sysselsättningen och dämpa arbetslösheten i synnerligen djupa lågkonjunkturer. Därefter har riksdagen, efter förslag från regeringen i propositionen Extra ändringsbudget för 2020 – Åtgärder med anledning av coronaviruset (prop. 2019/20:132), beslutat att även företag, som utan egen förskyllan får tillfälliga men allvarliga ekonomiska svårigheter, ska kunna få stöd under normala konjunkturcykler (bet. 2019/20: FiU51, rskr. 2019/20:199). Efter förslag i samma proposition och med anledning av de samhällsekonomiska effekterna av åtgärder som vidtas för att motverka spridningen av det nya coronaviruset beslutade riksdagen även att under en begränsad period, den 16 mars 2020 till och med den 31 december 2020, höja statens andel av kostnaden för korttidsarbete från en tredjedel till tre fjärdedelar av den totala kostnaden. Riksdagen har vidare, efter nya förslag från regeringen i propositionen Extra ändringsbudget för 2020 – Fler kraftfulla åtgärder med anledning av coronaviruset (prop. 2019/20:166), beslutat om bl.a. tillfällig förstärkning av stödet under maj–juli 2020. Se vidare avsnitt 4.7.3.

Med kompetensinsatser kan korttidsarbetet bli en investering

Vid korttidsarbete frigörs, som ovan nämnts, tid för arbetstagarna. Om denna tid används för kompetensinsatser kan kompetensnivån i företaget höjas, samtidigt som företaget inte riskerar minskad produktion. Korttidsarbetet innebär då en möjlighet för företaget att inte bara överleva en lågkonjunktur eller allvarliga ekonomiska svårigheter, utan också investera i kompetens som kan stärka företaget på kort och lång sikt. För individen innebär det en möjlighet att stärka sin ställning både på

arbetsplatsen och på arbetsmarknaden som helhet. Individernas lärande bidrar i sin tur till att öka ett samhälles samlade kompetens. På så sätt bibehålls och stärks Sveriges konkurrenskraft.

4.7.3 Nuvarande reglering

Systemet med stöd vid korttidsarbete regleras i lagen (2013:948) om stöd vid korttidsarbete, som trädde i kraft den 1 januari 2014. Som nämnts var syftet med införandet av lagen att kunna stödja sysselsättningen och dämpa arbetslösheten i synnerligen djupa lågkonjunkturer. Bakgrunden var erfarenheterna från den lågkonjunktur som blev följd av finanskrisen 2008. System för korttidsarbete hade då tillämpats i flera andra länder och utvärderingar av dessa talade för att de hade haft positiva effekter på sysselsättningen under krisen. Eftersom Sverige efter finanskrisen har haft en kontinuerligt god ekonomisk tillväxt fram till den ekonomiska nedgång som är en följd av det nya coronaviruset som orsakar covid-19 har de ursprungliga bestämmelserna i lagen hittills aldrig tillämpats. Som nämnts har dock lagen på senare tid i flera omgångar kompletterats så att stöd även kan lämnas under normala konjunkturcykler under en begränsad tid till arbetsgivare som på grund av tillfälliga ekonomiska svårigheter behöver införa korttidsarbete.

Nedan redogörs för den nuvarande regleringen av stöd vid korttidsarbete vid en synnerligen djup lågkonjunktur, regleringen avseende stöd vid korttidsarbete under normala konjunkturcykler samt de ytterligare kompletteringar av lagen om stöd vid korttidsarbete som gjorts våren 2020.

Regleringen om stöd vid korttidsarbete vid en synnerligen djup lågkonjunktur

Regeringen aktiverar systemet vid en synnerligen djup lågkonjunktur

Vid en synnerligen djup lågkonjunktur eller om det är sannolikt att en sådan är nära förestående får stödet vid korttidsarbete aktiveras genom att regeringen meddelar föreskrifter (5 §). Stödperioden kan som längst uppgå till två år, därefter måste minst två år förflyta innan beslut om en ny stödperiod kan fattas (6–8 §). Syftet med dessa villkor är att begränsa samhällsekonomiskt oönskade effekter av stödet (prop. 2013/14:1, s. 342 f.). Effekter som man vill undvika kan t.ex. vara sådana undanträngningseffekter som kan uppstå när arbetstillfällen bevaras i lågproduktiva företag, dvs. att ökade offentliga utgifter istället för att bidra till ekonomisk tillväxt minskar eller tränger undan privata investeringar. Man vill också undvika dödviktseffekter, dvs. att stöd lämnas till företag som ändå skulle ha valt att behålla sin personal även i avsaknad av statlig subvention.

Förutsättningar för stöd vid synnerligen djupa lågkonjunkturer

När stödet aktiveras gäller det hela landet och alla branscher. Rätten till stöd gäller arbetsgivare som är juridiska personer eller fysiska personer som bedriver näringsverksamhet. Lagen gäller dock inte staten, landsting, kommuner, kommunalförbund och samverkansorgan eller juridiska personer, över vilka nämnda organ var för sig eller tillsammans har ett direkt eller indirekt inflytande, såvida inte verksamheten avser affärsverksamhet. Lagen gäller heller inte arbetsgivare där verksamheten i huvudsak är finansierad av allmänna medel och där det enligt en offentligrättslig reglering ankommer på det allmänna att tillhandahålla verksamheten (3 §).

Preliminärt stöd

Ansökan om och beviljande av stöd vid korttidsarbete sker i två faser bestående av dels preliminärt stöd, dels slutligt stöd som fastställs efter avstämning. Som allmänna förutsättningar för preliminärt stöd gäller att arbetsgivaren ska vara registrerad som

arbetsgivare hos Skatteverket under jämförelsemånaden (9 §). Med jämförelsemånaden avses den kalendermånad som infaller tre månader före den månad då regeringen föreskriver att stöd vid korttidsarbete ska lämnas. Stöd får inte lämnas till arbetsgivare som har näringsförbud eller skatte- och avgiftsskulder som överlämnats till Kronofogdemyndigheten (10 §).

För arbetstagare gäller att stöd endast får lämnas för arbetstagare som var anställda hos arbetsgivaren under hela eller en del av jämförelsemånaden med samma eller högre sysselsättningsgrad som under stödmånaden och för vilka arbetsgivaren var skyldig att betala arbetsgivaravgifter. Stöd lämnas inte för arbetstagare som tillhör arbetsgivarens familj (11 §). Innebörden är att stöd ska kunna lämnas för alla anställda, oavsett anställningsform och då även för arbetstagare med olika former av tidsbegränsade anställningar (prop. 2013/14:1 s. 349).

För att ge rätt till preliminärt stöd ska en arbetstagares arbetstidsminskning vid deltagande i korttidsarbete under en avtalsperiod uppgå till 20, 40 eller 60 procent av ordinarie arbetstid (12 §). Löneminskningen ska uppgå till 12 procent av ordinarie lön om arbetstidsminskningen är 20 procent, till 16 procent om arbetstidsminskningen är 40 procent och till 20 procent om arbetstidsminskningen är 60 procent (13 §). De angivna nivåerna är fasta och kan inte ändras i centrala eller lokala avtal. Stöd kan lämnas till såväl arbetsgivare som är bundna av kollektivavtal som arbetsgivare som inte har kollektivavtal. Förutsättningarna för att få preliminärt stöd ser dock något annorlunda ut för de två fallen. För att arbetsgivare som är bundna av kollektivavtal ska kunna få stöd vid korttidsarbete krävs att arbetstagaren ska vara bunden av ett kollektivavtal om korttidsarbete som slutits eller godkänts av central arbetstagarorganisation. De närmare förutsättningarna för tillämpningen av avtalet och vilka arbetstagare som berörs ska regleras i ett lokalt avtal (15 §). För att en arbetsgivare som inte är bunden av ett kollektivavtal ska kunna få stöd krävs i stället att arbetstagarens deltagande i korttidsarbete ska ha stöd i ett skriftligt avtal mellan arbetsgivaren och arbetstagaren. Dessutom krävs det att minst 70 procent av arbetstagarna inom en driftsenhet ska delta i korttidsarbete under en stödmånad. Den avtalade arbetstids- och löneminskningen ska vara densamma för alla deltagande arbetstagare (16 §).

Ansökan om preliminärt stöd lämnas till Skatteverket som är handläggande myndighet (37 §). Ansökan ska ha kommit in inom två kalendermånader från utgången av en stödmånad (18 §). Preliminärt stöd utbetalas genom en kreditering av arbetsgivarens skattekonto (32 §).

Slutligt stöd

En arbetsgivare som erhållit preliminärt stöd är skyldig att göra en avstämning, som innebär en jämförelse och bedömning av om den genomsnittliga arbetstids- och löneminskningen som har tillämpats för varje arbetstagare överensstämmer med de angivna nivåerna i lagen och de avtal som slutits. Bestämmelser om hur denna avstämning ska göras finns i 19–24 §§.

En arbetsgivare är skyldig att betala tillbaka skillnaden mellan preliminärt och slutligt stöd om det preliminära stödet har beräknats på en större arbetstids- och löneminskning än den som faktiskt tillämpats (26 §).

En arbetsgivare kan också ha rätt till ytterligare stöd motsvarande skillnaden mellan preliminärt och slutligt stöd, om det preliminära stödet har beräknats på en lägre arbetstids- och löneminskning än den som faktiskt tillämpats (27 §).

Arbetsgivaren är skyldig att göra en anmälan till Skatteverket om avstämning och sammanställa de belopp som arbetsgivaren är skyldig att betala eller har rätt till (28–

29 §§). Om en anmälan om avstämning inte ges in i rätt tid eller inte innehåller korrekta uppgifter om återbetalningsskyldighet är arbetsgivaren skyldig att återbetala allt stöd (30 §). En arbetsgivare som har ansökt om eller fått stöd ska ge Skatteverket tillfälle att granska verksamheten med avseende på arbetsgivarens rätt till stöd och lämna de uppgifter som behövs för granskningen (38 §).

En arbetsgivare är skyldig att betala tillbaka allt preliminärt stöd som har betalats ut för en arbetstagare under en avtalsperiod om tillämpad genomsnittlig arbetstids- och löneminskning inte motsvarar en och samma nivå som anges i 12 och 13 §§ i lagen (25 §).

Fördelning av kostnader vid synnerligen djupa lågkonjunkturer

Vid fördelningen av kostnaderna för korttidsarbete är utgångspunkten att dessa ska delas av tre parter, arbetstagare, arbetsgivare och staten. Staten bär en tredjedel av kostnaden oavsett hur stor arbetstidsminskning som tillämpas. Arbetsgivare och arbetstagare bär dock olika stora andelar beroende på vilken nivå av arbetstidsminskning som överenskommit. Arbetstagarna bär en högre andel av kostnaden vid det första steget där arbetstiden minskas med 20 procent. Ju större arbetstidsminskning desto större andel av kostnaden bärs av arbetsgivaren. Anledningen till detta är att lagstiftaren har velat säkerställa att arbetstagarna endast går med på att delta i korttidsarbete om det bidrar till att undvika uppsägningar.

Ett kompletterande system för stöd vid korttidsarbete under normala konjunkturcykler har införts

Riksdagen har i enlighet med regeringens förslag i propositionen Extra ändringsbudget för 2020 – Åtgärder med anledning av coronaviruset (prop. 2019/20:132, bet. 2019/20:FiU51, rskr. 2019/20:199) beslutat att införa ett nytt, kompletterande system för stöd vid korttidsarbete. Det innebär att stöd vid korttidsarbete under en normal konjunkturcykel och under en begränsad tid kan lämnas till arbetsgivare som på grund av tillfälliga ekonomiska svårigheter behöver införa korttidsarbete. Stödet kan lämnas till en enskild arbetsgivare efter godkännande av Tillväxtverket. Ett sådant godkännande får bara lämnas om 1. Arbetsgivaren har fått tillfälliga och allvarliga ekonomiska svårigheter, 2. de ekonomiska svårigheterna har orsakats av något förhållande utom arbetsgivarens kontroll, 3. de ekonomiska svårigheterna inte rimligen hade kunnat förutses eller undvikas, och 4. arbetsgivaren har använt sig av andra tillgängliga åtgärder för att minska kostnaden för arbetskraft. För en närmare beskrivning av vad dessa krav innebär hänvisas till ovan nämnda proposition s. 52 f.

För det kompletterande systemet gäller samma ordning med preliminärt stöd och avstämningar samt samma fasta nivåer för arbetstids- och löneminskning som i det tidigare systemet. Det innebär att arbetstidsminskningen ska uppgå till 20, 40 eller 60 procent av ordinarie arbetstid och att löneminskningen för motsvarande nivåer uppgår till 12, 16 respektive 20 procent av ordinarie lön. Statens andel av kostnaderna uppgår för varje steg till en tredjedel. Stöd får inte lämnas till en arbetsgivare som vid tidpunkten är skyldig att upprätta en kontrollbalansräkning enligt 25 kap. 13 § aktiebolagslagen (2005:551), är föremål för företagsrekonstruktion enligt lagen (1996:764) om företagsrekonstruktion, eller är på obestånd.

Det kompletterande systemet har en kortare stödperiod

Stödperioden för det kompletterande stödet begränsas till sex månader med möjlighet till förlängning i tre månader. Bakgrunden är bedömningen att stödperioden för det nya stödet bör vara betydligt kortare än för det nuvarande stödet vid djupare ekonomiska kriser. En kortare stödperiod bidrar till att minska risken för att stödet används i verksamheter som har strukturella snarare än tillfälliga problem. En karens-period om

24 månader gäller för stödet. Med karenperiod avses den tidsperiod som måste förflyta innan arbetsgivare som tidigare fått stöd vid korttidsarbete återigen kan beviljas en ny period med korttidsarbete.

En tillfällig ökning av statens andel av kostnaderna under 2020

Det nya kompletterande systemet trädde i kraft den 7 april 2020 och gavs på grund av den kris coronaviruset utlöste retroaktiv effekt. De nya bestämmelserna ska således tillämpas för tid från och med den 16 mars 2020.

För att möta arbetsgivarnas behov i krisens spår ansåg regeringen vidare att det finns skäl att under en begränsad period, den 16 mars 2020 till och med den 31 december 2020, höja statens andel av kostnaden för korttidsarbete från en tredjedel till tre fjärdedelar av den totala kostnaden.

Ytterligare komplettering av lagen om stöd vid korttidsarbete samt en tillfällig förstärkning av stödet

Riksdagen beslutade den 27 maj 2020, i enlighet med regeringens förslag i propositionen Extra ändringsbudget för 2020 – Fler kraftfulla åtgärder med anledning av coronaviruset (prop. 2019/20:166, bet. 2019/20:59, rskr. 2019/20:276), om ytterligare en förändring i lagen om stöd vid korttidsarbete. Denna innebär att nya bestämmelser om utökade möjligheter för den handläggande myndigheten att genom kontrollbesök i verksamhetslokaler och på annan plats där arbetsgivaren bedriver verksamhet kontrollera huruvida de arbetsgivare som har ansökt om eller fått stöd vid korttidsarbete är berättigade till sådant stöd, har införts (36 a §). Ändringen trädde i kraft den 1 juni 2020.

Vidare beslutade riksdagen samtidigt, efter förslag i samma proposition, en ny tillfällig lag, lagen (2020:375) om tillfällig förstärkning av stöd vid korttidsarbete. Genom den kunde en arbetstagares arbetstidsminskning under stödmånader som inföll under perioden 1 maj–31 juli 2020 uppgå till 80 procent av ordinarie arbetstid och vid en sådan arbetstidsminskning skulle en arbetstagarens löneminskning uppgå till 12 procent av ordinarie lön i stället för vad som anges i lagen om stöd vid korttidsarbete. Den tillfälliga lagen trädde i kraft den 1 juni 2020 och upphörde att gälla vid utgången av juli 2020. Den upphävda lagen gäller dock fortfarande för stödmånader som infallit under perioden 1 maj–31 juli 2020.

Den 30 juni 2020 beslutade riksdagen ytterligare en ändring i lagen (2013:948) om stöd vid korttidsarbete, nämligen att arbetsgivare ska lämna in en anmälan om avstämning inom fyra, istället för två, veckor efter avstämningstidpunkten, när preliminärt stöd har lämnats enligt 5 a § (29 §). Lagändringen trädde i kraft den 6 juli 2020.

4.7.4 Arbetsgivare som får stöd vid korttidsarbete ska också kunna få ersättning för kostnader för kompetensinsatser

Regeringens förslag: Arbetsgivare som får stöd vid korttidsarbete och som anordnar kompetensinsatser under den genom korttidsarbete arbetsbefriade tiden ska få ersättning för kostnader för sådana insatser. Med kompetensinsatser avses insatser som syftar till att höja eller validera kompetensen hos en arbetstagare. För att få ersättning ska det bl.a. krävas att de närmare förutsättningarna för kompetensinsatserna regleras i ett lokalt kollektivavtal eller ett skriftligt avtal mellan arbetsgivaren och arbetstagaren.

Regeringens bedömning: Arbetsgivare bör kunna få stöd för lönekostnader vid korttidsarbete oavsett om kompetensinsatser genomförs eller inte. Det bör inte krävas att frågan om kompetensinsatser berörs i avtalet om stöd vid korttidsarbete för att

stöd för lönekostnader vid korttidsarbete ska lämnas om arbetsgivaren inte anordnar kompetensinsatser under den arbetsbefriade tiden. Det bör inte heller krävas att arbetsgivare som anordnar kompetensinsatser utan att ansöka om ersättning för kostnader för sådana insatser reglerar insatserna i avtal för att stöd för lönekostnader vid korttidsarbete ska lämnas.

Utredningens förslag och bedömning: Överensstämmer delvis med regeringens förslag och bedömning. Utredningen föreslår att uttrycket kompetensåtgärder används. Med kompensåtgärder avser utredningen validering eller åtgärder som syftar till att höja kompetensen hos en arbetstagarare. Utredningen föreslår inte att de närmare förutsättningarna för kompetensinsatserna regleras i ett lokalt kollektivavtal eller ett skriftligt avtal mellan arbetsgivaren och arbetstagararna. Utredningen föreslår i stället att det i avtalet om korttidsarbete mellan parterna ska framgå huruvida de har för avsikt att använda delar av den genom korttidsarbete frigjorda tiden till kompetensinsatser, och att en sådan avsiktsförklaring ska vara en förutsättning för att kunna få stöd vid korttidsarbete.

Remissinstanserna: En majoritet av remissinstanserna tillstyrker eller har inget att invända mot förslaget att stöd ska utgå för kompetensåtgärder och bedömningarna dels att möjligheten att få stöd vid korttidsarbete utan kompetensinsatser bör kvarstå, dels att det saknas anledning att skilja mellan företagsspecifika åtgärder och åtgärder som stärker arbetstagararnas anställningsbarhet. Det gäller bl.a. *Arbetsförmedlingen, Tillväxtverket, Valideringsdelegationen, Företagarna, Landsorganisationen (LO)*, samt *Bil Sweden* och *Fordonskomponentgruppen FKG* som har lämnat ett gemensamt yttrande, och *parterna inom industrin*, som också har lämnat ett gemensamt yttrande. De parterna som står bakom svaret är *Grafiska Företagen, Gröna arbetsgivare, GS Facket för skogs-, trä- och grafisk bransch, IKEM – Innovations- och kemiindustrierna i Sverige, Industriarbetsgivarna, IF Metall, Jernkontoret, Livsmedelsarbetareförbundet, Livsmedelsföretagen, Skogsindustrierna, Sveriges Ingenjörer, Svemin, Teknikföretagen, TMF – Trä- och Möbelföretagen* och *Unionen*. Både *Svenskt Näringsliv* och *Tjänstemännens centralorganisation (TCO)* ansluter sig till det parts-gemensamma svar som parterna inom industrin har lämnat in.

Många remissinstanser framhåller att det är positivt med en möjlighet för arbetsgivarna att använda den tid som frigörs vid korttidsarbete för kompetensåtgärder i form av utbildning och validering, t.ex. *Arbetsförmedlingen, Företagarna* och *parterna inom industrin*. *Tillväxtverket* bedömer att ansatsen att företag ska kunna fokusera på kompetensförsörjning under arbetsbefriad tid är positiv och att den i händelse av lågkonjunktur kan vara en av de komponenter som säkerställer en bibehållen kapacitet inför en konjunkturvändning. Flera remissinstanser, däribland *LO* och *parterna inom industrin*, delar utredningens bedömning att stöd vid korttidsarbete inte ska vara förenat med ett krav på att kompetensåtgärder ska genomföras. Flera remissinstanser framför också att de välkomnar utredningens flexibla syn på vilka kompetensåtgärder som ska kunna berättiga till ersättning, däribland *Företagarna* och *parterna inom industrin*. De senare uttrycker vidare att de delar uppfattningen att det saknas skäl att skilja på företagsspecifika åtgärder och åtgärder som stärker arbetstagararnas anställningsbarhet.

När det gäller utbildningsutbud anför *Bil Sweden* och *Fordonskomponentgruppen FKG* samt *parterna inom industrin* att staten behöver ta ett större ansvar för att det ska finnas ett utbildningsutbud som matchar arbetstagararnas och arbetsgivarens behov i samband med korttidsarbete.

Valideringsdelegationen välkomnar att utredningen har lyft fram valideringsinsatser som ett viktigt verktyg i samband med kompetenshöjande insatser. *Arbetsförmedlingen* anser att det är särskilt viktigt att aktörer inom det formella utbildningssystemet får ett

tydligt uppdrag och eventuellt resurser kopplade till uppdraget för att kunna erbjuda till exempel valideringsinsatser.

Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering (IFAU) varnar för att förslaget riskerar att motverka strukturomvandlingar. IFAU anser också att kompetensinsatser i samband med korttidsarbete inte bör ersätta eller kompensera för utebliven kontinuerlig kompetensutveckling. *Konjunkturinstitutet (KI)*, som avstyrker förslaget, pekar på risken för att det minskar företagens incitament att kontinuerligt investera i kompetenshöjande åtgärder. KI anser också att förslaget riskerar att leda till stora statsfinansiella kostnader, och att det finns risk för överutnyttjande och att oseriösa företag missbrukar systemet. *Ekonomistyrningsverket (ESV)*, som också avstyrker förslaget, anser att det riskerar att förstärka de negativa effekter myndigheten ser i utredningens delbetänkande (SOU 2018:66) och pekar på att förslaget riskerar att motverka strukturomvandling och bidra till en samhällsekonomisk förlust.

En majoritet av remissinstanserna tillstyrker eller har inget att invända mot förslaget att det i avtalet om korttidsarbete mellan parterna ska framgå huruvida de har för avsikt att använda delar av den genom korttidsarbete frigjorda tiden till kompetensinsatser, och att en sådan avsiktsförklaring ska vara en förutsättning för att kunna få stöd vid korttidsarbete. Det gäller bl.a. *Arbetsgivarverket*, *Medlingsinstitutet*, *Konkurrensverket*, *Pensionsmyndigheten*, *IFAU*, *Statskontoret*, *Kammarrätten i Stockholm*, *Domstolsverket*, *Ekobrottsmyndigheten*, *Uppsala universitet*, *Myndigheten för yrkeshögskolan*, *Sveriges a-kassor* och *Trygghetsfonden TSL*.

Arbetsförmedlingen framför att ordningen att åtgärderna ska föregås av en diskussion mellan parterna, eller avtal för de oorganiserade, bidrar till att de berörda parterna tar ett gemensamt ansvar för kompetensutveckling.

Parterna inom industrin betonar att det krävs en lokal överenskommelse för att korttidsarbete ska kunna införas och lyfter fram vikten av att de lokala parterna ges ett avgörande inflytande över vilka insatser som ska genomföras under korttidsarbete. *Företagarna* framför att begreppet parter inte behöver avse fackliga organisationer eftersom många företag inte har kollektivavtal och fackliga parter inte är relevanta i diskussionerna kring insatser för dessa arbetsplatser. *Landsorganisationen i Sverige (LO)* anser att det bör ställas krav på kollektivavtal för att få tillgång till statligt stöd vid korttidsarbete eftersom en facklig motpart är en garant för att korttidsarbete och kompetensinsatser används där det är relevant och att arbetstagarna skyddas och inte känner sig tvingade att gå med på uppgörelser. LO anser dock att den föreslagna skyddsregeln för arbetsgivare utan kollektivavtal minskar risken att arbetsgivare ska utnyttja systemet, vilket även gäller för förslaget om det extra stödet för kompetensinsatser. LO anser att utredningen är otydlig när det gäller kravet på att arbetsgivare och arbetstagare ska diskutera möjligheten att använda den frigjorda tiden till kompetensinsatser.

Som nämnts i avsnitt 4.7.1 har ett antal myndigheter och organisationer beretts tillfälle att yttra sig över ett utkast till proposition, vars förslag överensstämmer i sak med förslaget i rutan. Samtliga tillstyrker förslaget att arbetsgivare som får stöd vid korttidsarbete och som anordnar kompetensinsatser under den arbetsbefriade tiden ska få ersättning för kostnader för sådana insatser, men flera lämnar också synpunkter på utformningen.

Svenskt Näringsliv och *Teknikföretagen* framför att de motsätter sig att stödet/ersättningen för kompetenshöjande insatser ska vara av en annan karaktär än själva lönekostnadsstödet. De anser att förslaget måste kompletteras så att det framgår att ersättningen för kompetenshöjande insatser är en rättighet för arbetsgivaren, om de förutsättningar som anges i lag är uppfyllda.

TCO och *Teknikföretagen* anser att det behöver förtydligas i lagtexten att de krav på reglering i avtal som ställs för att en arbetsgivare ska få ersättning för kostnader för kompetensinsatser under arbetsbefriad tid inte påverkar rätten att få preliminärt stöd för lönekostnaden vid korttidsarbete.

TCO anser att det är otydligt om det för en arbetsgivare utan kollektivavtal krävs att 70 procent av arbetstagarna deltar i kompetensutvecklingsinsatser för att ersättning ska utgå eller om det räcker med ett skriftligt avtal mellan en enskild arbetstagare och arbetsgivaren. Även *Företagarna* tycker att detta är otydligt. Förbundet anser vidare att alla kompetensinsatser måste kunna avtalas om individuellt med respektive arbetstagare oavsett om företaget har kollektivavtal eller inte.

Teknikföretagen avstyrker förslaget att en förutsättning för att få ersättning för kompetenshöjande insatser ska vara att det träffats avtal om de närmare förutsättningarna för insatserna. Även *Svenskt Näringsliv* motsätter sig detta förslag.

Skälen för regeringens förslag och bedömning

Ersättning för kompetensinsatser i samband med korttidsarbete stärker företagets konkurrenskraft
Korttidsarbete innebär att tid frigörs för arbetstagarna. Om den tid som frigörs används för validering eller för att höja arbetstagarnas kompetens, kan företaget inte bara överleva det bekymmersamma ekonomiska läget utan även investera i kompetens som företaget kan ha nytta av i framtiden.

Utredningen använder begreppet kompetensåtgärder. Regeringen anser dock att ordet åtgärder kan föra tankarna till sådant som genomförs för att rätta till något som är felaktigt eller bristfälligt. Ordet åtgärder används t.ex. i uttrycket arbetsmarknadsåtgärder, d.v.s. åtgärder i samband med arbetslöshet. När det är fråga om korttidsarbete har arbetstagarna en anställning och de insatser som föreslås syftar till att den tid som frigörs under korttidsarbetet ska kunna användas för att öka eller synliggöra arbetstagarnas kompetens. Regeringen föreslår därför att det ord som ska användas är kompetensinsatser. Med kompetensinsatser avses insatser som syftar till att höja eller validera kompetensen hos en arbetstagare.

Kompetensinsatser som bekostas av ett företag är att betrakta som en investering. Investeringar kräver ekonomiska resurser som ett företag normalt inte har under en lågkonjunktur eller under sådana tillfälliga och allvarliga ekonomiska svårigheter som kan utgöra orsak till att korttidsarbete aktualiseras. Om företag får ersättning för kostnader för kompetensinsatser under korttidsarbetet skulle företagen ändå kunna göra denna investering.

Många remissinstanser anser att det är positivt med en möjlighet för arbetsgivarna att använda tiden vid korttidsarbete för kompetensutveckling och validering. *Arbetsförmedlingen* anför att möjligheten bidrar till att stärka det livslånga lärandet och möta den snabba teknikutvecklingen. *Företagarna* ser en stor potential i ambitionen att koppla samman systemet för stöd vid korttidsarbete med validering, utbildning och annan kompetensutveckling. *Parterna inom industrin* uttrycker i sitt gemensamma svar att korttidsarbete, i kombination med ersättning för kompetensåtgärder, erbjuder goda möjligheter att genomföra utbildningsinsatser som stärker arbetstagarnas kompetens och därmed företagets konkurrenskraft. Regeringen delar dessa åsikter och anser att arbetsgivare som får stöd vid korttidsarbete också bör ha möjlighet att få ersättning för kostnader för kompetensinsatser under korttidsarbetet.

Ersättning för kompetensinsatser ger arbetsgivare möjlighet att ta vara på den tid som frigörs vid korttidsarbete

ESV ser en risk i att möjligheten till ersättning för kostnader för kompetensinsatser under korttidsarbete förstärker de negativa effekter som myndigheten anser att de

förslag som utredningen lämnade i sitt delbetänkande, om ett mer konkurrenskraftigt system för korttidsarbete (SOU 2018:66), har. Dessa negativa effekter är enligt ESV att företag får ersättning för kostnader trots att det inte behövs, samt att arbetstagare i högre grad stannar kvar i lågproduktiva företag. Detta kan enligt ESV medföra att fler företag, som egentligen inte behöver förkorta arbetstiden, ansöker om stöd vid korttidsarbete. Det kan i sin tur motverka struktururomvandling och öka kostnaden för korttidsarbete.

Som framgår av avsnitt 4.7.1 och 4.7.3 ligger förslaget i delbetänkandet till grund för det permanenta system för stöd vid korttidsarbete vid normala konjunkturcykler som riksdagen har beslutat om i enlighet med regeringens proposition Extra ändringsbudget för 2020 – Åtgärder med anledning av coronaviruset (prop. 2019/20:132). Systemet är nu infört och tillämpas. Som nämns i den propositionen finns det system för stöd vid korttidsarbete i den absoluta majoriteten av EU:s medlemsländer och även i flera länder i OECD, bl.a. USA, Kanada och Japan. Syftet med att införa systemet i Sverige var att minska skillnaderna i villkor mellan Sverige och övriga länders system och att därmed undanröja en tydlig konkurrensnackdel för svenska företag. Systemet har utformats för att minska risken för samhällsekonomiskt negativa inläsningseffekter bl.a. genom att stödet kan utnyttjas under en mer begränsad tid än motsvarande stöd under en djup lågkonjunktur, att arbetsgivare, arbetstagare och staten alla bär en del av kostnaden för korttidsarbete, att arbetstids- och löneminskningen ska uppgå till fasta nivåer samt att arbetstids- och löneminskningarna ska ha stöd i centrala och lokala kollektivavtal eller i skriftligt avtal som omfattar minst 70 procent av arbetstagarna på en driftsenhet. Som regeringen har bedömt i den nämnda propositionen bör dessa villkor motverka överutnyttjande och dödviktseffekter. Regeringen har också aviserat att systemet bör utvärderas när det har varit i kraft en viss tid.

Regeringen anser att en komplettering av stödet vid korttidsarbete som innebär att arbetsgivare får en ersättning för kostnader för kompetensinsatser som anordnas under tid som frigörs vid korttidsarbete kan innebära att arbetsgivare som annars inte har råd att satsa på kompetensinsatser gör det. Sådana insatser kan höja såväl individens kompetens som kompetensen på arbetsplatsen som helhet. För individen innebär det en möjlighet att stärka sin ställning både på arbetsplatsen och på arbetsmarknaden som helhet. ESV framför också att det i grunden är bra att den tid som frigörs när korttidsarbete aktiverats används till kompetenshöjande insatser.

Ersättning för kompetensinsatser vid korttidsarbete ska inte ersätta kontinuerlig kompetensutveckling

IFAU anser att det inte kan vara optimalt att utforma en ersättning för kompetensutveckling så att den utgår först när företaget har hamnat i en allvarlig krissituation. En lösning som gör att företaget kan undvika att hamna i en sådan situation måste vara att företräda. IFAU:s uppfattning är att företaget självt är bäst skickat att bedöma när det behöver kompetensutveckla sin personal. Förslaget om ersättning för kompetensinsatser i samband med korttidsarbete är emellertid inte avsett att ersätta eller kompensera för utebliven kontinuerlig kompetensutveckling, utan ger arbetsgivarna möjligheter att utnyttja den tid som frigörs när korttidsarbete införs. IFAU anser också att förslaget att ge arbetsgivarna stöd vid korttidsarbete är bättre än inget stöd alls, och att genomförande av kompetensutvecklande åtgärder under den arbetsbefriade tiden är att företräda framför inaktivitet, för såväl arbetstagare som arbetsgivare. Vidare anser IFAU att insatserna kan vara samhällsekonomiskt berättigade, om de inte tränger undan bättre användning av skattemedel. Regeringen anser att ersättning för kostnader för kompetensinsatser i samband med korttidsarbete är en investering för ekonomiskt pressade arbetsgivare, eftersom de då använder den tid som frigörs under korttidsarbetet till att stärka såväl företaget som individen och

Sveriges konkurrenskraft. Därmed är ersättningen samhällsekonomiskt berättigad. Alternativet är att inte använda tiden för kompetensinsatser och gå miste om denna möjlighet.

KI bedömer att ersättning för kompetensinsatser under korttidsarbete minskar företagets incitament att kontinuerligt investera i kompetenshöjande åtgärder för sina anställda. Myndigheten anser att detta särskilt gäller om statlig ersättning till kompetenshöjande åtgärder skulle betalas även under andra tider än tillfälliga allvarliga ekonomiska störningar som drabbar hela ekonomin. KI anser därmed att det finns risk för överutnyttjande och att oseriösa företag missbrukar systemet. Regeringen vill här lyfta fram att de företag som är berättigade till ersättning för kompetensinsatser vid korttidsarbete, är under hård ekonomisk press. Att företag, med vetskap om kraven på medfinansiering från arbetsgivaren, under normala förhållanden skulle avstå från att genomföra nödvändiga kompetensinsatser bedöms vara osannolikt. Regeringen vill vidare understryka att förslaget inte innebär att det är fråga om ett fristående stöd för kompetensinsatser som vilket företag som helst kan söka om när som helst, utan att det bara är arbetsgivare som har infört korttidsarbete och som anordnar kompetensinsatser under den frigjorda tiden som kan få ersättning för kostnader för sådana insatser. Som framgått tidigare har strikta villkor för att få del av stödet uppställt och det har även införts utökade möjligheter för handläggande myndighet att kontrollera huruvida de arbetsgivare som har ansökt om eller fått stöd vid korttidsarbete är berättigade till sådant stöd (36 a § lagen om stöd vid korttidsarbete).

Möjligheten att få stöd vid korttidsarbete utan kompetensinsatser bör finnas kvar

I vissa länder där möjligheten till korttidsarbete finns, har man valt att kombinera stöd vid korttidsarbete med krav på att arbetstagarna ska utnyttja den frigjorda tiden till kompetensinsatser. Ett argument för detta skulle kunna vara att det är kostnadseffektivt att utnyttja den tid som frigörs vid korttidsarbete till kompetensinsatser. Ett skäl för att inte ställa krav på kompetensinsatser vid korttidsarbete är dock att ett krav skulle kunna medföra risk för att korttidsarbete försenas eller inte införs, om arbetsgivare inte får kompetensinsatser till stånd. Införandet av korttidsarbete måste i många fall ske skyndsamt om uppsägningar ska kunna undvikas, och om arbetsgivaren inte har tillgång till relevanta kompetensinsatser så snabbt som krävs skulle detta kunna stå i vägen för införande av korttidsarbete. Dessutom lyfter såväl utredningen som *Bil Sweden* och *Fordonskomponentgruppen FKG* risken för att arbetsgivare som inte har de ekonomiska möjligheterna att genomföra kompetensinsatser väljer att säga upp personal i stället för att ansöka om stöd vid korttidsarbete. Därmed skulle huvudsyftet med stödet för korttidsarbete motverkas.

Ett krav skulle också förutsätta att det finns ett utbud av relevant utbildning och andra kompetensinsatser av hög kvalitet vid just den tidpunkt när korttidsarbete aktiveras. Möjligheten att söka ersättning för kostnader för kompetensinsatser bör gälla även vid korttidsarbete under en synnerligen djup lågkonjunktur och då skulle sannolikt efterfrågan på kompetensinsatser bli stor. Om efterfrågan är större än utbudet skulle en följd kunna bli att stöd vid korttidsarbete inte kan utnyttjas av alla som har behov av det. Även i det fallet finns det risk för att huvudsyftet med korttidsarbete, att ge stöd till arbetsgivare som tillfälligt behöver minska sina personalkostnader, inte skulle uppfyllas.

Ytterligare en risk med ett krav på kompetensinsatser är att det skulle kunna medföra att arbetstagare deltar i insatser som de egentligen inte har behov av. I det fallet skulle staten bekosta kompetensutveckling som inte behövs.

Sammanfattningsvis anser regeringen att kompetensinsatser vid korttidsarbete bör vara en möjlighet för arbetsgivare, men inte ett krav. Stödet vid korttidsarbete föreslås därför kompletteras med en möjlighet att ansöka om ersättning för kostnader för

kompetensinsatser. Ersättning för kostnader för kompetensinsatser under den arbetsbefriade tiden utgör således en ny och valbar del av stödet vid korttidsarbete.

Ersättning för kompetensinsatser är en rättighet för arbetsgivaren om förutsättningarna i lagen och anslutande föreskrifter är uppfyllda

Svenskt Näringsliv och *Teknikföretagen* har framfört synpunkter på det i avsnitt 4.7.1 nämnda utkastet till proposition som de har fått tillfälle att yttra sig över. Förslaget överensstämmer i sak med det förslag som lämnas i denna proposition. Teknikföretagen påpekar att det inte förklaras varför begreppet ”ersättning” används i lagtexten när det gäller kostnader för kompetensinsatser i stället för ordet ”stöd”. Förändringarna i förhållande till utredningens förslag synes enligt Teknikföretagen medföra att arbetsgivaren inte ska ha rätt till ersättning för kompetensinsatser, eftersom 1 § lagen om korttidsarbete enbart reglerar en rätt till stöd vid korttidsarbete och inte en rätt till ”ersättning för kompetensinsatser”. Såväl *Svenskt Näringsliv* som *Teknikföretagen* anser att förslaget bör kompletteras så att det framgår att stödet/ersättningen för kostnader för kompetensinsatser är en rättighet för arbetsgivaren om de förutsättningar som anges i lagen är uppfyllda. Regeringen vill här framhålla att skälet till att ordet ersättning har valts i lagtexten är att markera att ersättningen för kompetensinsatser inte är ett nytt separat stöd utan, som ovan nämnts, en ny valfri del i stödet vid korttidsarbete. Detta medför att bestämmelsen i 1 §, som reglerar att stöd vid korttidsarbete är en rättighet för arbetsgivaren, blir direkt tillämplig även på den del av stödet som avser ersättning för kostnader för kompetensinsatser.

I lagtexten anges vidare att ersättning för kostnader för kompetensinsatser ska lämnas till arbetsgivaren efter prövning av den myndighet som anges i 37 §. *Teknikföretagen* anför att det är otydligt vad denna prövning ska avse. Som framgår ovan är syftet med förslaget att arbetsgivaren ska ha rätt att få ersättning för kostnader för kompetensinsatser om förutsättningarna i lagen och anslutande föreskrifter är uppfyllda. Begreppet prövning används redan i 37 § i lagen. Där framgår att regeringen prövar frågor om bl.a. aktivering av stödet vid korttidsarbete vid en synnerligen djup lågkonjunktur, att Skatteverket prövar frågor efter en sådan aktivering samt att övriga frågor prövas av Tillväxtverket. Som regeringen återkommer till i avsnitt 4.7.6 föreslår regeringen att Tillväxtverket ska pröva ansökningar om ersättning för kostnader för kompetensinsatser under normala konjunkturcykler och att det i 37 § ska anges att den myndighet som regeringen bestämmer ska pröva sådana frågor efter en aktivering av stödet vid korttidsarbete vid en synnerligen djup lågkonjunktur.

Ersättning bör bara ges för kostnader för insatser som riktas direkt till arbetstagare

Ersättning för kompetensinsatser vid korttidsarbete bör kunna utnyttjas av hela näringslivet, från tillverkningsindustri till tjänstesektor. Det kan gälla arbetstagare med lång eller kort utbildning, såväl unga arbetstagare som arbetstagare med lång arbetslivserfarenhet samt stora respektive små arbetsgivare. Med denna breda målgrupp är det sannolikt att vitt skilda typer av kompetensinsatser kommer att efterfrågas.

Tillväxtverket skulle vilja se en möjlighet att använda delar av ersättningen för kompetensutveckling till en översyn av det enskilda företags strategiska kompetensförsörjning. Enligt myndigheten förutsätter den långsiktiga effekten av insatserna att de enskilda företagen har en god bild av vilka behov de har inom kompetensförsörjningsområdet. Regeringen anser dock att utgångspunkten bör vara att den tid som frigörs för arbetstagarna ska utnyttjas. Det bör alltså inte vara möjligt att få ersättning för exempelvis en kompetenskartläggning som omfattar hela företaget eller för tjänster som stödjer arbetsgivares upphandling av kompetensinsatser. Sådana insatser kan visserligen vara viktiga inslag i en arbetsgivares strategiska kompetens-

försörjning, men ersättning för kompetensinsatser vid korttidsarbete bör gå till kompetensinsatser som riktas direkt till de individer som minskat sin arbetstid.

Arbetsgivare bör få ersättning för både företagsspecifika insatser och insatser som stärker arbetstagarnas anställningsbarhet

Utredningen anser att både utbildningar som är företagsspecifika och sådana som gynnar arbetstagarnas generella anställningsbarhet bör berättiga till ersättning. Företagsspecifika insatser är sådana som huvudsakligen syftar till att medarbetarnas kompetens ökar på områden som stärker företaget. Insatser som främst gynnar arbetstagarens anställningsbarhet är sådana som i högre utsträckning inriktar sig på individens livslånga lärande och kan innebära att mer generella kunskaper stärks.

Bland remissinstanserna finns både sådana som ställer sig positiva och sådana som ställer sig negativa till detta. *Parterna inom industrin* delar utredningens bedömning att det saknas skäl att skilja mellan företagsspecifika åtgärder och åtgärder som stärker arbetstagarnas anställningsbarhet. *KI*, däremot, bedömer att det finns stor risk att de åtgärder som arbetsgivarna anordnar är företagsspecifika och inte ökar generella kunskaper och färdigheter som efterfrågas på arbetsmarknaden. *KI* pekar på risken att företag som nyttjar korttidsarbete inte överlever sina ekonomiska svårigheter, och därför bör inte staten subventionera företagsspecifik utbildning.

Regeringen vill här påminna om att syftet med korttidsarbete primärt är att stärka företagets konkurrenskraft, inte att underlätta omställningen på arbetsmarknaden. Regeringen anser att syftet med kompetensinsatser i samband med korttidsarbete bör följa detta primära syfte. Även *parterna inom industrin* framför att korttidsarbete i första hand är ett näringspolitiskt instrument som syftar till att skydda och stärka företagets konkurrenskraft, genom att underlätta för företagen att behålla medarbetare och deras kompetens. Vidare framför de att det därmed är av samhällsekonomiskt intresse att företag som använder korttidsarbete kan utveckla arbetstagarnas kompetens, och rimligt att åtgärder som ökar företagets konkurrenskraft inkluderas i ersättning för kompetensåtgärder. Regeringen anser, liksom utredningen, att korttidsarbete överhuvudtaget inte ska användas när det finns behov av neddragningar och omstruktureringar. I sådana situationer är det i stället omställningsorganisationerna och Arbetsförmedlingen som ansvarar för att synliggöra de varslades kompetens och öka deras anställningsbarhet.

Ett annat skäl till att även företagsspecifika insatser bör omfattas är att det bör vara enkelt att förutse vilka insatser som berättigar till ersättning. Utredningen pekar på att det saknas en definition för vad som är företagsspecifik utbildning och vad som är en utbildning som ökar deltagarnas anställningsbarhet. Därför är det långt ifrån enkelt att skilja mellan dessa. *Parterna inom industrin* instämmer i denna bedömning, och anför att sådana avgränsningar riskerar att både fördröja och begränsa införandet av kompetensåtgärder. *Parterna inom industrin* pekar också på att en sådan avgränsning kan medföra en risk för att åtgärder som både företag och arbetstagare bedömer som relevanta inte kan genomföras. Regeringen delar denna åsikt och föreslår därför att bedömningen av vilka insatser som är aktuella för ett företag, ska göras av arbetsgivarna och arbetstagarna. Vid denna bedömning kan de utgå från behoven hos de enskilda arbetstagarna på den enskilda arbetsplatsen och vidta de kompetensinsatser som är mest relevanta (se vidare avsnitt 4.7.6).

Det finns också ekonomiska skäl för att inkludera ersättning för företagsspecifika insatser. I avsnitt 4.7.5 föreslås att arbetsgivaren ska stå för 40 procent av kostnaden för kompetensinsatserna. Eftersom arbetsgivare ska stå för delar av kostnaden är det inte rimligt att ersättning enbart ska utgå för insatser som stärker arbetstagarnas anställningsbarhet. Vidare kan företagsspecifik utbildning många gånger ske till en låg kostnad genom att den anställde lärs upp av andra arbetstagare eller genom internt

anordnade seminarier (se vidare nedan). Kostnaden för staten för denna typ av insatser borde därmed vara begränsad.

Även företagsinternt anordnade insatser bör berättiga till ersättning

Utredningen anser att även insatser som anordnas internt av företaget bör berättiga till ersättning, eftersom en begränsning till externt anordnade insatser skulle innebära att en stor del av den företagsspecifika utbildningen inte skulle omfattas. Detta eftersom de företag som byggt upp interna utbildningsorganisationer, eller som köper in utbildningar av företag i samma koncern, annars skulle kunna missgynnas. Regeringen instämmer i att även kostnader för företagsinternt anordnade insatser bör berättiga till ersättning.

Det finns en risk att arbetsgivare prissätter internt anordnade insatser högre i syfte att få högre ersättning, eller att ersättningen på annat sätt missbrukas. Regeringen anser därför, liksom utredningen, att det vid internt anordnade insatser bara är kostnader direkt kopplade till det enskilda utbildningstillfället som ska ersättas. Detta bör komma till uttryck i lagtexten på så sätt att ersättning lämnas till arbetsgivaren för kostnader för enskilda kompetensinsatser. Ersättningen för enskilda kompetensinsatser kan omfatta alla de typer av insatser som kan komma att efterfrågas av arbetstagare och arbetsgivare som förkortat arbetstiden. Förutom validering innefattas bl.a. utbildning inom högskolan, yrkeshögskolan, folkhögskolan och komvux, uppdragsutbildningar samt internt eller externt anordnade seminarier, konferenser, föreläsningar och kurser. En arbetsgivares kostnad för en enskild kompetensinsats är till exempel kursavgift, avgift för validering, ersättning till föreläsare, kursmaterial, reseersättning, logi och traktamente. Däremot omfattar inte formuleringen ”kostnader för en enskild kompetensinsats” exempelvis utvecklingskostnader, kostnader för utbildningsmiljöer, hyra för egna lokaler eller hjälpmedel som kan användas vid kommande utbildningar.

Som närmare utvecklas i avsnitt 4.7.6 förslår vidare regeringen att det i lagen om stöd vid korttidsarbete ska tas in en upplysningsbestämmelse om att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan meddela föreskrifter om vilka typer av kostnader som får ingå vid beräkning av ersättning för kompetensinsatser som genomförs av arbetsgivare internt eller av företag i samma koncern. I sådana föreskrifter bör det bl.a. framgå att vid lärande på arbetsplatsen får inte sådana kostnader omfatta lönekostnader för en arbetstagare som handleder en annan arbetstagare.

Det finns ett ökat behov av olika utbildningsinsatser

Såväl *Bil Sweden* och *Fordonskomponentgruppen FKG* som *parterna inom industrin* anser att staten behöver ta ett större ansvar för att öka utbildningssystemets kapacitet att möta näringslivets och de yrkesverksammas växande behov av utbildningsinsatser. Behovet finns både i samband med korttidsarbete och i normal konjunktur. *Parterna inom industrin* framför också att de bedömer att det bristfälliga utbudet av reguljär utbildning som möter näringslivets och yrkesverksammas behov när det gäller såväl relevans som tillgänglighet, försvårar genomförandet av utbildning i samband med korttidsarbete.

Regeringen delar uppfattningen att det är viktigt med ett utbud av utbildning som kan möta näringslivets och yrkesverksammas behov. Utöver den reguljära utbildning som erbjuds av bl.a. yrkeshögskola, kommuner, universitet och högskolor samt folkhögskolor, vill regeringen också framhålla kompetensinsatser som erbjuds av enskilda utbildningsanordnare och möjligheten för arbetsgivare att köpa uppdragsutbildningar. Inom regeringens kunskapslyft skapas utbildningsplatser inom bl.a. folkhögskolan, regionalt yrkesvux, yrkeshögskolan och högskolan som även syftar till att kunna vara en del i matchnings- och omställningsinsatser.

Företagarna framför att möjlighet till stöd i att hitta rätt utbildning eller annan åtgärd utifrån företagets och arbetstagarens behov skulle stärka effekten av att införa

möjligheten att få ersättning för kostnader för validering och kompetensutveckling inom ramen för stöd vid korttidsarbete. I sina undersökningar ser Företagarna att det är vanligt att företag har svårt att hitta rätt utbildning, och att företagare upplever ovisshet i om en utbildning kommer att ge önskad effekt. Regeringen instämmer i att det är viktigt att företag kan få stöd för att identifiera relevanta kompetensinsatser, t.ex. om olika utbildningsformer, och avser att återkomma om detta. Behoven är ofta störst hos mindre företag som inte har samma vana att arbeta med kompetensför-sörjning som större företag.

Insatserna behöver vara flexibla och kunna inledas snabbt

Ett par remissinstanser anser att de förutsättningar som korttidsarbete ger ställer krav på utbildningar som är flexibla och kan inledas snabbt. *Parterna inom industrin* framför att det finns behov av ett ökat utbud av flexibla kurser och utbildningar för yrkesverksamma i högskolan, yrkeshögskolan och yrkesvux. *Arbetsförmedlingen* framför att validering och utbildningsinsatser vid korttidsarbete förutsätter att insatserna snabbt kan komma på plats eftersom de kan komma att införas med kort varsel. Erfarenheterna pekar på att det är centralt att åtgärderna snabbt kommer på plats i syfte att kunna utnyttja tiden för att sedan snabbt kunna återgå i full sysselsättning när konjunkturen vänder för att inte skapa inlåsnings effekter. Det ställer stora krav på utbildningsleverantörerna att kunna ordna flexibla och skräddarsydda lösningar. Digitaliseringens möjligheter utnyttjas alltmer inom utbildning, bland annat för kommunikation och lärande. Ett större inslag av distansundervisning med digitala lösningar kan göra utbildning mer tillgänglig för exempelvis medarbetare som omfattas av korttidsarbete.

Regeringen instämmer i att det är viktigt att det finns tillgång till utbildningsinsatser som kan möta såväl arbetsgivarnas och arbetstagarnas efterfrågan som de ledtider och tidsramar som råder vid korttidsarbete. Både komvux och högskolan är kursutformade för att öka möjligheten till flexibla studier, och i yrkeshögskolan pågår ett arbete med att bygga ut möjligheten till flexibla kurser. Myndigheten för yrkeshögskolan har också fått i uppdrag att särskilt uppmuntra utbildningsanordnare att erbjuda flexibilitet när det gäller studietakt och studieform i samband med införande av s.k. korta utbildningar i yrkeshögskolan fr.o.m. 2020. Alltmer utbildning sker också med digitala lösningar, vilket innebär att den är flexibel i såväl tid som rum.

Som Arbetsförmedlingen anför krävs snabba beslut vid korttidsarbete, vilket kommer att ställa stora krav på samverkan och samordning mellan företagen och utbildningssystemet. Med tanke på de förutsättningar som gäller vid korttidsarbete anser utredningen att det främst är uppdragsutbildningar som kommer att efterfrågas från universitet och högskolor, yrkeshögskolan, folkhögskolan och vuxenutbildningen. Regeringen delar denna uppfattning.

Validering synliggör arbetstagarnas kompetens

Under korttidsarbete frigörs tid som kan användas för att höja eller validera kompetensen hos en arbetstagare. För att arbetsgivarna ska kunna bygga vidare på den kompetens arbetstagarna har genom kompetensutvecklande insatser eller kunna använda kompetensen mer effektivt i organisationen, behöver denna synliggöras. Detta är möjligt med validering, som enligt skollagen (2010:800) definieras som en process för att strukturerat bedöma, värdera, dokumentera och erkänna kunskaper och kompetens som en person besitter, oberoende av hur de har förvärvats (20 kap. 42 § skollagen). I högskolan och yrkeshögskolan sker validering för tillgodoräkning. I dessa utbildningsformer är det möjligt för studerande eller studenter att få tillgodoräkna sig motsvarande utbildning, eller kunskaper, färdigheter och kompetenser som har förvärvats i yrkesverksamhet (6 kap. 7 § högskoleförordningen [1993:100] och 2 kap. 12 § förordningen [2009:131] om yrkeshögskolan).

Arbetsförmedlingen framför att det är viktigt att säkerställa möjligheten till validering vid korttidsarbete. Det är enligt Arbetsförmedlingen särskilt viktigt att aktörer inom det formella utbildningssystemet får ett tydligt uppdrag och eventuellt resurser kopplade till uppdraget för att kunna erbjuda till exempel valideringsinsatser. Myndighetens bedömning är att det saknas kunskap om dels det formella utbildningssystemets möjligheter att erbjuda och utföra validering, dels om utförarnas eventuellt ökade administrativa kostnader till följd av förslaget. För att verkligen bidra till att stärka företagens konkurrenskraft ser Arbetsförmedlingen ett behov av validering särskilt motsvarande yrkeshögskola eller högskola.

Regeringen anser att det är de lokala parterna som bör bedöma nivån på den validering som ska göras vid korttidsarbete, utifrån de kompetensbehov som finns hos företaget. Validering kan erbjudas inom såväl komvux som inom yrkeshögskolan och högskolan. Regeringen avser inte att tillföra ytterligare resurser till aktörer inom det formella utbildningssystemet för att specifikt erbjuda valideringsinsatser i samband med korttidsarbete. I stället kommer arbetsgivare att kunna använda den ersättning de får för kompetensinsatser för att ge arbetstagare möjligheten att validera sin kompetens hos en utbildningsanordnare, t.ex. i samband med uppdragsutbildning. Men validering måste inte ske inom utbildningsväsendet. Med branschvalidering kan arbetsgivare vid korttidsarbete få arbetstagares kompetens validerad enligt en modell för validering mot kvalifikationerna i en viss bransch. Myndigheten för yrkeshögskolan har på regeringens uppdrag tagit fram en standard för branschvalidering av yrkeskompetens i samarbete med branscher som har erfarenhet av att konstruera valideringsmodeller.

Det centrala är att kompetensen höjs eller synliggörs, inte hur det sker

Regeringen anser således, i likhet med utredningen, att ersättningen bör kunna omfatta kostnader för alla de typer av insatser som kan komma att efterfrågas av arbetstagare och arbetsgivare som förkortat arbetstiden. Förutom validering innefattas bl.a. utbildning inom högskolan, yrkeshögskolan, folkhögskolan och komvux, uppdragsutbildningar samt internt eller externt anordnade seminarier, konferenser, föreläsningar och kurser. Många kurser inom dessa utbildningsformer ges i dag helt eller delvis på distans, många gånger med digitala lösningar för lärande och kommunikation. Dessutom omfattas lärande på arbetsplatsen.

Flera remissinstanser uttrycker att de är positiva till en flexibel syn på vad kompetensinsatser innefattar. *Företagarna* framför att de välkomnar denna flexibilitet, eftersom det varierar mellan företagen vilka insatser de har behov av, och i vilken omfattning. *Parterna inom industrin* understryker betydelsen av alla de olika slags insatser som de lokala parterna bedömer som relevanta i samband med korttidsarbete kan omfattas. De betonar också vikten av att de lokala parterna ges ett avgörande inflytande över vilka åtgärder som ska genomföras under korttidsarbete. Behoven varierar både mellan företag och arbetstagare, och det är i stor utsträckning i verksamheten kunskapen om vilka insatser som är relevanta för företaget och dess medarbetare finns. Också *LO* delar utredningens uppfattning att ersättningen bör inkludera kostnader för ett brett spektrum av kompetensinsatser i olika omfattning, eftersom det är viktigt att alla arbetstagare, oavsett kompetensnivå och arbetsuppgifter, kan erbjudas kompetensutvecklande åtgärder. Regeringen, som instämmer i att det centrala är att kompetensen höjs eller synliggörs, inte hur detta sker, föreslår sammanfattningsvis att ersättning för kompetensinsatser vid korttidsarbete ska kunna innefatta kostnader för både insatser som syftar till att höja kompetensen hos en arbetstagare och för validering.

De närmare förutsättningarna för kompetensinsatser ska regleras i ett lokalt kollektivavtal eller ett skriftligt avtal mellan arbetsgivaren och arbetstagen

Utredningen föreslår att det i avtalet om korttidsarbete mellan parterna ska framgå huruvida de har för avsikt att använda tid som frigörs vid korttidsarbete för kompetensinsatser, och att en sådan avsiktsförklaring ska vara en förutsättning för att kunna få stöd vid korttidsarbete. Arbetsgivaren ska dock senare ha möjlighet att ändra sig. Skälet till förslaget är att utredningen anser att diskussioner mellan arbetsgivare och arbetstagarer om möjligheten att utnyttja den frigjorda tiden för kompetensinsatser ökar chanserna för att ersättning för validering eller kompetenshöjande insatser utnyttjas. Flera remissinstanser håller med om vikten av att kompetensinsatser diskuteras vid införande av korttidsarbete. *Arbetsförmedlingen* anser att detta bidrar till att de berörda parterna tar ett gemensamt ansvar för kompetensutveckling. *Parterna inom industrin* betonar att det krävs en lokal överenskommelse för att korttidsarbete ska kunna införas och betonar även vikten av att de lokala parterna ges ett avgörande inflytande över vilka insatser som ska genomföras under korttidsarbete. *LO* anser att det bör ställas krav på kollektivavtal för att berättiga till ersättning för kompetensinsatser vid korttidsarbete. *LO* anför vidare att organisationen förutsätter att de centrala parterna i respektive bransch får inflytande över förhandlingsordningen och ges möjligheter att närmare fastställa tillämpningen av ersättning för kompetensinsatser under den frigjorda tiden. *Företagarna* anser att fackliga parter inte är relevanta i diskussionerna för de arbetsplatser som saknar kollektivavtal och därmed att kompetensinsatser ska finnas i ett avtal som diskuteras fram och beslutas om i samråd mellan arbetsgivare och arbetstagarer utifrån behovsbilden.

Till skillnad från utredningen anser regeringen inte att avsiktsförklaringar i lokala kollektivavtal eller skriftliga avtal mellan arbetsgivaren och arbetstagen ska vara en förutsättning för att en arbetsgivare ska få stöd vid korttidsarbete. Införande av korttidsarbete måste i många fall ske skyndsamt om uppsägningar ska kunna undvikas. Det kan i det läget vara svårt att förutse vilka kompetensinsatser som kan vara aktuella under stödperioden och under vilka förutsättningar. Regeringen bedömer därför att sådana avsiktsförklaringar inte ska vara en förutsättning för att få stöd för lönekostnader vid korttidsarbete. Regeringen delar dock uppfattningen att det är viktigt att diskussioner om kompetensinsatser förs mellan arbetsgivaren och arbetstagen. Regeringen föreslår därför att om en arbetsgivare anordnar kompetensinsatser under frigjord tid vid korttidsarbete och arbetsgivaren vill få ersättning för insatserna, ska de närmare förutsättningarna för kompetensinsatserna regleras i ett lokalt kollektivavtal eller ett skriftligt avtal mellan arbetsgivaren och arbetstagen. Detta föreslås regleras i 15 och 16 §§ lagen om stöd vid korttidsarbete, som för närvarande anger förutsättningar för preliminärt stöd när det finns respektive inte finns kollektivavtal.

I sina yttranden över det i avsnitt 4.7.1 nämnda utkastet till proposition framför *Teknikföretagen* att de avstyrker detta förslag och *Svenskt Näringsliv* att de motsätter sig förslaget. Enligt organisationerna kan kravet på överenskommelse innebära att två olika företag som vidtar samma typ av kompetenshöjande insats kan komma att behandlas olika vad avser ersättning för kompetenshöjande insatser. Som framgår av avsnitt 4.7.5 ska arbetstagen, arbetsgivaren och staten dela på kostnaden för kompetensinsatser. Regeringen anser därför att det är rimligt att de närmare förutsättningarna regleras i avtal enligt ovan. Vidare är det fullt möjligt för arbetsgivaren att genomföra kompetensinsatser för sina arbetstagarer under korttidsarbete utan att närmare reglera detta, men då kan arbetsgivaren inte få ersättning för kostnader för det inom ramen för denna lag.

Teknikföretagen anser att den ovan föreslagna regleringen medför att arbetsgivaren, om arbetsgivaren genomför kompetensinsatser utan att reglera dem i avtal och utan att ansöka om ersättning för kompetensinsatserna, kommer att bli återbetalningsskyldig

även för det preliminära stödet för lönekostnader. Även *TCO* framför att det finns en risk för att förslaget kan uppfattas så. De två organisationerna anser därför att förslaget behöver förtydligas så att det framgår att de krav som ställs för att få ersättning för kompetensinsatser inte påverkar kraven för att få preliminärt stöd för lönekostnader vid korttidsarbete. Regeringen delar denna uppfattning och den av regeringen föreslagna lagtexten har därför förtydligats i detta avseende.

Till skillnad från *LO* anser regeringen att det inte bör ställas upp krav på kollektivavtal för att kunna få ersättning för kompetensinsatser. I de nuvarande systemen för stöd vid korttidsarbete kan stöd lämnas till såväl arbetsgivare som är bundna av kollektivavtal som arbetsgivare som inte är bundna av kollektivavtal. För en kollektivavtalsansluten arbetsgivare krävs dels ett kollektivavtal om korttidsarbete som slutits eller godkänts av de centrala parterna, dels ett lokalt kollektivavtal där de närmare förutsättningarna för tillämpningen av korttidsarbete är fastställda. För en arbetsgivare som inte är bunden av ett kollektivavtal krävs att det föreligger skriftligt avtal mellan arbetsgivaren och berörda arbetstagare samt att minst 70 procent av arbetstagarna på en driftenhet deltar i korttidsarbetet under stödmånaden. Regeringen anser att det saknas skäl att göra någon annan bedömning i fråga om krav på kollektivavtal när det gäller rätt till ersättning för kompetensinsatser.

Företagarna och *TCO* anser att det av förslaget inte framgår om det ska krävas att 70 procent av arbetstagarna deltar i kompetensinsatser för att en arbetsgivare utan kollektivavtal ska vara berättigad till ersättning för kostnader för sådana insatser. Regeringen anser att det inte ska krävas att minst 70 procent av arbetstagarna ska omfattas av kompetensinsatser, utan att det räcker att avtal ingås mellan arbetsgivaren och respektive arbetstagare som ska delta i de insatser som anordnas. Dessa insatser kan vara individuellt anpassade. Regeringen anser att det framgår av lagtexten att det inte finns krav på att 70 procent av arbetstagarna ska delta i insatserna då lagtexten i 16 § första punkten andra meningen enbart ställer krav på ett skriftligt avtal mellan arbetsgivaren och arbetstagaren.

LO understryker att arbetstagarnas beslut att delta i korttidsarbete kan vara beroende av om arbetsgivaren erbjuder kompetensinsatser under den frigjorda tiden eller inte. Korttidsarbete kan komma att införas med kort varsel och det kan vara svårt att förutsäga hur länge det kommer att pågå. Det medför att det kan vara svårt att i förväg veta vilka insatser som är realistiska för olika arbetstagare. *LO* anser exempelvis att det finns en problematik kring att på förhand specificera vilken typ av insatser som ska berättiga till ersättning. Regeringen instämmer och vill framhålla att validering och kompetensutveckling kan ske på många olika sätt. Inom den formella utbildningen kan ansökningstider och utbildningarnas längd komma att påverka vilka utbildningar som kan utnyttjas. Ytterligare en begränsning följer av att de arbetstagare som omfattas av korttidsarbete fortfarande arbetar delar av tiden. Även om det är möjligt att systemet med ersättning för kompetensinsatser i samband med korttidsarbete på sikt kan leda till en förändring i utbudet hos formella utbildningsaktörer går det att förutse att det, vid sidan av utbildningar från privata utbildningsaktörer och valideringar, främst är uppdragsutbildning som kommer att efterfrågas från universitet och högskolor, yrkeshögskolan, folkhögskolan och vuxenutbildningen.

4.7.5 Arbetstagaren, arbetsgivaren och staten ska dela på kostnaden för kompetensinsatser

Regeringens förslag: Staten ska ersätta 60 procent av kostnaden för kompetensinsatser som utförs under den arbetsbefriade tiden vid korttidsarbete. Detta ska framgå av lagen om stöd vid korttidsarbete. Det ska vidare tas in en upplysningsbestämmelse i lagen om att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan meddela föreskrifter om högsta belopp för ersättning för kompetensinsatser per arbetstagare.

Utredningens förslag: Överensstämmer delvis med regeringens förslag. Utredningen föreslår att kompetensinsatser under endast hälften av den arbetsbefriade tiden ska berättiga till ersättning. Utredningen överväger, men föreslår inte, att införa tak per arbetstagare för ersättning för kostnader för kompetensinsatser.

Remissinstanserna: En majoritet av remissinstanserna tillstyrker eller har inget att invända mot förslaget. Detta gäller bl.a. *Konkurrensverket, Arbetsgivarverket, Pensionsmyndigheten, Medlingsinstitutet, Ekobrottsmyndigheten, Statskontoret, Uppsala universitet, Myndigheten för yrkeshögskolan, Kammarrätten i Stockholm, Domstolsverket, Landsorganisationen i Sverige (LO), Sveriges a-kassor, Trygghetsfonden TSL och Svenska ESF-rådet.*

Parterna inom industrin har lämnat ett gemensamt yttrande. De parter som står bakom svaret är *Grafiska Företagen, Gröna arbetsgivare, GS Facket för skogs-, trä- och grafisk bransch, IKEM – Innovations- och kemiindustrierna i Sverige, Industriarbetsgivarna, IF Metall, Jernkontoret, Livsmedelsarbetareförbundet, Livsmedelsföretagen, Skogsindustrierna, Sveriges Ingenjörer, Svemin, Teknikföretagen, TMF – Trä- och Möbelföretagen* och *Unionen*. *Parterna inom industrin* föreslår att staten ska subventionera 75 procent av kostnaden för kompetensinsatser. Vidare föreslår de att stöd ska kunna erhållas för kompetenshöjande insatser eller validering som sker under upp till 100 procent av den arbetsbefriade tiden i samband med korttidsarbete.

Företagarna anför att förutsättningarna för att arbeta med validering och kompetensutveckling ser olika ut för olika arbetsgivare. Stöd i arbetet med detta är av värde för alla arbetsgivare, dock finns ofta ett större behov hos mindre företag.

Ett par remissinstanser tar upp frågan om möjlig kompletterande finansiering. *Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering (IFAU)* anför att det finns anledning att överväga om svenska ESF-rådet kan delfinansiera kompetensutveckling i Sverige. *Tillväxtverket* framför att man kan överväga att se över befintliga möjligheter att använda fonderade vinstmedel till kompetenshöjande insatser samt, om så inte är möjligt, överväga om det vore önskvärt att komplettera befintligt regelverk för att möjliggöra detta.

Ekonomistyrningsverket (ESV) och *Konjunkturinstitutet (KI)* avstyrker utredningens förslag i sin helhet. De anser att förslaget riskerar att leda till stora statsfinansiella kostnader. ESV anför vidare att statligt delfinansierade internutbildningar som är specifika för det enskilda företaget kan bli en samhällsekonomisk förlust om den enda effekten av korttidsarbetet är att företaget senarelägger uppsägningar. Samtidigt framför myndigheten att i relation till kostnaden för stödet vid korttidsarbetet i stort och eventuella andra åtgärder från statligt håll i en djup lågkonjunktur bedöms den ökade utgiften för kompetensinsatser som marginell. Att minska kostnaden för företagets kompetenshöjande insatser kan i en djup lågkonjunktur vara bland de mer kostnadseffektiva åtgärderna, eftersom företagen har kunskap om vilka insatser som är mer effektiva än andra. KI bedömer att det finns stor risk att de insatser som arbetsgivarna anordnar är företagsspecifika och inte ökar generella kunskaper och färdigheter som efterfrågas på arbetsmarknaden. Vidare framför KI att förslaget minskar företagets incitament att

kontinuerligt investera i kompetenshöjande insatser för sina anställda då företag som inte vidtagit åtgärder kan få statligt stöd.

Som nämnts i avsnitt 4.7.1 har ett antal myndigheter och organisationer beretts tillfälle att yttra sig över ett utkast till proposition, vars förslag överensstämmer med förslaget i rutan. *Tilhäxtnverket* framför att det vore önskvärt att förtydliga att arbetsgivaren har rätt till preliminär ersättning två gånger under korttidsarbete; först för den första delen av stödperioden och sedan under en eventuell förlängning. *Svenskt Näringsliv* vidhåller sin uppfattning att statens andel av ersättningen för kostnader för kompetensinsatser bör vara 75 procent. Även *Sveriges Ingenjörer* anser att statens andel bör vara högre än 60 procent. *Företagarna* ställer sig frågande till om små och medelstora företag som beviljas stöd för 60 procent av kostnaderna för kompetensinsatser kommer att ha möjlighet att finansiera resterande 40 procent. De föreslår att procentsatsen bör kunna vara högre för företag med färre än 49 anställda. *LO* avstyrker förslaget om ett högsta belopp per arbetstagare och anser att takbeloppet bör höjas betydligt. *Parterna inom industrin*, *Svenskt Näringsliv*, *Teknikföretagen* och *TCO* avstyrker att över huvud taget införa ett högsta belopp för ersättning per arbetstagare.

Skälen för regeringens förslag

Staten behöver stå för en del av kostnaden för kompetensinsatser vid korttidsarbete ...

Arbetsgivare som befinner sig i en så ekonomiskt pressad situation att korttidsarbete måste införas har begränsade möjligheter att finansiera validering eller kompetensutveckling. Av detta följer att den andel av kostnaderna för kompetensutveckling som staten ska stå för måste vara betydande för att arbetsgivare ska ha ekonomiska möjligheter att vidta kompetensinsatser under perioder då korttidsarbete tillämpas på en arbetsplats. Regeringen anser därför, i likhet med utredningen, att staten ska stå för en stor del av kostnaden för kompetensinsatser. Det är då troligt att fler arbetsgivare utnyttjar den tid som frigörs vid korttidsarbete för att synliggöra och höja kompetensen hos de arbetstagare som minskat sin arbetstid. Flertalet av remissinstanserna delar denna bedömning. Bland annat framför *parterna inom industrin*, *Fordonskomponentgruppen FKG* och *BIL Sweden* att likviditeten i bolagen kommer att vara ansträngd när korttidsarbete används och att en relativt hög subventionsgrad krävs för att kompetensinsatser på bred front ska komma till stånd på arbetsplatserna.

... men arbetsgivaren måste stå för en del av kostnaden ...

Kompletteringen av stödet vid korttidsarbete med möjlighet till ersättning för kostnader för validering eller kompetensutveckling under perioder med korttidsarbete får samtidigt inte riskera att ersätta arbetsgivarnas ansvar för att kontinuerligt se till att arbetstagarna har den kompetens som krävs för att utföra nuvarande och framtida arbetsuppgifter. För att motverka att systemet missbrukas och säkerställa att de insatser som genomförs är relevanta för såväl arbetsgivare som arbetstagare, och inte onödigt kostsamma för staten, krävs det att arbetsgivarna själva står för en del av kostnaden.

... och arbetstagarna bidrar med sin tid

Korttidsarbete innebär att arbetstagarna befrias från arbete under viss tid och går ner i lön. Som framgår av föregående avsnitt föreslår regeringen att om arbetsgivaren anordnar kompetensinsatser och vill få ersättning för det under arbetsbefriad tid, så ska de närmare förutsättningarna för kompetensinsatser regleras antingen i ett lokalt kollektivavtal eller i ett skriftligt avtal mellan arbetsgivaren och arbetstagarna.

Huruvida kompetensinsatserna enbart ska anordnas på för arbetstagaren betald arbetsbefriad tid eller även på för arbetstagaren obetald arbetstid får då regleras i avtalet. Regeringen anser att det är rimligt att denna alternativkostnad är arbetstagarens andel av kostnaden för kompetensinsatsen. Kostnaden i form av att utbildningen sker på

den tid som frigörs bör vägas mot de vinster som uppstår för den enskilda arbetstagaren, bland annat möjligheter till nya arbetsuppgifter, stärkta karriärmöjligheter, höjd lön eller kanske även till att förbättra möjligheterna att byta jobb. Inga remissinstanser har invändningar mot detta. Till exempel anför *Svenska ESF-rådet* att de stödjer förslaget att arbetstagaren bidrar med sin fritid. *Företagarna* anför att det är viktigt att lyfta arbetstagarens ansvar att delta. Regeringen instämmer i att arbetstagare bör ta sin del i ansvaret för att kompetensinsatser ska kunna genomföras.

Staten ska ersätta 60 procent av kostnaderna för kompetensinsatser under den tid som frigörs vid korttidsarbete

Utredningen föreslår att ersättning ska kunna utgå för 60 procent av kostnaderna för kompetensinsatser som genomförs under den tid som frigörs i samband med korttidsarbete. Utredningen argumenterar för att man kan begränsa statens kostnader och risken att systemet missbrukas, genom att begränsa ersättningen till insatser som genomförs under halva den tid som frigörs under stödperioden vid införandet av korttidsarbete. Flertalet remissinstanser stödjer förslaget. *IFAU* anser att förslaget är genomtänkt och utformat på ett sådant sätt att risken för missbruk eller överutnyttjande torde vara begränsad. *Parterna inom industrin* föreslår dock att staten ska subventionera 75 procent av kostnaden för kompetenshöjande insatser eller validering samt att ersättning ska kunna erhållas för kompetenshöjande insatser eller validering som sker under upp till hela den arbetsbefriade tiden.

Regeringen delar uppfattningen att företagen kommer att ha ansträngd likviditet. Samtidigt måste man balansera nytta för företagen mot kostnadsrisken för staten och effekter vid olika ersättningsnivåer. Exempelvis anför *KI* att om systemet är för generöst finns det en risk att företagen skjuter sitt ansvar för arbetstagarnas kompetensutveckling framför sig i avvaktan på eventuellt korttidsarbete. *Företagarna* ställer sig frågande till om små och medelstora företag som beviljas stöd för 60 procent av kostnaderna för kompetensinsatser kommer att ha möjlighet att finansiera resterande 40 procent. De föreslår att procentsatsen bör kunna vara högre för företag med färre än 49 anställda. Regeringen är medveten om att förutsättningarna kan skilja mellan företag av olika storlek, men är samtidigt angelägen om att systemet ska vara så enkelt som möjligt och innebära begränsad administration. Regeringen anser därför att ersättningen bör ges med en fast procentsats oavsett arbetsgivarens storlek. Vid en avvägning mellan det som står att vinna med en generös ersättning från staten och riskerna för att sådan ersättning motverkar att arbetsgivarna tar sitt ansvar för kompetensutvecklingen anser regeringen, i likhet med utredningen, att staten bör stå för högst 60 procent av kostnaderna och arbetsgivaren för högst 40 procent.

När det gäller frågan om hur stor andel av den arbetsbefriade tiden vid korttidsarbete som bör kunna användas för kompetensinsatser kan å ena sidan erinras om att det i avsnitt 4.7.4 föreslås att en arbetsgivare ska kunna få stöd vid korttidsarbete även om det inte genomförs några kompetensinsatser, samt att ett skäl till detta är att det kan vara svårt att snabbt få igång insatser och att det kan vara svårt att förutse hur länge behovet av korttidsarbete kommer att kvarstå. Regeringen bedömer å andra sidan att det är angeläget att den tid som frigörs vid korttidsarbete ska kunna användas i högre grad än utredaren föreslår, och ansluter sig till den bedömning som *parterna inom industrin* gör, nämligen att det är angeläget att stimulera att hela den tid som frigörs ska kunna användas för kompetensinsatser. Staten ska därmed ersätta 60 procent av kostnaderna för kompetensinsatser som utförs under upp till hela den frigjorda tiden. Om arbetsgivaren anordnar kompetensinsatser under den arbetsbefriade tiden och vill få ersättning för kostnaderna för dessa insatser ska, som föreslås i avsnitt 4.7.4, de närmare förutsättningarna för insatserna regleras i ett skriftligt avtal mellan arbetsgivaren och arbetstagarna.

På motsvarande sätt som nivåerna för arbetstids- och löneminskning och den statliga ersättningen för detta regleras i 12, 13 och 17 §§ lagen om stöd vid korttidsarbete bör ersättningsnivån för kostnader för kompetensinsatser vid arbetstidsminskning regleras i nämnda lag.

Statens kostnader för kompetensinsatser bör begränsas genom ett tak för ersättningen per arbetstagare
 Några remissinstanser är kritiska till att staten överhuvudtaget ska stå för kostnader. *KI* anser att förslaget riskerar att leda till stora statsfinansiella kostnader, särskilt eftersom det i utredningens förslag inte finns några begränsningar om hur mycket de kompetenshöjande insatserna får kosta och hur de ska utnyttjas. Även *Ekonomistyrningsverket (ESV)* anför att eftersom det inte finns någon beloppsgräns för statens del av finansieringen finns det risk för att kostnaden av förslaget blir högre än vad som redovisas i utredningens slutbetänkande. I relation till kostnaderna för stödet när det gäller löner vid korttidsarbetet i stort och eventuella andra åtgärder från statligt håll i en djup lågkonjunktur bedömer *ESV* dock den ökade utgiften för kompetensinsatser som marginell. Som framgått ovan anser regeringen att det är angeläget att den arbetsbefriade tiden används för kompetensinsatser. Regeringen bedömer att sannolikheten för att detta sker i större omfattning utan möjlighet till ersättning från staten är låg och att staten därför bör stå för ersättning om 60 procent av kostnaderna under den arbetsbefriade tiden vid korttidsarbete. Med anledning av de synpunkter som framförts av *ESV* och *KI* anser dock regeringen, till skillnad från utredningen samt *parterna inom industrin, Svenskt Näringsliv, Teknikföretagen* och *TCO*, att det bör sättas tak för de kostnader som staten ersätter för en enskild arbetstagare under en stödperiod. Tak bör sättas på en sådan nivå att syftet med kompetensinsatser vid korttidsarbete fortfarande kan uppnås. Stödperioderna under normala konjunktursvängningar kan omfatta högst sex månader, med möjlighet till förlängning med tre månader. Vid en synnerligen djup lågkonjunktur kan de omfatta tolv månader, med möjlighet till förlängning om ytterligare tolv månader. Det är rimligt att det finns större utrymme och möjlighet för mer omfattande kompetensinsatser om stödperioden är längre. Därför bör ersättning för kompetensinsatser från staten möjliggöras med tak på olika nivåer. Ersättning för kostnader för kompetensinsatser kan under såväl en synnerligen djup lågkonjunktur som under normala konjunkturcykler lämnas för en tidsperiod enligt 6 respektive 6 a §§ lagen om stöd vid korttidsarbete. Ytterligare ersättning kan lämnas vid förlängning av tidsperioden enligt 7 eller 7 a §§ samma lag. Det betyder alltså, som *Tillväxtverket* påpekar, att arbetsgivaren kan få ersättning upp till ett högsta belopp per arbetstagare i två omgångar. Först med ett högsta belopp för den inledande tidsperioden och sedan ytterligare en gång med samma belopp i det fall det görs en förlängning av tidsperioden.

Föreskrifter om tak för ersättningen per arbetstagare bör regleras på förordningsnivå

Regleringen i lagen om stöd vid korttidsarbete är en för enskilda gynnande reglering som i grunden omfattas av regeringens primära normgivningsområde enligt 8 kap. 7 § första stycket 2 regeringsformen (den s.k. restkompetensen). I den utsträckning riksdagen utnyttjar sin rätt att meddela föreskrifter på området (8 kap. 8 § regeringsformen), kan regeringen inte längre meddela föreskrifter på det området om det inte i lagen tas in bestämmelser som tydliggör att regeringen – trots lagregleringen – kan meddela sådana föreskrifter, s.k. nödvändiga upplysningsbestämmelser. Det s.k. gränobeloppet för de lönekostnader som ska ingå i underlaget för beräkning av preliminärt stöd vid korttidsarbete regleras på förordningsnivå (4 § 2 och 17 § lagen om stöd vid korttidsarbete och 5 § förordningen [2020:208] om stöd vid korttidsarbete). Regeringen anser att motsvarande bör gälla i fråga om taket för ersättningen för kostnader för kompetensinsatser per arbetstagare. Eftersom regeringen i denna proposition föreslår viss reglering om ersättning för kostnader för kompetensinsatser i lagen om stöd vid korttidsarbete, så behöver det i lagen också införas en s.k. nödvändig upplysningsbestämmelse som tydliggör att regeringen kan meddela föreskrifter om

högsta belopp för ersättning för kompetensinsatser per arbetstagare. Det föreslås därför att det i lagen om stöd vid korttidsarbete tas in en bestämmelse som upplyser om att regeringen med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen, eller den myndighet som regeringen bestämmer, kan meddela föreskrifter om högsta belopp för ersättning för kompetensinsatser per arbetstagare.

Möjligheter till annan finansiering

Det kan finnas andra möjligheter för finansiering av kompetensinsatser än den ersättning som i denna proposition föreslås kunna utgå vid stöd vid korttidsarbete. IFAU anser att det finns anledning att överväga om Svenska ESF-rådet kan delfinansiera kompetensutveckling i Sverige. ESF-rådet har på regeringens uppdrag tagit fram och redovisat ett förslag till ett nationellt socialfondsprogram för programperioden 2021–2027. Förhandlingar om kommissionens förslag till förordning för Europeiska socialfonden plus (ESF+) 2021–2027 pågår fortfarande på EU-nivå. Det är därför för tidigt att uttala sig om vilka insatser ESF+ kommer att finansiera framöver. I april 2020 fattade regeringen med anledning av den pågående pandemin beslut att omfördela 300 miljoner kronor av de socialfondsmedel som Svenska ESF-rådet förvaltar med anledning av spridningen av det nya coronaviruset. Medlen ska användas till insatser för bland annat kompetensutveckling av varslande och korttidspermitterade personer. Tillväxtverket anser att man kan överväga att se över befintliga möjligheter att använda fonderade vinstmedel till kompetenshöjande insatser samt, om så inte är möjligt, överväga om det vore önskvärt att komplettera befintligt regelverk för att möjliggöra detta. Regeringen konstaterar att en sådan ändring är en bredare fråga som inte kan behandlas inom ramen för denna proposition.

Tillväxtverket lyfter vidare fram möjligheten att få stöd för kompetensåtgärder via företagsstödet som hanteras av regionerna enligt förordningen (2015:210) om statligt stöd för att regionalt främja små och medelstora företag och förordningen (2015:211) om statligt stöd till regionala investeringar. Vidare bör det, enligt Tillväxtverket, övervägas att på ett tydligare sätt behandla kravet på medfinansiering från arbetsgivaren med 40 % i förordningen och frågor kring möjligheter att medfinansiering kan/inte kan bestå av projektmedel (t.ex. ERUF-medel). Regeringen anser dock inte att det behöver avgöras i detta skede.

4.7.6 Ansökan om ersättning och handläggningen av ansökan

Regeringens förslag: Det ska framgå av lagen om stöd vid korttidsarbete att när Tillväxtverket prövar frågan om stöd vid korttidsarbete är det också Tillväxtverket som har till uppgift att pröva frågan om ersättning för kompetensinsatser vid sådant arbete. Det ska i lagen anges att regeringen beslutar vilken myndighet som ska pröva frågan om ersättning för kompetensinsatser i samband med korttidsarbete vid synnerligen djupa lågkonjunkturer. Det ska vidare i lagen upplysas om att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan meddela föreskrifter om

- underlaget för preliminär ersättning för kompetensinsatser,
- vilka typer av kostnader som får ingå vid beräkning av ersättning för kompetensinsatser som genomförs av arbetsgivare internt eller av företag i samma koncern, och
- ansökan om preliminär ersättning för kompetensinsatser, avstämning av preliminär ersättning för sådana insatser, anmälan om avstämning, återbetalningskyldighet för felaktiga utbetalningar och kontroll.

Regeringens bedömning: Ersättning för kompetensinsatser bör hanteras enligt samma principer som gäller för stödet vid korttidsarbete i övrigt.

Utredningens förslag: Överensstämmer delvis med regeringens förslag och bedömning. Utredningen föreslår att handläggningen ska delas upp mellan Tillväxt-

verket och Skatteverket. Utredningen föreslår vidare att hela processen ska regleras i lagen om stöd vid korttidsarbete utom frågan om vilka typer av kostnader som ska få ingå vid beräkning av ersättning för kompetensinsatser som genomförs av arbetsgivare internt eller av företag i samma koncern. När det gäller sistnämnda fråga föreslår utredningen att det på förordningsnivå ska införas ett bemyndigande för Skatteverket att meddela sådana föreskrifter. Utredningen lämnar inte något förslag om tidpunkten för avstämning av preliminärt stöd som har lämnats och anmälan om avstämning.

Remissinstanserna: En majoritet av remissinstanserna tillstyrker eller har inget att invända mot förslaget. Det gäller bl.a. *Arbetsgivarverket, Konkurrensverket, Medlingsinstitutet, Pensionsmyndigheten, Statskontoret, Ekobrottsmyndigheten, Uppsala universitet, Myndigheten för yrkeshögskolan, Kammarrätten i Stockholm, Domstolsverket, Sveriges a-kassor och Tryggbetsfonden TSL.*

Bil Sweden och Fordonskomponentgruppen skriver att det är positivt att inga krav ställs på att utbildningsanordnaren måste godkännas på förhand. *Parterna inom industrin* har lämnat ett gemensamt yttrande. De parter som står bakom svaret är *Grafiska Företagen, Gröna arbetsgivare, GS Facket för skogs-, trä- och grafisk bransch, IKEM – Innovations- och kemiindustrierna i Sverige, Industriarbetsgivarna, IF Metall, Jernkontoret, Livsmedelsarbetareförbundet, Livsmedelsföretagen, Skogsindustrierna, Sveriges Ingenjörer, Svemin, Teknikföretagen, TMF – Trä- och Möbelföretagen* och *Unionen*. Parterna inom industrin är positiva till förslaget och framför bland annat att behoven varierar både mellan företag och arbetstagare, och att det i stor utsträckning är i verksamheten kunskapen om vilka insatser som är relevanta för företaget och dess medarbetare finns. *Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering (IFAU)* framför att reglering av ersättningen då kompetensinsatser genomförs internt i företaget eller koncernen bidrar till att begränsa kostnaderna för kompetensutvecklingen. Vidare framhåller IFAU att positiva aspekter också är att stödet inte har någon åldersbegränsning, till skillnad från det statliga studiestödet, att det inte görs någon skillnad mellan företagsspecifika insatser och insatser som stärker arbetstagarens anställningsbarhet och att stödet kan betalas ut i förskott.

Landsorganisationen i Sverige (LO) framför att utredningens förslag att staten inte ska styra vilken typ av insatser som ska vara stödberättigade är problematisk.

Svenska ESF-rådet håller i grunden med om de förslag som utredaren lämnar i betänkandet men anser att någon form av kravställning bör ske i samband med ansökningsprocessen. *Konjunkturinstitutet (KI)* avstyrker utredningens förslag i sin helhet. KI bedömer att det finns stor risk att de insatser som arbetsgivarna anordnar är företagsspecifika och inte ökar generella kunskaper och färdigheter som efterfrågas på arbetsmarknaden. Det är inte heller lämpligt att företagen själva kan sätta pris för interna utbildningar, eller utbildningar inom samma koncern, som staten delfinansierar. Förslaget innehåller inte heller några begränsningar av vilka som får anordna de kompetenshöjande insatserna, vilket innebär att staten inte har några möjligheter att kontrollera vilken kvalitet de kompetenshöjande insatserna har.

Skatteverket har inget att erinra mot att förslagen genomförs, men avstyrker på nytt att prövningen och handläggningen av stödet delas upp mellan Tillväxtverket och Skatteverket. Såsom handläggningen av ansökningar om stöd föreslås ska Tillväxtverket pröva den inkomna ansökan om preliminärt stöd och ge ett enskilt godkännande utifrån de bestämmelser som föreslås. Såsom Skatteverket tolkar slutbetänkandet måste därmed även Tillväxtverket bedöma de insatser som arbetsgivaren genomfört och omständigheterna kring detta när de prövar ansökan och ger sitt enskilda godkännande. Det naturliga borde då vara att Tillväxtverket också reglerar vilken dokumentation som ska bifogas en ansökan genom exempelvis verkställighetsföreskrifter.

Som nämnts i avsnitt 4.7.1 har ett antal myndigheter och organisationer beretts tillfälle att yttra sig över ett utkast till proposition, vars förslag överensstämmer med förslaget i rutan. I sitt yttrande över utkastet till proposition anför LO att det skulle vara ett rimligt förfarande att staten styr över vilken typ av insats som ska vara stödberättigande vid normala lägen i ekonomin. LO anser dock att nuvarande exceptionella krissituationen kräver att flexibla kompetensutvecklande insatser inom ett brett spektrum kan komma i gång snabbt och att ett system där kompetensinsatserna ska godkännas i förhand skulle fördröja genomförandet av insatserna. *Sveriges Akademikers Centralorganisation (Saco)* anser att det i ansökan om ersättning för kompetensinsatser ska ingå en redogörelse av arbetsplatsens kompetensbehov utifrån verksamhetens nuvarande situation eller framtida utveckling. *Tillväxtverket* framför att det vore positivt om myndigheten kan avgöra huruvida ersättning ska ges i förskott eller efterskott samt anför att det i många fall kan underlätta att ersättning betalas ut i efterhand då det bidrar till att motivera företagen till snabb rapportering efter genomförd insats. Verket anser vidare att det bör förtydligas om ersättning för kostnader för företagsinterna insatser kan omfatta kostnader för boende. *Teknikföretagen* framför att förslaget innebär att centrala delar av regelverket föreslås regleras i förordning. Organisationen anser att det är av intresse för företagen att regelverket inte utsätts för återkommande justeringar så att företagen vet att de långsiktigt kan förlita sig på regelverket och förordar därför att regelverket införs i lag. *Skatteverket* framför att det finns ottyligheter i förslaget kring vilka interna kostnader som kan ersättas då kompetensåtgärder genomförs internt eller av företag i samma koncern och att det behöver tydliggöras i förordningar eller föreskrifter.

Skälen för regeringens förslag och bedömning

Ansökningsprocessen ska vara enkel att förstå och tillämpa

Det är angeläget att regleringen avseende ersättning för kompetensinsatser är flexibel, förutsägbar och enkel att tillämpa. Samtidigt är det viktigt att förhindra missbruk. Förfarandet avseende ersättningen ska inte vara alltför administrativt betungande, vare sig för staten eller arbetsgivarna. Det centrala med insatserna är att kompetensen hos arbetstagare höjs eller synliggörs, inte hur det sker. Som framgått av avsnitt 4.7.3 ska en flexibel syn på vilken typ av kompetensinsatser som ska berättiga till ersättning gälla. Det ska därtill vara enkelt att förutse vilka insatser som berättigar till ersättning för kostnader. Regeringens ambition är att denna flexibilitet i kombination med ett enkelt ansökningsförfarande kan leda till att ersättningen för kompetensinsatser utnyttjas i högre grad än vad som varit fallet i vissa andra länder inom EU.

Det ska inte krävas ett särskilt godkännande för typ av insatser eller anordnare

De kompetensinsatser som kan bli aktuella vid korttidsarbete behöver vara flexibla när det gäller tid, form och innehåll. Särskilt vid kortare perioder av korttidsarbete finns det ett behov av att insatserna kan komma i gång utan onödig fördröjning. Mot bakgrund av detta är det svårt att på förhand specificera vilken typ av insatser som ska berättiga till ersättning. Exempelvis kan alltför strikta krav leda till att arbetstagarna deltar i utbildningar som inte är relevanta, medan alltför låga krav kan leda till att arbetstagarna deltar i insatser av sämre kvalitet.

Utredningen föreslår inte att det ska införas någon kontroll eller godkännandeprocédur för de aktörer som erbjuder utbildningar. Skälet är bl.a. att det i så fall måste finnas ett godkännandesystem. Utredningen lyfter fram flera risker med ett sådant, dels riskerar man att skapa ett system där de godkända anordnarna inte erbjuder den typ av insatser som företagen har behov av, dels innebär det kostnader för såväl anordnarna som för staten, dels riskerar det att bli alltför administrativt betungande, både för staten och arbetsgivarna.

KI är kritiskt till att förslaget inte innehåller begränsningar av vilka som får anordna de kompetenshöjande insatserna, vilket innebär att staten inte har några möjligheter att kontrollera vilken kvalitet de kompetenshöjande insatserna håller. *Saco* anser att det i ansökan om ersättning för kompetensinsatser ska ingå en redogörelse av arbetsplatsens kompetensbehov utifrån verksamhetens nuvarande situation eller framtida utveckling. *Saco* kopplar dock detta till vikten av att arbetsgivare tillsammans med fackliga företrädare identifierar och klargör arbetsplatsens kompetensbehov.

Parterna inom industrin delar utredningens uppfattning och anför att ett system där kompetensinsatser ska godkännas, i för- eller i efterhand, inte bör införas. Enligt parterna finns det med sådana system en risk för att de insatser parterna lokalt bedömer som relevanta inte kan genomföras, och att anordnare som företaget brukar anlita inte kan användas vid korttidsarbete. Olika former av bedömningar, av exempelvis myndigheter, riskerar dessutom att fördröja införandet av kompetensinsatser. Vidare bedömer parterna att ett system som kräver godkännande skulle leda till att färre kompetensinsatser än vad som är önskvärt genomförs. Även *IFAU* bedömer att företagen själva är bäst skickade att bedöma kompetensutvecklingsbehoven för sin personal och *LO* lyfter i sitt i avsnitt 4.7.1 nämnda yttrande att ett system där kompetensinsatser ska godkännas i förhand skulle fördröja införandet av insatserna.

Regeringen anser att det vore olyckligt om tidskrävande godkännandeprocedurer skulle medföra att företag inte kan genomföra relevanta och välbehövliga kompetensinsatser inom de tidsramar korttidsarbete innebär. Vidare anser regeringen att företagen genom sin medfinansiering har tydliga incitament för att vara noggranna med vilka kompetensinsatser som är relevanta för arbetstagarna. Om insatser skulle behöva godkännas på förhand skulle det också kunna vara svårt att anpassa utbudet till förändringar i företagets kompetensbehov.

Proceduren för handläggning av ansökan om ersättning för kompetensinsatser bör så långt som möjligt motsvara proceduren för ansökan om stöd vid korttidsarbete i övrigt

För att hanteringen av ersättning för kostnader för kompetensinsatser ska vara enkel bör proceduren för handläggning så långt som möjligt motsvara proceduren för den ansökan som görs för stöd vid korttidsarbete i övrigt. Godkännande för eller aktivering av stöd vid korttidsarbete för en viss period är det första steget och en förutsättning för ansökan om ersättning för kostnader för kompetensinsatser. För de arbetsgivare som ansöker om ersättning för kostnader för kompetensinsatser under arbetstidsförkortningen ska så långt möjligt samma procedur som för beviljande och utbetalning av stödet vid korttidsarbete i övrigt tillämpas. Proceduren ska vara densamma oavsett om korttidsarbete införts efter att regeringen aktiverat stödet eller efter att en arbetsgivare har erhållit ett godkännande från Tillväxtverket.

Handläggande myndighet

Det är angeläget att administrationen av systemet underlättas så långt möjligt både för arbetsgivare och för staten. Av propositionen Extra ändringsbudget för 2020 – Åtgärder med anledning av coronaviruset, (prop. 2019/20:132) framgår att regeringen anser att det är mer effektivt om en och samma myndighet handlägger ansökan om godkännande för stöd och därefter ansökan om preliminärt stöd m.m. När det gäller ansökan om ersättning för kostnader för validering eller kompetensinsatser i samband med korttidsarbete avstyrker också *Skatteverket* utredningens förslag att prövningen och handläggningen av stödet delas upp mellan Tillväxtverket och Skatteverket. *Tillväxtverket* skriver i sitt remissvar att de ställer sig positiva till att ansvara för bedömningen av ansökningar om korttidsarbete och ett eventuellt uppdrag att sprida kunskap om nyttan med validering och kompetensinsatser under korttidsarbete. Tillväxtverket kommenterar dock inte särskilt utredarens förslag om vilken myndighet som bör ges bemyndigande om att reglera vilka typer av kostnader som ska få ingå vid

beräkning av ersättning för kompetensinsatser som genomförs av arbetsgivare internt eller av företag i samma koncern.

Regeringen anser att den myndighet som ansvarar för handläggningen av stöd vid korttidsarbete när det gäller lönekostnader under normala konjunkturcykler också bör ansvara för handläggning av ersättning för kostnader för kompetensinsatser i samband med korttidsarbete under sådana cykler. På så sätt minskar arbetsgivarens administrativa arbete. Det innebär att det i en normal konjunkturcykel är Tillväxtverket som handlägger såväl ansökan om stöd vid korttidsarbete när det gäller lönekostnader som ansökan om ersättning för kostnader för kompetensinsatser vid sådan arbetstidsminskning. När det gäller frågan om vilken myndighet som bör handlägga ansökningar om ersättning för kompetensinsatser vid korttidsarbete vid en synnerligen djup lågkonjunktur kan andra överväganden bli nödvändiga. Regeringen föreslår därför att det tas in en bestämmelse i lagen om stöd vid korttidsarbete om att regeringen beslutar vilken myndighet som ska vara handläggande myndighet när det gäller sådana ansökningar vid en synnerligen djup lågkonjunktur.

Det bör regleras vilken typ av interna kostnader för kompetensinsatser som kan berättiga till ersättning

Det finns en risk att interna kostnader för genomförda kompetensinsatser överdrivs i syfte att maximera den statliga ersättningen. Några remissinstanser, bland annat LO, IFAU och KI, anser att man måste reglera ersättningen då kompetensinsatser genomförs internt i företaget eller av företag i samma koncern. Regeringen delar uppfattningen att det finns anledning att särskilt begränsa vilken typ av kostnader som ska berättiga till ersättning vid internt anordnade aktiviteter. Som har angetts i avsnitt 4.7.4 anser regeringen att det endast är kostnader direkt kopplade till enskilda utbildningstillfällen för medarbetare som ska berättiga till ersättning. Det föreslås därför i avsnitt 4.7.4 att det i lagen för korttidsarbete ska anges att ersättning lämnas till arbetsgivaren för kostnader för enskilda kompetensinsatser. Som utvecklats i avsnitt 4.7.4 innebär detta, när det gäller interna kompetensinsatser, att det ska vara möjligt att få ersättning för exempelvis kursmaterial och resekostnader. Däremot innefattas exempelvis inte utvecklingskostnader, kostnader för utbildningsmiljöer, hyra för egna lokaler eller hjälpmedel som kan användas vid kommande utbildningar. Sådana kostnader bör bäras av arbetsgivarna själva. Det är inte heller rimligt att ersättning ska utgå för lönekostnader för en arbetstagare som handleder en annan arbetstagare vid lärande på en arbetsplats. *Tillväxtverket* lyfter frågan om ersättning ska kunna lämnas för boende. Regeringen anser att så kan vara fallet om det är fråga om ett boende i anslutning till kompetensinsatsen som avviker från det boende som annars krävs för arbetet. Även *Skatteverket* framför att det behöver tydliggöras i förordningar eller föreskrifter vilka interna kostnader som kan ersättas då kompetensåtgärder genomförs internt eller av företag i samma koncern.

Mot denna bakgrund anser regeringen att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bör meddela föreskrifter om vilka typer av kostnader som ska berättiga till ersättning för kompetensinsatser som genomförts internt eller av ett företag i samma koncern samt hur kostnaderna ska redovisas, så att det kan verifieras att uppgifterna är korrekta och kostnaderna rimliga. Då föreskrifter om stöd är gynnande för enskilda faller sådana föreskrifterna inom regeringens s.k. restkompetens enligt 8 kap. 7 § regeringsformen. Eftersom regeringen föreslår viss reglering av ersättning för kostnader för kompetensinsatser i lagen om stöd vid korttidsarbete bör det i lagen tas in en s.k. nödvändig upplysningsbestämmelse (se avsnitt 4.7.5) om att regeringen med stöd av sin restkompetens, eller den myndighet som regeringen bestämmer, kan meddela ovan nämnda föreskrifter.

Först görs ansökan om preliminär ersättning för kostnader ...

Många remissinstanser, exempelvis *parterna inom industrin*, lyfter att företag som inför korttidsarbete kan förväntas ha problem med likviditeten. Samtidigt förekommer det att utbildningar eller andra insatser ska betalas i förskott. Handläggningen av en ansökan om ersättning för kostnader för kompetensinsatser bör därför ske skyndsamt. En skyndsamt handläggning måste dock alltid balanseras mot vikten av att ersättning för kostnader endast utgår i de fall där förutsättningarna är uppfyllda och med rätt belopp.

Enligt det förfarande som gäller för stöd vid korttidsarbete i övrigt ska en arbetsgivare ansöka om preliminärt stöd för varje enskild stödmånad. I avsnitt 4.7.5 föreslås att ersättning för kostnader för kompetensinsatser vid korttidsarbete ska kunna utgå för tid som frigörs för en arbetstagare under den period denne deltar i korttidsarbete. Kostnaderna och den tid som används för kompetensinsatsen kan dock bli ojämnt fördelade. Det kan handla om att en kostnad för en insats som genomförs under längre tid belastar företaget vid ett tillfälle, till exempel en kursavgift. Det kan också handla om att en viss lämplig insats behöver genomföras intensivt under en kortare del av stödperioden. Kostnader för och den tid som arbetstagare använder till kompetensinsatser ska därför kunna fördelas på det sätt som är lämpligt ifråga om de stödmånader arbetsgivaren söker stöd för under stödperioden. Det kan exempelvis handla om att en utbildningsinsats sker mer intensivt under begränsad tid. Detta kan kombineras med en omfördelning av arbetstiden mellan månader inom stödperioden så länge som den genomsnittliga arbetstidsminskningen ligger över den aktuella fasta nivån. Eftersom kompetensinsatser kan genomföras under arbetsbefriad tid ska detta inte påverka menligt när det gäller underlag för stöd för lönekostnader vid korttidsarbete.

För att möjliggöra kompetensinsatser även för de företag som har problem med likviditet ska en arbetsgivare kunna ansöka om preliminär ersättning för kompetensinsatser och få ersättningen utbetald innan kostnaden för insatsen uppkommit. Samtidigt kan andra företag ha möjlighet att invänta ersättning i efterhand. Det är emellertid viktigt att det finns en tidsgräns avseende ansökan om preliminär ersättning för kompetensinsatser för att säkerställa att insatserna verkligen hänför sig till en relevant stödperiod. Regeringen anser därför att för att berättiga till ersättning ska ansökningar om preliminär ersättning för kompetensinsatser komma in till handläggande myndighet senast två kalendermånader från utgången av sista stödmånaden under stödperioden.

Tillväxtverket framför att det vore positivt om myndigheten kan avgöra huruvida ersättning ska ges i förskott eller efterskott samt anför att det i många fall kan underlätta att ersättning betalas ut i efterhand då det bidrar till att motivera företagen till snabb rapportering efter genomförd insats. Regeringen anser till skillnad från *Tillväxtverket* att ersättning ska utgå i förskott om företagen begär det. Ett syfte med förslaget är just att företag som befinner sig i stora ekonomiska svårigheter ska ha möjlighet att genomföra kompetensinsatser vid korttidsarbete. En eventuell diskrepans mellan en preliminär förskottsutbetalning och den ersättning företaget har rätt till kan justeras vid en senare avstämning (se nedan).

... därefter sker avstämning i efterhand

Ett förfarande med utbetalning av preliminär ersättning för kostnader medför att det kan uppstå situationer då den beräkning av ersättning för validering eller kompetenshöjande insatser som gjordes i samband med ansökan om den preliminära ersättningen inte motsvarar utfallet. I sådana fall ska arbetsgivaren, på samma sätt som gäller för stödet vid korttidsarbete i övrigt, vara återbetalningsskyldig. Har kostnaderna underskattats ska arbetsgivaren ha rätt att erhålla ytterligare ersättning för kostnader i

samband med avstämningen. Vid avstämningstidpunkten ska arbetsgivaren kunna verifiera samtliga kostnader som ligger till grund för beräkningen av ersättningen. Arbetsgivaren ska kunna redogöra för vilken typ av insatser som genomförts, vilka arbetstagare som deltagit samt de kostnader som uppkommit. Ersättning kan endast ges för insatser som genomförs under den arbetsbefriade tiden. I den mån insatser genomförts därutöver berättigar de inte till ersättning. Arbetsgivaren ska kunna visa att arbetstagarna närvarat och deltagit i kompetensinsatsen, men det ska inte krävas att arbetsgivaren dessutom kan visa att arbetstagarna klarat ett prov, erhållit ett certifikat eller liknande.

Utredningen har inte lämnat något förslag om när en avstämning ska ske, men anger att en avstämning bör ske vid utgången av den tredje kalendermånaden från den tidpunkt då stödperioden löpt ut. Regeringen delar denna uppfattning och bedömer att det på förordningsnivå bör regleras att en arbetsgivare som erhållit preliminär ersättning för kompetensinsatser ska göra en avstämning senast vid utgången av den tredje kalendermånaden från den tidpunkt då stödperioden löpt ut. En avstämning kommer därmed ske efter att ansökan om preliminär ersättning lämnats. Detta ska ske oberoende av om arbetsgivaren ansökt om preliminär ersättning för kostnader under stödperioden eller senast två kalendermånader från utgången av sista stödmånaden under stödperioden.

Bestämmelser kommer att finnas på både lag- och förordningsnivå

Den nuvarande regleringen av stöd vid korttidsarbete är uppdelad på lag- och förordningsnivå. Detsamma kommer att gälla i fråga om ersättning för kompetensinsatser. Som framgått ovan kommer i huvudsak samma förfarande som gäller för stödet vid korttidsarbete i övrigt också att gälla i fråga om kompetensinsatser. Det är dock ofrånkomligt att bestämmelserna kommer att skilja sig något åt, t.ex. när det gäller vad underlaget för en ansökan om preliminärt stöd respektive preliminär ersättning ska innehålla.

I lagen om stöd vid korttidsarbete bör det införas en definition av vad som avses med kompetensinsatser, dvs. insatser som syftar till att höja eller validera kompetensen hos en arbetstagare, samt de grundläggande förutsättningarna för att få ersättning för kostnader för sådana insatser, t.ex. att de närmare förutsättningarna för kompetensinsatserna ska regleras i ett lokalt kollektivavtal eller ett skriftligt avtal mellan arbetsgivaren och arbetstagaren. Vidare bör det grundläggande beslutet att en arbetsgivare beviljas eller inte beviljas ersättning för kompetensinsatser fattas med stöd av lagen, och därmed också kunna överklagas med stöd av bestämmelser i lagen (38 §). Som nämnts i avsnitt 4.7.5 bör det vidare framgå av lagen att ersättningen ska uppgå till 60 procent av kostnaden för kompetensinsatser som utförs under den arbetsbefriade tiden vid korttidsarbete. I lagen bör det vidare, som nämnts tidigare, tas in en upplysningsbestämmelse om att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan meddela föreskrifter om högsta belopp för ersättning för kompetensinsatser per arbetstagare och om vilka typer av kostnader som får ingå vid beräkning av ersättning för kompetensinsatser som genomförs av arbetsgivare internt eller av företag i samma koncern. När det gäller underlaget för preliminär ersättning för kompetensinsatser, ansökan om preliminär ersättning för kompetensinsatser, avstämning av preliminär ersättning för sådana insatser, anmälan om avstämning, återbetalningskyldighet för felaktiga utbetalningar och kontroll kan regelverket behövas kompletteras i fråga om ersättning för kompetensinsatser. Med hänsyn till att inte alla arbetsgivare som har fått eller som ansöker om stöd vid korttidsarbete också kommer att ansöka om den del av stödet som avser ersättning för kompetensinsatser och för att främja att regleringen som helhet blir så överskådlig och tydlig som möjligt anser regeringen att även bestämmelser i nu nämnda frågor bör regleras på förordningsnivå. Det bör därför i lagen införas en upplysningsbestämmelse om att regeringen eller den

myndighet som regeringen bestämmer kan meddela föreskrifter om underlaget för preliminär ersättning för kompetensinsatser, ansökan om preliminär ersättning för kompetensinsatser, avstämning av preliminär ersättning för sådana insatser, anmälan om avstämning, återbetalningsskyldighet för felaktiga utbetalningar och kontroll.

Teknikföretagen framför att förslaget innebär att centrala delar av regelverket föreslås regleras i förordning. Organisationen anser att det är av intresse för företagen att regelverket inte utsätts för återkommande justeringar så att företagen vet att de långsiktigt kan förlita sig på regelverket och förordar därför att regelverket införs i lag. Regeringen, som har förståelse för företagens behov av stadga och förutsägbarhet för planeringen av sina kompetensinsatser, anser att förslaget innebär en lämplig avvägning mellan reglering i lag och förordning.

4.7.7 Dataskydd och sekretess

Sekretess

Regeringens bedömning: Bestämmelserna i offentlighets- och sekretesslagen om sekretess till skydd för enskilda i ärenden om åtgärder i anställningsfrämjande syfte bedöms vara tillämpliga i ärenden om ersättning för kostnader för kompetensinsatser vid korttidsarbete. Den tystnadsplikt som följer av dessa sekretessbestämmelser inskränker inte rätten att meddela och offentliggöra uppgifter. När det gäller handläggningen av ärenden hos den myndighet som får uppgiften att handlägga ärenden om ersättning för kostnader för kompetensinsatser vid korttidsarbete under synnerligen djup lågkonjunktur kan behovet av ändring i offentlighets- och sekretesslagen behöva analyseras ytterligare. Någon ändring i offentlighets- och sekretesslagen behöver inte göras i detta skede.

Utredningens bedömning: Utredningen innehåller inte någon motsvarande bedömning.

Remissinstanserna: *Skatteverket* efterfrågar en analys av sekretessfrågor.

Skälen för regeringens bedömning

Förslaget om ändringar i lagen om stöd vid korttidsarbete i denna proposition innebär att stödet vid korttidsarbete kompletteras med ersättning för kompetensinsatser vid frigjord tid vid korttidsarbete. Handläggning av ansökan om sådan ersättning innebär att det hos handläggande myndighet kommer att förekomma uppgifter om personliga förhållanden, till exempel uppgift om namn, personnummer eller samordningsnummer. Det kan vidare inte uteslutas att det kan förekomma uppgifter om exempelvis arbetstagares funktionsnedsättning. Det kan vidare förekomma uppgifter om arbetsgivarens affärs- och driftförhållanden, såsom uppgifter om kostnader för kompetensinsatser.

Enligt 28 kap. 11 § offentlighets och sekretesslagen (2009:400), förkortad OSL, gäller sekretess för uppgift om enskilda personliga förhållanden om det inte står klart att uppgifterna kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till denne lider men och uppgiften förekommer i ärenden om bl.a. åtgärder i anställningsfrämjande syfte eller för att främja enskilda anpassning till arbetslivet. Enligt 28 kap. 12 § OSL gäller sekretess i sådana ärenden för uppgift om enskilda affärs- och driftförhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde lider skada. I båda bestämmelserna gäller således sekretessen med ett s.k. omvänt skaderekvisit, dvs. det råder en presumtion för att uppgifterna omfattas av sekretess.

Regeringen gjorde i samband med införandet av lagen om stöd vid korttidsarbete bedömningen att 28 kap. 11 och 12 §§ OSL kan tillämpas på ärenden om stöd vid

korttidsarbete (prop. 2013/14:1 s. 378–380). Enligt regeringens mening var ett omvänt skaderekvisit en lämplig avvägning mellan skyddsintresset och insynsintresset när det gäller uppgifter enligt regelverket om stöd vid korttidsarbete. De aktuella sekretessbestämmelserna inskränker inte rätten att meddela och offentliggöra uppgifter enligt 1 kap. 1 och 7 §§ tryckfrihetsförordningen och 1 kap. 1 och 10 §§ yttrandefrihetsgrundlagen. Även i detta avseende bedömde regeringen att regleringen var ändamålsenlig i förhållande till sådana uppgifter som kan antas förekomma i ärenden om stöd vid korttidsarbete. När lagen om stöd vid korttidsarbete 2020 kompletterades med bestämmelser om stöd vid korttidsarbete vid normala konjunkturcykler för arbetsgivare som har tillfälliga och allvarliga svårigheter, ansåg regeringen att det saknades anledning att göra någon annan bedömning i sekretessfrågan och frågan om rätten att meddela och offentliggöra uppgifter när det gällde uppgifter som kunde förekomma vid handläggning av sådana ärenden (prop. 2019/20:132 s. 68). Frågan om sekretessregleringen avseende beslut i ärende enligt lagstiftningen om stöd vid korttidsarbete är emellertid för närvarande föremål för översyn i Regeringskansliet.

De uppgifter som enligt förslaget i denna proposition kommer att tas emot i samband med ansökningar om ersättning för kompetensinsatser vid frigjord tid vid korttidsarbete förekommer till viss del redan i ärenden om stöd vid korttidsarbete i övrigt och de uppgifter som tillkommer får huvudsakligen anses vara av motsvarande karaktär. Som nämnts kan det dock inte uteslutas att det också kan förekomma uppgifter om exempelvis arbetstagares funktionsnedsättning. Regeringen gör bedömningen att bestämmelserna i 28 kap. 11 och 12 §§ OSL blir tillämpliga även i ärenden om ersättning för kostnader för kompetensinsatser. Som nämnts pågår ett arbete i Regeringskansliet med att se över sekretessregleringen i fråga om beslut i ärenden enligt den aktuella lagstiftningen. Mot den bakgrunden föreslås nu inte några ändringar i detta avseende. Regeringen anser att det i frågan om sekretess i övrigt och i frågan om rätten att meddela och offentliggöra uppgifter saknas anledning att göra någon annan bedömning rörande regleringens ändamålsenlighet än den som gjordes vid lagens införande.

När det gäller stöd vid korttidsarbete under en synnerligen djup lågkonjunktur kan det konstateras att sådant stöd aktiveras genom föreskrifter av regeringen. I sådana föreskrifter kommer det att fastställas vilken myndighet som ska handlägga ärenden om ersättning för kompetensinsatser i en sådan situation. Om sådana föreskrifter meddelas, kan det krävas ytterligare analys av behovet av ändring i OSL. Någon ändring i OSL behöver dock inte göras i detta skede.

Personuppgiftsbehandling

Regeringens bedömning: Den behandling av personuppgifter som förslaget om ersättning för kostnader för kompetensinsatser vid korttidsarbete ger upphov till hos Tillväxtverket och arbetsgivare är förenlig med EU:s dataskyddsförordning. Den befintliga reglering som finns på personuppgiftsområdet utgör tillräcklig reglering för den personuppgiftsbehandling som kan komma att ske hos Tillväxtverket och arbetsgivare i samband med handläggning av ärenden om stöd under normala konjunkturcykler. Det behöver inte införas någon ytterligare reglering för den behandlingen. Det kan behöva göras en kompletterande dataskyddsanalys när det gäller den behandling av personuppgifter som kan komma att ske i samband med handläggning av ärenden hos den myndighet som får uppgiften att handlägga ärenden om ersättning för kostnader för kompetensinsatser vid korttidsarbete under synnerligen djup lågkonjunktur.

Utredningens bedömning: Utredningen innehåller inte någon motsvarande bedömning.

Remissinstanserna: *Skatteverket* efterfrågar en analys av personuppgiftsbehandlingen.

Som nämnts i avsnitt 4.7.1 har ett antal myndigheter och organisationer beretts tillfälle att yttra sig över ett utkast till proposition, vars förslag överensstämmer med förslaget i rutan. *Datainspektionen* anser att den personuppgiftsbehandling som förslaget aktualiserar bör beskrivas utförligare och att det i det fortsatta arbetet bör övervägas om det finns behov av ytterligare reglering eller begränsning av vilka uppgifter som får behandlas och på vilket sätt. *Datainspektionen* ifrågasätter vidare nödvändigheten av att behandla s.k. känsliga personuppgifter i samband med handläggningen av ärenden som rör ersättning för kompetensinsatser.

Skälen för regeringens bedömning

Dataskyddsförordningen är i alla delar bindande och direkt tillämplig i samtliga EU:s medlemsländer. Förordningen utgör den generella regleringen av personuppgiftsbehandling inom EU. Den kompletteras i Sverige av bl.a. lagen (2018:218) med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning, nedan kallad dataskyddslagen. Dataskyddslagen är subsidiär till annan lag eller förordning, vilket möjliggör avvikande bestämmelser i s.k. registerförfattningar, dvs. sektorsspecifika föreskrifter om personuppgiftsbehandling.

Nedan görs en analys av den personuppgiftsbehandling som kan behöva ske vid Tillväxtverkets handläggning av ärenden om stöd vid korttidsarbete under normala konjunkturcykler. Analysen är i princip giltig även för den personuppgiftsbehandling som kan komma att ske i ärenden om stöd vid korttidsarbete under en synnerligen djup lågkonjunktur. Sådant stöd aktiveras dock genom föreskrifter av regeringen och det är ännu inte fastställt vilken myndighet som kommer att handlägga ersättningen för kompetensinsatser i en sådan situation. Det innebär att det, när sådana föreskrifter meddelas, kan komma att behöva göras en kompletterande dataskyddsanalys i den delen.

Den personuppgiftsbehandling som kan förekomma i ärenden om stöd vid korttidsarbete under normala konjunkturcykler som Tillväxtverket handlägger enligt lagen om stöd vid korttidsarbete har bedömts vara förenlig med EU:s dataskyddsförordning (se prop. 2019/20:132 s. 70–72). Förslagen i denna proposition om komplettering av stödet i form av ersättning för kostnader för kompetensinsatser vid korttidsarbete innebär att det hos berörda arbetsgivare och hos handläggande myndighet kan förekomma behandling av följande uppgifter: namn, personnummer, samordningsnummer, uppgifter om kompetensinsatsernas innehåll, omfattning och genomförande samt uppgifter om exempelvis kursavgifter, deltagande, resor, boende etc. Det kan inte heller uteslutas att det kan förekomma uppgifter om bl.a. arbetstagares funktionsnedsättning. *Datainspektionen* ställer sig frågande till vilket behov Tillväxtverket har av att behandla sistnämnda typ av uppgifter i samband med handläggning av ärenden som rör ersättning för kompetensinsatser. Som framgår av avsnitt 4.7.4 kan kompetensinsatser vara individuellt anpassade och som framgår av avsnitt 4.7.6 måste kostnaderna för kompetensinsatserna verifieras. Arbetsgivaren ska kunna redogöra för vilken typ av insatser som genomförts, vilka arbetstagare som deltagit samt de kostnader som uppkommit. Om ersättning begärs för t.ex. teckenspråkstolkning kan det därför inte uteslutas att kostnaden kan vara hänförlig till en enskild arbetstagare. Regeringen anser därför att dataskyddsanalysen också måste omfatta känsliga uppgifter om hälsa.

Den rättsliga grunden för Tillväxtverkets behandling av personuppgifter när det gäller ersättning för kompetensinsatser är att behandlingen är nödvändig för att utföra en uppgift av allmänt intresse eller som ett led i myndighetsutövning (artikel 6.1 e i EU:s

dataskyddsförordning). Enligt artikel 6.3 i förordningen ska den grund för behandlingen som avses i artikel 6.1 e vara fastställd i unionsrätten eller medlemsstaternas nationella rätt. Den rättsliga grunden för Tillväxtverkets behandling kommer att vara fastställd i lagen om stöd vid korttidsarbete och i förordningen (2009:145) med instruktion för Tillväxtverket och den rättsliga grunden kommer med anledning av de ändringar som föreslås i lagen om stöd vid korttidsarbete i denna proposition att fastställas ytterligare på förordningsnivå. Förutom i EU:s dataskyddsförordning finns för Tillväxtverkets del bestämmelser om behandling av bl.a. personnummer och samordningsnummer i dataskyddslagen som ger stöd för myndighetens personuppgiftsbehandling.

När arbetsgivare behandlar personuppgifter i samband med att uppgifter lämnas till Tillväxtverket i ansökningsförfarandet eller vid kontroll kan behandlingen av personuppgifter stödjas på den rättsliga grunden rättslig förpliktelse enligt artikel 6.1 c. Även den rättsliga grunden i artikel 6.1 c ska enligt artikel 6.3 i dataskyddsförordning vara fastställd i unionsrätten eller medlemsstaternas nationella rätt. I denna proposition föreslås att det av en ny paragraf i lagen om stöd vid korttidsarbete (17 a §) ska framgå att i den utsträckning arbetsgivare och arbetstagare enligt 15 och 16 §§ reglerat att en del av den tid som frigörs i samband med korttidsarbete ska användas till kompetensinsatser ska ersättning lämnas till arbetsgivaren för kostnader för enskilda kompetensinsatser efter ansökan hos och prövning av en myndighet. Det framgår vidare att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen kan meddela föreskrifter om

1. underlaget för preliminär ersättning för kompetensinsatser,
2. ett högsta belopp för ersättning för kompetensinsatser per arbetstagare,
3. vilka typer av kostnader som får ingå vid beräkning av ersättning för kompetensinsatser som genomförs av arbetsgivare internt eller av företag i samma koncern, och
4. ansökan om preliminär ersättning för kompetensinsatser, avstämning av preliminär ersättning för sådana insatser och anmälan om avstämning, återbetalningsskyldighet för felaktiga utbetalningar och kontroll.

Den rättsliga grunden för arbetsgivarens personuppgiftsbehandling kommer således att framgå av nationell rätt.

Som nämnts kan det inte uteslutas att arbetsgivare och Tillväxtverket i samband med ansökan och prövning eller kontroll gällande ersättning för kompetensinsatser på individnivå kan behöva behandla uppgifter om exempelvis arbetstagares funktionsnedsättning. Sådana uppgifter utgör sådana känsliga uppgifter som avses i artikel 9.1 i EU:s dataskyddsförordning. Enligt 3 kap. 3 § första stycket dataskyddslagen får känsliga personuppgifter behandlas av en myndighet med stöd av artikel 9.2 g i EU:s dataskyddsförordning bl.a. om behandlingen är nödvändig för handläggningen av ett ärende. Vid behandling som sker enbart med stöd av den bestämmelsen är det förbjudet att utföra sökningar i syfte att få fram ett urval av personer grundat på känsliga personuppgifter (3 kap. 3 § andra stycket). Om det i något fall skulle förekomma känsliga uppgifter i ett ärende om ersättning för kostnader för kompetensinsatser vid korttidsarbete kan Tillväxtverket således behandla sådana uppgifter med stöd av artikel 9.2 g i EU:s dataskyddsförordning och 3 kap. 3 § första stycket 2 i dataskyddslagen. När det gäller arbetsgivare får enligt 3 kap. 2 § första stycket dataskyddslagen känsliga personuppgifter behandlas med stöd av artikel 9.2 b i EU:s dataskyddsförordning, om behandlingen är nödvändig för att den personuppgiftsansvarige eller den registrerade ska kunna fullgöra sina skyldigheter och utöva sina särskilda rättigheter inom arbetsrätten och inom områdena social trygghet och socialt skydd. Personuppgifter som behandlas med stöd av denna bestämmelse får enligt andra stycket i

paragrafen lämnas ut till tredje part endast om det inom arbetsrätten eller inom områdena social trygghet och socialt skydd finns en skyldighet för den personuppgiftsansvarige att göra det eller om den registrerade uttryckligen har samtyckt till utlämnandet. Regeringen gjorde vid införandet av dataskyddslagen bedömningen att det torde stå klart att bestämmelsen i artikel 9.2 b gör det möjligt att behandla även känsliga personuppgifter när det är nödvändigt för att i vart fall arbetsgivare, arbetstagar, fackliga organisationer och arbetsgivarorganisationer ska kunna fullgöra sina skyldigheter eller utöva sina rättigheter med koppling till arbetslivet (prop. 2017/18:105 s. 78). Ett ärende om ersättning för kostnader för kompetensinsatser vid korttidsarbete har en tydlig koppling till de anställdas anställningar. Det kommer att finnas en skyldighet att i ansökningsförfarandet eller vid kontroll lämna uppgifter till Tillväxtverket. Bedömningen är därför att om det i något fall skulle bli nödvändigt för arbetsgivare att behandla känsliga personuppgifter om t.ex. funktionsnedsättning kan arbetsgivare göra det med stöd av artikel 9.2 b i dataskyddsförordningen och 3 kap. 2 § dataskyddslagen.

När det gäller proportionalitetsbedömningen kan konstateras att ersättning för kompetensinsatser är en del av stödet för stöd vid korttidsarbete. Syftet med korttidsstöd är att minska arbetsgivares behov av att säga upp personal vid tillfälliga och allvarliga ekonomiska svårigheter. Ersättningen för kompetensinsatser innebär en möjlighet för företaget att inte bara överleva en lågkonjunktur eller allvarliga ekonomiska svårigheter, utan också investera i kompetens som kan stärka företaget på kort och lång sikt. För individen innebär det en möjlighet att stärka sin ställning både på arbetsplatsen och på arbetsmarknaden som helhet. Individernas lärande bidrar i sin tur till att öka ett samhälles samlade kompetens. Det yttersta syftet är att bibehålla och stärka Sveriges konkurrenskraft. Enligt regeringens mening får det eventuella integritetsintrång som behandlingen av personuppgifter vid ansökan om ersättning för kompetensinsatser och det efterföljande förfarandet ger upphov till för den enskilde arbetstagar anses stå i proportion till det eftersträvade syftet.

Sammanfattningsvis är bedömningen att den personuppgiftsbehandling som den utvidgade lagen om stöd vid korttidsarbete ger upphov till är förenlig med EU:s dataskyddsförordning. Den befintliga reglering som finns på personuppgiftsområdet utgör tillräcklig reglering för den personuppgiftsbehandling som kan komma att ske hos Tillväxtverket och arbetsgivare med anledning av förslaget. Det behöver således inte införas någon ytterligare reglering om denna behandling.

4.7.8 Förslagets förenlighet med EU:s regler om statligt stöd

Regeringens bedömning: Den föreslagna ersättningen för kostnader för kompetensinsatser bedöms inte utgöra statligt stöd och behöver därför inte anmälas till Europeiska kommissionen för godkännande innan förslaget genomförs.

Utredningens bedömning: Överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Inga remissinstanser har yttrat sig särskilt i denna del.

Skälen för regeringens bedömning

Enligt fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, kallat EUF-fördraget, är statligt stöd i princip oförenligt med den inre marknaden. Enligt artikel 107.1 i EUF-fördraget är stöd som ges av en medlemsstat eller med hjälp av statliga medel, av vilket slag det än är, som snedvrider eller hotar att snedvrida konkurrensen genom att gynna vissa företag eller viss produktion, oförenligt med den inre marknaden i den utsträckning det påverkar handeln mellan medlemsstaterna. För att en åtgärd ska anses

snedvrída konkurrensen ska den vara selektiv. Det betyder att åtgärden kommer att ge ekonomiska fördelar endast till vissa företag, t.ex. ett företag inom en viss bransch eller små och medelstora företag.

Den nuvarande stödordningen anmäldes till Europeiska kommissionen i enlighet med artikel 108.3 i EUF-fördraget. Kommissionen konstaterade då att alla företag som i rättsligt och faktiskt hänseende befinner sig i samma situation utan åtskillnad kan få stöd vid korttidsarbete och att stödordningen som helhet därför inte gynnade vissa företag eller viss produktion (COM(2013) 5451 final). Kommissionen drog därför slutsatsen att åtgärden inte utgjorde statligt stöd i den mening som avses i artikel 107.1 i EUF-fördraget.

Som framgår av avsnitt 4.7.4 föreslås i denna proposition ändringar i lagen om stöd vid korttidsarbete som innebär att en arbetsgivare som är berättigad till korttidsstöd och som har anordnat kompetensinsatser som arbetstagarna har deltagit i under den del av arbetstiden som frigjorts under vissa förutsättningar ska ha rätt till ersättning för dessa kompetensinsatser efter godkännande av en myndighet. För att få ersättning krävs bl.a. att de närmare förutsättningarna för kompetensinsatserna regleras i ett lokalt kollektivavtal eller ett skriftligt avtal mellan arbetsgivaren och arbetstagarna. Ersättningen för kompetensinsatser utgör således ett komplement till det stöd som kan lämnas vid korttidsarbete i övrigt. Att det är valfritt att ta del av ersättningen och inte ett generellt villkor för att få stöd vid korttidsarbete att arbetsgivaren anordnar kompetensinsatser under den arbetsbefriade tiden beror på att regeringen inte vill riskera att den centrala, lönekompenenserande delen av stödet försvåras eller riskerar att gå förlorad på grund av att några kompetensinsatser av olika skäl inte kommer till stånd (se avsnitt 4.7.4). Ersättning för kostnader för kompetensinsatser är alltså en valfri del av stödet vid korttidsarbete. De förutsättningar som ska vara uppfyllda för att en enskild arbetsgivare ska kunna få stöd vid korttidsarbete och därmed även ersättning för kostnader för kompetensinsatser under den arbetsbefriade tiden är desamma för alla företag som i rättsligt och faktiskt hänseende befinner sig i samma situation. Det förhållandet att en arbetsgivare som medvetet valt att inte ansöka om stöd vid korttidsarbete, dvs. medvetet valt att inte ansöka om ett generellt stöd denne varit berättigad till, inte heller har rätt till ersättning för kompetensinsatser i samband med sådant arbete kan enligt regeringens mening inte anses medföra att ersättningen för kompetensinsatser i sig är selektiv och därigenom ett otillåtet statligt stöd enligt EUF-fördraget. Den föreslagna åtgärden med ersättning för kostnader för kompetensinsatser vid korttidsarbete är sålunda inte selektiv och utgör därmed inte statligt stöd i den mening som avses i artikel 107.1 i EUF-fördraget. Någon skyldighet att anmäla förslaget till kommissionen i enlighet med förfarandet i artikel 108.3 i EUF-fördraget finns därför inte.

4.7.9 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Regeringens förslag: Ändringarna i lagen om stöd vid korttidsarbete ska träda i kraft den 1 januari 2021.

Bestämmelserna ska inte tillämpas på kompetensinsatser som genomförts före ikraftträdandet.

Utredningens förslag: Överensstämmer inte med regeringens förslag. Utredningen föreslog att ändringarna ska träda i kraft den 1 januari 2020.

Remissinstanserna: Den enda remissinstansen som kommenterat förslaget om ikraftträdande är *Regelrådet*, som inte hade någon invändning.

Som nämnts i avsnitt 4.7.1 har ett antal myndigheter och organisationer beretts tillfälle att yttra sig över ett utkast till proposition, vars förslag överensstämmer med förslaget i rutan. *Landsorganisationen i Sverige (LO)*, *parterna inom industrin*, *Tjänstemännens centralorganisation (TCO)* och *Teknikföretagen* är kritiska till att möjligheten till ersättning för kostnader för kompetensinsatser vid korttidsarbete införs först den 1 januari 2021, och föreslår ett tidigare införande. LO och parterna inom industrin föreslår också att medel kan avsättas i en extra ändringsbudget.

Företagarna anför att om nuvarande lågkonjunktur blir långvarig och sträcker sig in under 2021 bör regeringen, med hänsyn till det föreslagna datumet för ikraftträdande i kombination med bestämmelserna om en karenstid om 24 månader innan förnyat stöd kan ges, överväga en särreglering för att även företag som nu får stöd vid korttidsarbete ska kunna komma i åtnjutande av ersättning för kompetensinsatser.

Skälen för regeringens förslag

Som framgår av avsnitt 4.7.3 har flera ändringar i lagen om korttidsarbete beslutats och trätt i kraft våren 2020. Även de i föreliggande proposition föreslagna lagändringarna bör träda i kraft så snart som möjligt, vilket är den 1 januari 2021.

Vad gäller möjligheten till ett tidigare ikraftträdande, som föreslagits av *LO*, *parterna inom industrin*, *TCO* och *Teknikföretagen*, har riksdagen på regeringens initiativ redan fattat beslut om flera extra ändringsbudgetar för att motverka de ekonomiska följderna av spridningen av det nya coronaviruset. Bl.a. har besluten inneburit tillfälliga förstärkningar av stödet vid korttidsarbete, vilket är den centrala delen av stödet. Regeringen har dessutom gjort en rad andra satsningar, bl.a. i propositionen Vårändringsbudget för 2020 (prop. 2019/20:99), för att ge män och kvinnor goda möjligheter att utbilda sig, vidareutveckla sig inom sin bransch eller påbörja en ny yrkesbana. Det gäller t.ex. fler platser i yrkeshögskolan och folkhögskolan.

Enligt regeringens uppfattning finns det nu skäl att återgå till mer normala beslutsprocesser, inte minst för att ge de myndigheter som ska administrera reformen möjlighet att bygga upp den kapacitet som krävs för genomförandet. Av samma skäl, dvs. i syfte att ge den handläggande myndigheten möjlighet till införande av de nya system som krävs för att hantera ersättning för kostnader för enskilda kompetensinsatser, bör de föreslagna bestämmelserna inte heller tillämpas på kompetensinsatser som genomförts före ikraftträdandet. De föreslagna bestämmelserna föreslås således tillämpas på kompetensinsatser som genomförts fr.o.m. den 1 januari 2021.

Om nuvarande ekonomiska läge blir långvarigt och sträcker sig in under 2021 får regeringen överväga om ytterligare åtgärder behöver vidtas.

4.7.10 Konsekvenser av förslagen

Vilka berörs av regleringen?

För arbetsgivare som har infört korttidsarbete kommer förslagen i denna proposition att innebära en möjlighet att ansöka om ersättning för kostnader för kompetensinsatser som har anordnats i samband med korttidsarbetet. Arbetsgivaren, staten och arbetstagarna ska dela på kostnaden för sådana kompetensinsatser. Staten föreslås stå för 60 procent och arbetsgivare för 40 procent av kostnaderna. Arbetstagarnas kostnader kommer att bestå i att kompetensinsatserna kommer att ske under en till viss del betald och till viss del obetald arbetsbefriad tid beroende på hur de närmre förutsättningarna regleras i det lokala kollektivavtalet eller skriftliga avtalet mellan arbetsgivaren och arbetstagaren.

Tillväxtverket ska ansvara för handläggning av ersättning för kostnader för kompetensinsatser vid korttidsarbete när stöd vid sådant arbete lämnas under normala konjunkturcykler. Regeringen beslutar vilken myndighet som ska ansvara för handläggning av ersättning för kostnader för kompetensinsatser vid korttidsarbete när stöd vid sådant arbete lämnas vid synnerligen djupa lågkonjunkturer.

Konsekvenser för företagen

Förslagen kan bidra till att arbetsgivare som har infört korttidsarbete ökar kompetensen i företaget under korttidsarbetet. Det kan i sin tur bidra till att ytterligare stärka företagets position. Om den tid som frigörs används till kompetensinsatser kan detta ske till en kostnad som är betydligt lägre än annars. Insatserna kan komma att anordnas internt på företaget eller externt, t.ex. inom det offentliga utbildningsväsendet eller av utbildningsföretag. Vid ett stort intresse för kompetensinsatser kan sådana företag få ökade möjligheter att sälja tjänster.

Enligt förslag i denna proposition ska arbetsgivare som väljer att ansöka om ersättning för kostnader för kompetensinsatser göra det enligt samma principer som gäller för stödet vid korttidsarbetet i övrigt. Därmed kan den administrativa kostnaden hållas nere. För att beräkna vilket stöd en arbetsgivare har rätt till, krävs det dock att denne kan redovisa och verifiera vilka kostnader som uppstått, samt att arbetsgivaren fördelar kostnaderna efter vilka arbetstagare som deltagit samt redovisar hur mycket tid respektive arbetstagare avsatt. En ansökan om ersättning för kostnader för kompetensinsatser för därför med sig vissa administrativa kostnader även för företagen. Hur mycket tid som kommer att krävas för arbetsgivarna är svårt att uppskatta, bl.a. för att det troligen kommer att se olika ut för olika företag. Arbetsinsatsen bör också ställas mot alternativet; att inte ansöka om, och få, ersättning för kompetensinsatser.

Regelrådet finner att utredningens redovisning av förslagets administrativa kostnader är bristfällig, eftersom den inte har redovisat en uppskattning av tidsåtgången för själva ansökningsförfarandet och uppgiftslämnandet. Inte heller har utredningen redovisat en ungefärlig timkostnad för ett sådant arbete. Enligt *Regelrådet* utgör dessa uppgifter en förutsättning för att förslagets administrativa kostnader ska kunna bedömas. Eftersom utredningens konsekvensutredning i övrigt bedöms godtagbara, finner *Regelrådet* i sin sammantagna bedömning av konsekvensutredningen att den uppfyller kraven i 6 och 7 §§ förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning.

Konsekvenser för arbetstagare

Om kompetensinsatser genomförs hos en arbetsgivare i samband med korttidsarbete, kan arbetstagarens ställning hos arbetsgivaren stärkas. I förlängningen kan också arbetstagarens ställning på arbetsmarknaden stärkas. Samtidigt innebär det att arbetstagare måste delta i kompetensinsatser under en till viss del betald och till viss del obetald arbetsbefriad tid, beroende på hur de närmre förutsättningarna regleras i det lokala kollektivavtalet eller skriftliga avtalet mellan arbetsgivaren och arbetstagaren.

Konsekvenser för jämställdheten

Utredningen bedömer att förslaget kan komma att få begränsade konsekvenser för jämställdheten i samhället. Frågan om vem som ska erbjudas möjlighet att delta i kompetensinsatser avgörs av de lokala parterna, och kan inte direkt påverkas av det statliga stödets utformning. *Landsorganisationen i Sverige (LO)* delar inte denna jämställdhetsanalys. *LO* anser att förslaget kommer att ha påverkan på jämställdheten, då det är rimligt att anta att fler män än kvinnor kommer att delta i korttidsarbete, och då också få möjligheten till kompetensinsatser och validering under den tid som frigörs.

Regeringen instämmer med LO i att fler män kan komma att ta del av korttidsarbete, eftersom fler män är anställda i företag som kan komma att omfattas. Detta beror bland annat på att på den könsuppdelade arbetsmarknaden där bara lite mer än en tredjedel av de anställda i privat sektor är kvinnor. Kvinnor jobbar i större utsträckning inom offentlig sektor. Det finns dock kvinnodominerade branscher som drabbats hårt av covid-19 såsom handel-, restaurang- och resebranschen. Sammantaget kan man ändå förvänta att det är sannolikt att fler män kan komma att ta del av kompetensinsatser vid korttidsarbete. Ersättning för kostnader för kompetensinsatser är dock inte regeringens enda satsning som kan ge både män och kvinnor goda möjligheter att utbilda sig, vidareutveckla sig inom sin bransch eller påbörja en ny yrkesbana. Ett annat exempel är regeringens förslag till utbildningsåtgärder i propositionen Vårändringsbudget för 2020 (prop. 2019/20:99), gällande t.ex. regionalt yrkesvux och folkbildning som riksdagen beslutade den 16 juni 2020.

Konsekvenser för staten

Ekonomiska konsekvenser

Faktorer som påverkar statens totala kostnad

Kompletteringen av stödet vid korttidsarbete med möjligheten att få ersättning för kostnader för kompetensinsatser som anordnas under den tid korttidsarbete pågår innebär ökade kostnader för staten. Dessa kostnader består dels av ersättning till arbetsgivare för del av kostnaderna för genomförda kompetensinsatser, dels av administrativa kostnader för handläggning av arbetsgivarnas ansökningar om ersättning för kostnader för kompetensinsatser och för kontroll.

Utredningen uppskattar statens kostnader för ersättning till arbetsgivarna till mellan 1 miljon kronor och 18 miljoner kronor per år. Det stora spannet beror på att det finns osäkerhet för flera samverkande faktorer. För att beräkna statens förväntade totala kostnader för genomförda kompetensinsatser måste man ha en uppfattning om:

- antalet arbetstagare som minskar sin arbetstid,
- den genomsnittliga arbetstidsminskningen,
- andelen av dessa arbetstagare som deltar i kompetensinsatser, och
- kostnader för de kompetensinsatser som vidtas.

I budgetpropositionen för 2014 (prop. 2013/14:1) gjordes uppskattningar av antalet arbetstagare som skulle minska sin arbetstid samt hur stor den genomsnittliga arbetstidsminskningen förväntades bli vid korttidsarbete i en synnerligen djup lågkonjunktur. I propositionen Extra ändringsbudget för 2020 – Åtgärder med anledning av coronaviruset, (prop. 2019/20:132) görs motsvarande uppskattningar för situationer där korttidsarbete införs med anledning av att arbetsgivare drabbas av tillfälliga och allvarliga ekonomiska svårigheter. Regeringen gör nu samma antaganden när det gäller kompetensinsatser, eftersom det är samma målgrupper som kan komma i fråga för stödet.

För att beräkna kostnaderna för den kompletteringen av stödet vid korttidsarbete i form av ersättning för kostnader för kompetensinsatser i samband med korttidsarbete, krävs dessutom uppskattningar av andelen arbetstagare som kan förväntas delta i dessa. Andelen beror bl.a. på arbetsgivarnas och arbetstagarnas behov av att synliggöra eller höja kompetensen, på utbudet av tänkbara insatser och kostnaderna för arbetsgivaren, men antagligen även på storleken på företaget, vilken bransch det är frågan om och hur lång tid korttidsarbetet förväntas pågå. Det är t.ex. rimligt att anta att andelen som deltar i kompetensinsatser kan skilja om korttidsarbete införs vid en synnerligen djup lågkonjunktur eller med anledning av att arbetsgivare drabbas av tillfälliga och allvarliga ekonomiska svårigheter. Om stödet vid korttidsarbete aktiveras

på grund av en synnerligen djup lågkonjunktur är det troligt att andelen som deltar i kompetensinsatser är större, eftersom stödperioden i det fallet kan uppgå till två år. Då finns det mer tid till att identifiera behov av kompetenshöjning samt planera, upphandla och genomföra insatser.

Utredningen bygger sina beräkningar på antaganden om att fem alternativt tio procent av de arbetstagare som är uttagna i korttidsarbete kommer att delta i kompetensinsatser vid korttidsarbete som införs med anledning av att arbetsgivare drabbas av tillfälliga och allvarliga ekonomiska svårigheter. Utredningen bedömer att en andel om fem procent kan komma att delta, men menar att tio procent kan vara en målsättning. När det gäller korttidsarbete vid en synnerligen djup lågkonjunktur skriver utredningen att motsvarande uppskattningar är tio och tjugo procent. Utredningen bygger uppskattningarna på erfarenheter från andra europeiska länder. Regeringen delar denna bedömning och uppskattar att fem till tio procent kommer att delta i kompetensinsatser i samband med korttidsarbete under normala konjunktursvängningar. Vid en synnerligen djup lågkonjunktur kommer motsvarande siffra sannolikt att ligga mellan tio och tjugo procent.

Det är svårt att uppskatta kostnader för kompetensinsatser för respektive arbetstagare. Beroende på vilken typ av insats som vidtas, kan kostnaden variera mellan noll och flera tusen kronor per dag och anställd. Man ska ha i åtanke att det vid korttidsarbete råder ett pressat ekonomiskt läge som ger skäl för arbetsgivaren att hålla nere sina kostnader för de kompetensinsatser som vidtas. Många tänkbara insatser medför inte någon kostnad eller en väldigt låg kostnad för företagen, och inte heller ytterligare kostnader för staten, exempelvis utbildningar hos offentligt finansierade utbildningsanordnare eller internt anordnade insatser. Enligt en rapport från SCB (Vuxnas deltagande i utbildning – personalutbildning och andra former av utbildning, 2018:1) ordnar arbetsgivaren nästan 40 procent av all personalutbildning i egen regi. Den del av kompetensinsatserna som kan tänkas ske till en förhållandevis låg kostnad är därför betydande.

Utredningen har använt sig av schablonkostnader vid sina beräkningar. Sammanfattningsvis bygger en prognos för statens kostnader därmed på relativt osäkra antaganden. Det finns därför starka skäl att följa upp införandet och utfall av kompletteringen av stöd vid korttidsarbete med ersättning för kostnader för kompetensinsatser vid korttidsarbete.

Risken för stora statsfinansiella kostnader

Flera remissinstanser, t.ex. *Ekonomistyrningsverket (ESV)* och *Konjunkturinstitutet (KI)*, uttrycker farhågor för att förslagen inte innehåller begränsningar när det gäller kostnaderna för staten. ESV varnar för att det finns risk för att kostnaden av förslaget blir högre än vad som redovisas i slutbetänkandet, eftersom det inte finns någon beloppsgräns för statens del av finansieringen. *Svenska ESF-rådet* anser att man bör bilda sig en säkrare bild av hur stora kostnaderna kommer att bli för staten, samt att då även kostnader för t.ex. Skatteverket eller andra aktörer som berörs bör ingå. KI anser att förslaget riskerar att leda till stora statsfinansiella kostnader särskilt som förslaget inte innehåller begränsningar för hur mycket de kompetenshöjande insatserna får kosta och hur de ska anordnas. Andra remissinstanser framför att utredningen har gjort en rimlig avvägning i förslagen. Exempelvis skriver *parterna inom industrin* i ett gemensamt svar att det är av stor betydelse att stödet inte har ett tak eller att utbildningsanordnarna måste godkännas.

Som framgått av avsnitt 4.7.5 anser regeringen att modellen att staten och arbetsgivaren delar på kostnaden, inte är tillräcklig för att begränsa statens kostnader. Därför föreslår regeringen att det under en stödperiod sätts ett tak per arbetstagare för statens ersättning till arbetsgivare. Genom att tillåta en stor bredd i kompetensinsatser möjlig-

görs insatser som kan genomföras till en låg kostnad. En arbetsgivare som har behov av att införa korttidsarbete befinner sig i en situation där fokus ligger på att minska kostnaderna och har därför begränsade möjligheter att finansiera kompetensinsatser. För att kunna få stöd vid korttidsarbete när det inte råder en synnerligen djup lågkonjunktur ska arbetsgivaren dessutom visa att tillgängliga åtgärder vidtagits för att minska kostnaden för arbetskraft för att undvika att korttidsarbete behöver tillämpas. Att uppfylla detta villkor samtidigt som det kvarstår medel för personalens kompetensutveckling innebär i sig en motsättning. Sammanfattningsvis bedömer regeringen därmed att risken avseende stora statsfinansiella kostnader är acceptabel.

Uppskattning av de totala kostnaderna för staten per år för kompetensinsatser vid korttidsarbete

För att uppskatta kostnaderna för staten behöver man ta hänsyn till de faktorer som redovisats ovan. Man behöver också skilja på kostnader för staten vid normala konjunktursvängningar respektive vid synnerligen djup lågkonjunktur, även avseende kostnader för kompetensinsatser.

I propositionen Extra ändringsbudget för 2020 – Åtgärder med anledning av coronaviruset, (prop. 2019/20:132) beräknar regeringen att 7 455 arbetstagare per månad kommer att omfattas av stöd vid korttidsarbete vid normala konjunkturcykler. Stödperioden kan vara i max 6 månader, med möjlighet till förlängning i ytterligare 3 månader.

Som underlag för beräkningen utgår regeringen från de beräkningar som utgör underlag i prop. 2019/20:132. I den propositionen antar regeringen att ca 7 455 arbetstagare per månad kommer att tas ut i korttidsarbete. Om detta antal under det första halvåret är 7 455, och följs av ytterligare ca 7 455 andra arbetstagare under det andra halvåret, kommer totalt ca 15 000 arbetstagare att omfattas under hela året. Med anledning av de ekonomiska konsekvenserna av spridningen av coronaviruset, bedömer emellertid regeringen att omfattningen per månad kommer att vara högre än detta 2020. I propositionen Extra ändringsbudget för 2020 – Fler kraftfulla åtgärder med anledning av coronaviruset (prop. 2019/20:166) bedömer regeringen att i genomsnitt 550 000 personer per månad kommer att omfattas av korttidsarbete under perioden mars–december 2020.

Som framgått ovan bedömer utredningen att fem procent av arbetstagarna kommer att delta i kompetensinsatser vid normala konjunktursvängningar. I utredningens slutbetänkande föreslås att en rimlig schablonkostnad per arbetstagare för kompetensinsatser då är 10 000 kr. Det innebär att den årliga kostnaden för staten uppgår till 7,5 miljoner kronor. Om i stället tio procent av arbetstagarna deltar blir kostnaden i stället 15 miljoner kronor per år. Regeringen uppskattar att tio procent av arbetstagarna som är uttagna i korttidsarbete kommer att ansöka om ersättning för kostnader för kompetensinsatser.

Med anledning av det stora intresset för stöd vid korttidsarbete under spridningen av coronaviruset, uppskattar regeringen att antalet personer i korttidsarbete beräknas överstiga 7 455 arbetstagare per månad under 2021. Baserat på ökad volym för stödet 2021 tillförs i denna proposition ytterligare medel för ändamålet.

När det gäller kostnader för kompetensinsatser under en synnerligen djup lågkonjunktur uppskattas i förarbetena till gällande lagstiftning att korttidsarbete kommer att omfatta 116 000 arbetstagare per månad under maximalt 12 månader, med möjlighet till förlängning ytterligare 12 månader. I utredningens slutbetänkande uppskattas, som framgår ovan, att tio procent av arbetstagarna kommer att delta. Utredningen antar för det fallet en schablonkostnad om 20 000 kronor, vilket är rimligt om man tar hänsyn till att korttidsarbete under en synnerligen djup lågkonjunktur omfattar längre stöd-

perioder. Det ger då en kostnad för staten på 232 miljoner kronor per år. Om tjugo procent av arbetstagarna deltar blir kostnaden i stället 464 miljoner kronor per år.

Som nämnts i avsnitt 4.7.1 har ett antal myndigheter och organisationer beretts tillfälle att yttra sig över ett utkast till proposition. *IF Metall, Unionen, Teknikföretagen* och *Industriarbetsgivarna* avstyrker i ett gemensamt yttrande införandet av ett tak för statens ersättning och anser att beloppen är för låga och bör höjas betydligt. *TCO* är av samma uppfattning. Även *Svenskt Näringsliv* motsätter sig förslaget att införa ett takbelopp för ersättningens storlek och *LO* anser att de föreslagna beloppen är för låga. Synpunkterna i fråga om att införa ett tak för statens ersättning har behandlats i avsnitt 4.7.5. Regeringen föreslår där att statens kostnader för kompetensinsatser ska begränsas genom ett tak för ersättningen per arbetstagare och att taket bör sättas på en sådan nivå att syftet med kompetensinsatser vid korttidsarbete fortfarande kan uppnås. När det gäller beloppens storlek har regeringen utgått från de belopp som presenterades i utredningen och som anges ovan. Beloppen ska regleras i förordning och regeringen avser att följa utvecklingen noga.

Administrativa kostnader

Enligt utredningen ska handläggningen av ersättningen för kompetensinsatser i princip följa samma regler som gäller för stödet i övrigt vid korttidsarbete, d.v.s. den ordning som gäller med ett preliminärt stöd och en senare avstämning. För den myndighet som ska ansvara för handläggning av ersättning för kompetensinsatser kommer det att vara en ny uppgift och arbetsinsatsen kommer att öka. Detta arbete består främst i att verifiera att det underlag som arbetsgivaren skickat in i samband med avstämningen ger rätt till den ersättning arbetsgivaren begärt. Därutöver tillkommer kostnader för att komplettera det system man använder för att administrera stödet vid korttidsarbete så att även ansökningar om ersättning för kompetensinsatser kan hanteras effektivt.

Kostnaderna för den myndighet som kommer att ansvara för handläggning av det utvidgade stödet vid korttidsarbete i fråga om ersättning för kostnader för kompetensinsatser beräknas uppgå till 2 miljoner kronor per år. Detta är beräknat med antagandet om ca 7 455 arbetstagare per månad. Därutöver kommer det att uppstå initiala kostnader för att ta fram föreskrifter samt för att komplettera det administrativa stödet så att detta, förutom ansökningar om stöd vid korttidsarbete, även kan hantera ansökningar om ersättning för kompetensinsatser. Medel för detta föreslås i höständeringsbudgeten för 2020.

Det är viktigt att de myndigheter som är ansvariga för handläggning av ersättning för kostnader för kompetensinsatser ges förutsättningar för att hantera uppgiften. Om fler tas ut i korttidsarbete och fler tar del av kompetensinsatser än utredningens beräkningar, ökar arbetsinsatsen för den myndighet som handlägger stödet. Kostnaden för handläggning kommer då att bli högre än utredningens beräkningar. Antalet personer i korttidsarbete beräknas överstiga 7 455 personer per månad under 2021. Baserat på beräknad ökad volym för stödet 2021 tillförs i denna proposition medel för ändamålet.

Effekter för de allmänna förvaltningsdomstolarna

Enligt lagen om stöd vid korttidsarbete kan beslut överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Som redogjorts för ovan är det osäkert hur många ansökningar om ersättning för kostnader för kompetensinsatser som kommer att inkomma. Det finns dock skäl att utgå från att endast ett begränsat antal beslut kommer att överklagas. Regeringen bedömer därför att förändringen endast i begränsad omfattning kommer att ge upphov till ökad måltillströmning för de allmänna förvaltningsdomstolarna. *Förvaltningsrätten i Stockholm* bedömer dock att det, i vart fall vid tider av lågkonjunktur, finns risk för att förslaget om det genomförs får mer än begränsad effekt på arbetsbelast-

ningen för den eller de förvaltningsdomstolar som kommer att vara forum för överklaganden av beslut enligt lagen (2013:948) om stöd vid korttidsarbete. Förvaltningsrätten i Stockholm anser att effekterna för domstolarna bör följas upp eller bevakas. Regeringen instämmer med att effekterna bör bevakas.

De ökade kostnader som kompletteringen av stöd vid korttidsarbete med ersättning för kompetensinsatser i samband med korttidsarbete kommer att medföra för förvaltningsdomstolarna bedöms kunna hanteras inom befintliga ekonomiska ramar.

Konsekvenser i förhållande till EU-rätten

Förslagen bedöms inte ha några konsekvenser i förhållande till EU-rätten. Se avsnitt 4.7.8.

4.7.11 Författningskommentar

Förslag till lag om ändring i lagen (2013:948) om stöd vid korttidsarbete

- 2 § I denna lag finns bestämmelser om
- vilka arbetsgivare som omfattas av lagen (3 §),
 - innebörden av vissa uttryck i denna lag (4 §),
 - när stöd vid korttidsarbete får lämnas (5–8 a §§),
 - förutsättningar för preliminärt stöd (9–16 §§),
 - beräkning av preliminärt stöd (17–17 a §§),
 - ansökan om preliminärt stöd (18 §),
 - avstämning av preliminärt stöd (19–27 §§),
 - anmälan om avstämning (28–30 §§),
 - återbetalningsskyldighet för felaktiga utbetalningar (31 §),
 - kreditering och debitering av skattekonto (32–34 §§),
 - kontroll (35 och 36 §§),
 - handläggande myndighet (37 §), och
 - överklagande (38 §).

I paragrafen anges lagens innehåll.

Den *femte strecksatsen* har ändrats så att den även hänvisar till 17 a § som reglerar när preliminärt stöd i form av ersättning för kostnader för enskilda kompetensinsatser i samband med korttidsarbete får lämnas.

4 § Vid tillämpning av denna lag ska följande gälla:

1. *Ordinarie arbetstid* är den tid som en arbetstagare skulle ha arbetat, om han eller hon inte hade deltagit i korttidsarbete. Vid beräkning av den ordinarie arbetstiden ska det bortses från frånvaro.

2. *Ordinarie lön* är den regelmässigt utgående kontanta lön som arbetstagaren skulle ha haft under stödmånaden om han eller hon inte hade deltagit i korttidsarbete. I den ordinarie lönen ingår dock inte löneökningar som avser tid efter jämförelsemånaden. Inte heller ingår lön till den del som den överstiger det belopp som regeringen bestämmer. Vid beräkning av den ordinarie lönen ska det bortses från frånvaro. Om arbetstagaren har deltagit i korttidsarbete under endast en del av stödmånaden, utgör den ordinarie lönen motsvarande del.

3. *Korttidsarbete* är arbete där arbetstiden är kortare än den ordinarie arbetstiden, eller där partiell arbetsbefrielse införs med stöd av ett centralt kollektivavtal under en begränsad period och lönen därför är lägre än den ordinarie lönen.

4. *Stödperiod* är den tidsperiod när stöd vid korttidsarbete ska lämnas enligt 5–8 §§.

5. *Stödmanad* är den kalendermånad som arbetsgivaren begär preliminärt stöd för.

6. *Jämförelsemånad* är den kalendermånad som infaller tre månader före den månad då regeringen föreskriver att stöd vid korttidsarbete ska lämnas enligt 5 § eller, då Tillväxtverket fattat beslut om godkännande enligt 5 a §, den kalendermånad som infaller tre månader före den kalendermånad då beslutet fattades.

7. *Avstämningstidpunkt* är den tidpunkt då skyldigheten att göra en avstämning har uppkommit.

8. *Avstämningsperiod* är en stödperiod eller den kortare period som skyldigheten att göra en avstämning avser.

9. *Kompetensinsats* är en insats som syftar till att höja eller validera kompetensen hos en arbetstagare.

Paragrafen innehåller definitioner av vissa uttryck i lagen.

Av den *nionde punkten*, som är ny, framgår att med kompetensinsats avses en insats som syftar till att höja eller validera kompetensen hos en arbetstagare. Med validering avses här detsamma som i 20 kap. 42 § skollagen (2010:800) och 13 § förordningen (2000:634) om arbetsmarknadspolitiska program, det vill säga en process som innebär en strukturerad bedömning, värdering och dokumentation samt ett erkännande av kunskaper och kompetens som en person besitter oberoende av hur de förvärvats. En validering kan sålunda avse såväl en branschvalidering som en validering inom utbildningsväsendet. Åtgärder som syftar till att höja kompetensen hos en arbetstagare kan vara formella utbildningar inom högskolan, yrkeshögskolan, kommunal vuxenutbildning inklusive yrkesvux, uppdragsutbildningar samt internt eller externt anordnade seminarier, konferenser, föreläsningar och kurser. Vidare omfattas exempelvis lärande på arbetsplatsen.

Övervägandena redovisas i avsnitt 4.7.4.

15 § För att en arbetsgivare ska ha rätt till preliminärt stöd ska, om inte annat följer av 16 §, följande förutsättningar vara uppfyllda:

1. Arbetsgivaren ska vara bunden av ett kollektivavtal om korttidsarbete som har slutits eller godkänts av en central arbetstagarorganisation.

2. De närmare förutsättningarna för tillämpningen av korttidsarbete och vilka arbetstagare som ska omfattas ska regleras i ett lokalt kollektivavtal. *Om arbetsgivaren anordnar kompetensinsatser under den arbetsbefriade tiden och vill ha ersättning för kostnader för insatserna enligt 17 a § ska även de närmare förutsättningarna för insatserna regleras i ett lokalt kollektivavtal.*

3. Den arbetstids- och löneminskning som avtalats ska vara förenlig med 12 och 13 §§.

Om det inte finns någon lokal part på arbetstagar sidan, får ett avtal enligt första stycket 2 i stället ingås mellan arbetsgivaren och den centrala arbetstagarorganisationen.

I paragrafen anges de särskilda förutsättningar för preliminärt stöd som ska vara uppfyllda för att stöd ska lämnas när arbetsgivaren är bunden av kollektivavtal om korttidsarbete.

I *första stycket 2* har en mening lagts till. Av den tillagda meningen framgår att om arbetsgivaren anordnar kompetensinsatser under den arbetsbefriade tiden och vill ha ersättning för kostnader för insatserna enligt 17 a § ska även de närmare förutsättningarna för insatserna regleras i ett lokalt kollektivavtal. Av tillägget framgår att det inte finns någon skyldighet för en arbetsgivare att genomföra kompetensinsatser under den arbetsbefriade tiden för att arbetsgivaren ska vara berättigad till stöd för

lönkostnader vid korttidsarbete. Tillägget innebär också att en arbetsgivare kan välja att genomföra kompetensinsatser utan att dessa regleras i ett lokalt kollektivavtal utan att bli återbetalningsskyldig för stödet för lönekostnader under korttidsarbete. I ett sådant fall kan dock inte arbetsgivaren få någon ersättning för kostnaderna för kompetensinsatserna enligt 17 a §.

Övervägandena redovisas i avsnitt 4.7.5.

16 § För att en arbetsgivare som inte är bunden av ett sådant kollektivavtal som avses i 15 § ska ha rätt till preliminärt stöd ska följande förutsättningar vara uppfyllda:

1. Arbetstagarens deltagande i korttidsarbete ska ha stöd i skriftligt avtal mellan arbetsgivaren och arbetstagaren. *Om arbetsgivaren anordnar kompetensinsatser under den arbetsbefriade tiden och vill ha ersättning för kostnader för insatserna enligt 17 a § ska även de närmare förutsättningarna för insatserna regleras i ett skriftligt avtal mellan arbetsgivaren och arbetstagaren.* Ett sådant avtal ska ha ingåtts efter det att korttidsarbete aktualiserats hos arbetsgivaren.

2. Minst 70 procent av de arbetstagare inom en driftsenhet som uppfyller kraven enligt 11 § ska delta i stödberättigat korttidsarbete under stödmånaden.

3. Den arbetstids- och löneminskning som har avtalats ska vara densamma för alla deltagande arbetstagare inom driftsenheten.

4. Den arbetstids- och löneminskning som har avtalats ska vara förenlig med 12 och 13 §§.

I paragrafen anges de särskilda förutsättningar för preliminärt stöd som ska vara uppfyllda för att stöd ska lämnas när arbetsgivaren inte är bunden av kollektivavtal om korttidsarbete.

I första stycket 1 har en mening lagts till. Av denna mening följer att om arbetsgivaren anordnar kompetensinsatser under den arbetsbefriade tiden och vill ha ersättning för kostnader för insatserna enligt 17 a § ska även de närmare förutsättningarna för insatserna regleras i ett skriftligt avtal mellan arbetsgivaren och arbetstagaren. Av tillägget framgår att det inte finns någon skyldighet för en arbetsgivare att genomföra kompetensinsatser under den arbetsbefriade tiden för att arbetsgivaren ska vara berättigad till stöd för lönekostnader vid korttidsarbete. Tillägget innebär också att en arbetsgivare kan välja att genomföra kompetensinsatser utan att dessa regleras i ett skriftligt avtal mellan arbetsgivaren och arbetstagaren utan att bli återbetalningsskyldig för stödet för lönekostnader under korttidsarbete. I ett sådant fall kan dock inte arbetsgivaren få någon ersättning för kostnaderna för kompetensinsatserna enligt 17 a §.

Överväganden redovisas i avsnitt 4.7.5.

17 a § I den utsträckning arbetsgivare och arbetstagare enligt 15 eller 16 § reglerat att tid som frigörs i samband med korttidsarbete ska användas till kompetensinsatser ska ersättning lämnas till arbetsgivaren för kostnader för enskilda kompetensinsatser efter prövning av den myndighet som avses i 37 § andra stycket.

Preliminär ersättning för kompetensinsatser ska betalas med ett belopp som motsvarar högst 60 procent av kostnaden för enskilda kompetensinsatser som planeras eller har genomförts under den tid som frigörs eller har frigjorts under perioden med stöd vid korttidsarbete. Ersättningen får dock uppgå till högst det belopp som följer av föreskrifter som avses i tredje stycket 2.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela föreskrifter om

1. underlaget för preliminär ersättning för kompetensinsatser,
2. ett högsta belopp för ersättning för kompetensinsatser per arbetstagare,

3. vilka typer av kostnader som får ingå vid beräkning av ersättning för kompetensinsatser som genomförs av arbetsgivare internt eller av företag i samma koncern, och

4. ansökan om preliminär ersättning för kompetensinsatser, avstämning av preliminär ersättning för sådana insatser, anmälan om avstämning, återbetalningsskyldighet för felaktiga utbetalningar och kontroll.

Paragrafen är ny.

Av *första stycket* framgår att en arbetsgivare, i den utsträckning denne och arbetstagare enligt 15 eller 16 § reglerat att tid som frigörs i samband med korttidsarbete ska användas till kompetensinsatser, har rätt till ersättning för kostnader för enskilda kompetensinsatser efter prövning av den handläggande myndigheten. Det kan vara all den tid som frigörs eller en del av tiden. Vilken myndighet som är handläggande myndighet framgår av 37 §. En arbetsgivares kostnad för en enskild kompetensinsats är till exempel kursavgift, avgift för validering, ersättning till föreläsare, kursmaterial, reseersättning, logi och traktamente. Ersättningen för kompetensinsatser kan omfatta alla de typer av insatser som kan komma att efterfrågas av arbetstagare och arbetsgivare som förkortat arbetstiden. Förutom validering innefattas bl.a. utbildning inom högskolan, yrkeshögskolan, folkhögskolan och komvux, uppdragsutbildningar samt internt eller externt anordnade seminarier, konferenser, föreläsningar och kurser. När det gäller internt anordnade kompetensinsatser innebär begränsningen till enskilda kompetensinsatser att det bara är kostnader direkt kopplade till det enskilda utbildningsfallet som ska ersättas. Exempel på sådana kostnader kan vara kursmaterial och resekostnader. Däremot ingår inte ersättning för exempelvis utvecklingskostnader, kostnader för utbildningsmiljöer, hyra för egna lokaler eller hjälpmedel som kan användas vid kommande utbildningar. Kostnader för boende i anslutning till kompetensinsatsen kan ersättas om det är fråga om ett boende som avviker från det boende som annars krävs för arbetet.

Av *andra stycket första meningen* framgår att preliminär ersättning för enskilda kompetensinsatser ska utgå med ett belopp som motsvarar 60 procent av kostnaden för de kompetensinsatser som planeras eller har genomförts under den tid som frigörs eller har frigjorts under perioden med stöd vid korttidsarbete. Av *andra meningen* framgår att ersättningen dock får uppgå till högst det belopp som följer av föreskrifter som avses i tredje stycket 2. om föreskrifter om ett högsta belopp för ersättning för kompetensinsatser per arbetstagare som meddelats av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

Tredje stycket innehåller en upplysningsbestämmelse av vilken det framgår att regeringen med stöd av sin s.k. restkompetens enligt 8 kap. 7 § första stycket 2 regeringsformen kan meddela vissa föreskrifter om ersättning för kompetensinsatser samt vidaredelegera till en myndighet att meddela sådana föreskrifter.

Av *fjärde stycket första punkten* framgår att sådana föreskrifter kan innehålla bestämmelser om underlaget för preliminär ersättning för kompetensinsatser.

Av *andra punkten* framgår att det i föreskrifterna kan komma att anges ett högsta belopp för ersättning för kompetensinsatser per arbetstagare.

Av *tredje punkten* framgår att det i föreskrifterna kan komma att anges vilka typer av kostnader som får ingå vid beräkning av ersättning för kompetensinsatser som genomförs av arbetsgivare internt eller av företag i samma koncern.

Av *fjärde punkten* framgår att det i föreskrifterna kan regleras sådant som i fråga om stöd för lönekostnader vid korttidsarbete regleras i 18–31 och 35–36 §§, dvs. ansökan

om preliminär ersättning, avstämning av preliminär ersättning, anmälan om avstämning, återbetalningsskyldighet för felaktiga utbetalningar och kontroll.

Överväganden redovisas i avsnitt 4.7.4 och 4.7.6.

37 § Regeringen prövar frågor enligt 5, 6, 7 och 8 §§.

Skatteverket prövar frågor efter aktivering enligt 5 §. *Den myndighet som regeringen bestämmer prövar frågor enligt 17 a § efter sådan aktivering.*

Övriga frågor prövas av Tillväxtverket. Tillväxtverket ska handlägga en ansökan om godkännande enligt 5 a § skyndsamt.

Paragrafen reglerar vilken myndighet som ska vara handläggande myndighet för stöd vid korttidsarbete.

I *andra stycket* görs ett tillägg som innebär att den myndighet som regeringen bestämmer ska handlägga ärenden om ersättning för kompetensinsatser när stöd vid korttidsarbete lämnas enligt 5 §.

Det framgår av förevarande paragrafs tredje stycket att det är Tillväxtverket som är handläggare ärenden om ersättning för kompetensinsatser när stöd för lönekostnader vid korttidsarbete lämnas enligt 5 a §.

Överväganden redovisas i avsnitt 4.7.6.

4.8 Den årliga revisionens iakttagelser

Riksrevisionen har lämnat en revisionsberättelse med reservation för PRV med anledning av att det saknas uppgifter om ersättningar till ledande befattningshavare samt deras uppdrag. Med anledning av detta har PRV informerat regeringen om att nödvändiga åtgärder kommer att vidtas med anledning av Riksrevisionens reservation.

4.9 Budgetförslag

4.9.1 1:1 Verket för innovationssystem

Tabell 4.15 Anslagsutveckling 1:1 Verket för innovationssystem

Tusental kronor

2019	Utfall	247 322	Anslagssparande	-5 202
2020	Anslag	253 190 ¹	Utgiftsprognos	245 464
2021	Förslag	255 442		
2022	Beräknat	257 822 ²		
2023	Beräknat	260 894 ³		

¹ Inklusivt beslut om ändringar i statens budget 2020 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 255 442 tkr i 2021 års prisnivå.

³ Motsvarar 255 442 tkr i 2021 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Verket för innovationssystemets förvaltningsutgifter.

Regeringens överväganden

Tabell 4.16 Förändringar av anslagsnivån 2021–2023 för 1:1 Verket för innovationssystem

Tusental kronor

	2021	2022	2023
Anvisat 2020¹	253 190	253 190	253 190
Pris- och löneomräkning ²	3 192	5 581	8 664
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	-940	-949	-960
varav BP21 ³	-940	-940	-940
- Generell besparing i statsförvaltningen	-940	-940	-940
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	255 442	257 822	260 894

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2019 (bet. 2019/20:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2020. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2022–2023 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

Anslaget minskas med 940 000 kronor 2021 till följd av en generell besparing (se Förslag till statens budget, finansplan m.m. avsnitt 7.4) och beräknas fr.o.m. 2022 minskas med samma belopp.

Regeringen föreslår att 255 442 000 kronor anvisas under anslaget 1:1 *Verket för innovationssystem* för 2021. För 2022 och 2023 beräknas anslaget till 257 822 000 kronor respektive 260 894 000 kronor.

4.9.2 1:2 Verket för innovationssystem: Forskning och utveckling

Tabell 4.17 Anslagsutveckling 1:2 Verket för innovationssystem: Forskning och utveckling

Tusental kronor

2019	Utfall	3 007 541	Anslagssparande	-7 286
2020	Anslag	2 943 255 ¹	Utgiftsprognos	2 902 309
2021	Förslag	3 548 255		
2022	Beräknat	3 520 255		
2023	Beräknat	3 387 255		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2020 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för behovsmotiverad forsknings- och utvecklingsverksamhet, utveckling av innovationssystem och programanknutna utgifter. Anslaget får även användas för statsbidrag till RISE Research Institutes of Sweden AB (RISE AB) för riksmätplatser.

Regeringens överväganden

Tabell 4.18 Förändringar av anslagsnivån 2021–2023 för 1:2 Verket för innovationssystem: Forskning och utveckling

Tusental kronor

	2021	2022	2023
Anvisat 2020¹	2 953 255	2 953 255	2 953 255
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	595 000	567 000	434 000
varav BP21	595 000	542 000	409 000
- Omställning arbetsmaskiner	50 000	50 000	
- FOI-prop.	545 000	492 000	409 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	3 548 255	3 520 255	3 387 255

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2019 (bet. 2019/20:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Inom ramen för den forsknings- och innovationspolitiska propositionen, som regeringen avser att presentera under hösten 2020, föreslår regeringen att anslaget ökas med totalt 545 000 000 kronor 2021. Vidare beräknar regeringen att anslaget ökas med 492 000 000 kronor 2022 respektive 409 000 000 miljoner kronor 2023.

Anslaget ökas med 50 000 000 kronor för riktat stöd till forskning, utveckling och marknadsintroduktion för arbetsmaskiner. Vidare beräknar regeringen att anslaget ökas med 50 000 000 kronor 2022 för samma ändamål.

Regeringen föreslår att 3 548 255 000 kronor anvisas under anslaget 1:2 *Verket för innovationssystem: Forskning och utveckling* för 2021. För 2022 och 2023 beräknas anslaget till 3 520 255 000 kronor respektive 3 387 255 000 kronor.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2021 för anslaget 1:2 *Verket för innovationssystem: Forskning och utveckling* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 3 460 000 000 kronor 2022–2025.

Tabell 4.19 Beställningsbemyndiganden för anslaget 1:2 Verket för innovationssystem: Forskning och utveckling

Tusental kronor

	Utfall 2019	Prognos 2020	Förslag 2021	Beräknat 2022	Beräknat 2023	Beräknat 2024–2025
Ingående åtaganden	2 408 627	2 404 246	2 600 000			
Nya åtaganden	1 347 011	1 752 386	3 356 250			
Infriade åtaganden	-1 424 803	-1 556 632	-2 496 250	-2 050 000	-1 000 000	-410 000
Utestående åtaganden	2 404 246	2 600 000	3 460 000			
Erhållet/föreslaget bemyndigande	2 499 000	2 600 000	3 460 000			

Skälen för regeringens förslag: Bemyndigandet behövs för att de åtgärder som beslutas och bedrivs ska kunna genomföras långsiktigt. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2021 för anslaget 1:2 *Verket för innovationssystem: Forskning och utveckling* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 3 460 000 000 kronor 2022–2025.

4.9.3 1:3 Institutens strategiska kompetensmedel

Tabell 4.20 Anslagsutveckling 1:3 Institutens strategiska kompetensmedel

Tusental kronor

2019	Utfall	747 421	Anslagssparande
2020	Anslag	774 268 ¹	Utgiftsprognos
2021	Förslag	1 054 268	
2022	Beräknat	997 268	
2023	Beräknat	834 268	

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2020 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag för strategiska kompetensmedel för industriforskningsinstituterna inom och under RISE Research Institutes of Sweden AB, liksom utgifter för RISE Research Institutes of Sweden AB:s verksamhet, samt vissa omstrukturingsutgifter för RISE-instituterna.

Regeringens överväganden

Tabell 4.21 Förändringar av anslagsnivån 2021–2023 för 1:3 Institutens strategiska kompetensmedel

Tusental kronor

	2021	2022	2023
Anvisat 2020¹	759 268	759 268	759 268
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	295 000	238 000	75 000
varav BP21	295 000	238 000	75 000
- Modernisering av RISE testbäddar	200 000	150 000	
- FOI-prop.	95 000	88 000	75 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	1 054 268	997 268	834 268

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2019 (bet. 2019/20:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget. Anslaget beräknas fr.o.m. 2021 med ett bestämt nominellt belopp.

Inom ramen för den forsknings- och innovationspolitiska propositionen, som regeringen avser att presentera under hösten 2020, föreslår regeringen att anslaget ökas med totalt 95 000 000 kronor 2021. Vidare beräknar regeringen att anslaget ökas med 88 000 000 kronor 2022 respektive 75 000 000 miljoner kronor 2023.

Anslaget ökas med 200 000 000 kronor 2021 för utveckling och modernisering av test- och demonstrationsmiljöer för bioraffinaderier. För samma ändamål beräknas anslaget öka med 150 000 000 kronor 2022.

Regeringen föreslår att 1 054 268 000 kronor anvisas under anslaget 1:3 *Institutens strategiska kompetensmedel* för 2021. För 2022 och 2023 beräknas anslaget till 997 268 000 kronor respektive 834 268 000 kronor.

4.9.4 1:4 Tillväxtverket

Tabell 4.22 Anslagsutveckling 1:4 Tillväxtverket

Tusental kronor

2019	Utfall	275 770	Anslagssparande	4 538
2020	Anslag	468 375 ¹	Utgiftsprognos	467 197
2021	Förslag	327 175		
2022	Beräknat	311 071 ²		
2023	Beräknat	314 688 ³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2020 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 308 583 tkr i 2021 års prisnivå.

³ Motsvarar 308 623 tkr i 2021 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget används för Tillväxtverkets förvaltningsutgifter. Anslaget får även användas för utgifter för Tillväxtverkets uppdrag att svara för utgifter för lokaler, ekonomi- och personaladministration samt övrig administrativ service åt Nämnden för hemslöjdsfrågor.

Regeringens överväganden

Tabell 4.23 Förändringar av anslagsnivån 2021–2023 för 1:4 Tillväxtverket

Tusental kronor

	2021	2022	2023
Anvisat 2020¹	284 375	284 375	284 375
Pris- och löneomräkning ²	10 626	13 005	16 424
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer varav BP21 ³	32 174	13 691	13 889
- Förvaltningsgemensam digital infrastruktur	-364	-510	-470
- Generell besparing i statsförvaltningen	-2 260	-2 260	-2 260
- Administration regionalfonden och fonden för rättvis omställning	30 000	30 000	30 000
- Kompetensinsatser vid korttidsarbete	8 500	2 000	2 000
- Omställning och utveckling för en hållbar besöksnäring	5 000		
- Justering korttidsarbete – administration och kontroll	7 000		
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	327 175	311 071	314 688

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2019 (bet. 2019/20:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2020. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2022–2023 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

Anslaget ökas med 8 500 000 kronor 2021 och 2 000 000 kronor per år fr.o.m. 2022 för att finansiera Tillväxtverkets arbete med kompetensinsatser vid korttidsarbete.

Regeringen har i propositionen Extra ändringsbudget för 2020 – Åtgärder med anledning av coronaviruset (prop. 2019/20:132) aviserat att Tillväxtverket fr.o.m. 2021 kommer att tillföras 8 000 000 kronor per år för administrativa kostnader som uppstår i samband med handläggning av stöd vid korttidsarbete. Anslaget ökas med ytterligare 7 000 000 kronor 2021 för att förstärka Tillväxtverkets arbete med administration och

kontroll av stödet. Sammanlagt uppgår det totala beloppet till 15 000 000 kronor för 2021 för administration och kontroll av stöd vid korttidsarbete.

Anslaget ökas med 5 000 000 kronor 2021 för att finansiera Tillväxtverkets arbete med omställning och utveckling för en hållbar besöksnäring.

Anslaget ökas med 30 000 000 kronor 2021 för att finansiera Tillväxtverkets arbete med administration av regionalfonden och fonden för en rättvis omställning. Även för 2022 och 2023 beräknas anslaget öka med 30 000 000 kronor per år.

Anslaget minskas med 364 000 kronor 2021 för att finansiera förvaltningsgemensam digital infrastruktur (se utg.omr. 22 avsnitt 4.1.1). För 2022 och 2023 beräknas anslaget minska med 510 000 kronor respektive 470 000 kronor.

Anslaget minskas med 2 260 000 kronor 2021 till följd av en generell besparing (se Förslaget till statens budget, finansplan m.m. avsnitt 7.4) och beräknas fr.o.m. 2022 minskas med samma belopp.

Regeringen föreslår att 327 175 000 kronor anvisas under anslaget 1:4 *Tillväxtverket* för 2021. För 2022 och 2023 beräknas anslaget till 311 071 000 kronor respektive 314 688 000 kronor.

4.9.5 1:5 Näringslivsutveckling

Tabell 4.24 Anslagsutveckling 1:5 Näringslivsutveckling

Tusental kronor

2019	Utfall	700 370	Anslagssparande	98 652
2020	Anslag	686 022 ¹	Utgiftsprognos	629 527
2021	Förslag	977 022		
2022	Beräknat	646 022		
2023	Beräknat	331 022		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2020 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för näringslivsfrämjande åtgärder.

Regeringens överväganden

Tabell 4.25 Förändringar av anslagsnivån 2021–2023 för 1:5 Näringslivsutveckling

Tusental kronor

	2021	2022	2023
Anvisat 2020¹	793 022	793 022	793 022
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	184 000	-147 000	-462 000
varav BP21	293 000	218 000	88 000
- Entreprenörskap i skolan	18 000	18 000	18 000
- Möjliggörande av deltagande i IPCEI-projekt	200 000	200 000	70 000
- Omställning och utveckling för en hållbar besöksnäring	75 000		
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	977 022	646 022	331 022

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2019 (bet. 2019/20:FIU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Anslaget ökas med 200 000 000 kronor för möjliggörande av deltagande i projekt av gemensamt europeiskt intresse (IPCEI-projekt). Regeringen beräknar att anslaget ökas med 200 000 000 kronor 2022 och med 70 000 000 kronor per år 2023–2027 för ändamålet.

Anslaget ökas med 18 000 000 kronor 2021 för insatser för entreprenörskap inom skolväsendet och högre utbildning. Anslaget beräknas öka med 18 000 000 kronor per år 2022–2024 för samma ändamål.

Regeringen föreslår vidare att anslaget ökas med 75 000 000 kronor 2021 för insatser för omställning och utveckling för en hållbar besöksnäring.

Regeringen föreslår att 977 022 000 kronor anvisas under anslaget 1:5 *Näringslivsutveckling* för 2021. För 2022 och 2023 beräknas anslaget till 646 022 000 kronor respektive 331 022 000 kronor.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2021 för anslaget 1:5 *Näringslivsutveckling* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 670 000 000 kronor 2022–2024.

Tabell 4.26 Beställningsbemyndiganden för anslaget 1:5 Näringslivsutveckling

Tusental kronor

	Utfall 2019	Prognos 2020	Förslag 2021	Beräknat 2022	Beräknat 2023	Beräknat 2024
Ingående åtaganden	922 552	481 037	736 000			
Nya åtaganden	224 936	631 000	267 080			
Infriade åtaganden	-666 451	-376 037	-333 080	-344 571	-174 128	-151 301
Utestående åtaganden	481 037	736 000	670 000			
Erhållet/föreslaget bemyndigande	700 000	936 000	670 000			

Skälen för regeringens förslag: Bemyndigandet behövs för att de åtgärder som beslutas och bedrivs ska kunna genomföras långsiktigt. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2021 för anslaget 1:5 *Näringslivsutveckling* ingå ekonomiska

åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 670 000 000 kronor 2022–2024.

4.9.6 1:6 Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser

Tabell 4.27 Anslagsutveckling 1:6 Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser

Tusental kronor

2019	Utfall	62 237	Anslagssparande	849
2020	Anslag	62 567 ¹	Utgiftsprognos	62 771
2021	Förslag	65 342		
2022	Beräknat	66 833 ²		
2023	Beräknat	68 586 ³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2020 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 66 335 tkr i 2021 års prisivå.

³ Motsvarar 67 316 tkr i 2021 års prisivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analysers förvaltningsutgifter.

Regeringens överväganden

Tabell 4.28 Förändringar av anslagsnivån 2021–2023 för 1:6 Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser

Tusental kronor

	2021	2022	2023
Anvisat 2020¹	62 567	62 567	62 567
Pris- och löneomräkning ²	825	1 301	2 021
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	1 950	2 965	3 998
varav BP21 ³	1 950	2 950	3 950
- Generell besparing i statsförvaltningen	-50	-50	-50
- Ökade effektutvärderingar	2 000	3 000	4 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	65 342	66 833	68 586

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2019 (bet. 2019/20:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2020. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2022–2023 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

Anslaget ökas med 2 000 000 kronor 2021 för att stärka Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analysers effektutvärderingar av insatser inom företagande och innovation. För 2022 beräknas anslaget öka med 3 000 000 kronor och för 2023 beräknas anslaget öka med 4 000 000 kronor för samma ändamål.

Anslaget föreslås minskas med 50 000 kronor 2021 till följd av en generell besparing (se Förslag till statens budget, finansplan m.m. avsnitt 7.4) och beräknas fr.o.m. 2022 minskas med samma belopp.

Regeringen föreslår att 65 342 000 kronor anvisas under anslaget 1:6 *Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser* för 2021. För 2022 och 2023 beräknas anslaget till 66 833 000 kronor respektive 68 586 000 kronor.

4.9.7 1:7 Turistfrämjande

Tabell 4.29 Anslagsutveckling 1:7 Turistfrämjande

Tusental kronor

2019	Utfall	124 613	Anslagssparande
2020	Anslag	114 613 ¹	Utgiftsprognos 114 613
2021	Förslag	144 613	
2022	Beräknat	104 613	
2023	Beräknat	104 613	

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2020 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för kostnader för statens aktieägartillskott till V.S. VisitSweden AB.

Regeringens överväganden

Tabell 4.30 Förändringar av anslagsnivån 2021–2023 för 1:7 Turistfrämjande

Tusental kronor

	2021	2022	2023
Anvisat 2020¹	104 613	104 613	104 613
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	40 000		
varav BP21	40 000		
- Omställning och utveckling för en hållbar besöksnäring	20 000		
- Effektivisering och omställning av Visit Swedens verksamhet	20 000		
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	144 613	104 613	104 613

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2019 (bet. 2019/20:FIU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Anslaget ökas med 20 000 000 kronor 2021 för att finansiera en satsning på omställning och utveckling för en hållbar besöksnäring.

Anslaget ökas med 20 000 000 kronor 2021 för att finansiera en satsning på effektivisering och omställning av V.S. Visit Sweden AB:s verksamhet.

Regeringen föreslår att 144 613 000 kronor anvisas under anslaget 1:7 *Turistfrämjande* för 2021. För 2022 och 2023 beräknas anslaget till 104 613 000 kronor respektive 104 613 000 kronor.

4.9.8 1:8 Sveriges geologiska undersökning

Tabell 4.31 Anslagsutveckling 1:8 Sveriges geologiska undersökning

Tusental kronor

2019	Utfall	248 311	Anslagssparande	631
2020	Anslag	245 665 ¹	Utgiftsprognos	237 752
2021	Förslag	244 872		
2022	Beräknat	243 678 ²		
2023	Beräknat	216 841 ³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2020 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 241 979 tkr i 2021 års prisnivå.

³ Motsvarar 212 958 tkr i 2021 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Sveriges geologiska undersöknings förvaltningsutgifter.

Regeringens överväganden

Tabell 4.32 Förändringar av anslagsnivån 2021–2023 för 1:8 Sveriges geologiska undersökning

Tusental kronor

	2021	2022	2023
Anvisat 2020¹	239 665	239 665	239 665
Pris- och löneomräkning ²	3 391	5 097	7 823
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer varav BP21 ³	1 816	-1 084	-30 647
- Rättelse SGU	8 000		
- Generell besparing i statsförvaltningen	-820	-820	-820
- Sekundär utvinning av metaller	25 000	25 000	
- Naturnära jobb	7 000	4 000	
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	244 872	243 678	216 841

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2019 (bet. 2019/20:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2020. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2022–2023 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

Anslaget minskas med 820 000 kronor 2021 till följd en generell besparing (se Förslag till statens budget, finansplan m.m. avsnitt 7.4) och beräknas fr.o.m. 2022 minskas med samma belopp.

Anslaget ökas med 25 000 000 kronor 2021 för att finansiera en satsning på sekundär utvinning av metaller. Även för 2022 beräknas anslaget öka med 25 000 000 kronor.

Anslaget ökas med 7 000 000 kronor 2021 för att finansiera en satsning på naturnära jobb. Även för 2022 beräknas anslaget öka, dock med 4 000 000 kronor.

Regeringen föreslår att 244 872 000 kronor anvisas under anslaget 1:8 *Sveriges geologiska undersökning* för 2021. För 2022 och 2023 beräknas anslaget till 243 678 000 kronor respektive 216 841 000 kronor.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet**Tabell 4.33 Offentligrättslig verksamhet**

Tusental kronor

Offentligrättslig verksamhet	Intäkter till inkomsttitel (som inte får disponeras)	Intäkter som får disponeras	Kostnader	Resultat (intäkt-kostnad)	Ackumulerat resultat
Utfall 2019	9 124	0	0	9 124	0
Prognos 2020	13 300	0	0	13 300	0
Budget 2021	13 373	0	0	13 373	0

Tabell 4.34 Uppdragsverksamhet

Tusental kronor

Uppdragsverksamhet	Intäkter	Kostnader	Resultat (intäkt-kostnad)	Ackumulerat resultat
Utfall 2019	26 396	25 604	792	2 225
(varav tjänsteexport)	(7 185)	(6 874)	(311)	(661)
Prognos 2020	33 399	33 373	26	2 251
(varav tjänsteexport)	(6 656)	(6 636)	(20)	(681)
Budget 2021	33 199	33 199	0	2 251
(varav tjänsteexport)	(16 156)	(16 156)	(0)	(681)

4.9.9 1:9 Geovetenskaplig forskning**Tabell 4.35 Anslagsutveckling 1:9 Geovetenskaplig forskning**

Tusental kronor

2019	Utfall	5 923	Anslagssparande	
2020	Anslag	5 923 ¹	Utgiftsprognos	5 923
2021	Förslag	5 923		
2022	Beräknat	5 923		
2023	Beräknat	5 923		

¹ Inklusivt beslut om ändringar i statens budget 2020 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.**Ändamål**

Anslaget får användas för utgifter för att främja och stödja riktad geovetenskaplig grundforskning och tillämpad forskning.

Regeringens överväganden

Tabell 4.36 Förändringar av anslagsnivån 2021–2023 för 1:9 Geovetenskaplig forskning

Tusental kronor

	2021	2022	2023
Anvisat 2020¹	5 923	5 923	5 923
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	5 923	5 923	5 923

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2019 (bet. 2019/20:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att 5 923 000 kronor anvisas under anslaget 1:9 *Geovetenskaplig forskning* för 2021. För 2022 och 2023 beräknas anslaget till 5 923 000 kronor respektive 5 923 000 kronor.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2021 för anslaget 1:9 *Geovetenskaplig forskning* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 5 000 000 kronor 2022 och 2023.

Tabell 4.37 Beställningsbemyndiganden för anslaget 1:9 Geovetenskaplig forskning

Tusental kronor

	Utfall 2019	Prognos 2020	Förslag 2021	Beräknat 2022	Beräknat 2023
Ingående åtaganden	4 862	3 325	2 152		
Nya åtaganden	2 402	2 152	4 681		
Infriade åtaganden	-3 939	-3 325	-1 833	-3 319	-1 681
Utestående åtaganden	3 325	2 152	5 000		
Erhållet/föreslaget bemyndigande	5 000	5 000	5 000		

Skälen för regeringens förslag: Bemyndigandet behövs för att de åtgärder som beslutas och bedrivs ska kunna genomföras långsiktigt. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2021 för anslaget 1:9 *Geovetenskaplig forskning* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 5 000 000 kronor 2022 och 2023.

4.9.10 1:10 Miljösäkring av oljelagringsanläggningar

Tabell 4.38 Anslagsutveckling 1:10 Miljösäkring av oljelagringsanläggningar

Tusental kronor

2019	Utfall	11 667	Anslagssparande	2 186
2020	Anslag	14 000 ¹	Utgiftsprognos	13 858
2021	Förslag	14 000		
2022	Beräknat	14 000		
2023	Beräknat	14 000		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2020 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för efterbehandling av tömda oljelagringsanläggningar och det statliga gruvfältet i Adak, Malå kommun, inklusive miljö- och funktionskontroll, förvaltning och nödvändiga underhålls- och miljösäkrande åtgärder vid efterbehandlade anläggningar.

Regeringens överväganden

Tabell 4.39 Förändringar av anslagsnivån 2021–2023 för 1:10 Miljösäkring av oljelagringsanläggningar

Tusental kronor

	2021	2022	2023
Anvisat 2020¹	14 000	14 000	14 000
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	14 000	14 000	14 000

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2019 (bet. 2019/20:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att 14 000 000 kronor anvisas under anslaget 1:10 *Miljösäkring av oljelagringsanläggningar* för 2021. För 2022 och 2023 beräknas anslaget till 14 000 000 kronor respektive 14 000 000 kronor.

4.9.11 1:11 Bolagsverket

Tabell 4.40 Anslagsutveckling 1:11 Bolagsverket

Tusental kronor

2019	Utfall	46 125	Anslagssparande	6 160
2020	Anslag	45 285 ¹	Utgiftsprognos	40 979
2021	Förslag	45 898		
2022	Beräknat	45 542		
2023	Beräknat	45 640		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2020 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för likvidatorer och för associationsrättsliga ärenden samt förvaltning och utveckling av teknisk infrastruktur för förenklat uppgiftslämnande.

Regeringens överväganden

Tabell 4.41 Förändringar av anslagsnivån 2021–2023 för 1:11 Bolagsverket

Tusental kronor

	2021	2022	2023
Anvisat 2020¹	47 285	47 285	47 285
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	-1 387	-1 743	-1 645
varav BP21	-1 387	-1 743	-1 645
- Förvaltning av taxonomier för digitala årsredovisningar	-500	-500	-500
- Förvaltningsgemensam digital infrastruktur	-887	-1 243	-1 145
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	45 898	45 542	45 640

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2019 (bet. 2019/20:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Anslaget minskas med 887 000 kronor 2021 för att finansiera förvaltningsgemensam digital infrastruktur, (se utg.omr. 22 avsnitt 4.1.1. För 2022 och 2023 beräknas anslaget minska med 1 243 000 kronor respektive 1 145 000 kronor.

Anslaget minskas med 500 000 kronor fr.o.m. 2021 för att bidra till finansieringen av Bokföringsnämndens arbete med taxonomier för års- och koncernredovisningar samt teknisk support avseende dessa.

Regeringen föreslår att 45 898 000 kronor anvisas under anslaget 1:11 *Bolagsverket* för 2021. För 2022 och 2023 beräknas anslaget till 45 542 000 kronor respektive 45 640 000 kronor.

4.9.12 1:12 Bidrag till Kungl. Ingenjörsvetenskapsakademien

Tabell 4.42 Anslagsutveckling 1:12 Bidrag till Kungl. Ingenjörsvetenskapsakademien

Tusental kronor

2019	Utfall	8 327	Anslagssparande	
2020	Anslag	8 327 ¹	Utgiftsprognos	8 327
2021	Förslag	8 327		
2022	Beräknat	8 327		
2023	Beräknat	8 327		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2020 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till Kungl. Ingenjörsvetenskapsakademiens (IVA) grundläggande verksamhet.

Regeringens överväganden

Tabell 4.43 Förändringar av anslagsnivån 2021–2023 för 1:12 Bidrag till Kungl. Ingenjörsvetenskapsakademien

Tusental kronor

	2021	2022	2023
Anvisat 2020¹	8 327	8 327	8 327
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	8 327	8 327	8 327

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2019 (bet. 2019/20:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att 8 327 000 kronor anvisas under anslaget 1:12 *Bidrag till Kungl. Ingenjörsvetenskapsakademien* för 2021. För 2022 och 2023 beräknas anslaget till 8 327 000 kronor respektive 8 327 000 kronor.

4.9.13 1:13 Konkurrensverket

Tabell 4.44 Anslagsutveckling 1:13 Konkurrensverket

Tusental kronor

2019	Utfall	157 266	Anslagssparande	5
2020	Anslag	155 431 ¹	Utgiftsprognos	153 854
2021	Förslag	164 697		
2022	Beräknat	169 317 ²		
2023	Beräknat	171 297 ³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2020 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 167 870 tkr i 2021 års prisnivå.

³ Motsvarar 167 869 tkr i 2021 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Konkurrensverkets förvaltningsutgifter.

Regeringens överväganden

Tabell 4.45 Förändringar av anslagsnivån 2021–2023 för 1:13 Konkurrensverket

Tusental kronor

	2021	2022	2023
Anvisat 2020¹	155 431	155 431	155 431
Pris- och löneomräkning ²	1 986	3 343	5 200
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	7 280	10 543	10 666
varav BP21 ³	7 280	10 480	10 480
- Generell besparing i statsförvaltningen	-320	-320	-320
- Tillsynsansvar för UTP-direktivet	7 600	10 800	10 800
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	164 697	169 317	171 297

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2019 (bet. 2019/20:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2020. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2022–2023 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

Konkurrensverket får nya tillsynsuppgifter med anledning av EU:s direktiv, (EU) 2019/633 av den 17 april 2019, om otillbörliga handelsmetoder mellan företag i jordbruks- och livsmedelskedjan. För hantering av de nya uppgifterna ökas anslaget med 7 600 000 kronor 2021 och 10 800 000 kronor per år fr.o.m. 2022. För att bidra till finansiering minskas anslagen 1:6 *Bekämpande av smittsamma busdjursjukdomar* och 1:15 *Konkurrenskraftig livsmedelssektor* inom utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel med 1 000 000 kronor respektive 2 000 000 kronor per år fr.o.m. 2021.

Anslaget minskas med 320 000 kronor 2021 till följd av en generell besparing (se Förslag till statens budget, finansplan m.m. avsnitt 7.4) och beräknas fr.o.m. 2022 minskas med samma belopp.

Regeringen föreslår att 164 697 000 kronor anvisas under anslaget 1:13 *Konkurrensverket* för 2021. För 2022 och 2023 beräknas anslaget till 169 317 000 kronor respektive 171 297 000 kronor.

4.9.14 1:14 Konkurrensforskning

Tabell 4.46 Anslagsutveckling 1:14 Konkurrensforskning

Tusental kronor

2019	Utfall	12 760	Anslagssparande	-15
2020	Anslag	10 804 ¹	Utgiftsprognos	10 679
2021	Förslag	10 804		
2022	Beräknat	10 804		
2023	Beräknat	10 804		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2020 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för forskning med anknytning till Konkurrensverkets verksamhetsområde med forskare företrädesvis vid universitet och högskolor. Anslaget får användas för utgifter för uppdragsforskning, seminarier och informationsinsatser på konkurrens- och upphandlingsområdet. Anslaget får användas för utgifter för arvoden till ledamöter i rådet för forskningsfrågor.

Regeringens överväganden

Tabell 4.47 Förändringar av anslagsnivån 2021–2023 för 1:14 Konkurrensforskning

Tusental kronor

	2021	2022	2023
Anvisat 2020¹	10 804	10 804	10 804
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	10 804	10 804	10 804

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2019 (bet. 2019/20:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att 10 804 000 kronor anvisas under anslaget 1:14 *Konkurrensforskning* för 2021. För 2022 och 2023 beräknas anslaget till 10 804 000 kronor.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2021 för anslaget 1:14 *Konkurrensforskning* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 6 300 000 kronor 2022–2024.

Tabell 4.48 Beställningsbemyndiganden för anslaget 1:14 Konkurrensforskning

Tusental kronor

	Utfall 2019	Prognos 2020	Förslag 2021	Beräknat 2022	Beräknat 2023	Beräknat 2024
Ingående åtaganden	8 846	11 743	4 654			
Nya åtaganden	8 463	0	6 029			
Infriade åtaganden	-5 567	-7 089	-4 383	-3 021	-2 750	-529
Utestående åtaganden	11 743	4 654	6 300			
Erhållet/föreslaget bemyndigande	13 000	12 000	6 300			

Skälen för regeringens förslag: Bemyndigandet behövs för att de åtgärder som beslutas och bedrivs ska kunna genomföras långsiktigt. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2020 för anslaget 1:14 *Konkurrensforskning* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 6 300 000 kronor 2022–2024.

4.9.15 1:15 Upprustning och drift av Göta kanal

Tabell 4.49 Anslagsutveckling 1:15 Upprustning och drift av Göta kanal

Tusental kronor

2019	Utfall	158 210	Anslagssparande	
2020	Anslag	159 910 ¹	Utgiftsprognos	159 910
2021	Förslag	119 910		
2022	Beräknat	39 910		
2023	Beräknat	39 910		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2020 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag för upprustning och drift av Göta kanal.

Regeringens överväganden

Tabell 4.50 Förändringar av anslagsnivån 2021–2023 för 1:15 Upprustning och drift av Göta kanal

Tusental kronor

	2021	2022	2023
Anvisat 2020¹	159 910	159 910	159 910
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	-40 000	-120 000	-120 000
varav BP21	100 000	20 000	20 000
- Ökat basanslag för Göta kanal	20 000	20 000	20 000
- Upprustning av Göta kanal	80 000		
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	119 910	39 910	39 910

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2019 (bet. 2019/20:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Sedan 2016 genomförs en större renoveringsinsats för att återställa Göta kanal. För att AB Göta kanalbolag ska kunna färdigställa återställningen och bibehålla en framtidssäkrad kanal behöver ytterligare medel tillföras bolaget. Anslaget ökas med 20 000 000 kronor 2021 och beräknas fr.o.m. 2022 ökas med samma belopp för att det kulturhistoriska byggnadsverket ska bevaras för framtiden och skapa förutsättningar för turism och friluftsliv. Vidare ökas anslaget med 80 000 000 kronor 2021 för att kunna fortsätta upprustningen av Göta kanal.

Regeringen föreslår att 119 910 000 kronor anvisas under anslaget 1:15 *Upprustning och drift av Göta kanal* för 2021. För 2022 och 2023 beräknas anslaget till 39 910 000 kronor respektive 39 910 000 kronor.

4.9.16 1:16 Omstrukturering och genomlysning av statligt ägda företag

Tabell 4.51 Anslagsutveckling 1:16 Omstrukturering och genomlysning av statligt ägda företag

Tusental kronor

2019	Utfall	8 227	Anslagssparande	14 973
2020	Anslag	29 850 ¹	Utgiftsprognos	32 006
2021	Förslag	24 850		
2022	Beräknat	24 850		
2023	Beräknat	24 850		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2020 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för omstrukturering, genomlysning, försäljning och avveckling av företag med statligt ägande.

Regeringens överväganden

Tabell 4.52 Förändringar av anslagsnivån 2021–2023 för 1:16 Omstrukturering och genomlysning av statligt ägda företag

Tusental kronor

	2021	2022	2023
Anvisat 2020¹	24 850	24 850	24 850
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	24 850	24 850	24 850

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2019 (bet. 2019/20:FIU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att 24 850 000 kronor anvisas under anslaget 1:16 *Omstrukturering och genomlysning av statligt ägda företag* för 2021. För 2022 och 2023 beräknas anslaget till 24 850 000 kronor respektive 24 850 000 kronor.

4.9.17 1:17 Kapitalinsatser i statligt ägda företag

Tabell 4.53 Anslagsutveckling 1:17 Kapitalinsatser i statligt ägda företag

Tusental kronor

2019	Utfall	150 000	Anslagssparande	1 000
2020	Anslag	12 101 000 ¹	Utgiftsprognos	12 101 000
2021	Förslag	1 401 000		
2022	Beräknat	1 000		
2023	Beräknat	1 000		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2020 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas av regeringen, efter beslut av riksdagen i varje enskilt fall, för kapitalinsatser i statligt ägda företag. Anslaget får även användas till utgifter för att förvärva eller bilda aktiebolag för ny eller befintlig statlig företagsverksamhet.

Regeringens överväganden

Tabell 4.54 Förändringar av anslagsnivån 2021–2023 för 1:17 Kapitalinsatser i statligt ägda företag

Tusental kronor

	2021	2022	2023
Anvisat 2020¹	76 000	76 000	76 000
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	1 325 000	-75 000	-75 000
varav BP21	1 400 000		
- Kapitaltillskott till Green Cargo	1 400 000		
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	1 401 000	1 000	1 000

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2019 (bet. 2019/20:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Anslaget ökas med 1 400 000 000 kronor i syfte att ge ett kapitaltillskott till Green Cargo AB (Green Cargo). Med kapitaltillskottet ges Green Cargo förutsättningar att stärka sin finansiella ställning för att fortsatt kunna bedriva verksamhet inom godstransport på järnväg. Regeringen bedömer att kapitaltillskottet är av vikt för att nödvändiga investeringar ska kunna genomföras och för att säkerställa fortsatt god tillgänglighet av godstransport på järnväg i hela landet. Kapitaltillskottet ges mot bakgrund av den miljökompensation för godstransporter på järnväg som samtidigt föreslås för riksdagen (se utg.omr. 22). Genom miljökompensationen tillförs godsoperatörerna 400 miljoner kronor per år under perioden 2021–2025.

Regeringen föreslår att 1 401 000 000 kronor anvisas under anslaget 1:17 *Kapitalinsatser i statligt ägda företag* för 2021. För 2022 och 2023 beräknas anslaget till 1 000 000 kronor respektive 1 000 000 kronor.

4.9.18 1:18 Avgifter till vissa internationella organisationer

Tabell 4.55 Anslagsutveckling 1:18 Avgifter till vissa internationella organisationer

Tusental kronor

2019	Utfall	15 553	Anslagssparande	965
2020	Anslag	17 780 ¹	Utgiftsprognos	18 127
2021	Förslag	16 780		
2022	Beräknat	16 780		
2023	Beräknat	16 780		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2020 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för gällande avgifter och statsbidrag avseende Sveriges deltagande i internationella näringspolitiska organ.

Regeringens överväganden

Tabell 4.56 Förändringar av anslagsnivån 2021–2023 för 1:18 Avgifter till vissa internationella organisationer

Tusental kronor

	2021	2022	2023
Anvisat 2020¹	17 780	17 780	17 780
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	-1 000	-1 000	-1 000
varav BP21	-1 000	-1 000	-1 000
- Besparing av avgifter till vissa internationella organisationer	-1 000	-1 000	-1 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	16 780	16 780	16 780

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2019 (bet. 2019/20:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Anslaget minskas med 1 000 000 kronor 2021 som en besparing och beräknas fr.om. 2022 minskas med samma belopp.

Regeringen föreslår att 16 780 000 kronor anvisas under anslaget 1:18 *Avgifter till vissa internationella organisationer* för 2021. För 2022 och 2023 beräknas anslaget till 16 780 000 kronor respektive 16 780 000 kronor.

4.9.19 1:19 Finansiering av rättegångskostnader

Tabell 4.57 Anslagsutveckling 1:19 Finansiering av rättegångskostnader

Tusental kronor

2019	Utfall	24 263	Anslagssparande	13
2020	Anslag	18 000 ¹	Utgiftsprognos	17 817
2021	Förslag	18 000		
2022	Beräknat	18 000		
2023	Beräknat	18 000		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2020 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för rättegångskostnader med anledning av mål och ärenden som avser överklagande av Konkurrensverkets beslut eller vari Konkurrensverket för talan.

Regeringens överväganden

Tabell 4.58 Förändringar av anslagsnivån 2021–2023 för 1:19 Finansiering av rättegångskostnader

Tusental kronor

	2021	2022	2023
Anvisat 2020¹	18 000	18 000	18 000
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	18 000	18 000	18 000

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2019 (bet. 2019/20:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att 18 000 000 kronor anvisas under anslaget 1:19 *Finansiering av rättegångskostnader* för 2021. För 2022 och 2023 beräknas anslaget till 18 000 000 kronor respektive 18 000 000 kronor.

4.9.20 1:20 Bidrag till företagsutveckling och innovation

Tabell 4.59 Anslagsutveckling 1:20 Bidrag till företagsutveckling och innovation

Tusental kronor

2019	Utfall	279 472	Anslagssparande	
2020	Anslag	319 472 ¹	Utgiftsprognos	319 472
2021	Förslag	269 472		
2022	Beräknat	269 472		
2023	Beräknat	269 472		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2020 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till Almi Företagspartner AB, för marknadskompletterande finansiering och företagsrådgivning.

Regeringens överväganden

Tabell 4.60 Förändringar av anslagsnivån 2021–2023 för 1:20 Bidrag till företagsutveckling och innovation

Tusental kronor

	2021	2022	2023
Anvisat 2020¹	269 472	269 472	269 472
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	269 472	269 472	269 472

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2019 (bet. 2019/20:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att 269 472 000 kronor anvisas under anslaget 1:20 *Bidrag till företagsutveckling och innovation* för 2021. För 2022 och 2023 beräknas anslaget till 269 472 000 kronor respektive 269 472 000 kronor.

4.9.21 1:21 Patent- och registreringsverket

Tabell 4.61 Anslagsutveckling 1:21 Patent- och registreringsverket

Tusental kronor

2019	Utfall	318 318	Anslagssparande	-5 547
2020	Anslag	336 770 ¹	Utgiftsprognos	324 662
2021	Förslag	340 812		
2022	Beräknat	343 500 ²		
2023	Beräknat	347 419 ³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2020 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 340 812 tkr i 2021 års prisnivå.

³ Motsvarar 340 812 tkr i 2021 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Patent- och registreringsverkets förvaltningsutgifter.

Regeringens överväganden

Tabell 4.62 Förändringar av anslagsnivån 2021–2023 för 1:21 Patent- och registreringsverket

Tusental kronor

	2021	2022	2023
Anvisat 2020¹	336 770	336 770	336 770
Pris- och löneomräkning ²	4 369	7 060	10 982
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	-327	-330	-333
varav BP21 ³	-330	-330	-330
- Generell besparing i statsförvaltningen	-330	-330	-330
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	340 812	343 500	347 419

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2019 (bet. 2019/20:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2020. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2022–2023 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

Anslaget minskas med 330 000 kronor 2021 en generell besparing (se Förslag till statens budget, finansplan m.m. avsnitt 7.4) och beräknas fr.o.m. 2022 minskas med samma belopp.

Regeringen föreslår att 340 812 000 kronor anvisas under anslaget 1:21 *Patent- och registreringsverket* för 2021. För 2022 och 2023 beräknas anslaget till 343 500 000 kronor respektive 347 419 000 kronor.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet**Tabell 4.63 Offentligrättslig verksamhet**

Tusental kronor

Offentligrättslig verksamhet	Intäkter till inkomsttitel (som inte får disponeras)	Intäkter som får disponeras	Kostnader	Resultat (intäkt-kostnad)	Akkumulerat resultat
Utfall 2019	330 147	0	318 318	11 829	-2 834
Prognos 2020	320 684	0	326 000	-5 316	-8 150
Budget 2021	321 500	0	335 000	-13 500	-21 650

Tabell 4.64 Uppdragsverksamhet

Tusentals kronor

Uppdragsverksamhet	Intäkter	Kostnader	Resultat (intäkt-kostnad)	Akkumulerat resultat
Utfall 2019	33 191	32 868	323	-1 497
(varav tjänsteexport)	(19 239)	(18 147)	(1 092)	(5 878)
Prognos 2020	14 200	15 900	-1 700	-3 197
(varav tjänsteexport)	(5 200)	(4 200)	(1 000)	(6 878)
Budget 2021	21 600	22 000	-400	-3 597
(varav tjänsteexport)	(11 600)	(9 500)	(2 100)	(8 978)

4.9.22 1:22 Stöd vid korttidsarbete**Tabell 4.65 Anslagsutveckling 1:22 Stöd vid korttidsarbete**

Tusental kronor

2019	Utfall	Anslagssparande
2020	Anslag	94 910 000 ¹ Utgiftsprognos 43 000 000
2021	Förslag	2 080 000
2022	Beräknat	365 000
2023	Beräknat	365 000

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2020 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.**Ändamål**

Anslaget får användas för Tillväxtverkets utbetalningar av tidsbegränsat stöd till arbetsgivare i enlighet med lagen (2013:948) om stöd vid korttidsarbete.

Regeringens överväganden

Tabell 4.66 Förändringar av anslagsnivån 2021–2023 för 1:22 Stöd vid korttidsarbete

Tusental kronor

	2021	2022	2023
Anvisat 2020¹			
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	430 000	365 000	365 000
varav BP21	80 000	15 000	15 000
- Kompetensinsatser vid korttidsarbete	80 000	15 000	15 000
Makroekonomisk utveckling			
Volym	1 650 000		
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	2 080 000	365 000	365 000

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2019 (bet. 2019/20:FIU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen har i propositionen Extra ändringsbudget för 2020 – Åtgärder med anledning av coronaviruset (prop. 2019/20:132) aviserat att anslaget från och med 2021 kommer att tillföras 350 000 000 kronor för stöd vid korttidsarbete. Utöver detta ökar anslaget med 1 650 000 000 kronor 2021 på grund av beräknad ökad volym för stödet. Sammanlagt uppgår det totala beloppet till 2 000 000 000 kronor för 2021 och beräknas uppgå till 350 000 000 kronor per år fr.o.m. 2022 för stöd vid korttidsarbete.

Vidare ökas anslaget med 80 000 000 kronor 2021 och beräknas öka med 15 000 000 kronor per år fr.o.m. 2022 för utgifter för kompetensinsatser vid korttidsarbete.

Regeringen föreslår att 2 080 000 000 kronor anvisas under anslaget 1:22 *Stöd vid korttidsarbete* för 2021. För 2022 och 2023 beräknas anslaget till 365 000 000 kronor respektive 365 000 000 kronor.

4.9.23 1:23 Stöd till enskilda näringsidkare

Tabell 4.67 Anslagsutveckling 1:23 Stöd till enskilda näringsidkare

Tusental kronor

2019	Utfall	Anslagssparande	
2020	Anslag	3 500 000 ¹	Utgiftsprognos 3 500 000
2021	Förslag	1 500 000	
2022	Beräknat	0	
2023	Beräknat	0	

¹ Inklusivt beslut om ändringar i statens budget 2020 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för ett ekonomiskt stöd till enskilda näringsidkare vars nettoomsättning minskat i större omfattning till följd av spridningen av sjukdomen covid-19.

Regeringens överväganden

Tabell 4.68 Förändringar av anslagsnivån 2021–2023 för 1:23 Stöd till enskilda näringsidkare

Tusental kronor

	2021	2022	2023
Anvisat 2020¹			
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	1 500 000		
varav BP21	1 500 000		
- Omsättningsbaserat stöd till enskilda näringsidkare	1 500 000		
Makroekonomisk utveckling			
Volym			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	1 500 000	0	0

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2019 (bet. 2019/20:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen har i propositionen Extra ändringsbudget för 2020 – Förlängda och förstärkta stöd och ersättningar med anledning av coronaviruset (prop. 2020/21:4) föreslagit att ett nytt stöd till enskilda näringsidkare införs. För det nya anslaget *Stöd till enskilda näringsidkare* föreslogs i den Extra ändringsbudgeten att 3 500 000 000 kronor förs upp på statens budget. Eftersom utbetalningar av stödet kommer att behöva ske även under 2021 bör anslaget ökas med 1 500 000 000 kronor.

Regeringen föreslår att 1 500 000 000 kronor anvisas under anslaget 1:23 *Stöd till enskilda näringsidkare* för 2021.

4.9.24 1:24 Omställningsstöd

Tabell 4.69 Anslagsutveckling 1:24 Omställningsstöd

Tusental kronor

2019	Utfall	Anslagssparande	
2020	Anslag	46 000 000 ¹	Utgiftsprognos 14 000 000
2021	Förslag	2 000 000	
2022	Beräknat	0	
2023	Beräknat	0	

¹ Inklusivt beslut om ändringar i statens budget 2020 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för Skatteverkets utbetalningar av omställningsstöd till företag i enlighet med lagen (2020:548) om omställningsstöd.

Regeringens överväganden

Tabell 4.70 Förändringar av anslagsnivån 2021–2023 för 1:24 Omställningsstöd

Tusental kronor

	2021	2022	2023
Anvisat 2020¹			
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	2 000 000		
varav BP21	2 000 000		
- Förlängning omställningsstöd	2 000 000		
Makroekonomisk utveckling			
Volymer			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	2 000 000	0	0

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2019 (bet. 2019/20:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Efter förslag i propositionen Extra ändringsbudget för 2020 – Förstärkt stöd till välfärd och företag, insatser mot smittspridning och andra åtgärder med anledning av coronaviruset infördes ett nytt tillfälligt omställningsstöd för företag som fått minskad omsättning som en följd av spridningen av sjukdomen covid-19 (prop. 2019/20:181, bet. 2019/20:FiU61, rskr. 2019/20:353). För ändamålet avsattes 39 000 000 000 kronor. Till och med augusti 2020 har Skatteverket utbetalat 1,3 miljarder kronor i stöd. Ytterligare utbetalningar kommer att ske efter handläggning av sent inkomna ansökningar.

Regeringen har i propositionen Extra ändringsbudget för 2020 – Förlängda och förstärkta stöd och ersättningar med anledning av coronaviruset (prop. 2020/21:4) föreslagit en utökning av stödet med fler månader under 2020 och att 7 000 000 000 kronor anvisas för denna utökning. Eftersom utbetalningar av det utökade stödet kommer att behöva ske även under 2021 beräknas anslaget ökas med 2 000 000 000 kronor.

Regeringen föreslår att 2 000 000 000 kronor anvisas under anslaget 1:24 *Omställningsstöd* för 2021.

4.10 Övrig statlig verksamhet

4.10.1 Bolagsverket

Bolagsverket finansieras huvudsakligen genom avgifter. De intäkter som redovisas under inkomsttitel utgörs av stämpelskatt (inkomsttitel 9341) och förseningsavgifter (inkomsttitel 2529). Bolagsverket har tecknat avtal med Svenska Akademien om att för 46 miljoner kronor förvärva samtliga immateriella rättigheter och alla andra rättigheter knutna till Post- och inrikes tidningar (PoIT) samt PoIT:s verksamhet. Genom avtalet tar Bolagsverket därmed över utgivningsrätten till PoIT för statens räkning från och med den 1 januari 2021. Förvärvet finansieras inom Bolagsverkets låneram och utgifterna för amorteringar beräknas motsvaras av framtida avgiftsintäkter från PoIT.

Tabell 4.71 Offentligrättslig verksamhet

Tusental kronor

Offentligrättslig verksamhet	Intäkter till inkomsttitel (som inte får disponeras)	Intäkter som får disponeras	Kostnader	Resultat (intäkt-kostnad)	Ackumulerat resultat
Utfall 2019	319 278	428 542	424 925	3 617	-15 440
Prognos 2020	293 109	438 435	449 909	-11 474	-26 914
Budget 2021	295 109	429 339	446 172	-16 833	-43 747

Tabell 4.72 Uppdragsverksamhet

Tusental kronor

Uppdragsverksamhet	Intäkter	Kostnader	Resultat (intäkt-kostnad)	Ackumulerat resultat
Utfall 2019	102 874	75 281	27 593	103 359
(varav tjänsteexport)	(4 961)	(3 613)	(1 348)	(1 393)
Prognos 2020	97 052	99 833	-2 781	100 578
(varav tjänsteexport)	(4 500)	(5 000)	(-500)	(893)
Budget 2021	86 378	109 967	-23 589	76 989
(varav tjänsteexport)	(4 500)	(5 000)	(-500)	(393)

4.10.2 Patentombudsnämnden

Patentombudsnämnden finansieras genom avgifter.

Tabell 4.73 Offentligrättslig verksamhet

Tusental kronor

Offentligrättslig verksamhet	Intäkter till inkomsttitel (som inte får disponeras)	Intäkter som får disponeras	Kostnader	Resultat (intäkt-kostnad)	Ackumulerat resultat
Utfall 2019		1 032	1 445	-413	726
Prognos 2020		1 020	1 297	-277	449
Budget 2021		1 047	1 297	-250	199

4.10.3 Revisorsinspektionen

Revisorsinspektionen finansieras genom avgifter. För 2019 uppgick de totala avgiftsintäkterna till 39 394 000 kronor. Myndighetens kostnader uppgick till 40 648 000 kronor, varav personalkostnader utgjorde 27 302 000 kronor. Vid utgången av 2019 hade Revisorsinspektionen ett positivt myndighetskapital om 7 099 000 kronor.

Tabell 4.74 Offentligrättslig verksamhet

Tusental kronor

Offentligrättslig verksamhet	Intäkter till inkomsttitel (som inte får disponeras)	Intäkter som får disponeras	Kostnader	Resultat (intäkt-kostnad)	Ackumulerat resultat
Utfall 2019	25	39 394	40 648	-1 255	7 099
Prognos 2020	25	38 393	42 071	-3 678	3 421
Budget 2021	25	38 293	41 355	-3 062	359

4.11 Övriga förslag

4.11.1 Kreditgarantier för gröna investeringar

Regeringens förslag: Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2021 ställa ut kreditgarantier som uppgår till högst 10 000 000 000 kronor och som utifrån teknikneutrala kriterier ges till företag för stora industriinvesteringar i Sverige som bidrar till att nå målen i miljömålssystemet och det klimatpolitiska ramverket.

Skälen för regeringens förslag: För att nå miljömålen och främja omställningen till en mer cirkulär och biobaserad ekonomi med nettonollutsläpp till 2045 krävs industriinvesteringar i hållbar teknik som ännu inte är kommersialiserad i större skala. Samhällsnyttan av denna teknikutveckling bedöms gå utöver den nytta som tillfaller de privata aktörer som gör investeringarna.

Behov av kompletterande finansieringslösningar

De finansiella marknaderna i Sverige är väl fungerande. För företag finns generellt sett ett flertal olika finansieringsmöjligheter, t.ex. genom privat lånefinansiering och genom tillgång till statligt kapital för att främja innovativa företag. Statliga medel för forskning, innovation och kommersialisering finns även tillgängliga för företag och övriga aktörer inom innovationssystemet. Även internationella finansiella institutioner, såsom Europeiska investeringsbanken (EIB), Nordiska Investeringsbanken (NIB) och Nordiska Miljöfinansieringsbolaget (NEFCO), kan bistå med finansiering till svenska företag.

Trots väl fungerande finansiella marknader och ett utbud av statliga marknadskompletterande finansieringsinsatser riktade till företag kvarstår utmaningar för finansiering av investeringar inom vissa segment, där frånvaron av kapital får negativ inverkan på samhälleliga mål. För större industriinvesteringar som syftar till att implementera hållbar teknik i full skala bedöms sådana utmaningar finnas. Investeringar i hållbara innovationer innebär ofta att nya och obeprövade processer och tekniker tillämpas vilket också inbegriper en högre risk för investeraren. Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser (Tillväxtanalys) framhåller i analysen Omställningen till en processindustri med mycket låga växthusgasutsläpp (dnr 2016/236) från 2019 att det finns flera motiv för staten att genomföra insatser för att stödja processindustrins omställning till mycket lägre utsläpp av växthusgaser, bl.a. att investeringarna medför risker som företagen kan ha svårt att finansiera. Internationella jämförelser, såsom EU:s eko-innovationsindex, visar också att Sverige intar en ledande position när det gäller att skapa nya miljö- och klimatteknikföretag, men står sig sämre när det gäller att få dessa företag att växa. Transformativa utvecklingssteg, när en fullskalig produktion ska skiftas till en helt ny hållbar process, är också ofta så omfattande och kapitalintensiva att långivare anser det vara för riskfyllt att bidra med hela finansieringen. Utöver detta tillkommer osäkerhet kring framtida policybeslut, dvs. om de politiska systemen kommer att fatta beslut som stödjer den utveckling som investeringen förutsätter. Detta medför en risk för att industriinvesteringar som är viktiga för både hållbarhetsarbetet och svensk industris långsiktiga konkurrenskraft uteblir. Under en lågkonjunktur kan investerare ofta reagera genom att bli än mindre benägna att ta risker. Också projekt som är långt komna i planeringsarbetet kan komma att utebli eller försenas. Lågkonjunkturen riskerar därigenom att få mer långsiktiga negativa effekter på såväl miljö- och klimatarbetet som sysselsättning och konkurrenskraft, vilket gör det än mer betydelsefullt att frigöra kapital för långsiktiga investeringar.

Sammantaget finns ett behov av statlig intervention i form av en kompletterande teknikneutral finansieringslösning för att möta behovet av kapital för stora industriinvesteringsprojekt i Sverige som bidrar till att nå målen i miljömålssystemet och det klimatpolitiska ramverket.

En statlig kreditgaranti möjliggör finansiering av samhällsviktiga investeringar i ny teknik

En statlig kreditgaranti innebär att staten upp till ett visst belopp går i borgen för någon annans betalningsåtagande. Syftet är att öka långivarens vilja att bevilja låntagaren en kredit genom att staten bär delar av risken för lånet. Därmed kan omfattningen av den verksamhet som stöds genom kreditgarantin öka.

Bestämmelser om statliga kreditgarantier finns i budgetlagen (2011:203) och i förordningen (2011:211) om utlåning och garantier. Enligt budgetlagen ska en avgift tas ut för kreditgarantin som motsvarar statens förväntade kostnad för åtagandet, vilket innebär att avgiften ska avspegla risken för kreditförluster (förväntad förlust) och även statens administrativa kostnader. Om det krävs till följd av bestämmelserna om statsstöd i artikel 107 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget), får avgiften sättas högre.

Statliga kreditgarantier bidrar till att möjliggöra finansiering av samhällsviktiga investeringar i ny teknik, vilket innebär att sådana investeringar kan genomföras i ökad omfattning. Som framgått ovan bedöms behovet av finansieringslösningar främst avse större industriinvesteringsprojekt som syftar till att implementera hållbar teknik. De investeringar som kan komma ifråga bedöms vara av en sådan omfattning att de kan bära kostnaden för en riskavspeglande garantiavgift.

Behov av prövning enligt EU:s statsstödsregler

Enligt artikel 107.1 i EUF-fördraget är stöd som ges av en medlemsstat eller med hjälp av statliga medel, av vilket slag det än är, som snedvrider eller hotar att snedvrida konkurrensen genom att gynna vissa företag eller viss produktion, oförenligt med den gemensamma marknaden i den utsträckning det påverkar handeln mellan medlemsstaterna. Dessa allmänna kriterier är också tillämpliga på statliga kreditgarantier. Bedömningen av om en garanti utgör statligt stöd eller inte, och hur stort stödbeloppet i så fall är, görs vid den tidpunkt då det är aktuellt att ställa ut garantin. Förslaget kommer att utformas så att åtgärden är förenlig med EU:s regler om statligt stöd.

Omfattning av kreditgarantier för gröna investeringar

Statliga kreditgarantier för gröna investeringar bör kunna ställas ut under flera år. Garantiåtaganden bör kunna ingås med start under första halvåret 2021 och behovet av kreditgarantier under det inledande året beräknas till högst 10 000 000 000 kronor. Riksdagen bör mot denna bakgrund bemyndiga regeringen att under 2021 ställa ut kreditgarantier som utifrån teknikneutrala kriterier ges till företag för stora industriinvesteringar i Sverige som bidrar till att nå målen i miljömålssystemet och det klimatpolitiska ramverket som uppgår till högst 10 000 000 000 kronor. För 2022 beräknas garantiramen till 15 000 000 000 kronor och för 2023 till 25 000 000 000 kronor.

5 Utrikeshandel, export- och investeringsfrämjande

5.1 Mål för utrikeshandel, export- och investeringsfrämjande

Regeringens förslag: Målet för utrikeshandel, export- och investeringsfrämjande är en fri, hållbar och rättvis internationell handel, en välfungerande inre marknad, växande export och internationella investeringar i Sverige.

Skälen för regeringens förslag: I enlighet med 10 kap. 3 § budgetlagen ska det finnas mål beslutade av riksdagen för den verksamhet som redovisas i budgetpropositionen. Det finns inget mål beslutat av riksdagen för området Utrikeshandel, export- och investeringsfrämjande.

Riksdagen har tillkännagett för regeringen att den bör dels utveckla en tydligare resultatredovisning för området Utrikeshandel, export- och investeringsfrämjande, dels senast i budgetpropositionen för 2021 återkomma med ett förslag till riksdagen om ett mål för området Utrikeshandel, export- och investeringsfrämjande (bet. 2019/20:NU1 punkt 1, rskr. 2019/20:123). Ett mål för området behandlas i detta avsnitt medan resultatredovisningen behandlas i efterföljande avsnitt.

Regeringen vill främja en fri, hållbar och rättvis världshandel. För att möjliggöra en fortsatt stark utrikeshandel, med positiva effekter på ekonomin som helhet, verkar regeringen för en öppen och fri internationell handel och främjar användningen och utvecklingen av internationella standarder som stödjer genomförandet av Parisavtalet och Agenda 2030. Regeringen verkar för att främja jämställdhetsaspekter av handeln i enlighet med regeringens feministiska handelspolitik. Handelsavtal ska respektera demokratiskt fattade beslut och främja skydd av arbetstagares rättigheter.

Sveriges välstånd är beroende av en fri och öppen världshandel. Det multilaterala regelbaserade handelssystemet genom WTO skapar förutsägbarhet och lika villkor för alla länder. EU:s regelverk för den inre marknaden skapar därtill förutsättningar för en väl fungerande handel på den ojämförligt största marknaden för svenska varor och tjänster.

En ökad export möjliggör ökad import och därmed ett ökat handelsutbyte med omvärlden vilket är värdefullt för hela ekonomin. Frihandel möjliggör export, import och investeringsflöden. Utländska direktinvesteringar i Sverige bidrar till ökad sysselsättning och hållbar tillväxt i hela landet.

Regeringen föreslår därför att det övergripande målet för området är en fri, hållbar och rättvis internationell handel, en väl fungerande inre marknad, växande export och internationella investeringar i Sverige.

Därmed anser regeringen att riksdagens tillkännagivande är tillgodosett i den del det avser att återkomma om ett mål för området Utrikeshandel, export- och investeringsfrämjande (bet. 2019/20:NU1 punkt 1, rskr. 2019/20:123).

5.2 Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder

I näringsutskottets betänkande avseende budgetpropositionen för 2020 (bet. 2019/20:NU1 punkt 1, rskr. 2019/20:123) tillkännager riksdagen för regeringen att den bör utveckla en tydligare resultatredovisning för området Utrikeshandel, export- och investeringsfrämjande. Arbetet med att utveckla resultatredovisningen har pågått parallellt med att ta fram ett förslag till ett nytt mål för området. Syftet med arbetet har varit att göra sambanden mellan mål, gjorda insatser, uppnådda resultat och regeringens budgetförslag tydligare.

För att tydliggöra sambanden och öka möjligheterna att följa resultat har området delats upp i delmål. Utvecklingen av resultatredovisningen är ett pågående arbete. Målsättningen är att resultatredovisningen efter en fortsatt dialog med näringsutskottet ska ge en tydligare redogörelse för hur regeringen anser att insatserna inom området relaterar och bidrar till områdets mål i stort. Därmed anses det som utskottet anför om resultatredovisningens utformning inte vara slutbehandlat.

Antalet resultatindikatorer och bedömningsgrunder har minskats för att det ska bli tydligare vilka som är centrala för resultatbedömningen. I resultatredovisningen används dock vissa av de tidigare angivna resultatindikatorerna och bedömningsgrunderna som komplement.

Som alla områden ska området bidra till genomförandet av Agenda 2030.

I tabell 5.1 redovisas hur mål och indikatorer är kopplade till varandra. Indikatorerna täcker inte in alla verksamheter inom området. De indikatorer som valts bedöms dock ge tillräcklig information för att kunna göra generella bedömningar av resultatutvecklingen.

Indikatorerna som mäter resultaten av regeringens exportstrategi (skr. 2015/16:48) valdes i samband med att strategin beslutades. Detta har möjliggjort att mäta resultaten av exportstrategin under 2015–2019. De utvalda indikatorerna i tabell 1.1 omfattar huvudsakligen indikatorerna i exportstrategin.

Tabell 5.1 Mål och indikatorer inom Utrikeshandel, export- och investeringsfrämjande

Mål	En fri, hållbar och rättvis internationell handel, en välfungerande inre marknad, växande export och internationella investeringar i Sverige				
Delmål	Öka Sveriges export	Öka utländska direktinvesteringar i Sverige	Stärka Sveriges handelspolitiska intressen	Effektivisera den inre marknaden	Säkra en välfungerande europeisk och internationell kvalitetsinstrukturer
	Indikatorer: – Sveriges export i absoluta tal och som andel av BNP – Andel och antal exporterande företag – Antal små och medelstora företag som exporterar – Antal "nya" exportföretag	Indikatorer: – Utländska direktinvesteringar i Sverige – Pågående investeringsprocesser – Högkvalitativa utländska investeringar	Indikatorer: – Utvecklade regelverk och avtal som medför lägre tullar, lättare regelbördor och bättre förutsättningar för handel – Integrerade hållbarhetsaspekter i handelspolitiken	Indikatorer: – Utvecklingen när det gäller hinder och nationella särregler – Genomförandet av EU-lagstiftning – Flödet av varor och tjänster – Genomförandet av grön omställning	Indikatorer: – Nationell kundnöjdhet – Deltagande i europeiska och internationella ackrediteringsorganisationer – Samverkan inom svensk standardisering – Deltagande i europeisk och internationell standardisering

5.3 Resultatredovisning

Den resultatredovisning som lämnas i budgetpropositionen bygger huvudsakligen på resultat som avser 2019. Sedan dess har förutsättningarna inom många områden ändrats på ett genomgripande sätt. Den pågående spridningen av det nya coronaviruset som orsakar sjukdomen covid-19 innebär en global kris med stora konsekvenser för människors liv, hälsa och ekonomi i Sverige och internationellt. Regeringen har vidtagit flera åtgärder för att minska effekterna av pandemin, bland annat ökat ramen för Exportkreditnämndens exportkreditgarantier. I resultatredovisningen beaktas även resultatet av åtgärder som vidtagits under 2020 i den utsträckning det finns relevant underlag tillgängligt.

5.3.1 En fri, hållbar och rättvis internationell handel, en välfungerande inre marknad, växande export och internationella investeringar i Sverige

Regeringen lanserade en exportstrategi i september 2015 (skr. 2015/16:48) i syfte att stärka svenska företags export- och internationaliseringsmöjligheter på viktiga marknader och för att öka antalet exporterande företag. Strategin har gett goda resultat. Efter fyra år bröts en negativ trend för den svenska exporten. Exportökningen fick stöd av en global stark konjunktur och den svenska kronans kursutveckling under perioden. Strategins målandikatorer visar i stor utsträckning på positiva resultat. Den ökande exporten har möjliggjort ökad import och lett till ökade handelsutbyten med omvärlden. Målen i exportstrategin står därför i samklang med målen för hela verksamhetsområdet.

Omvärldsförändringarna har fortsatt sedan Sveriges exportstrategi lanserades 2015. För att möta dessa utmaningar och möjligheter beslutade regeringen i december 2019

en ny och utvecklad export- och investeringsstrategi (UD2019/19211). Målen för den utvecklade strategin bygger på resultaten av den tidigare exportstrategin.

5.3.2 Öka Sveriges export

Detta delmål rör exportfrämjande och näringslivets internationalisering. Det innehåller verksamhet och insatser som syftar till att främja en ökad export och stötta svenska företag att i större utsträckning exportera och bli en del av den globala ekonomin. Det innefattar även exportfinansiering genom statsstödda exportkrediter.

Exportfrämjande

Utfallet för Sveriges exportstrategis primära målkriterier inom exportfrämjande utvecklades positivt under 2019 (se tabell 5.2). Varuexporten ökade med 5,3 procent i löpande priser och tjänsteexporten med 13,1 procent. Sedan 2014 har ökningen uppgått till 34,7 respektive 33,6 procent. Det samlade exportvärdet som andel av BNP har växt drygt en procentenhet under förra året och knappt tre procentenheter över hela perioden från 2014. Exportfrämjandet syftar också till att bidra till att andelen och antalet exporterande företag med minst en anställd ökar. Resultatet under 2019 visar marginella förändringar för dessa indikatorer, medan antalet exporterande företag över den längre tidsperioden sedan 2014 har ökat med nästan fem procent. Under 2019 tillkom 6 471 antal nya exportföretag med minst en anställd.

Tabell 5.2 Exportstrategins primära målkriterier

	Enhet	Förändring 2019/2018	Förändring 2019/2014
Varuexport	Procent (löpande priser)	5,3	34,7
Tjänsteexport inkl. turism	Procent (löpande priser)	13,1	33,6
Export som andel av BNP	Procent (fasta priser)	1,3	2,7
Andel exporterande företag	Procentenheter	-0,2	-1,1
Antal exporterande företag	Procent	1,1	4,8
Antal "nya" exporterande företag	Antal	6 471	

Källa: SCB.

Exportfrämjandet sker i huvudsak genom Sveriges export- och investeringsråd, (Business Sweden), Exportkreditnämnden (EKN) och AB Svensk Exportkredit (SEK). Därtill genomförs även vissa insatser av Svenska institutet, Tillväxtverket, Swedfund International AB samt VisitSweden.

Tillväxtverket har haft två centrala regeringsuppdrag i genomförandet av exportstrategin sedan 2016 med syfte att underlätta företagens internationaliseringsprocess; dels inrättandet av regionala exportcentra, dels arbetet med export- och internationaliseringsinnehållet på den digitala plattformen verksamt.se. 2019 är det första verksamhetsåret där samtliga 21 regionala exportcentra, REC, har varit igång hela året. På nationell nivå har ett omfattande strategiarbete inletts med utgångspunkt i ett tillgängligt främjarsystem i hela Sverige, utveckla erbjudandet för företagen liksom kunskapen om företagets internationalisering. På regional nivå har fokus varit på gemensamma erbjudanden ut mot företag. Under 2019 har 396 gemensamma seminarier och konferenser med över 10 000 deltagare arrangerats av de regionala partnerskapen i regionala exportcentra. Under 2019 har fokus för Tillväxtverkets arbete med verksamt.se legat på förvaltning och förbättring av

befintligt innehåll och utveckling av en ny teknisk plattform där företag kan hitta rådgivare och andra stöd utifrån sina behov. Redovisade resultat ligger i linje med verksamt.se i stort.

Exportfrämjande är en av utrikesförvaltningens kärnverksamheter. Svenska ambassader och generalkonsulat spelar en viktig roll i genomförandet av exportfrämjandet i nära samarbete med andra främjaraktörer, så som Business Swedens utlandskontor inom lokala Team Sweden-nätverk vilka fortsätter att utvecklas.

Under 2019 gjordes några större enskilda exportfrämjande insatser som finansierades från detta anslag. Sveriges deltagande som partnerland vid Hannovermässan i april 2019, projektlett av Business Sweden, samlade 132 svenska partners (företag i olika storlekar, lärosäten, offentliga aktörer, innovationskluster, mm) som medverkade under temat ”Sweden Co-Lab - Come Collaborate With Us”. Syftet var att positionera Sverige som en så kallad ”hotspot” för innovation, digitalisering, hållbarhet och som en aktör som skapar lösningar för framtidens smarta industri. Sammanfattningsvis visade utvärderingen att deltagarna var mycket nöjda med projektet som ansågs vara en lyckad främjandeinsats som mött förväntningarna, stärkt nätverk och ökat chanserna att lyckas med framtida expansion internationellt. Ett stort genomslag nåddes i såväl traditionell media som digitala kanaler och flera affärssamarbeten utvecklades. Särskilt framgångsrikt var startup-företagens deltagande där 60 procent av deras möten med multinationella företag ledde till uppföljande aktiviteter.

Världsutställningen i Dubai ”Expo2020” är en annan större satsning som också ryms inom ramen för exportfrämjandet. Under 2019 fortgick förberedelserna inför Sveriges deltagande i världsutställningen Expo 2020 i Dubai inom ramen för det kommittédirektiv som regeringen fattade beslut om i december 2017. Under årets första månader genomfördes projektering inför byggnationen av den svenska paviljongen. Parallellt har arbetet med att knyta till sig företag och organisationer till det svenska Expo-deltagandet fortsatt och vid årets slut var totalt ett åttiofem externa aktörer engagerade i arbetet. Med anledning av utbrottet av covid-19 har invigningen av Expo 2020 flyttats fram ett år.

En plattform för internationellt hållbart företagande har lanserats (UD2020/07048), baserad på skrivelsen om hållbart företagande (skr. 2015/16:69) och Sveriges nationella handlingsplan för företagande och mänskliga rättigheter, utarbetad i linje med FN:s vägledande principer för företag och mänskliga rättigheter. Plattformen har en bred ansats utifrån en tydlig förväntan på företag att respektera mänskliga rättigheter i all sin verksamhet, både i Sverige och utomlands.

Regeringskansliets webbutbildning om hållbart företagande, framtagen för ambassaderna i syfte att förbättra stödet till företag i deras hållbarhetsarbete, har under året lanserats till EU-delegationerna runt om i världen.

Sveriges export- och investeringsråd (Business Sweden)

Det statliga uppdraget till Business Sweden omfattar i enlighet med preciseringarna i riktlinjebeslutet från regeringen: grundläggande exportservice, småföretagsprogram, samt riktat exportfrämjande.

Inom det riktade exportfrämjandet ingår bland annat delegationsresor, seminarier och andra affärsnära insatser för främjandet av svenska företags affärsmöjligheter inom till exempel system- och projektexport och internationell upphandling med särskilt fokus på nya tillväxtmarknader och FN-systemet. Business Sweden ska härvidlag redovisa ett antal uppgifter om sin verksamhet inom det statliga uppdraget, såsom antalet

genomförda insatser och antalet deltagande företag, besvarade förfrågningar, anmälda handelshinder, mm. Därtill ska Business Sweden redovisa företagens bedömning av insatserna och deras förväntade effekt samt bland annat företagens övergripande uppfattning om Business Sweden och dess tjänster i ett nöjd-kund-index (NKI) eller på motsvarande sätt.

Business Swedens NKI för hela verksamheten under 2019 var 87, samma som året före. Resultatet baseras på en betydligt högre svarsvolym 2019 jämfört med 2018. NKI ligger på 80 eller högre för samtliga verksamheter som mäts. Enstaka tjänster (Exportinformation) har sänkt sitt NKI, men ligger fortfarande på en mycket hög nivå (90 under 2019 från 93 under 2018).

Business Sweden följer upp sina resultat dels genom att mäta kundnöjdhet, dels genom att mäta effekt. Business Sweden genomför löpande mätningar och uppföljningar av kundnöjdhet och affärsnytta av tjänster och aktiviteter. Det nya systemet för att mäta kundnöjdhet, som påbörjades under 2018 och vidareutvecklades under 2019, har gett resultat sett till mätmetodik vilket syns genom en volymökning i mätningar. Systemet fortsätter att utvecklas under 2020.

Effekter mäts både via enkäter (baserade på självskattning av kunden) och via statistiska analyser baserade på registerdata. Både omedelbart efter avslutad aktivitet och vid uppföljning några månader senare visar företag hög förväntan på positiv påverkan på att göra affärer utifrån stödet eller aktiviteten.

Under 2019 coachade Business Sweden 167 olika småföretag i totalt 198 projekt, som erbjuder skräddarsytt stöd till insteg på marknader över hela världen. Därtill har 199 startup- och scaleup-företag tagit del av det första steget inom den särskilda satsningen på de minsta företagen med en global marknad ”Born Globals”.

Under 2019 genomförde Business Sweden en studie med 2 900 företag där effekten av de exportfrämjande insatserna inom Småföretagsprogrammet under perioden 2011–2017 sammanstälts. Jämfört med en kontrollgrupp som inte tagit del av åtgärder har de deltagande företagens omsättningsnivåer ökat med i genomsnitt 26 procent tre år efter deltagandet. Dessutom har antalet anställda ökat med i genomsnitt 12 procent. Hos företag med tidigare erfarenhet av exportverksamhet har exportomsättningen ökat med över en tredjedel mer än kontrollgruppen tre år efter deltagandet. Hos företag utan tidigare erfarenhet av exportverksamhet ökar sannolikheten att företaget i fråga bedriver exportverksamhet med 20 procent tre år efter deltagandet. Överlevnadsgraden är nio procent högre bland deltagarföretagen jämfört med kontrollgruppen.

I riktlinjebeslutet för Business Swedens statliga uppdrag finns en strävan att i så hög grad som möjligt inkludera bägge könen i främjandet av svenska företags internationella affärer, exempelvis i nomineringar till handelssekreterare och i delegationer. Under 2019 var det genomsnittliga antalet kvinnliga deltagare 33 procent i de större delegationsresorna.

För att tillgodose önskemål från riksdagen om förbättrad resultatredovisning och tydligare styrning av Business Sweden har regeringen gett Business Sweden i uppdrag att föreslå nya indikatorer för hur verksamhetens resultat ska mätas och redovisas.

Projektexport och internationell upphandling

Affärsnära insatser för främjandet av svenska företags affärsmöjligheter inom projektexport och internationell upphandling med fokus på tillväxtmarknader och FN-systemet delfinansieras under detta anslag. Under året genomfördes 36 insatser där 139 unika företag deltog. Resultatet från arbetet under 2019 visar att 90 procent av

de deltagande företagen ansåg att insatsen varit värdefull. En fjärdedel tog steget ut på nya marknader och nära tre fjärdedelar fick direktkontakt med kund. Dessutom uppgav 13 procent att insatsen bidragit till affär direkt. Insatserna över åren 2017–2019 har lett till direkta affärer till ett värde om drygt 7 miljarder kronor. Nytt för 2019 är en särskild satsning med utländska totalentreprenörer till vilkas byggprojekt svenska företag kan utgöra underleverantörer. Under det gångna året har satsningen redan lett till kreditbeslut som omfattar 3 miljarder kronor i svenskt affärsvärde.

För att bidra till att svenska företag vinner internationellt upphandlade affärer inom ramen för till exempel FN med fokus på kris och katastrof genomfördes tio insatser med totalt 78 deltagande företag. Antalet svenska företag registrerade i FN:s leverantörsdatabas ökade till 851 (april 2020) från 721 (2018). FN-systemets upphandling av svenska produkter och tjänster ökade avsevärt under 2018 till 47,6 miljoner USD (data för 2019 ej tillgänglig än).

Baserat på de insatser där delegationer, seminarier eller liknande ägde rum ligger det genomsnittliga kvinnliga deltagandet på 26 procent. Vid varje insats påtalas vikten av kvinnligt deltagande och om en delegation från Team Sweden deltar ska den föregå med gott exempel vad gäller kvinnliga representanter.

Swedfunds s.k. projektaccelerator, som delvis finansieras med medel från anslaget för exportfrämjande, syftar till att bidra till att hållbara infrastrukturprojekt utvecklas och finansieras genom förstudier och andra projektförberedande insatser. Samtidigt skapas affärsmöjligheter för företag som erbjuder hållbara och långsiktigt lönsamma lösningar. Sedan 2016 har 21 insatser initierats och fyra av dem har avslutats, dvs 17 insatser är pågående i någon fas i projektcykeln. Under 2019 har samarbetet med de multilaterala utvecklingsbankerna utvecklats. En förstudie resulterade i beslut om att etablera en hållbar kollektivtrafiklösning för Abidjan i Elfenbenskusten i nära samverkan med bland annat Världsbanken. Ett svenskt företag vann en första upphandling.

Exportfinansiering

Efterfrågan på EKN:s exportkreditgarantier är fortsatt hög och framgår i nedanstående tabell. I den höga efterfrågan ryms ett stort antal nya affärer och fler kunder i de små och medelstora företagen än någonsin. De affärer som EKN garanterade under året beräknas bidra till cirka 31 600 arbetstillfällen i Sverige (30 300 föregående år) och drygt 31 miljarder kronor av svensk BNP (32 miljarder föregående år).

Tabell 5.3 Exportkreditnämndens verksamhet

Miljoner kronor

	2019	2018	2017	2016	2015
Garantier	195 862	193 295	181 485	201 502	214 134
<i>varav nya garantier</i>	<i>54 231</i>	<i>56 816</i>	<i>39 914</i>	<i>43 610</i>	<i>90 056</i>
Myndighetskapital	24 930	23 863	22 860	21 434	22 737
Resultat	1 067	1 004	1 418	-1 057	194

Källa: Exportkreditnämnden.

Vid utbrottet av covid-19 fattade EKN flera snabba beslut om åtgärder för att säkerställa att exportföretagen får tillgång till exportkreditgarantier så att affärer kan genomföras. För att kunna möta den ökade efterfrågan ökade regeringen EKN:s ram

för exportkreditgarantier i propositionen Vårändringsbudget för 2020 (prop. 2019/20:99, utg. omr. 24).

Volymerna för nya exportkrediter visade på en fortsatt god efterfrågan för de statsstödda exportkrediterna (Commercial Interest Reference Rate, CIRR) som AB Svensk Exportkredit (SEK) ställer ut. CIRR-systemet gav 2019 ett underskott på ca 24 miljoner kronor vilket var mindre än vad som förutsågs vid ingången av året.

Tabell 5.4 Resultat i systemet med statsstödda exportkrediter, s.k. CIRR-krediter

Miljoner kronor

	2019	2018	2017	2016	2015
Nya CIRR-krediter	15 500	4 916	36 909	10 804	50 825
Utestående CIRR-krediter	76 120	69 922	49 124	49 802	43 128
Överskott/underskott i CIRR-systemet	-24	18	125	235	164

Källa: AB Svensk Exportkredit.

5.3.3 Öka utländska direktinvesteringar i Sverige

Detta delmål rör den investeringsfrämjande verksamheten och syftar till att attrahera och underlätta för utländska investeringar i Sverige och därmed bidra till ökad sysselsättning och hållbar tillväxt i hela landet. Delmålet innefattar även insatser för att attrahera internationell kompetens och marknadsföra Sverige som attraktivt investeringsland.

Business Sweden ansvarar för huvuddelen av det statligt finansierade investeringsfrämjandet. Business Sweden ska i investeringsfrämjandet nära samverka med berörda nationella, regionala och lokala aktörer. Vissa uppdrag i investeringsfrämjandet, till exempel för kommunikation respektive talangattraktion, ges till Svenska Institutet och Verket för innovationssystem (Vinnova).

Business Sweden prioriterar i sin investeringsfrämjande verksamhet högkvalitativa investeringar genom utvärdering av genomförda utländska investeringar utifrån antalet nya arbetstillfällen, volymen på investerat kapital, potentialen för följdinvesteringar med mera. Processen ger vägledning för prioriteringar i både det löpande och det långsiktiga arbetet, samt ger ett viktigt mått för att utvärdera resultaten av det statliga investeringsfrämjandet. Modellen bidrar till att styra verksamheten mot de strategiska och operativa målen (effektmål), strategiskt viktiga investeringar (kvalitet) samt att Business Sweden levererar tjänster med högt mervärde (kundnöjdhet).

Tabell 5.5 Riktat investeringsfrämjande

	2019	2018	2017	2016
Totalt antal investeringar	63	72	55	65
Investeringar av hög kvalitet	38	44	29	25
Antal öppna investeringsprocesser	1 223	1 100	1 050	1 100
Antal nya investeringsprocesser	741	498	530	500
Investerarnöjdhet	86	88	89	89

Källa: Business Sweden.

I 2019 års resultat har Business Sweden medverkat till 63 (för år 2018, 72) utländska investeringar varav 38 (44) av ”hög kvalitet” (High Quality Investments, HQI) enligt Business Swedens utarbetade kvalitetsmodell för styrning och utvärdering av verksamheten. Målet för 2019 var 40 (34) högkvalitativa investeringar. Ett tydligt fokus ligger på att främja investeringar som kan resultera i hög kvalitet vilket har

resulterat i att andelen HQI i relation mot totalen har ökat ytterligare. Kundnöjdheten inom investeringsfrämjandet låg på 86 (88) av 100.

En investeringsprocess startar när en potentiell investerarkontakt har kvalificerats och det finns ett initialt intresse för Sverige. Ofta är processerna långa varför en investeringsprocess kan vara öppen under flera år. En utveckling kan skönjas under 2019 där antalet genomförda investeringar gått ner något medan antalet nya påbörjade processer ökat väsentligt.

En del av förslagen från betänkandet ”Ett effektivt offentligt främjande av utländska investeringar” (SOU 2019:21) kunde inkluderas i den uppdaterade export- och investeringsstrategin vilken lanserades i slutet av året.

5.3.4 Stärka Sveriges handelspolitiska intressen

Internationell handelspolitik

Sveriges export och import av såväl varor som tjänster ökade under året, trots ett turbulent år för världshandeln. Utdragna handelskonflikter mellan inte minst USA och Kina har påverkat världshandeln och lett till en ökad global trend mot protektionism och unilateralt agerande. Världshandelsorganisationens (WTO) förmåga att upprätthålla globala spelregler har satts på prov och organisationen har ifrågasatts.

Sverige har aktivt verkat för att försvara det multilaterala handelssystemet, värna WTO och dess regelverk och motverka protektionism i alla dess former. Inom ramen för EU:s gemensamma handelspolitik har Sverige agerat för ambitiösa och progressiva handelsavtal med tredje land, för att avveckla handelshinder och för att stärka hållbarhets- och jämställdhetsaspekterna i EU:s handelsavtal. Dessutom har Sverige verkat pådrivande i de förhandlingar som pågår inom WTO, bland annat om ett regelverk för elektronisk handel, och för att reformera och modernisera WTO samt tillsammans med likasinnade arbetat för ett stärkt fokus på miljö och klimat i WTO. Sveriges har fortsatt vara en betydande givare av handelsrelaterat bistånd till utvecklingsländer.

EU:s frihandelsavtal med Japan trädde i kraft i februari 2019. Frihandelsavtalet med Singapore ratificerades av båda parter och trädde ikraft i november 2019. I juni 2019 undertecknades ett frihandelsavtal och ett investeringsskyddsavtal mellan EU och Vietnam. En principöverenskommelse nåddes i juni 2019 i förhandlingarna om ett frihandelsavtal med det sydamerikanska handelsblocket Mercosur. Framsteg har gjorts i förhandlingar om frihandelsavtal med Australien, Nya Zeeland, Mexico, Chile och Indonesien.

Kommerskollegium har bistått regeringen med bland annat analyser av olika aspekter av EU:s inre marknad, av svenska intressen i frihandelsavtal, av EU:s gemensamma handelspolitik och av världshandelns utveckling samt analyser relaterade till handel och hållbarhet samt jämställdhet. Flera rapporter i informations- eller påverkanssyfte har publicerats under året. Detta arbete har bidragit till att svenska positioner och förslag har fått bra genomslag, inte minst inom EU. Därtill har Kommerskollegium fortsatt bedrivit arbete gentemot allmänhet och företag, som att svara på frågor om export och import eller ta emot anmälningar om handelshinder på EU:s inre marknad. Kommerskollegium har fortsatt sitt handelsrelaterade utvecklingssamarbete, exempelvis utbildningen av handelspolitiska tjänstemän från utvecklingsländer, inom ramen för Trade Academy. Stödet genom Open Trade Gate Sweden till utvecklingsländer för att exportera till Sverige har utvidgats. Myndighetens arbete med frågor kopplade till internationella sanktioner har fortsatt.

5.3.5 Effektivisera den inre marknaden

EU:s inre marknad

Den inre marknaden fortsätter att spela en betydande roll för Sveriges ekonomi med ökad handel, jobb och tillväxt. Mer än 70 procent av svensk export går till länder på den inre marknaden, och 80 procent av importen kommer härifrån. Den inre marknaden är dessutom ofta första steget för svenska företag som vill exportera och växa internationellt.

Arbetet med att undanröja kvarstående oproportionerliga hinder för fri rörlighet för varor och tjänster fortsatte. Sverige bidrog aktivt i diskussionerna om inriktningen för den inre marknaden under kommande femårsperiod och fick gott gehör hos den tillträdande EU-kommissionen för sina förslag om att prioritera och vidta åtgärder som är nödvändiga för att stärka och främja den inre marknaden, med ett starkt fokus på hållbarhet, genomförande och efterlevnad. Särskild fokus har lagts på den inre marknadens anpassning till digitaliseringen och den digitala ekonomin, inte minst avseende dataekonomi och datadelning, möjliggörande av ny teknik, digital delaktighet och digital kompetens.

En viktig del i arbetet har också varit att motverka protektionistiska tendenser och undvika införandet av handelshindrande och oproportionerliga regler som går utöver de krav som följer av EU-lagstiftningen.

Under året anmäldes totalt 40 nya svenska föreskrifter inom ramen för den procedur för tekniska föreskrifter avseende varor och informationssamhällets tjänster i direktiv (EU) 2015/1535. Det är en minskning jämfört med de 54 föreskrifter som anmäldes 2018. Endast sju föranledde reaktioner från kommissionen, jämfört med 16 året innan. Med stöd av Kommerskollegium fortsatte bevakningen av att andra medlemsstater inte antar nationella regler som kan motverka svenska intressen. Tre formella reaktioner på andra länders tekniska föreskrifter överlämnades inom ramen för proceduren. I inget fall ledde det till att förslaget helt drogs tillbaka.

Anmälningsproceduren på tjänsteområdet i enlighet med direktiv 2006/123/EG (tjänstedirektivet) föranledde under år 2019 totalt sju nya svenska anmälningar av reglering av tjänster. Det är en minskning med nio anmälningar jämfört med de 16 anmälningar som gjordes år 2018. Ingen av de svenska anmälningarna föranledde någon kommentar från kommissionen, att jämföra med en året innan. Syftet med anmälningarna enligt tjänstedirektivet är även det att motverka handelshinder och Kommerskollegium rapporterar till Regeringskansliet om de anmälningar som görs inom ramen för tjänstedirektivet. Sverige har inte under året lämnat några kommentarer på annan medlemsstats anmälan enligt tjänstedirektivet.

En förutsättning för fri rörlighet för varor är att varor uppfyller kraven i EU:s produktlagstiftning. Swedacs arbete med samordning av 19 myndigheters marknadskontroll har bidragit till myndigheternas arbete med kontroll av att produkter uppfyller regler om exempelvis säkerhet, hälsa eller miljö.

Tabell 5.6 Utrikeshandelns utveckling med varor och tjänster inom EU och EU:s inre marknad (EU samt Norge, Island och Liechtenstein)

Miljarder kronor

	2015	2016	2017	2018	2019	2018–2019 Förändring i procent	Andel i procent
Tjänster export EU28	320	319	335	338	374	11	52
Tjänster import EU28	337	347	400	412	471	13	67
Varor export EU28	785	800	867	957	988	3	60
Varor import EU28	826	875	953	1 060	1 071	1	72
Tjänster export IM	404	410	427	430	1 515	11	66
Tjänster import IM	375	386	443	453	515	14	73
Varor export IM	926	942	1 018	1 128	1 170	4	71
Varor import IM	925	976	1 060	1 188	1 204	1	81

Källa: Sveriges utrikeshandel med varor och tjänster samt direktinvesteringar. Helåret 2018.

5.3.6 En väl fungerande europeisk och internationell kvalitetsinfrastruktur

Den europeiska kvalitetsinfrastrukturen med ackreditering har fortsatt att bidra till att företag under ackreditering uppfyller ställda krav på kompetens och oberoende utifrån internationella standarder vilket leder till mer hållbara, säkra och jämställda varor och tjänster. Utvecklingen av nya ackrediteringsordningar till följd av EU-lagstiftning har skett för cybersäkerhet, drönare och dataskydd. Uppdaterade riktlinjer för ackreditering har effektiviserat arbetet i den europeiska samarbetsorganisationen på området.

En god nationell kundnöjdhet hos ackrediterade organisationer är av vikt vid ackrediteringsverksamhet grundad på avgiftsintäkter och bidrar också till en välfungerande europeisk kvalitetsinfrastruktur. Under 2019 uppgick Swedacs måluppfyllelse om handläggningstid av ansökan om ackreditering och det totala intrycket av Swedac till 90 procent. Bland årets avslutade ärenden, uppgick andel besvarade klagomål mot Swedac inom två månader till 44 procent (antal ärenden är dock understigande 10) och andel besvarade klagomål mot ackrediterat organ efter inkommet yttrande uppgick till 83 procent avslutade ärenden.

Den europeiska standardiseringen har fortsatt att bidra till innovation och ständigt bättre varor och tjänster som tillfredsställer användarnas behov. De harmoniserade standarderna täcker en rad områden som regleras i EU-lagstiftning. Särskild tonvikt har lagts vid standarder till stöd för lagstiftning inom områden såsom hälsa, miljö, digitalisering och säkerhet. Arbetet för att effektivisera och klargöra de europeiska processerna för antagande av dessa fortsatte. Frågor om hur europeiska standarder kan stödja utvecklingen av internationella standarder och underlätta handeln med omvärlden har också fortsatt att uppmärksammas. Samverkan mellan de tre organisationerna inom Sveriges Standardiseringsförbund, Svenska Institutet för Standarder (SIS), Svensk Elstandard (SEK) och Svenska Informations- och Telekommunikationsstandardiseringen (ITS) har intensifierats.

En välfungerande internationell kvalitetsinfrastruktur är central för att säkerställa varor och tjänster och underlätta internationell handel. Under året har Swedac genomfört de första ackrediteringarna av provningslaboratorier inom ramen för EU:s frihandelsavtal med Kanada (CETA).

Swedacs internationella utvecklingssamarbete stödjer anslutningsländer, kandidatländer och övriga länder som harmoniserar sin lagstiftning med EU eller genomför anpassning till WTO:s krav i sin uppbyggnad av infrastruktur för teknisk kontroll. I samarbete med andra aktörer under året, har Swedacs stöd till Jordanien resulterat i att landet är förberett för att ansöka om internationellt erkännande inom nya ackrediteringsområden. En utbildning för deltagare från Södra Afrika och Asien har lett till ökad kompetens om kvalitetsinfrastruktur för handel och på livsmedelssäkerhetsområdet.

Tillsättning av strategiska positioner i europeiska och internationella ackrediteringsorganisationer ligger på en god nivå och genom ett aktivt deltagande.

5.4 Analys och slutsatser

Regeringen bedömer att verksamheten inom verksamhetsområdet har bidragit till målet om fri, hållbar och rättvis internationell handel, en välfungerande inre marknad, växande export och internationella investeringar i Sverige.

Regeringen bedömer att delmålet att öka Sveriges export har uppfyllts. Insatserna i Sveriges exportstrategi samt Business Swedens och andra aktörers verksamhet för exportfrämjande har bidragit till delmålsuppfyllelsen. Den goda samverkan inom ramen för Team Sweden bidrar också till de goda resultaten. Genom Business Swedens mätningar bland de företag som deltar i dess insatser kan konstateras att såväl kundnöjdhet som förväntad effekt i form av affärer som resultat av insatsen ökar, vilket visar på en stabil och hög leverans. Därtill har en separat studie påvisat tydliga resultat för deltagare i Småföretagsprogrammet i termer av ökad export, omsättning och sysselsättning, jämfört med en kontrollgrupp som inte varit föremål för insatser.

Ökad samordning mellan de olika främjandeaktörerna inom Team Sweden och utlandsmyndigheternas insatser i nära samarbete med dessa bidrog till att stödet för svenska företags internationalisering fortsatt stärktes. Under 2019 var Hannovermässan den enskilt största insatsen och genomfördes med ett lyckat resultat.

Svenskt näringsliv möter en rad utmaningar på komplexa tillväxtmarknader vad avser miljö, mänskliga rättigheter, korruption och arbetstagares rättigheter. Regeringens plattform och arbete för internationellt hållbart företagande är därför av stor vikt som komplement till exportfrämjandet och genomförs i nära samarbete med internationella organisationer, svenskt näringsliv, fackliga organisationer, enskilda organisationer, utlandsmyndigheterna och främjandeaktörerna. CSR-centrets arbete i Kina är ett konkret exempel på den förda politiken inom detta område. De globala målen för hållbar utveckling i Agenda 2030 och Parisavtalet om klimatutmaningen har skapat nya möjligheter för svenska företag att bidra till omställningen.

Sammantaget har arbetet med projektexport och internationell upphandling bidragit till att stärka förutsättningarna för att den svenska exporten ska öka till tillväxtmarknader. Vidare har projektformen fungerat väl som ett instrument för att bidra till att fler små och medelstora företag tar steget ut på nya marknader Swedfunds projektaccelerator har visat sig vara ett bra komplement till andra exportfrämjande stöd och efterfrågas i allt högre utsträckning. Insatsen bidrar till hållbar upphandling i utvecklingsländer, vilket är ett centralt verktyg för att uppnå de globala målen för hållbar utveckling i Agenda 2030. Modellen är testad under tre år och fungerar väl.

Exportkreditnämndens (EKN) betydelse för svensk export och det svenska näringslivets internationalisering är fortsatt stor. EKN:s kunder är mycket nöjda med dess insatser och garantivolymen och summan av antalet nya affärer var 2019 högre än

vad som någonsin noterats. Andelen små och medelstora företag bland kunderna har aldrig tidigare varit så hög som 2019. En stabil tillgång till exportfinansiering utgör en stimulans för export och därmed tillväxt. Tillgången till konkurrenskraftiga exportkrediter möjliggör att svenska varor och tjänster når ut i världen och spelar en roll för den globala utvecklingen. Världen fortsätter att efterfråga investeringar i branscher där svenska företag är konkurrenskraftiga. Svenska telekombranschen har en fortsatt stark ställning på världsmarknaden. Urbanisering och transport är en annan sektor där svenska företag är relevanta och konkurrenskraftiga och transportsektorn fortsätter att öka i EKN:s engagemang.

Exportkreditgarantiens påverkan på exporten har tidigare inte utretts, men i december 2019 publicerade Handelshögskolan vid Örebro universitet forskningsrapporten ”Statliga garantier i utrikeshandeln – mönster, effekter och reflektioner” som visar att tillgången till EKN:s garantier ökar den genomsnittliga möjligheten till exportaffärer med 18 procentenheter. Även exportaffärens storlek påverkas positivt. Effekten är särskilt stor för de mindre företagen.

Regeringen bedömer att delmålet att öka utländska direktinvesteringar i Sverige har uppfyllts och därmed bidragit till hållbar tillväxt och sysselsättning. Ett tydligt fokus ligger på att främja investeringar som kan resultera i hög kvalitet (High Quality Investment HQI) vilket har resulterat i att andelen HQI i relation med totalen har ökat ytterligare. I den utvecklade export- och investeringsstrategin ökar fokuset på investeringsfrämjandet ytterligare vilket är i linje med förslagen i betänkandet ”Ett effektivt offentligt främjande av utländska investeringar” (SOU 2019:21).

Sammanfattningsvis bedömer regeringen att de primära målindikatorerna i exportstrategin har utvecklats positivt. För att export- och investeringsfrämjandet fortsatt ska ge största möjliga nytta för företagande och sysselsättning i hela landet krävs alltjämt en samlad strategisk ansats. Mot bakgrund av utmaningar och förändringar i omvärlden, och efter en dialog med näringslivet, fackliga organisationer, berörda myndigheter och regionala aktörer, har Sveriges export- och investeringsstrategi för de kommande åren utvecklats under 2019. Den utvecklade strategin bygger vidare på exportstrategin som regeringen beslutade om 2015.

I en period av handelspolitisk turbulens och ökande protektionistiska tendenser har EU fortsatt varit en tydlig och konstruktiv aktör på det handelspolitiska området, såväl inom WTO som i relationen till viktiga handelspartner. Det ambitiösa arbetet med frihandelsavtal har fortsatt och flera förhandlingar har kunnat avslutas eller gjort betydande framsteg under året. Regeringens bedömning är att delmålet att stärka Sveriges handelspolitiska intressen har uppfyllts. Regeringen har, tillsammans med likasinnade länder, varit en drivande kraft för att EU ska utgöra denna positiva kraft i det globala handelssystemet. EU:s handelspolitik bedöms fortsatt kunna ha betydande positiva effekter för ekonomisk utveckling, tillväxt och sysselsättning i EU och i Sverige. Hållbarhetsrelaterade frågor i handelspolitiken får fortsatt allt större utrymme och betydelse och regeringen verkar i alla sammanhang för ökad samstämmighet mellan miljö-, social och ekonomisk hållbarhet inte minst för att uppnå de globala målen för hållbar utveckling i Agenda 2030 och Parisavtalet. Sveriges handelsrelaterade bistånd har främjat utvecklingsländernas deltagande i den globala handeln och bidragit till en hållbar och öppen handel.

Genom Kommerskollegiums expertstöd har myndigheten effektivt kunnat bidra till målet om en fri, hållbar och rättvis internationell handel och delmålet att stärka Sveriges handelspolitiska intressen. På samma sätt bidrar myndigheten även till måluppfyllelse inom områden som global utveckling och Agenda 2030. Insatser för att höja utvecklingsländernas handelspolitiska kapacitet, inklusive Trade Academy, har också bidragit till hållbar utveckling i utvecklingsländer. Det är vidare regeringens

bedömning att myndighetens samlade verksamhet, riktad till företag och enskilda, har bidragit till delmålet om en mer effektiv inre marknad.

Regeringen bedömer att delmålet för att säkra en välfungerande europeisk och internationell kvalitetsinfrastruktur har uppfyllts. Den alltmer intensiva samverkan mellan de svenska standardiseringsorganisationerna har lett till en effektivisering av verksamheten. Genom ett omfattande och aktivt deltagande i europeiskt och även inom internationellt standardiseringsarbete har organisationerna på kompetent sätt tagit tillvara svenska intressen. Utveckling av ackreditering på nya områden har skett, arbetet har effektiviserats på europeisk nivå och en god nationell kundnöjdhet bedöms råda hos de ackrediterade organen. Ett aktivt deltagande i de internationella och regionala ackrediteringsorganisationerna har syftat till att påverka utvecklingen i en gynnsam riktning för Sverige.

5.5 Politikens inriktning

Den samlade varu- och tjänsteexporten står för ca 47 procent av Sveriges BNP och möjliggör en import i samma storleksordning. 1,5 miljoner personer är direkt eller indirekt sysselsatta av exporten. Svensk export och de svenska företagens internationalisering är därför central för hela landets välbefinnande. En globaliserad världshandel har varit bra för Sverige och kommer fortsättningsvis utgöra en viktig byggsten för Sveriges ekonomi och konkurrenskraft som bygger på öppenhet för handel. Utrikeshandeln kommer därför, inte minst i ljuset av covid-19, vara nödvändig för företag och möjliggöra en återhämtning för stora delar av vår ekonomi, sysselsättning och utveckling. Världshandeln, som påverkats negativt av utbrottet av covid-19, står dock inför stora utmaningar med ökad protektionism, tilltagande handelskonflikter, osäkerhet kring följderna av brexit och tecken på en stundande konjunkturavmattning.

Sveriges export- och investeringsstrategi

För att ha en samlad strategisk ansats för svensk export och de svenska företagens internationalisering antog regeringen en utvecklad export- och investeringsstrategi och presenterade en ny plattform för internationellt hållbart företagande i december 2019. För att maximera nyttan av det statliga export- och investeringsfrämjandet gör strategin delvis nya prioriteringar. Ett övergripande fokus är ekonomisk, social och miljömässig hållbarhet, samt att bidra till ökad tillväxt och jobb i hela landet. Fem konkreta mål sätts för strategins genomförande. Drygt femtio insatser listas, varav flera bygger vidare på satsningar som inleddes i Sveriges exportstrategi från 2015. Regeringen avser vara fortsatt aktiv med export- och investeringsfrämjande åtgärder samt pådrivande för en fri, hållbar och rättvis internationell handel liksom att stärka och utveckla EU:s inre marknad. Strategin ska bidra till de globala målen för hållbar utveckling i Agenda 2030 och till uppfyllnad av Parisavtalet.

Exportfrämjande

Exportfrämjandet ska stödja små och medelstora företags exportutveckling samt svenska företag på strategiska marknader. Business Sweden är, tillsammans med andra aktörer inom ramen för Team Sweden, centrala aktörer för exportfrämjandet.

Som ett led i exportfrämjandet avser Sverige delta i världsutställningen Expo i Dubai som senarelagts ett år på grund av covid-19 pandemin.

Exportfinansiering

Ett väl fungerande och marknadskompletterande exportkreditsystem är betydelsefullt för svensk utrikeshandel. Under covid-19-pandemin har efterfrågan på riskavtäckning från Exportkreditnämnden (EKN) ökat och myndigheten anpassat sitt utbud av garantier för att kunna hjälpa såväl stora företag som underleverantörer och exporterande små och medelstora företag. Exportkreditgarantiramen har därför höjts till 500 miljarder kronor. Den stora efterfrågan förväntas fortsätta även under 2021 varför den utökade garantiramen föreslås vara oförändrad.

Systemet med statsstödda exportkrediter som hanteras av SEK är centralt för möjligheten att kunna erbjuda exportfinansiering på de löptider som svensk exportindustri efterfrågar. Även SEK:s verksamhet påverkades tidigt under covid-19-pandemin. För att ge SEK ytterligare förutsättningar att möta exportindustrins ökade efterfrågan på krediter utökades låneramen från 125 till 200 miljarder kronor. Dessutom utökades ändamålet med till att omfatta både statsstödda och kommersiella krediter till svenska exportföretag. Även denna höjning föreslås kvarstå under 2021.

Regeringen har gett Exportkreditnämnden i uppdrag att tillsammans med AB Svensk Exportkredit se över hur det svenska och internationella exportfinansieringssystemet ska bidra till tydlig omställning och kraftigt minskade utsläpp av växthusgaser. Uppdraget redovisas under hösten 2020.

Investeringsfrämjande

Utländska direktinvesteringar leder till nya arbetstillfällen. Utländska bolag är överrepresenterade i exporten, och studier visar att de fortsätter växa i Sverige efter den initiala investeringen. Sverige har goda förutsättningar att attrahera investeringar som ligger högt i värdekedjorna, kräver tillförlitlig tillgång till energi med låg miljöpåverkan eller utvecklar nya hållbara material. Business Sweden är den centrala nationella offentliga aktören inom investeringsfrämjande. Svenska regioner arbetar även aktivt med att locka utländska investeringar. En tät samverkan ska ske med relevanta regionala aktörer och berörda företag. En särskild satsning om 25 miljoner kronor genomförs för att bibehålla utländska investeringar när företag skär ner sina verksamheter på grund av covid-19 pandemin, och attrahera nya när världsekonomin återhämtar sig. Prioritet ges till investeringar som tillför nya arbetstillfällen, nytt kapital, nya teknologier, hållbara investeringar och nya marknader till den svenska ekonomin.

Trots att utländska direktinvesteringar har stor betydelse för Sveriges ekonomi och konkurrenskraft finns det också risker när utländska aktörer förvärvar verksamheter som hanterar kritisk infrastruktur och säkerhetskänsliga uppgifter och teknologier. Direktinvesteringsutredningen (Ju 2019:06), som ska lämna förslag på hur ett system för granskning av utländska direktinvesteringar kan utformas, ska lämna sitt slutbetänkande senast den 2 november 2021 (dir. 2019:50). Regeringen beslutade den 4 juni 2020 att ge ISP uppdraget att vara Sveriges kontaktpunkt enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/452 av den 19 mars 2019 om upprättande av en ram för granskning av utländska direktinvesteringar i unionen.

Internationell handelspolitik

Inom den internationella handelspolitiken verkar Sverige för en fri, hållbar och rättvis internationell handel. Världshandelsorganisationen WTO har en grundläggande roll i detta arbete. Organisationen behöver reformeras samtidigt som det pågår viktiga förhandlingar inom WTO om till exempel e-handel. Regeringen kommer att verka för att EU förhandlar och ingår fler strategiskt viktiga frihandelsavtal med andra länder

och regioner och att de värnar miljö och klimat, hälsa, arbetstagares rättigheter och djurvälstånd. Regeringen kommer fortsätta arbetet med att följa upp implementeringen av hållbarhetskapitel i avtalen. Handelspolitiken ska bidra till hållbar utveckling, grön omställning och att uppnå klimatmålen enligt Parisavtalet. Sverige driver på för att ta bort handelshinder generellt, inklusive för miljövaror och miljötjänster. Sverige fortsätter att driva på för en feministisk handelspolitik där män och kvinnor gynnas i lika stor utsträckning.

EU:s inre marknad

EU:s inre marknad blir allt viktigare för svenska företag och för sysselsättningen. Genomförandet och tillämpningen av redan existerande lagstiftning på den inre marknaden kommer därför att prioriteras. EU-kommissionens förslag till återhämtningsplan och nya regelverk motiverar att ett särskilt fokus läggs på tjänstesektorn, på det digitala området och den gröna omställningen. Regeringen avser agera aktivt i att återställa och fördjupa den inre marknaden, bland annat genom att verka för standardisering och främja systemet för ackreditering, samt integrera ett jämställdhetsperspektiv. Arbetet fortsätter även inom samarbetsgruppen D9+, där ett tiotal länder inom EU samarbetar i syfte att driva den digitala utvecklingen framåt.

5.6 Budgetförslag

5.6.1 2:1 Styrelsen för ackreditering och teknisk kontroll: Myndighetsverksamhet

Tabell 5.7 Anslagsutveckling 2:1 Styrelsen för ackreditering och teknisk kontroll: Myndighetsverksamhet

Tusental kronor				
2019	Utfall	31 393	Anslagssparande	5 129
2020	Anslag	36 055 ¹	Utgiftsprognos	35 688
2021	Förslag	36 059		
2022	Beräknat	25 946 ²		
2023	Beräknat	26 257 ³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2020 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 25 703 tkr i 2021 års prisnivå.

³ Motsvarar 25 703 tkr i 2021 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Styrelsen för ackreditering och teknisk kontroll förvaltningsutgifter.

Regeringens överväganden

Tabell 5.8 Förändringar av anslagsnivån 2021–2023 för 2:1 Styrelsen för ackreditering och teknisk kontroll: Myndighetsverksamhet

Tusental kronor

	2021	2022	2023
Anvisat 2020¹	36 055	36 055	36 055
Pris- och löneomräkning ²	474	819	1 262
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer varav BP21 ³	-470	-10 928	-11 060
- Generell besparing i statsförvaltningen	-470	-470	-470
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	36 059	25 946	26 257

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2019 (bet. 2019/20:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2020. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2022–2023 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

Anslaget föreslås minskas med 470 000 kronor 2021 till följd av en generell besparing (se Förslag till statens budget, finansplan m.m. avsnitt 7.4) och beräknas fr.o.m. 2022 minska med samma belopp.

Regeringen föreslår att 36 059 000 kronor anvisas under anslaget 2:1 *Styrelsen för ackreditering och teknisk kontroll: Myndighetsverksamhet* för 2021. För 2022 och 2023 beräknas anslaget till 25 946 000 kronor respektive 26 257 000 kronor.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Tabell 5.9 Budget för avgiftsbelagd verksamhet: Ackreditering m.m. samt Internationellt utvecklingsarbete

Tusental kronor

Uppdragsverksamhet	Intäkter	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)	Akkumulerat resultat
Utfall 2019	119 943	106 252	13 691	6 396
(varav tjänsteexport)				
Prognos 2020	108 010	108 500	-490	5 906
(varav tjänsteexport)	900	900		
Budget 2021	113 300	117 160	-3 860	2 046
(varav tjänsteexport)	900	900		6 396

Källa: Swedac.

Swedacs uppdragsverksamhet med ackreditering och liknande kompetensbedömning finansieras med avgifter. Swedac bedriver även tjänsteexport genom att medverka i projekt inom internationellt utvecklingsarbete finansierat av främst Sida och EU. Inga större förändringar förväntas när det gäller intäkter eller kostnader.

Tabell 5.10 Budget för avgiftsbelagd verksamhet: Metrologi

Tusental kronor

Metrologi	Intäkter	Kostnader	Resultat (intäkt – kostnad)	Ackumulerat resultat
Utfall 2019	13 808	11 037	2 771	13 360
Prognos 2019	13 190	14 140	-2 950	10 410
Budget 2020	10 700	15 230	-4 530	5 880

Källa: Swedac.

5.6.2 2:2 Kommerskollegium

Tabell 5.11 Anslagsutveckling 2:2 Kommerskollegium

Tusental kronor

2019	Utfall	92 242	Anslagssparande	-1 143
2020	Anslag	91 809 ¹	Utgiftsprognos	89 743
2021	Förslag	92 240		
2022	Beräknat	92 996 ²		
2023	Beräknat	94 068 ³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2020 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.² Motsvarar 92 239 tkr i 2021 års prisnivå.³ Motsvarar 92 920 tkr i 2021 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Kommerskollegiums förvaltningsutgifter.

Regeringens överväganden

Tabell 5.12 Förändringar av anslagsnivån 2021–2023 för 2:2 Kommerskollegium

Tusental kronor	2021	2022	2023
Anvisat 2020¹	91 809	91 809	91 809
Pris- och löneomräkning ²	1 131	1 893	2 973
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	-700	-706	-714
varav BP21 ³	-700	-700	-700
- Generell besparing i statsförvaltningen	-700	-700	-700
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	92 240	92 996	94 068

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2019 (bet. 2019/20:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2020. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2022–2023 är preliminär.³ Exklusive pris- och löneomräkning.

Anslaget föreslås minskas med 700 000 kronor 2021 till följd av en generell besparing (se Förslag till statens budget, finansplan m.m. avsnitt 7.4) och beräknas fr.o.m. 2022 minska med samma belopp.

Regeringen föreslår att 92 240 000 kronor anvisas under anslaget 2:2 *Kommerskollegium* för 2021. För 2022 och 2023 beräknas anslaget till 92 996 000 kronor respektive 94 068 000 kronor.

5.6.3 2:3 Exportfrämjande verksamhet

Tabell 5.13 Anslagsutveckling 2:3 Exportfrämjande verksamhet

Tusental kronor				
2019	Utfall	431 964	Anslagssparande	1 925
2020	Anslag	397 867 ¹	Utgiftsprognos	393 818
2021	Förslag	339 867		
2022	Beräknat	336 367		
2023	Beräknat	176 367		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2020 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag för det statliga uppdraget avseende exportfrämjande till Sveriges export- och investeringsråd (Business Sweden), för näringslivsfrämjande åtgärder och för främjande av svenska företags affärer kopplade till projektexport och andra typer av offentligt upphandlade affärer. Anslaget får användas för näringslivsfrämjande på strategiska marknader och områden, exportutveckling, förstärkt närvaro i ekonomiskt dynamiska regioner, importfrämjande samt särskilda handelsfrämjande och handelspolitiska åtgärder.

Regeringens överväganden

Tabell 5.14 Förändringar av anslagsnivån 2021–2023 för 2:3 Exportfrämjande verksamhet

Tusental kronor			
	2021	2022	2023
Anvisat 2020¹	366 867	366 867	366 867
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	-27 000	-30 500	-190 500
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	339 867	336 367	176 367

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2019 (bet. 2019/20:FIU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

För att möjliggöra det svenska deltagandet i världsutställningen Expo i Dubai 2020 avsattes 53,5 miljoner kronor över åren 2018–2021. Näringslivet förutsågs stå för halva finansieringen av deltagandet. På grund av spridningen av covid-19 har världsutställningen Expo2020 i Dubai senarelagts med ett år. Dessutom har projektkostnaderna blivit högre än väntat. Det har medfört ökade kostnader för det svenska deltagandet. Den statliga medfinansieringen av deltagandet i form av bidrag från statens budget beräknas uppgå till sammanlagt 112,1 miljoner kronor. I propositionen Höständringsbudget för 2020 (prop. 2020/21:2) föreslås därför ett tillskott på 25 miljoner kronor. Resterande 33,6 miljoner kronor bedöms rymmas inom anslaget ram. Därutöver förväntas utpekade statliga aktörer bidra med tjänster till ett samlat värde av minst 12,5 miljoner kronor. Den statliga medfinansieringen av deltagandet förväntas därför uppgå till minst 124,6 miljoner kronor.

Regeringen föreslår att 339 867 000 kronor anvisas under anslaget 2:3 *Exportfrämjande verksamhet* för 2021. För 2022 och 2023 beräknas anslaget till 336 367 000 kronor respektive 176 367 000 kronor.

5.6.4 2:4 Investeringsfrämjande

Tabell 5.15 Anslagsutveckling 2:4 Investeringsfrämjande

Tusental kronor

2019	Utfall	86 436	Anslagssparande	336
2020	Anslag	72 772 ¹	Utgiftsprognos	72 031
2021	Förslag	97 772		
2022	Beräknat	72 772		
2023	Beräknat	57 772		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2020 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag för det statliga uppdraget avseende investeringsfrämjande till Sveriges export- och investeringsråd (Business Sweden) och för utredningsinsatser inom området.

Regeringens överväganden

Tabell 5.16 Förändringar av anslagsnivån 2021–2023 för 2:4 Investeringsfrämjande

Tusental kronor

	2021	2022	2023
Anvisat 2020¹	72 772	72 772	72 772
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	25 000		-15 000
varav BP21	25 000		
- Investeringsfrämjande	25 000		
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	97 772	72 772	57 772

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2019 (bet. 2019/20:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Anslaget föreslås ökas med 25 000 000 kronor 2021 för att genomföra en satsning på investeringsfrämjande.

Regeringen föreslår att 97 772 000 kronor anvisas under anslaget 2:4 *Investeringsfrämjande* för 2021. För 2022 och 2023 beräknas anslaget till 72 772 000 kronor respektive 57 772 000 kronor.

5.6.5 2:5 Avgifter till internationella handelsorganisationer

Tabell 5.17 Anslagsutveckling 2:5 Avgifter till internationella handelsorganisationer

Tusental kronor				
2019	Utfall	20 559	Anslagssparande	-42
2020	Anslag	20 517 ¹	Utgiftsprognos	22 097
2021	Förslag	20 517		
2022	Beräknat	20 517		
2023	Beräknat	20 517		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2020 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för avgifter och bidrag till samt särskilda insatser med anledning av Sveriges deltagande i följande internationella handelsorganisationer:

- Världshandelsorganisationen (WTO)
- Internationella rådet för samarbete på tullområdet (WCO)
- Internationella Byrån för Utställningar i Paris (BIE).

Regeringens överväganden

Tabell 5.18 Förändringar av anslagsnivån 2021–2023 för 2:5 Avgifter till internationella handelsorganisationer

Tusental kronor				
	2021	2022	2023	
Anvisat 2020¹	20 517	20 517	20 517	
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer				
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt				
Förslag/beräknat anslag	20 517	20 517	20 517	

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2019 (bet. 2019/20:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att 20 517 000 kronor anvisas under anslaget 2:5 *Avgifter till internationella handelsorganisationer* för 2021. För 2022 och 2023 beräknas anslaget till 20 517 000 kronor respektive 20 517 000 kronor.

5.6.6 2:6 Bidrag till standardiseringen

Tabell 5.19 Anslagsutveckling 2:6 Bidrag till standardiseringen

Tusental kronor				
2019	Utfall	31 336	Anslagssparande	
2020	Anslag	31 336 ¹	Utgiftsprognos	31 336
2021	Förslag	31 336		
2022	Beräknat	31 336		
2023	Beräknat	31 336		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2020 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till Sveriges standardiseringsförbund.

Regeringens överväganden

Tabell 5.20 Förändringar av anslagsnivån 2021–2023 för 2:6 Bidrag till standardiseringen

Tusental kronor			
	2021	2022	2023
Anvisat 2020¹	31 336	31 336	31 336
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	31 336	31 336	31 336

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2019 (bet. 2019/20:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att 31 336 000 kronor anvisas under anslaget 2:6 *Bidrag till standardiseringen* för 2021. För 2022 och 2023 beräknas anslaget till 31 336 000 kronor respektive 31 336 000 kronor.

5.6.7 2:7 AB Svensk Exportkredits statsstödda exportkreditgivning

Tabell 5.21 Anslagsutveckling 2:7 AB Svensk Exportkredits statsstödda exportkreditgivning

Tusental kronor				
2019	Utfall	Anslagssparande		
2020	Anslag	25 000 ¹	Utgiftsprognos	24 611
2021	Förslag	100 000		
2022	Beräknat	100 000		
2023	Beräknat	100 000		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2020 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för ersättning till AB Svensk Exportkredit för eventuellt underskott inom ramen för systemet med statsstödda exportkrediter till fast ränta, det så kallade CIRR-systemet (Commercial Interest Reference Rate).

Regeringens överväganden

Tabell 5.22 Förändringar av anslagsnivån 2021–2023 för 2:7 AB Svensk Exportkredits statsstödda exportkreditgivning

Tusental kronor			
	2021	2022	2023
Anvisat 2020¹	50 000	50 000	50 000
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	100 000	100 000	100 000

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2019 (bet. 2019/20:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att 100 000 000 kronor anvisas under anslaget 2:7 *AB Svensk Exportkredits statsstödda exportkreditgivning* för 2021. För 2022 och 2023 beräknas anslaget till 100 000 000 kronor respektive 100 000 000 kronor.

5.6.8 Exportkreditnämnden

Exportkreditnämndens verksamhet ska bedrivas så att den är självbärande över tiden och samtidigt erbjuda de svenska exportföretagen villkor som motsvarar vad konkurrerande företag i andra länder kan erhålla.

Ramutnyttjandet uppgick den 30 juni 2020 till 373 miljarder kronor för ordinarie exportkreditgarantier och till 0,4 miljarder kronor för investeringsgarantier. Obundna offerter medräknas till 50 procent i ramutnyttjandet medan bundna offerter och garantier medräknas till 100 procent.

Kreditgaranti för exportkrediter

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2021 ställa ut kreditgarantier för exportkrediter som inklusive tidigare utfärdade garantier uppgår till högst 500 000 000 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Exportkreditnämndens (EKN) verksamhet har tillsammans med Aktiebolaget Svensk Exportkredits verksamhet en avgörande betydelse för företagens möjligheter att finansiera exportaffärer. Riskavtäckning är centralt för exportföretagen för att inte få sämre förutsättningar än sina konkurrenter och gå miste om affärer eller få minskad konkurrenskraft internationellt. Utvecklingen under corona-pandemin visade att det är avgörande att EKN har en marginal som gör att svenska exportföretag vid oväntade omvärldsförändringar snabbt kan ges möjligheter till riskavtäckning. Bedömningen är att en oförändrad nivå för ramen för exportkreditgarantier under 2021 är av vikt.

Regeringen bör mot denna bakgrund bemyndigas att under 2021 ställa ut kreditgarantier för exportkrediter som inklusive tidigare utfärdade garantier uppgår till högst 500 000 000 000 kronor.

Kreditgaranti för investeringar

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2021 ställa ut kreditgarantier för investeringar som inklusive tidigare utfärdade garantier uppgår till högst 10 000 000 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: För de svenska exportföretagen är det centralt med riskavtäckning för att inte få sämre förutsättningar än sina konkurrenter och gå miste om affärer eller få minskad konkurrenskraft internationellt. EKN har de senaste åren noterat en ökning av intresset från den svenska exportindustrin för strategiska investeringar genom investeringsgarantier. Det är viktigt att behålla ramen för investeringsgarantier för den svenska exportindustrins strategiska investeringar.

Regeringen bör mot denna bakgrund bemyndigas att under 2021 ställa ut kreditgarantier för investeringar som inklusive tidigare utfärdade garantier uppgår till högst 10 000 000 000 kronor

Budget för avgiftsbelagd verksamhet**Tabell 5.23 Uppdragsverksamhet**

Tusental kronor

Uppdragsverksamhet	Intäkter	Kostnader	Resultat (intäkt-kostnad)	Akkumulerat resultat
Utfall 2019	1 454 006	387 077	1 066 929	24 930 006
Prognos 2020	1 932 740	1 301 775	630 965	25 560 971
Budget 2021	1 872 740	1 263 887	608 853	26 169 824

Källa: EKN.

5.6.9 Låneram för AB Svensk Exportkredit

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att för 2021 besluta att Aktiebolaget Svensk Exportkredit får ta upp lån i Riksgäldskontoret för exportfinansiering som inklusive tidigare upplåning uppgår till högst 200 000 000 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Statsstödda exportkrediter, s.k. CIR-krediter, är centrala för exportföretagen för att de inte ska få sämre förutsättningar än sina konkurrenter och gå miste om affärer eller få minskad konkurrenskraft internationellt. Behovet av en låneram ökade efter utbrottet av covid-19 då möjligheterna till upplåning på kapitalmarknaden begränsades. En låneram på 200 miljarder kronor förväntas motsvara det behov som i nuläget finns för att säkerställa SEK:s upplåning i CIR-systemet och för att kunna erbjuda företagen långfristiga lån. Regeringen bör mot denna bakgrund bemyndigas att för 2021 besluta att Aktiebolaget Svensk Exportkredit får ta upp lån i Riksgäldskontoret som inklusive tidigare upplåning uppgår till högst 200 000 000 000 kronor.

Bilaga

Förslag om ändringar i lagen (2013:948) om stöd vid korttidsarbete

1. Sammanfattning av betänkandet Stöd för validering eller kompetensåtgärder i samband med korttidsarbete (SOU 2019:10)

Allmänna utgångspunkter och skäl för förslaget

Utgångspunkten för utredningens förslag är att såväl individen, arbetsgivarna som samhället tjänar på utbildning och livslångt lärande. Alla inblandade skulle vinna på att den tid som frigörs när en arbetstagare omfattas av korttidsarbete användes för kompetensutveckling i vid mening.

När den tid som frigörs vid korttidsarbete används för validering eller för att höja kompetensnivån uppkommer ingen alternativkostnad i form av minskad produktion och lönekostnaden är densamma oavsett om kompetensåtgärder genomförs eller ej. Den totala kostnaden för kompetensåtgärder som utförs i samband med korttidsarbete blir därför betydligt lägre än vad som normalt är fallet. När korttidsarbete införs är det även möjligt att genomföra åtgärder av en helt annan omfattning än den som vanligtvis är aktuell under normala förhållanden.

Ett grundläggande problem är emellertid att vid högkonjunktur finns det ofta resurser samtidigt som det saknas tid för kompetensutveckling, medan det motsatta gäller under lågkonjunktur. Införs inget stöd riskerar således samhället att gå miste om en möjlighet att till en förhållandevis låg kostnad öka företagets konkurrenskraft och underlätta för arbetstagarnas livslånga lärande.

Även om ovanstående resonemang talar för att det bör vara ett krav att den tid som frigörs vid korttidsarbete ska användas för att höja arbetstagarnas kompetens ska det även fortsatt vara möjligt att erhålla stöd vid korttidsarbete även när kompetensåtgärder inte vidtas. Huvudsyftet med stödet för korttidsarbete ska alltså vara att ge stöd till företag som tillfälligt behöver minska sina personalkostnader. Att utnyttja den frigjorda tiden till kompetensutveckling ska vara en möjlighet men inte ett krav. Skälen till detta är framför allt att begränsningar i utbudet av kompetensåtgärder annars riskerar att förhindra företag från att införa korttidsarbete. Alternativt kan ett krav på åtgärder leda till att arbetstagarna tvingas delta i utbildningar som inte är relevanta eller av sämre kvalitet. Att villkora stödet med krav på kompetensåtgärder riskerar också att försena införandet av korttidsarbete och därför leda till att stödet för korttidsarbete inte får den effekt som det är tänkt.

Stödets utformning

Fördelning av kostnader

Kostnaden bör fördelas på ett sådant sätt att arbetstagarna och deras representanter i förhandlingarna om korttidsarbete har ett incitament att kräva att en del av den frigjorda tiden ska ägnas åt kompetensutveckling. Samtidigt bör kostnaden för arbetsgivaren att kompetensutveckla personalen inte vara så hög att arbetstagarnas

krav leder till att arbetsgivaren avstår från att införa korttidsarbete och i stället väljer att säga upp personal.

För en arbetstagare är alternativet till att delta i kompetensåtgärder under korttidsarbetet en till viss del betald arbetsbefriad tid. Arbetstagarens andel av kostnaden består därför av den fritid han eller hon går miste om.

För att en arbetsgivare som är pressad ekonomiskt ska ha möjlighet att genomföra kompetensåtgärder måste statens andel av kostnaden för kompetensåtgärder vara betydande. För att säkerställa att de åtgärder som vidtas är relevanta för deltagarna och inte onödigt kostsamma krävs det emellertid att arbetsgivarna själva står för en tillräckligt stor andel av kostnaden. Den faktiska kostnaden för kompetensåtgärden ska därför fördelas så att staten står för 60 procent och arbetsgivaren för 40 procent.

Begränsningar

Införandet av ett stöd för kompetensutveckling eller validering under perioder med korttidsarbete får inte riskera att ersätta arbetsgivarnas ansvar för att kontinuerligt tillse att arbetstagarna har den kompetens som krävs för att utföra nuvarande och framtida arbetsuppgifter. Om stöd för kompetensåtgärder utgår för hela den frigjorda tiden blir stödet alltför generöst och skapar ett incitament för företagen att införa korttidsarbete i syfte att hålla nere sina kostnader för kompetensutveckling. För att motverka att systemet missbrukas är det därför nödvändigt att sätta ett tak som medför att kostnaderna fördelas rättvist mellan arbetsgivare, arbetstagare och staten. Stöd ska därför utgå med 60 procent av kostnaden för åtgärder som utförs under den arbetsbefriade tiden och som, beroende på arbetstidsminskningen, upptar upp till 10, 20 respektive 30 procent av den ordinarie arbetstiden. För den andel av kompetensåtgärder som upptar mer tid ska arbetsgivaren stå för hela kostnaden.

Omfattning

Stöd för kompetensåtgärder ska kunna utgå under hela eller delar av tiden då korttidsarbete pågår på en arbetsplats. Det saknas skäl att kräva att kompetensåtgärder eller validering ska pågå under hela den period som korttidsarbete tillämpas på arbetsplatsen. Det gäller inte minst med tanke på att det kan vara svårt att förutse hur länge behovet av korttidsarbete kommer att kvarstå. Ersättning ska därför kunna utgå oavsett om det rör sig om ett halvdagsseminarium, en validering eller en ettårig utbildning på halvfart.

Stödberättigade åtgärder

Definitionen av vilken typ av åtgärder som berättigar till stöd ska innefatta validering samt åtgärder som höjer kompetensen hos personalen. Det centrala är sålunda att kompetensen höjs eller synliggörs inte hur detta sker. Med en sådan vid definition erhålls den flexibilitet som krävs för att täcka in alla de typer av åtgärder som kan komma att efterfrågas av arbetstagare och arbetsgivare som förkortat arbetstiden. Förutom validering täcker definitionen bland annat formella utbildningar inom högskolan och yrkeshögskolan, komvux, uppdragsutbildningar samt internt eller externt anordnade seminarier, konferenser, föreläsningar och kurser. Dessutom täcks exempelvis arbetsplatsutbildning.

Ansökningsprocessen

Även om det inte ställs krav på att den frigjorda tiden ska utnyttjas för kompetensutveckling ska det ställas krav på att arbetsgivare och arbetstagare diskuterar möjligheten. Ett sådant krav ökar chanserna för att stödet för validering eller kompetenshöjande åtgärder utnyttjas. Det ska därför krävas att det av de lokala avtalen om korttidsarbete, och de därtill hörande justerade förhandlingsprotokollen,

ska framgå om parterna avser att utnyttja det extra stödet för validering eller kompetenshöjande åtgärder. Saknas en lokal part på arbetstagsidan får detta i stället regleras i ett avtal mellan arbetsgivaren och den centrala arbetstagarorganisationen. På motsvarande sätt ska det för arbetsgivare som inte är bundna av kollektivavtal krävas att det av de enskilda avtalen mellan arbetsgivare och arbetstagare ska framgå om man avser att utnyttja det extra stödet för validering eller kompetenshöjande åtgärder.

I syfte att skapa ett flexibelt system som gör det möjligt att anpassa de åtgärder som genomförs till de förutsättningar som råder på respektive arbetsplats ska det vara möjligt att fördela den totala ersättningsberättigade tiden över hela perioden med korttidsarbete. Det vill säga, det ska vara möjligt att spara tid för kompetensåtgärder från en månad till en annan.

Stödet omfattar endast kostnader för åtgärder direkt kopplade till de individer som förkortat sin arbetstid. Kostnader som täcks av stödet avser sålunda arbetsgivarens kostnader för själva åtgärden i form av exempelvis kursavgift, kostnad för uppdragsutbildning, avgift för validering, ersättning till föreläsare, lokalhyra och kursmaterial men också arbetsgivarens kostnader för exempelvis reseersättning och traktamente. Skatteverket bör bemyndigas att närmare reglera vilka typer av kostnader som ersätts då kompetensåtgärder genomförts internt eller av ett företag i samma koncern.

Kostnader och finansiering

Enligt slutbetänkandet är det svårt att uppskatta kostnaden för förslaget. Redan med beaktande av den osäkerhet som råder kring hur det föreslagna stödet för korttidsarbete kan komma att tillämpas föreslog utredaren i delbetänkandet att det i samband med genomförandet bör läggas fast en tidpunkt för en utvärdering av det nya stödet. Svårigheterna förknippade med att beräkna kostnaderna för stödet för kompetensåtgärder förstärker enligt utredarens mening behovet av en sådan utvärdering, som då givetvis även bör omfatta stödet för kompetensåtgärder.

Ikraftträdande

Utredningen har i sitt delbetänkande föreslagit att förändringarna av stödet vid korttidsarbete ska träda i kraft den 1 januari 2020. Även nu föreslagna förändringar ska träda i kraft den 1 januari 2020.

2. Betänkandets lagförslag

Förslag till lag om ändring i lagen (2013:948) om stöd vid korttidsarbete

Härigenom förskrivs i fråga om lagen (2013:948) om stöd vid korttidsarbete *dels* att 2, 4, 15–18, 26–28 och 30 §§ och rubrikerna närmast före 17 och 18 och 26 §§ ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas fem nya paragrafer, 8 a, 17 a, 18 a, 27 a och 27 b §§, och närmast före 8 a, 17 a, 18 a och 27 a §§ nya rubriker av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §

I denna lag finns bestämmelser om

- vilka arbetsgivare som omfattas av lagen (3 §),
- innebörden av vissa uttryck i denna lag (4 §),
- när stöd vid korttidsarbete får lämnas (5–8 §§),

- när stöd för kompetensåtgärder får lämnas (8 a §),
- förutsättningar för preliminärt stöd (9–16 §§),
- beräkning av preliminärt stöd (17 §),
- ansökan om preliminärt stöd (18 §),
- avstämning av preliminärt stöd (19–27 §§),
- anmälan om avstämning (28–30 §§),
- återbetalningsskyldighet för felaktiga utbetalningar (31 §),
- kreditering och debitering av skattekonto (32–34 §§),
- kontroll (35 och 36 §§),
- handläggande myndighet (37 §), och
- överklagande (38 §).

Lydelse enligt delbetänkande Ett mer konkurrenskraftigt system för stöd vid korttidsarbete, SOU 2018:66 *Föreslagen lydelse*

4 §

Vid tillämpning av denna lag ska följande gälla:

1. Ordinarie arbetstid är den tid som en arbetstagare skulle ha arbetat, om han eller hon inte hade deltagit i korttidsarbete. Vid beräkning av den ordinarie arbetstiden ska det bortses från frånvaro.

2. Ordinarie lön är den regelmässigt utgående kontanta lön som arbetstagaren skulle ha haft under stödmånaden om han eller hon inte hade deltagit i korttidsarbete. I den ordinarie lönen ingår dock inte löneökningar som avser tid efter jämförelsemånaden. Inte heller ingår lön till den del som den överstiger det belopp som regeringen bestämmer. Vid beräkning av den ordinarie lönen ska det bortses från frånvaro. Om arbetstagaren har deltagit i korttidsarbete under endast en del av stödmånaden, utgör den ordinarie lönen motsvarande del.

3. Korttidsarbete är arbete där arbetstiden är kortare än den ordinarie arbetstiden, eller där partiell arbetsbefrielse införs med stöd av ett centralt kollektivavtal under en begränsad period och lönen därför är lägre än den ordinarie lönen.

4. Stödperiod är den tidsperiod när stöd vid korttidsarbete ska lämnas enligt 5–8 §§.

5. Stödmånad är den kalendermånad som arbetsgivaren begär preliminärt stöd för.

5. Stödmånad är den kalender-månad som arbetsgivaren begär preliminärt stöd för korttidsarbete för.

6. Jämförelsemånad är den kalendermånad som infaller tre månader före den månad då regeringen föreskriver att stöd vid korttidsarbete ska lämnas enligt 5 § eller, då Tillväxtverket fattat beslut om godkännande enligt 5 a §, den kalendermånad som infaller tre månader före den kalendermånad då beslutet fattades.

7. Kompetensåtgärder är validering eller åtgärder som syftar till att höja kompetensen hos en arbetstagare.

8. Kostnad för kompetensåtgärder är arbetsgivarens kostnad för en enskild kompetensåtgärd, såsom kursavgift, avgift för validering, ersättning till före-läsare, lokallhyra, kursmaterial, reseersättning och traktamente.

När stöd för kompetensåtgärder får lämnas

8 a §

Vid korttidsarbete får stöd lämnas för kompetensåtgärder som arbetstagaren deltagit i under den del av den ordinarie arbetstiden då arbete inte utförts enligt 12 §.

Stödet får lämnas för åtgärder vidtagna under hela eller delar av stödperioden.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

15 §

För att en arbetsgivare ska ha rätt till preliminärt stöd ska, om inte annat följer av 16 §, följande förutsättningar vara uppfyllda:

1. Arbetsgivaren ska vara bunden av ett kollektivavtal om korttidsarbete som har slutits eller godkänts av en central arbetstagarorganisation.

2. De närmare förutsättningarna för tillämpningen av korttidsarbete och vilka arbetstagare som ska omfattas ska regleras i ett lokalt kollektivavtal.

2. De närmare förutsättningarna för tillämpningen av korttidsarbete, *om det finns en avsikt att utnyttja stödet för kompetensåtgärder* och vilka arbetstagare som ska omfattas ska regleras i ett lokalt kollektivavtal.

3. Den arbetstids- och löneminskning som avtalats ska vara förenlig med 12 och 13 §§.

Om det inte finns någon lokal part på arbetstagersidan, får ett avtal enligt första stycket 2 i stället ingås mellan arbetsgivaren och den centrala arbetstagarorganisationen.

16 §

För att en arbetsgivare som inte är bunden av ett sådant kollektivavtal som avses i 15 § ska ha rätt till preliminärt stöd ska följande förutsättningar vara uppfyllda:

1. Arbetstagarens deltagande i korttidsarbete ska ha stöd i skriftligt avtal mellan arbetsgivaren och arbetstagaren. Ett sådant avtal ska ha ingåtts efter det att korttidsarbete aktualiserats hos arbetsgivaren.

1. Arbetstagarens deltagande i korttidsarbete ska ha stöd i skriftligt avtal mellan arbetsgivaren och arbetstagaren. *Avtalet ska reglera om det finns en avsikt att utnyttja stödet för kompetensåtgärder.* Ett sådant avtal ska ha ingåtts efter det att korttidsarbete aktualiserats hos arbetsgivaren.

2. Minst 70 procent av de arbetstagare inom en driftsenhet som uppfyller kraven enligt 11 § ska delta i stödberättigat korttidsarbete under stödmånaden.

3. Den arbetstids- och löneminskning som har avtalats ska vara densamma för alla deltagande arbetstagare inom driftsenheten.

4. Den arbetstids- och löneminskning som har avtalats ska vara förenlig med 12 och 13 §§.

Beräkning av preliminärt stöd

Beräkning av preliminärt stöd för korttidsarbete

17 §

Underlaget för preliminärt stöd för en arbetstagare avseende en stödmånad ska beräknas på följande sätt. Arbetstagarens ordinarie lön ska multipliceras med den avtalade arbetstidsminskningen enligt 12 §

Underlaget för preliminärt stöd för korttidsarbete för en arbetstagare avseende en stödmånad ska beräknas på följande sätt. Arbetstagarens ordinarie lön ska multipliceras med den avtalade

för avtalsperioden. Detta resultat ska minskas i proportion till det antal hela dagar arbetstagaren har varit frånvarande från arbetet under den del av stödmånaden som arbetstagaren deltagit i korttidsarbete.

Preliminärt stöd betalas med ett belopp enligt första stycket.

arbetstidsminskningen enligt 12 § för avtalsperioden. Detta resultat ska minskas i proportion till det antal hela dagar arbetstagaren har varit frånvarande från arbetet under den del av stödmånaden som arbetstagaren deltagit i korttidsarbete.

Beräkning av preliminärt stöd för kompetensåtgärder

17 a §

Underlaget för preliminärt stöd för kompetensåtgärder för en arbetstagare ska beräknas på följande sätt. Vid en avtalad arbetstidsminskning om 20, 40 respektive 60 procent multipliceras kostnaden för kompetensåtgärderna med den andel av åtgärderna som utförs under upp till 10, 20 respektive 30 procent av arbetstagarens ordinarie arbetstid.

Preliminärt stöd betalas med ett belopp som motsvarar 60 procent av underlaget enligt första stycket.

Lydelse enligt delbetänkande

Ett mer konkurrenskraftigt system för stöd vid korttidsarbete, SOU 2018:66

Föreslagen lydelse

Ansökan om preliminärt stöd

En ansökan om preliminärt stöd ska ha kommit in till Skatteverket inom två kalendermånader från utgången av stödmånaden. I annat fall får stöd inte lämnas för stödmånaden.

Vid stöd efter godkännande enligt 5 a § ska den första stödmånaden infalla senast 45 dagar efter godkännandet. I annat fall får stöd inte lämnas.

Nuvarande lydelse

Ansökan om preliminärt stöd för korttidsarbete

En ansökan om preliminärt stöd för korttidsarbete ska ha kommit in till Skatteverket inom två kalendermånader från utgången av stödmånaden. I annat fall får stöd inte lämnas för stödmånaden.

Föreslagen lydelse

Ansökan om preliminärt stöd för kompetensåtgärder

18 a §

En ansökan om preliminärt stöd för en kompetensåtgärd ska ha kommit in till Skatteverket inom två kalendermånader från åtgärdens slutförande. I annat fall får stöd för kompetensåtgärden inte lämnas.

En kompetensåtgärd är slutförd när den arbetstagare som deltagit inte kommer att avsätta mer tid för att delta i åtgärden.

Beräkning av slutligt stöd om avtal justerats under avtalsperioden

26 §
En arbetsgivare som har fått preliminärt stöd är skyldig att betala tillbaka skillnaden mellan preliminärt stöd och slutligt stöd, om det preliminära stödet för en stödmånad har beräknats på en större arbetstidsminskning än den som följer av det avtal som vid avstämningstidpunkten gäller för stödmånaden.

Slutligt stöd beräknas på motsvarande sätt som preliminärt stöd men baserat på den mindre arbetstidsminskningen.

27 §
En arbetsgivare som har fått preliminärt stöd har rätt till ytterligare stöd motsvarande skillnaden mellan preliminärt stöd och slutligt stöd, om preliminärt stöd för en stödmånad har beräknats på en mindre arbetstidsminskning än den som följer av det avtal som vid avstämningstidpunkten gäller för stödmånaden.

Slutligt stöd beräknas på motsvarande sätt som preliminärt stöd men baserat på den större arbetstidsminskningen.

Ytterligare stöd får inte lämnas till en arbetsgivare som har näringsförbud eller skatte- och avgiftsskulder som har överlämnats till Kronofogdemyndigheten för indrivning, när frågan om sådant stöd prövas. Är arbetsgivaren en juridisk person, får den eller de fysiska personer som har ett betydande inflytande i verksamheten inte ha näringsförbud.

Beräkning av slutligt stöd för korttidsarbete om avtal justerats under avtalsperioden

26 §
En arbetsgivare som har fått preliminärt stöd för korttidsarbete är skyldig att betala tillbaka skillnaden mellan preliminärt stöd och slutligt stöd, om det preliminära stödet för en stödmånad har beräknats på en större arbetstidsminskning än den som följer av det avtal som vid avstämningstidpunkten gäller för stödmånaden.

27 §
En arbetsgivare som har fått preliminärt stöd för korttidsarbete har rätt till ytterligare stöd motsvarande skillnaden mellan preliminärt stöd och slutligt stöd, om preliminärt stöd för en stödmånad har beräknats på en mindre arbetstidsminskning än den som följer av det avtal som vid avstämningstidpunkten gäller för stödmånaden.

Beräkning av slutligt stöd för kompetensåtgärder

27 a §
En arbetsgivare som har fått preliminärt stöd för kompetensåtgärder är skyldig att betala tillbaka skillnaden mellan preliminärt stöd och slutligt stöd om det preliminära stödet är högre än det slutliga.

Slutligt stöd beräknas på motsvarande sätt som preliminärt stöd och kostnaden för kompetensåtgärderna är den kostnad som uppkommit fram till avstämningstidpunkten.

27 b §
En arbetsgivare som har fått preliminärt stöd för kompetensåtgärder har rätt till ytterligare stöd motsvarande skillnaden mellan preliminärt stöd och slutligt stöd om det preliminära stödet är lägre än det slutliga.

Slutligt stöd beräknas på mot-svarande sätt som preliminärt stöd och kostnaden för kompetens-åtgärderna är den kostnad som uppkommit fram till avstämnings-tidpunkten.

28 §

Arbetsgivaren ska ställa samman belopp som arbetsgivaren i förekommande fall är skyldig att betala tillbaka enligt 25 och 26 §§ och har rätt till enligt 27 § till ett nettobelopp.

Arbetsgivaren ska ställa samman belopp som arbetsgivaren i förekommande fall är skyldig att betala tillbaka enligt 25, 26 och 27 a §§ och har rätt till enligt 27 och 27 b §§ till ett nettobelopp.

30 §

Om en anmälan om avstämning inte ges in inom rätt tid, är arbetsgivaren skyldig att betala tillbaka allt preliminärt stöd. Detsamma gäller en arbetsgivare som i anmälan inte anger återbetalningsskyldighet enligt 25 eller 26 § eller anger återbetalningsskyldighet med för lågt belopp.

Om en anmälan om avstämning inte ges in inom rätt tid, är arbetsgivaren skyldig att betala tillbaka allt preliminärt stöd. Detsamma gäller en arbetsgivare som i anmälan inte anger återbetalningsskyldighet enligt 25, 26 eller 27 a § eller anger åter-betalningsskyldighet med för lågt belopp.

Arbetsgivaren ska helt eller delvis befrias från sin återbetalnings-skyldighet, om det är uppenbart oskäligt att arbetsgivaren ska betala tillbaka allt preliminärt stöd.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2020.
2. För avtal slutna före ikraftträdandet gäller 15 och 16 §§ i den äldre lydelsen.

3. Förteckning över remissinstanserna

Efter remiss har yttranden över betänkandet avgetts av Arbetsdomstolen, Arbetsförmedlingen, Arbetsgivarverket, Domstolsverket, Ekobrottsmyndigheten, Ekonomistyrningsverket, Facket för skogs-, trä- och grafisk bransch, Fordonskomponentgruppen FKG och BIL Sweden, Föreningen Svenskt Näringsliv, Föreningen Teknikföretagen i Sverige, Företagarna, Förvaltningsrätten i Falun, Förvaltningsrätten i Stockholm, IF Metall, Industriarbetsgivarna, Innovations- och kemiindustrierna i Sverige, Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering (IFAU), Juridiska fakultetsnämnden vid Uppsala universitet, Kammarrätten i Stockholm, Kommerskollegium, Konjunkturinstitutet, Konkurrensverket, Kronofogdemyndigheten, Landsorganisationen i Sverige (LO), Livsmedelsarbetareförbundet, Livsmedelsföretagen, Länsstyrelsen i Västra Götalands län, Medlingsinstitutet, Myndigheten för yrkeshögskolan, Mälardalens högskola, Pensionsmyndigheten, Regelrådet, Skatteverket, Skogsindustrierna, Statens skolverk, Statistiska centralbyrån, Statskontoret, Svemin, Svenska ESF-rådet, Svenska ILO-kommittén, Sveriges advokatsamfund, Sveriges a-kassor, Sveriges Ingenjörer, Tillväxtverket, Tjänstemännens Centralorganisation, Trygghetsfonden TSL, Unionen samt Valideringsdelegationen 2015-2019.

Följande organ har inkommit med spontana yttranden: Bil Sweden (tillsammans med remissinstansen Fordonskomponentgruppen FKG).

Följande remissinstanser har beretts tillfälle att yttra sig men har avstått: Sveriges Akademikers Centralorganisation (Saco).

Följande remissinstanser har beretts tillfälle att yttra sig, men har inte inkommit med yttranden: Almega, IT & Telekomföretagen, Lantbrukarnas riksförbund (LRF),

Länsstyrelsen i Norrbottens län, Näringslivets Regelnämnd, Stiftelsen för kunskaps- och kompetensutveckling, Sveriges Kommuner och Regioner (SKR), Tillväxtanalys – myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser samt TRR Trygghetsrådet.